Ervaringen van vrouwen en mannen met gendergerelateerd geweld in België

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
UCLL HOGESCHOOL RESEARCH & EXPERTISE
UNIVERSITEIT GENT
LIÈGE université
.be

Ervaringen van vrouwen en mannen met gendergerelateerd geweld in België

2026

Lize Verbeke | Serafine Dierickx | Anne Groenen | Antoinette Verhage | Ludovic De Vocht | Jolina Raes | Fabienne Glowacz | Nell Oger

Inhoud

Voorwoord 5

1. Algemene introductie 9
   - 1.1. Gegevens om gendergerelateerd geweld te bestrijden 10
   - 1.2. De EU-GBV-enquête 12
   - 1.3. Vormen van geweld opgenomen in de EU-GBV-enquête 13
   - 1.4. De huidige studie 15

2. Methodologie 17
   - 2.1. Literatuurstudie 18
   - 2.2. Data-analyse 19
   - 2.3. Focusgroepen 21

3. Stalking 25
   - 3.1. Literatuuroverzicht 26
   - 3.2. EU-GBV-resultaten 27
     - 3.2.1. Algemene prevalentie en ervaringen 27
     - 3.2.2. Kenmerken van daders 29
     - 3.2.3. Tijdsperiode van stalking 31
     - 3.2.4. Slachtofferschap van stalking en geweld in de kindertijd 33
     - 3.2.5. Slachtofferschap van stalking en andere vormen van geweld 34
     - 3.2.6. Slachtofferschap van stalking volgens sociale kenmerken 37
     - 3.2.7. Rapportering van stalking 40
   - 3.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen 43
     - 3.3.1. Percepties van stalking 43
     - 3.3.2. Rapportering van stalking 44
     - 3.3.3. Gevolgen van stalking 45
   - 3.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen 45
     - 3.4.1. Percepties van stalking 45
     - 3.4.2. Rapportering van stalking 45
     - 3.4.3. Gevolgen van stalking 46
   - 3.5. Samenvatting 46

4. Ongewenst seksueel gedrag op het werk 49
   - 4.1. Literatuuroverzicht 51
   - 4.2. EU-GBV-resultaten 52
     - 4.2.1. Algemene prevalentie en ervaringen 52
     - 4.2.2. Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk en kindermishandeling 54
     - 4.2.3. Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk en andere vormen van geweld 55

4.2.4. Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk volgens sociale kenmerken ... 56
4.2.5. Slachtofferschap van herhaald ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 58
4.2.6. Kenmerken van daders ... 59
4.2.7. Rapportering van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 62
4.2.8. Beschikbaarheid en bekendheid van maatregelen tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 63

4.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen ... 65

4.3.1. Percepties van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 65
4.3.2. Rapportering van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 66
4.3.3. Gevolgen van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 67

4.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen ... 68

4.4.1. Percepties van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 68
4.4.2. Rapportering van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 68
4.4.3. Gevolgen van ongewenst seksueel gedrag op het werk ... 69

4.5. Samenvatting ... 70

5. Niet-partnergeweld ... 73

5.1. Literatuuroverzicht ... 75

5.2. EU-GBV-resultaten ... 76

5.2.1. Algemene prevalentie en ervaringen ... 76
5.2.2. Slachtofferschap van niet-partnergeweld en kindermishandeling ... 82
5.2.3. Slachtofferschap van niet-partnergeweld en andere vormen van geweld ... 83
5.2.4. Slachtofferschap van niet-partnergeweld volgens sociale kenmerken ... 85
5.2.5. Slachtoffers van herhaald niet-partnergeweld ... 89
5.2.6. Kenmerken van daders ... 93
5.2.7. Omstandigheden van het geweld door een niet-partner ... 100
5.2.8. Gevolgen van niet-partnergeweld ... 103
5.2.9. Rapportering van niet-partnergeweld ... 105
5.2.10. Percepties van slachtoffers over niet-partnergeweld ... 108

5.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen ... 109

5.3.1. Percepties van niet-partnergeweld ... 109
5.3.2. Rapportering van niet-partnergeweld ... 110
5.3.3. Gevolgen van niet-partnergeweld ... 111

5.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen ... 112

5.4.1. Percepties van niet-partnergeweld ... 112
5.4.2. Rapportering van niet-partnergeweld ... 113
5.4.3. Gevolgen van niet-partnergeweld ... 113

5.5. Samenvatting ... 113

6. Intiem partnergeweld ... 117

6.1. Literatuuroverzicht ... 119

6.1.1. Slachtoffers van intiem partnergeweld ... 119
6.1.2. Daders van intiem partnergeweld ... 120
6.1.3. Gevolgen van intiem partnergeweld ... 121
6.1.4. Perceptie van intiem partnergeweld ... 122
6.1.5. Hulp zoeken bij intiem partnergeweld ... 123

6.2. EU-GBV-resultaten 124
6.2.1. Prevalentie en ervaringen van intiem partnergeweld 124
6.2.2. Slachtofferschap van intiem partnergeweld en kindermishandeling 133
6.2.3. Slachtofferschap van intiem partnergeweld en andere vormen van geweld 135
6.2.4. Slachtofferschap van intiem partnergeweld volgens sociale kenmerken 136
6.2.5. Herhaald slachtofferschap van intiem partnergeweld 145
6.2.6. Kenmerken van daders van intiem partnergeweld 149
6.2.7. Gevolgen van intiem partnergeweld 152
6.2.8. Percepties van intiem partnergeweld 157
6.2.9. Rapportage van geweld en kennis over de hulpdiensten 160
6.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen 165
6.3.1. Percepties van intiem partnergeweld 165
6.3.2. Rapportering van intiem partnergeweld 166
6.3.3. Gevolgen van intiem partnergeweld 167
6.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen 168
6.4.1. Percepties van intiem partnergeweld 168
6.4.2. Rapportering van intiem partnergeweld 169
6.4.3. Gevolgen van intiem partnergeweld 171
6.5. Samenvatting 173

7. Algemene discussie 175
7.1. Belangrijkste resultaten 176
7.1.1. Algemeen voorkomen van de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld 176
7.1.2. Het verband tussen de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld en geweld in de kindertijd 182
7.1.3. Het verband tussen de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld 183
7.1.4. Sociale kenmerken en omstandigheden die verband houden met slachtofferschap van gendergerelateerd geweld 185
7.1.5. Het algemeen voorkomen van herhaaldelijk slachtofferschap van gendergerelateerd geweld 188
7.1.6. Kenmerken van daders van gendergerelateerd geweld 191
7.1.7. Psychologische, fysieke, en socio-economische gevolgen van gendergerelateerd geweld 195
7.1.8. Percepties van slachtoffers over gendergerelateerd geweld 197
7.1.9. Spreken van slachtoffers over gendergerelateerd geweld 199
7.2. Beperkingen van dit onderzoek 203
7.3. Aanbevelingen voor onderzoek 205

Referenties 207

Bijlagen 217
Bijlage 1. Prevalentie van seksueel geweld binnen de EU-GBV-enquête 218
Bijlage 2. Lijst met tabellen 221

Voorwoord

Iedereen heeft wel eens een getuigenis gehoord, een situatie opgemerkt of iemand gekend die geconfronteerd werd met gendergerelateerd geweld: seksistische opmerkingen op straat, ongewenste aanrakingen of seksuele gedragingen, *creepshots* of *deepnudes,*[1] bedreigingen, chantage of geweld door een (ex-)partner. Soms gaat het om een collega, een vriend of vriendin, een familielid. Soms zijn we zelf het slachtoffer.

Dit geweld, of het zich nu afspeelt op straat, op het werk of binnen een partnerrelatie, is nooit onschuldig. Wat lange tijd gezien werd als op zichzelf staande feiten verhult in werkelijkheid een veel bredere realiteit: gendergerelateerd geweld raakt, direct of indirect, de hele samenleving. Het is een weerspiegeling van de genderongelijkheden die ook vandaag nog in onze samenleving blijven bestaan. Het verstoort levenslopen, tast het zelfvertrouwen aan, verbreekt relaties en laat blijvende sporen na op psychologisch, economisch of fysiek vlak.

Om de stilte en de onzichtbaarheid van dit geweld te doorbreken, moet deze realiteit eerst gekend zijn. Dat is precies de ambitie van het rapport dat u gaat ontdekken: een statistisch en analytisch inzicht bieden in gendergerelateerd geweld om zo de ondersteuning aan de slachtoffers te kunnen verbeteren.

Dit rapport behandelt de Belgische resultaten van de tweede Europese enquête naar de prevalentie van gendergerelateerd geweld: de *EU Gender-based violence survey* (EU-GBV). Het biedt een diepgaande analyse van de vormen van geweld die in de EU-GBV-enquête aan bod komen: stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, partnergeweld (psychologisch, fysiek en seksueel) en geweld door derden (fysiek en seksueel). Het kijkt ook naar de gevolgen van dergelijk geweld en naar het contact dat slachtoffers hebben met hulpdiensten.

Een beter beeld van het *dark number*

Het blijft een grote uitdaging om de werkelijke omvang van gendergerelateerd geweld te meten. De meest toegankelijke gegevens zijn meestal administratieve gegevens: geregistreerde klachten bij de politie, geopende gerechtelijke dossiers, gegevens verzameld door de diensten voor slachtofferhulp. Hoewel deze gegevens op zich zeer waardevol zijn, geven ze slechts een deel van de werkelijkheid weer. Veel slachtoffers doen immers geen aangifte en als ze dat wel doen, gaat het vaak maar om een fractie van hun ervaringen. Onderzoeken bij de bevolking, zoals de EU-GBV-enquête, geven een beter beeld van wat het *'dark number'* genoemd wordt: het geheel van gewelddaden die niet bij de autoriteiten worden gemeld en dus niet in de administratieve

1 *Creepshots* verwijzen naar foto's die stiekem van personen worden genomen in alledaagse of intieme situaties, terwijl *deepnudes* door kunstmatige intelligentie gemanipuleerde beelden zijn die valse naaktheid creëren op basis van echte foto's.

statistieken voorkomen. Door mensen te vragen met welke vormen van geweld zij te maken hebben gehad, bieden deze enquêtes een vollediger en representatiever beeld van gendergerelateerd geweld, van de frequentie ervan en van de gevolgen die het kan hebben. Om de omvang en de dynamiek van gendergerelateerd geweld volledig te begrijpen, is het dan ook essentieel om administratieve gegevens te koppelen met dit soort van prevalentieonderzoeken.

Actuele gegevens zijn noodzakelijk

Intussen is het meer dan tien jaar geleden dat er voor het laatst een groot prevalentieonderzoek naar gendergerelateerd geweld in België werd uitgevoerd. Het eerste Europese onderzoek naar geweld tegen vrouwen werd in 2014 uitgevoerd door het *Fundamental Rights Agency* van de Europese Unie (FRA). Daarvoor had het Instituut in 2010 een nationaal onderzoek gedaan naar fysiek, psychologisch en seksueel geweld tegen vrouwen en mannen. Artikel 11 van het Verdrag van Istanbul, dat door België werd geratificeerd, verplicht de verdragsluitende staten om regelmatig statistische gegevens en studies over geweld tegen vrouwen te produceren. Het beveelt met name onderzoeken onder de bevolking aan 'om de omvang en de ontwikkelingen vast te stellen'[2] van de vormen van geweld die onder de reikwijdte van het Verdrag vallen. De EU-GBV-enquête kwam dus op het juiste moment. Idealiter kan ze regelmatig opnieuw worden uitgevoerd, zodat er longitudinaal onderzoek kan worden gedaan en ook de evolutie van gendergerelateerd geweld in België beter kan worden opgevolgd.

Belang van naar geslacht uitgesplitste gegevens

De EU-GBV-enquête voorzag aanvankelijk om alleen vrouwen te bevragen. België heeft er echter voor gekozen om ook gegevens bij mannen te verzamelen, een keuze die op de volledige steun van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen kan rekenen. Op basis van gegevens over de ervaringen met geweld van zowel vrouwen als mannen wordt de genderdimensie ervan immers (nog) duidelijker.[3] Zo blijkt uit het hoofdstuk over partnergeweld in dit rapport dat een vergelijkbaar percentage mannen en vrouwen aangeeft minstens één keer in hun leven het slachtoffer te zijn geweest van geweld door een partner. De resultaten van het onderzoek laten echter ook belangrijke verschillen zien: mannen melden vooral losstaande gevallen van psychologisch geweld, terwijl vrouwen vaker te maken krijgen met meerdere vormen van geweld (psychologisch, fysiek en seksueel) die zich in de loop van de tijd herhalen. Om een grondig inzicht te verwerven in gendergerelateerd geweld is het dus van cruciaal belang om over naar geslacht uitgesplitste gegevens te beschikken: alleen zo kunnen de omvang, de mechanismen en vooral de structureel gendergerelateerde aard ervan volledig in kaart gebracht worden.

2 Raad van Europa. (2011). *Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.* https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention

3 Om methodologische redenen heeft de EU-GBV-enquête gegevens verzameld op basis van het binaire geslacht – man of vrouw – waardoor LGBTI+-personen in deze categorieën zijn opgenomen. Het is niettemin belangrijk om over bijkomende specifieke gegevens te beschikken die inzicht geven in zowel de prevalentie als de ervaringen van LGBTI+-personen met gendergerelateerd geweld.

Waarom een uitgebreid rapport?

In april 2024 brachten het *Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique* (IWEPS), Vlaanderen Statistiek, en het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (IBSA) een rapport uit met de belangrijkste cijfers van de EU-GBV-enquête in België.[4] Het Instituut wil deze eerste publicatie verder aanvullen met meer diepgaand onderzoek. Het doel daarbij was om aspecten te belichten die in het onderzoek aan bod kwamen maar nog niet werden gepubliceerd, zoals de psychologische, fysieke en sociaaleconomische gevolgen van geweld, de zoektocht naar hulp, de belemmeringen voor het indienen van een klacht en de perceptie van de politiediensten. Dit rapport bevat aldus resultaten van het IWEPS-rapport en voegt er nieuwe statistieken en analyses van groepsgesprekken met professionals uit het werkveld aan toe om de cijfers te verrijken met de realiteit op het terrein.

Op gegevens gebaseerd beleid

Om doeltreffend te zijn dient overheidsbeleid op solide gegevens gebaseerd te zijn. Het gebruik van naar geslacht uitgesplitste gegevens helpt om beleid te ontwikkelen dat rechtvaardiger, doelgerichter en beter op de realiteit is afgestemd. De resultaten in dit rapport vormen dan ook een waardevolle basis om de aanpak van gendergerelateerd geweld te versterken. Op basis daarvan heeft het Instituut een aantal beleidsaanbevelingen geformuleerd – terug te vinden op onze website – in de hoop dat deze analyses en voorstellen zullen bijdragen tot ambitieuze, duurzame acties waarbij de reële noden van de slachtoffers van gendergerelateerd geweld centraal staan.

We wensen u veel leesplezier.

Michel Pasteel, directeur
Liesbet Stevens, adjunct-directeur

Januari 2026

4 Het rapport kan hier worden geraadpleegd: https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/65943

1

Algemene introductie

1.1. Gegevens om gendergerelateerd geweld te bestrijden

Het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (European Institute for Gender Equality of EIGE, 2024) omschrijft gendergerelateerd geweld als **"geweld dat zich richt tegen een persoon wegens de sekse, de genderidentiteit, of de genderexpressie van die persoon of waaronder personen van een bepaald geslacht in onevenredige mate te lijden hebben"**. Binnen de Belgische context is er de wet van 13 juli 2023 inzake de preventie en de bestrijding van feminicides, gendergerelateerde dodingen en het geweld dat daaraan voorafgaat[5], ook de wet Feminicide genoemd. Deze wet definieert gendergerelateerd geweld als **"elk geweld dat gericht is tegen een persoon vanwege diens geslacht, genderidentiteit of -expressie, of geweld dat personen van een bepaald geslacht onevenredig treft"**. Het verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014) verwijst naar gendergerelateerd geweld tegen vrouwen als "geweld gericht tegen een vrouw omdat ze een vrouw is of geweld dat vrouwen buitenproportioneel treft".

Gendergerelateerd geweld is een omvangrijke maatschappelijke uitdaging die nog steeds diepgeworteld is in de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen, en vormt een van de belangrijkste hinderpalen voor de totstandbrenging van een egalitaire samenleving. De bestrijding van dit geweld rechtvaardigt een globale aanpak die deel uitmaakt van het beleid inzake de gelijkheid van mannen en vrouwen (Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, voortaan 'Instituut', 2021). **Een duidelijk en zo volledig mogelijk beeld van de omvang, de oorzaken en de gevolgen van gendergerelateerd geweld vormt een essentiële basis voor dergelijk doeltreffend beleid tegen deze geweldsvorm.** Hiertoe worden sinds het begin van de eeuwwisseling zowel op internationaal als nationaal niveau meerdere initiatieven ondernomen om gendergerelateerd geweld in kaart te brengen.

De laatste grootschalige studie met Belgische prevalentiegegevens dateert van 2014. Toen publiceerde het EU-bureau voor de grondrechten of het *European Union Agency for Fundamental Rights* (FRA) de resultaten van een grootschalig onderzoek naar de prevalentie en de gevolgen van geweld tegen vrouwen in Europa – een van de groepen die het meest te maken hebben met gendergerelateerd geweld. In dit onderzoek werden vrouwen bevraagd naar hun ervaringen met fysiek, seksueel, en psychologisch geweld, inclusief intrafamiliaal geweld, ervaringen met geweld in de kindertijd, stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk en de rol van nieuwe technologieën, zoals sociale media, in de ervaringen met misbruik. De resultaten van dit onderzoek toonden aan dat **geweld tegen vrouwen een veel voorkomende, maar veel te weinig gerapporteerde, mensenrechtenschending is die voorkomt in de hele EU**. Ter illustratie gaf

5 https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article.pl?language=nl&sum_date=2023-08-31&lg_txt=n&pd_search=2023-08-31&s_editie=&numac_search=2023044133&caller=&2023044133=&view_numac=2023044133f

iets meer dan één op de vijf vrouwen in de EU aan fysiek en/of seksueel geweld te hebben ervaren in de context van een relatie. **De aangiftebereidheid bij geweld tegen vrouwen is echter laag.** Zo deed slechts 14% van de vrouwen die geweld binnen een intieme relatie meemaakten aangifte bij de politie van de geweldservaring die zij als het meest ernstig ervaarden.

Sinds 2014 werden nog enkele studies uitgevoerd naar de prevalentie van gendergerelateerd geweld, maar deze waren niet zo uitgebreid als voorgaande onderzoeken. Zo waren er onderzoeken die zich richtten op specifieke vormen van gendergerelateerd geweld, zoals seksueel geweld (bijvoorbeeld de UN-MENAMAIS-studie, zie Keygnaert et al., 2021), of studies die enkel plaatsvonden binnen specifieke gewesten, en dus niet gericht waren op de volledige Belgische populatie.

De Europese Commissie erkent gendergerelateerd geweld nog steeds als grote uitdaging en de aanpak ervan als beleidsprioriteit in zijn 'Strategie voor gendergelijkheid 2020-2025'. Dit werd op Belgisch niveau vertaald in een Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld (NAP) 2021-2025 (Instituut, 2021). In het kader van dit plan werden ambitieuze stappen gezet. Zo werd bijvoorbeeld, op initiatief van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit, de wet Feminicide aangenomen. Met dit initiatief uit België de ambitie om feminicide van een duidelijke definitie te voorzien, zodat er kan worden ingezet op onderzoek om de omvang en complexiteit van het geweld dat daaraan voorafgaat in kaart te brengen. De wet wil ook de rechten van slachtoffers van feminicide centraal stellen, inzetten op preventie van feminicide, en opleidingen voorzien voor onder meer politie en justitie. Uit dergelijke initiatieven blijkt dat Belgisch en Europees beleid de preventie en aanpak van gendergerelateerd geweld willen versterken wat **een blijvende nood aan actuele en volledige gegevens over het voorkomen van gendergerelateerd geweld** ook onderstreept.

De Groep van deskundigen inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld die de uitvoering van het Verdrag van Istanbul evalueert in de landen die het hebben geratificeerd (hierna GREVIO), moedigt in haar *Baseline Evaluation Report* (2020) van België, de Belgische autoriteiten aan "om hun inspanningen voort te zetten om onderzoek te ondersteunen naar alle vormen van geweld die onder het Verdrag van Istanbul vallen" (Paragraaf 61). GREVIO wijst hier op Artikel 11 van het Verdrag van Istanbul betreffende het nemen van maatregelen in het kader van een adequate en geïntegreerde benadering van het voorkomen van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, inclusief de verplichtingen van nationale overheden om dit in wetgeving en beleid op te nemen. Gezien de voorgaande grootschalige bevraging in België al dateert van 2014 en andere officiële statistieken (e.g., politie-aangiftes) steeds een ernstige onderschatting vormen van de reële prevalentie, koos de Belgische overheid ervoor om deel te nemen aan de EU-enquête over gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en andere vormen van interpersoonlijk geweld (voortaan '*EU-survey on gender-based violence*' of 'EU-GBV-enquête').

1.2. De EU-GBV-enquête

De EU-GBV-enquête werd in 2016 ontwikkeld door Eurostat, het Bureau voor statistiek van de Europese Unie, in samenwerking met Europese nationale Bureaus voor de statistiek. Dankzij deze gestandaardiseerde vragenlijst en methodologie[6] is het mogelijk over Europese landen heen gelijkaardige gegevens over de prevalentie en de dynamiek van gendergerelateerd en andere vormen van interpersoonlijk geweld te vergelijken.

In België werd de dataverzameling gecoördineerd door het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS). De uitvoering van de EU-GBV-enquête is het resultaat van een interfederale samenwerking onder leiding van het *Institut Wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique* (IWEPS) en met medewerking van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), Statistiek Vlaanderen, en het Belgische statistiekbureau (Statbel).

De dataverzameling kwam tot stand door middel van twee verschillende methoden die werden uitgevoerd in twee opeenvolgende fasen. Eerst werd een *computer-assisted web interviews* (CAWI)-methodologie toegepast. Hier vullen respondenten zelf een online bevraging in. De CAWI-methodologie werd toegepast in juli 2021. Binnen deze methode namen 4304 respondenten deel aan de studie. Vervolgens werd ook de *computer-assisted personal interviews* (CAPI)-methodologie toegepast. Dit is een face-to-face bevragingsmethode waarbij een vragensteller de respondent vragen stelt en de bevraging rechtstreeks invult in de online bevraging, of waarbij een respondent zelf de online bevraging kan invullen in aanwezigheid van een vragensteller. De CAPI-methodologie werd toegepast tussen oktober 2021 en augustus 2022. Hier werden respondenten gecontacteerd die in de CAWI-fase werden geselecteerd maar niet hadden gereageerd. Omwille van de COVID-19-pandemie werden sommige respondenten ook telefonisch gecontacteerd in plaats van face-to-face, afhankelijk van de voorkeur van de respondent zelf. Binnen deze methode namen 1451 respondenten deel aan de studie. In totaal hebben 5755 respondenten deelgenomen aan de EU-GBV-enquête in België.

In 2024 publiceerden het *Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique* (IWEPS), Vlaanderen Statistiek, en het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (IBSA) een basisrapport met kerncijfers uit de EU-GBV-enquête die in België werd uitgevoerd (hierna afgekort naar basisrapport van IWEPS of IWEPS-rapport). Dit rapport, genaamd 'Gendergerelateerd geweld in België: kerncijfers van de Europese enquête over geweld tegen vrouwen en andere vormen van interpersoonlijk geweld (EU-GBV, 2021-2022)', is online toegankelijk: https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/65943.

6 Zie https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/13484289/KS-GQ-21-009-EN-N.pdf/1478786c-5fb3-fe31-d759-7bbe0e9066ad?t=1633004533458

Als aanvulling op het basisrapport van IWEPS, gaf het Instituut opdracht tot de huidige analyse van de gegevens uit de EU-GBV-enquête. Deze analyse heeft tot doel de gegevens verder uit te diepen door gebruik te maken van variabelen die tot nu toe nog niet werden geanalyseerd, en bouwt voort op de kerncijfers die reeds in 2024 door het IWEPS werden gepubliceerd.

Het basisrapport van IWEPS omvat algemene cijfers en duiding bij het voorkomen van gendergerelateerd geweld op basis van de EU-GBV-enquête. Binnen dit huidige rapport worden resultaten van dit basisrapport overgenomen, met toestemming van IWEPS. Deze resultaten worden aangevuld met een literatuurstudie over de vormen van gendergerelateerd geweld die in dit rapport aan bod komen, een analyse van nog niet onderzochte gegevens uit de EU-GBV-enquête in België, en de resultaten van focusgroepen die duiding geven bij de resultaten van de EU-GBV-enquête.

1.3. Vormen van geweld opgenomen in de EU-GBV-enquête

De EU-GBV-enquête werd ontworpen om gendergerelateerd geweld te bestuderen, zoals gedefinieerd in het Verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014), evenals andere vormen van interpersoonlijk geweld. Hieronder presenteren we de definities uit het Verdrag van Istanbul en de manier waarop deze in de vragenlijst van de enquête werden geïntegreerd.

1. Stalking

Stalking wordt door het Verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014; Artikel 34) gedefinieerd als “opzettelijke gedragingen tot herhaaldelijke bedreiging van een ander, hetgeen haar of hem doet vrezen voor haar of zijn veiligheid”. In de EU-GBV-enquête gaat dit over herhaaldelijk gedrag dat door gelijk wie kan gesteld worden en verschillende vormen kan aannemen (bv. ongewenste berichten sturen, rondhangen rond iemands huis, privéinformatie over iemand publiek maken).

2. Ongewenst seksueel gedrag op het werk

Seksuele intimidatie wordt in het Verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014; Artikel 40) gedefinieerd als “elke vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of fysiek seksueel getint gedrag met het doel of gevolg de waardigheid van een persoon te schenden, in het bijzonder door het creëren van een intimiderende, vijandige, onterende, vernederende of beledigende omgeving”. De EU-GBV-enquête focust expliciet op de prevalentie van dergelijk gedrag op het werk. In dit rapport hebben we ervoor gekozen de term ‘ongewenst seksueel gedrag op het werk’ te gebruiken.

3. Psychologisch geweld door een (ex-)partner

Psychologisch geweld wordt door het Verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014; Artikel 33) gedefinieerd als “opzettelijke gedragingen tot het door middel van dwang of bedreiging ernstig beschadigen van de geestelijke integriteit van een ander”. De EU-GBV-enquête focust expliciet op **het voorkomen van deze vorm van geweld in een intieme partnerrelatie**, en bevraagt verschillende aspecten van dit psychologisch geweld (bv. de partner verbieden om vrienden of familie te zien, dreigen om zichzelf iets aan te doen wanneer de partner zou weggaan). Bovendien is economisch geweld (bv. de persoonlijke uitgaven van de partner controleren, de partner verbieden om te werken) ook onder deze noemer geïntegreerd in de EU-GBV-enquête.

4. Fysiek geweld door eender welke dader

Fysiek geweld wordt door het Verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014) in Artikel 35 gedefinieerd als “opzettelijke gedragingen tot het plegen van daden van fysiek geweld tegen een derde”. In de EU-GBV-enquête omvat deze vorm van geweld ook een scala aan gewelddadig gedrag dat erop gericht is angst te veroorzaken, zoals dreigen om geweld te gebruiken, dreigen om een wapen te gebruiken, enzovoort. Waar psychologisch geweld (cf. supra) in de EU-GBV-enquête enkel in de context van een (ex-)partnerrelatie wordt bevraagd, wordt fysiek geweld daarentegen geanalyseerd ongeacht de relatie tussen dader en slachtoffer.

5. Seksueel geweld door eender welke dader

Seksueel geweld wordt door het Verdrag van Istanbul (Council of Europe, 2014; Artikel 36) gedefinieerd als “(a) Het zonder wederzijds goedvinden op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal met een lichaamsdeel of object binnendringen van het lichaam van een ander. (b) Het zonder wederzijds goedvinden plegen van andere seksuele handelingen met een persoon. (c) Het zonder wederzijds goedvinden een ander ertoe bewegen seksuele handelingen te plegen met een derde. Hierbij moet de toestemming vrijwillig zijn gegeven en voortvloeien uit de vrije wil van de betrokken persoon”. In de EU-GBV-enquête omvat dit ook seksuele betrekkingen met een persoon die niet in staat is om te weigeren wegens het onder invloed zijn van alcohol of drugs, of vanwege angst. Bovendien includeert de EU-GBV-enquête onder seksueel geweld ook elke vorm van ongewild seksueel gedrag dat als vernederend wordt ervaren, het ongewenst seksueel aangeraakt worden door niet-partners in de kindertijd of volwassenheid, het gedwongen worden in de kindertijd om iemands private lichaamsdelen aan te raken of om naakt te poseren. Net zoals bij fysiek geweld, wordt dit type geweld bevraagd voor eender welke dader, en niet enkel in de context van een (ex-)partnerrelatie.

6. Kindermishandeling

Kindermishandeling wordt in de EU-GBV-enquête in kaart gebracht door bij verschillende vormen van geweld expliciet te vragen of deze zijn voorgekomen voor de leeftijd van 15 jaar oud. Zowel fysiek, seksueel als psychologisch geweld in verschillende contexten (nl. thuis, op school, in de gemeenschap of op het internet) worden bevraagd, waarbij eender wie de dader kan zijn.

1.4. De huidige studie

Binnen het huidige rapport worden de volgende vormen van geweld meer uitvoerig besproken, per hoofdstuk:

- Stalking;
- Ongewenst seksueel gedrag op het werk;
- Niet-partnergeweld – dit hoofdstuk omvat fysiek en seksueel geweld door een niet-partner;
- Partnergeweld – dit hoofdstuk betreft psychologisch, fysiek, en seksueel geweld door een (ex-)partner.

Dit rapport is opgebouwd rond de volgende onderzoeksdoelstellingen:

- Met dit onderzoek beoogt het Instituut een beter inzicht te krijgen in de omvang en dynamiek van gendergerelateerd geweld op basis van de gegevens uit de Europese EU-GBV-enquête.
- De nadruk ligt op de vormen van gendergerelateerd geweld die binnen de expertise van het Instituut vallen, namelijk psychologisch, fysiek en seksueel geweld, evenals stalking en seksueel ongewenst gedrag op het werk.
- Gegeven de expertise en bevoegdheid van het Instituut om onderzoek hieromtrent te verrichten is de doelstelling om de resultaten van het onderzoek als basis voor sensibilisering, onderzoek, en coördinatie van het beleid in te zetten.

De algemene doelstelling van dit rapport is om een beter begrip te krijgen van de prevalentie, vormen en ernst van gendergerelateerd geweld, gebruikmakend van de meest recente gegevens. Daarnaast worden aanbevelingen geformuleerd voor toekomstig onderzoek.

De onderzoeksdoelstellingen van dit rapport worden vertaald in de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is de algemene prevalentie van de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld in België?
2. Wat is het verband tussen de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld en geweld in de kindertijd?

3. Wat is het verband tussen verschillende vormen van gendergerelateerd geweld?
4. Welke sociale kenmerken en omstandigheden spelen mee in slachtofferschap van gendergerelateerd geweld?
5. Wat is het algemeen voorkomen van herhaaldelijk slachtofferschap van een bepaalde vorm van gendergerelateerd geweld? Hoe kunnen we dit herhaaldelijk slachtofferschap beter begrijpen?
6. Welke kenmerken hebben daders van de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld?
7. Wat zijn psychologische, fysieke, en socio-economische gevolgen van gendergerelateerd geweld?
8. Welke percepties hebben slachtoffers over gendergerelateerd geweld?
9. Met wie spreken slachtoffers over gendergerelateerd geweld? Hoe wordt dit spreken ervaren?

2

Methodologie

Om de onderzoeksdoelstellingen te bereiken, werd de methodologie opgebouwd rond drie complementaire onderdelen: een verkennende literatuurstudie (in de vorm van een scoping review), een kwantitatieve analyse van de Belgische gegevens uit de EU-GBV-enquête, en een kwalitatieve fase bestaande uit focusgroepen met de betrokken belanghebbenden. Het verloop van het onderzoek werd gevolgd door een begeleidingscomité, aangesteld door het Instituut.

2.1. Literatuurstudie

De literatuurstudie werd uitgevoerd in de vorm van een scoping review. **Het doel van deze scoping review is om een overzicht te geven van de wetenschappelijke literatuur** met betrekking tot vier vormen van gendergerelateerd geweld, namelijk: intiem partnergeweld, stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk en seksueel geweld dat tussen niet-partners heeft plaatsgevonden. Er werd geen literatuurstudie uitgevoerd met betrekking tot fysiek geweld door een niet-partner. De keuze voor deze specifieke vormen van geweld werd gemaakt op basis van enerzijds haalbaarheid van de scoping review en anderzijds relevantie voor de analyse van de kwantitatieve data. De scoping review werd uitgevoerd in de periode februari tot april 2024. In samenspraak met alle auteurs van dit rapport werden zowel Nederlandstalige[7] als Engelstalige[8] zoektermen en inclusie- en exclusiecriteria bepaald. Er werd gezocht naar empirisch Brits en Europees onderzoek in de Engelse en Nederlandse taal gepubliceerd van 2019 tot 2024. Deze afbakening in tijd was noodzakelijk vanwege de beschikbaarheid van literatuur betreffende dit onderwerp. Onderzoek afkomstig uit de Verenigde Staten werd dus niet weerhouden. Onderzoeken die exclusief de invloed van COVID-19 op gendergerelateerd geweld vaststellen

7 Prevalentie AND genderspecifiek geweld, Daders AND genderspecifiek geweld, Perceptie AND intiem partnergeweld, Perceptie AND seksuele intimidatie op het werk, Frequentie AND genderspecifiek geweld, Levensloop AND genderspecifiek geweld, Gevolgen AND genderspecifiek geweld, Aangifte AND genderspecifiek geweld, Persoonskenmerken AND genderspecifiek geweld, Gezinskenmerken AND genderspecifiek geweld, Risicofactoren AND genderspecifiek geweld, Beschermende factoren AND genderspecifiek geweld.

8 Prevalence AND gender-specific violence, Perpetrators AND gender-specific violence, Perception AND intimate partner violence, Perception AND workplace sexual harassment, Frequency AND gender-specific violence, Life course AND gender-specific violence, Effects AND gender-specific violence, Reporting rates AND gender-specific violence, Victim characteristics AND gender-specific violence, Family AND gender-specific violence, Risk factors AND gender-specific violence, Protective factors AND gender-specific violence, Prevalentie AND genderspecifiek geweld, Prevalence AND gender-based violence, Perpetrator AND gender-based violence, Frequency AND gender-based violence, Life course AND gender-based violence, Reporting OR dark number OR dark figure OR underreporting OR unrecorded AND gender-based violence, Victim characteristics AND gender-based violence, Family characteristics AND gender-based violence, Risk factors AND gender-based violence, Protective factors AND gender-based violence, Perception OR attitudes AND intimate partner violence, Perception OR attitudes AND workplace sexual harassment, Intimate partner violence AND consequences, Intimate partner violence AND reporting, Stalking AND consequences, Stalking AND reporting, Workplace sexual harassment AND consequences, Workplace sexual harassment AND reporting, Non-partner sexual violence AND consequences, Non-partner sexual violence AND reporting.

werden ook uitgesloten omdat deze scoping review een bredere kijk op het fenomeen wou bekomen dan louter het effect van deze specifieke situatie.

De zoektermen werden ingegeven in de databanken Google Scholar en Web of Science. De Engelse zoektermen werden aangepast en vernauwd vanwege het aantal hits en de relevantie van de gegeven artikels. De empirische literatuur werd opgenomen in de longlist op basis van de relevantie van de titel. Hierbij werden gegevens zoals auteur, titel, jaartal en tijdschrift gestructureerd bijgehouden in een Excel-bestand. Vervolgens werden steeds het abstract en indien nodig de full-tekst van de artikels doorgenomen. Dit proces resulteerde in een shortlist van 48 Engelstalige artikels. Er kon geen Nederlandstalige literatuur weerhouden worden. De meeste onderzoeken in deze shortlist waren kwantitatief van aard (n=38) maar bevatte ook kwalitatieve (n=9) en mixed-methods onderzoek (n=1). De literatuur was afkomstig van de volgende landen: België (n=2), Denemarken (n=2), Duitsland (n=2), Estland (n=1), Frankrijk (n=2), Ierland (n=1), Italië (n=9), Nederland (n=4), Noorwegen (n=3), Portugal (n=1), Spanje (n=10), het Verenigd Koninkrijk (n=4), en Zweden (n=5). Twee studies werden verricht op Europees niveau. De meeste studies raadpleegden respondenten van zowel het mannelijke als het vrouwelijke geslacht (n=29). Sommige studies focusten exclusief op mannelijke (n=5) dan wel vrouwelijke (n=14) respondenten. De meeste studies maakten gebruik van een steekproef getrokken uit de algemene populatie (n=30). Er waren zes studies specifiek op daders gericht alsook twaalf studies specifiek op slachtoffers gericht. Ten slotte was het thema dat voornamelijk werd teruggevonden in deze literatuurstudie intiem partnergeweld (n=30) gevolgd door seksueel geweld (n=8), ongewenst seksueel gedrag op het werk (n=7) en stalking (n=3). Op advies van het Instituut werden ook vier rapporten in deze literatuurstudie opgenomen (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014; Instituut, 2010, 2015, 2016). Deze vallen buiten het bepaalde tijdsinterval maar vormen een nuttige aanvulling op de gevonden literatuur. Het UN-MENAMAIS-rapport maakte geen deel uit van de scoping review, maar dit rapport werd in een latere onderzoeksfase wel opgenomen in de analyse bij de geweldsvormen gelinkt aan seksueel geweld.

2.2. Data-analyse

Het doel van de data-analyse van de EU-GBV-enquête omvat het toevoegen van meer diepgaande analyses, complementair aan het basisrapport van IWEPS (https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/65943).

In het rapport worden de steekproef en de analyses systematisch besproken voor mannen en vrouwen. In de EU-GBV-enquête werd aan de deelnemers gevraagd: 'Wat is uw geslacht?'. De antwoordopties omvatten 'Man', 'Vrouw', 'Andere', 'Ik wil het niet zeggen' en 'Ik weet het niet/ik herinner het me niet'. Voorts hebben we geen informatie over het gender van de deelnemers. We spreken dus doelbewust over 'geslacht' en over 'mannen' en 'vrouwen' in dit rapport, om te wij-

zen op de summiere informatie die we hadden over deze steekproef wat betreft gender. Conform de wetenschappelijke standaarden en het basisrapport van IWEPS, focust dit rapport zich op de deelnemers die 'man' of 'vrouw' hebben gerapporteerd.

In België werd een representatieve steekproef van de bevolking tussen 18 en 74 jaar oud beoogd. Hoewel de vraag vanuit de Europese Commissie vooral focuste op het verzamelen van gegevens over de vrouwelijke bevolking, kregen lidstaten wel de vrijheid om ook gegevens over de mannelijke bevolking te verzamelen. België heeft zo ook mannen bevraagd. De uiteindelijke steekproef van de Belgische EU-GBV-data omvatte in totaal 5494 personen, waarvan 4529 vrouwen en 965 mannen. Vanwege de aanzienlijk kleinere steekproef van mannen zijn systematische vergelijkingen tussen vrouwen en mannen – met name wat betreft prevalentie – niet mogelijk. De resultaten met betrekking tot mannen in deze studie moeten dan ook als verkennend worden beschouwd. Meer informatie over de steekproefmethode en de responsgraad per geslacht en gewest zijn terug te vinden in het basisrapport van IWEPS.

Expertisecentrum *Resilient People* van Hogeschool UCLL was verantwoordelijk voor de bijkomende statistische analyses die binnen dit rapport werden geïntegreerd.

De analyses werden uitgevoerd in de periode maart 2024 tot januari 2025 voor de vier thema's die hierboven werden beschreven: stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, niet-partnergeweld (bedreigingen, fysiek en seksueel geweld), en partnergeweld (psychologisch, fysiek, en seksueel geweld). Om de samenhang met het basisrapport van het IWEPS te waarborgen, werden de analyses uitgevoerd volgens een identieke methodologie als die van het bestaande rapport. De onderzoekers van hogeschool UCLL gebruikten IBM SPSS Statistics (versie 29). Op basis van het vooraf geformuleerde onderzoeksplan, stelden de onderzoeksters voor elke vorm van geweld een syntax samen waarmee de verschillende onderzoeksvragen behandeld konden worden. Sommige onderzoeksvragen konden echter niet voor alle geweldsvormen onderzocht worden. Aangezien stalking in de EU-GBV-enquête veel beperkter werd behandeld dan partnergeweld, konden slechts vijf van de negen onderzoeksvragen voor stalking onderzocht worden.

De resultaten die geïntegreerd zijn in dit rapport tonen systematisch het gewogen aandeel van personen, uitgedrukt in percentages, alsook uitgedrukt in het aantal duizenden personen na extrapolatie naar de doelpopulatie. De gewogen cijfers zorgen ervoor dat de steekproef in de EU-GBV-enquête een nauwkeurige afspiegeling is van de Belgische bevolking, zodat de resultaten representatief zijn voor de gehele doelpopulatie. Deze werkwijze leidt dus tot een schatting van het percentage waarvoor een bepaalde uitspraak geldt. Aangezien we hier afronden op het duizendtal, kan het voorvallen dat de som van de duizenden mannen en de som van de duizenden vrouwen niet exact gelijk is aan de som van de duizenden samen, maar dit zal steeds dichtbij elkaar liggen.

In dit rapport werd ervoor gekozen om ook enkele tabellen van het basisrapport van IWEPS toe te voegen, soms aangevuld met nog extra resultaten, soms louter complementair aan de resultaten van deze analyses. We hebben ervoor gekozen om de resultaten te rapporteren op eenzelfde wijze als binnen het basisrapport van IWEPS. We willen op deze manier de leesbaarheid en toegankelijkheid van het rapport vergroten. Dit wil zeggen dat de betrouwbaarheidsintervallen niet gerapporteerd worden.

Een lezer kan een significant verschil tussen man en vrouw makkelijk onderscheiden: overal waar geen asterisk (*) wordt toegevoegd in tabellen waar de cijfers voor mannen en vrouwen beschreven worden, is er een significant verschil tussen de mannelijke en vrouwelijke steekproef. Daarnaast zullen significante verschillen tussen subgroepen binnen de groep vrouwen en mannen worden benoemd met een letter in superscript. Onder iedere tabel wordt het gebruik van dergelijke symbolen nog eens geduid.

Tot slot werd in overeenkomst met het basisrapport van IWEPS beslist om enkel resultaten te rapporteren die boven de verspreidingsdrempel liggen. IWEPS koos voor een drempel of cutoff van 50 respondenten voor mannen en 30 respondenten voor vrouwen. Voor het toepassen van deze drempel werd gewerkt met de absolute aantallen in de steekproef, en niet met de gewogen duizendtallen, omdat dit de meest correcte werkwijze is. De drempel ligt hoger bij de mannelijke steekproef omdat de groep mannen kleiner is, en op die manier bewaakt wordt dat de resultaten nog betekenisvol zijn. Resultaten die opgaan voor minder dan vijftig mannen of minder dan dertig vrouwen, worden dus niet gerapporteerd. Dit wordt in het rapport aangeduid met ‘VD’ (‘onder de verspreidingsdrempel’). In tabellen waarin alle resultaten voor de mannelijke steekproef onder de verspreidingsdrempel liggen, worden enkel de resultaten van de vrouwelijke steekproef weergegeven. Dit wordt telkens vermeld in de tekst.

Onder iedere tabel wordt een korte leeswijzer toegevoegd om de gegevens beter te kunnen begrijpen. Voorafgaand aan elke tabel wordt ook een meer gedetailleerde bespreking van de resultaten gegeven. Onder iedere tabel wordt ook beschreven waar de gegevens vandaan komen. Voor dit rapport omvat de bron telkens de microgegevens EU-GBV-enquête die ter beschikking gesteld werden door Statbel. Daarnaast wordt ook beschreven welke onderzoeksinstelling verantwoordelijk was voor de berekeningen en interpretaties van de tabellen: IWEPS en/of UCLL.

2.3. Focusgroepen

Het kwalitatieve luik van dit onderzoek behelst acht focusgroepen, vier Nederlandstalige en vier Franstalige. **Deze focusgroepen zijn erop gericht om de resultaten uit het kwantitatieve luik te verdiepen aan de hand van contextualisering.** Daarnaast werden concrete aanbevelingen en

actiemogelijkheden voor beleid, onderzoek, en praktijk bevraagd. Op die manier worden de data uit het kwantitatieve luik aangevuld met kwalitatieve data, wat voor een versterking en verrijking van de data zorgt.

Aanvankelijk waren verschillende doelgroepen vastgelegd: slachtoffers van gendergerelateerd geweld, de directe omgeving van slachtoffers, professionals die slachtoffers en daders ondersteunen en professionals die op een beleidsmatig niveau werken rond gendergerelateerd geweld. Voor het contacteren van potentiële respondenten is er gekozen voor een pragmatische steekproef. Dat houdt in dat de onderzoekers vanuit hun eigen expertise en netwerk vertrekken om participanten te contacteren (Mortelmans, 2016). Binnen de volgende sectoren werd er gezocht naar participanten:

- politie;
- justitie;
- hulpverlening;
- zorgverlening;
- middenveldorganisaties.

Van september tot oktober 2024 werd een brede oproep tot deelname verspreid door de onderzoekers. Aan de hand van een flyer die per e-mail werd verspreid, konden geïnteresseerden hun deelname aan het onderzoek bevestigen. Ondanks een brede oproep hebben slechts enkele slachtoffers zich voor de Nederlandstalige focusgroepen aangemeld. In samenspraak met het Instituut hebben de onderzoekers vervolgens besloten om de focusgroepen met slachtoffers te vervangen door focusgroepen met professionals, en de slachtoffers de keuze te geven om aan te sluiten bij de focusgroepen met professionals, of individueel te spreken in de vorm van een ongestructureerd interview. De meeste slachtoffers die zich hadden aangemeld, hebben ervoor gekozen niet deel te nemen aan de focusgroepen met professionals. Eén slachtoffer nam wel deel, waardoor één van de acht focusgroepen plaatsvond in aanwezigheid van een slachtoffer. De onderzoekers hebben daarop de slachtoffers via diepte-interviews bevraagd, waardoor de deelname van de slachtoffers aan het onderzoek toch werd verzekerd. Vanwege het zeer beperkte aantal diepte-interviews, is de validiteit van de data heel moeilijk na te gaan. Daarop werd besloten om de interviews niet op te nemen in de thematische analyse van het kwalitatieve deel van het onderzoek.

De onderzoekers stelden op basis van de resultaten uit het kwantitatieve luik een leidraad op die werd gehanteerd tijdens de focusgroepen. De inhoud van de focusgroepen werd georganiseerd rond de vier vormen van geweld die in dit rapport aan bod komen: stalking, intiem partnergeweld, ongewenst seksueel gedrag op het werk, en niet-partnergeweld. De focusgroepgesprekken werden gestructureeerd rond drie thema's: percepties, rapportering, en gevolgen van gendergerelateerd geweld. Stalking en intiem partnergeweld, alsook ongewenst seksueel gedrag op het werk en niet-partnergeweld, werden samen in de focusgroepgesprekken bevraagd.

De Nederlandstalige focusgroepen vonden plaats op 1 en 18 oktober 2024, de Franstalige focusgroepen op 5, 6, 13 en 18 november 2024, telkens via Microsoft Teams. Er werden opnames van de gesprekken gemaakt die na verwerking definitief werden verwijderd. In totaal hebben er 59 personen (30 NL, 29 FR) deelgenomen over de acht gesprekken heen. Om een indicatie van de vertegenwoordiging van de sectoren te geven, geven we de brede functies van de experten mee die deelnamen aan de gesprekken:

- politie: inspecteurs, commissarissen;
- justitie: parketcriminologen, magistraten;
- hulp- en zorgverlening: casusregisseurs, psychologen, gynaecoloog, OCMW- en ZSG-professionals;
- middenveldorganisaties: beleidsmedewerkers;
- privésector: vertrouwenspersonen, preventieadviseurs.

Online focusgroepen zijn gebaat bij een groepsgrootte van maximaal acht personen. De context van een online omgeving maakt het niet evident om een gesprek te leiden. Er zijn daarom nadelen verbonden aan een dergelijke manier van werken. Een eerste nadeel is dat er enkel mensen met toegang tot het internet en een computer kunnen deelnemen. Daarnaast maakt het gebrek aan non-verbale interactie een soepel gesprek moeilijk (Stewart & Williams, 2005). Desondanks hebben online focusgroepen ook enkele voordelen. Zo verlagen online focusgroepen de drempel om over gevoelige onderwerpen te spreken, deelnemers moeten zich niet verplaatsen waardoor zij makkelijker tijd kunnen vrijmaken van het werk, en is er meer tijd om na te denken over welke antwoorden participanten willen geven (Stewart & Williams, 2005).

De resultaten uit de focusgroepen werden gepseudonimiseerd. Alle participanten hebben vrijwillig deelgenomen aan het onderzoek en tevens hun geïnformeerde toestemming gegeven. Binnen het geïnformeerde toestemmingsformulier gaven de onderzoekers toelichting over het doel van het onderzoek, de vertrouwelijke verwerking van de data, de pseudonimisering van de data, en het recht om de medewerking zonder reden stop te zetten. De resultaten uit de focusgroepen omvatten gepseudonimiseerde parafrases van respondenten. Later worden deze resultaten meegenomen naar het laatste hoofdstuk ‘Algemene discussie’.

3

Stalking

Stalking wordt in artikel 34 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als: “opzettelijke gedragingen tot herhaaldelijke bedreiging van een ander, hetgeen haar of hem doet vrezen voor haar of zijn veiligheid”. Meer specifiek wordt stalking in de EU-GBV-enquête gedefinieerd als agressief of bedreigend gedrag dat vaak wordt herhaald en angst of bezorgdheid voor de veiligheid van het slachtoffer teweegbrengt. Deze herhaling zit niet expliciet vervat in het Belgisch strafwetboek. Daar wordt de term ‘belaging’ gebruikt wanneer het gedrag van de dader een ernstige verstoring van de rust van een bepaalde persoon tot gevolg heeft, en de dader wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die persoon ernstig zou verstoren.

In wat volgt, wordt eerst een literatuuroverzicht gegeven van stalking. Vervolgens worden de analyses van de EU-GBV-enquête besproken. Enkele tabellen uit het IWEPS-rapport worden hernomen, en ook extra analyses worden toegevoegd. Tot slot worden de resultaten van de focusgroepgesprekken besproken. In hoofdstuk 2 ‘Methodologie’ van dit rapport wordt beschreven op welke manier de literatuurstudie, de analyses, en de focusgroepen werden georganiseerd.

3.1. Literatuuroverzicht

Stalking wordt erkend als een ernstige vorm van gendergerelateerd geweld, waarbij het slachtoffer systematisch[9] lastiggevallen, gecontacteerd of achtervolgd wordt, waardoor de privacy van het slachtoffer wordt geschonden (Hauch & Elkit, 2023). De scoping review geeft aan dat mannen vaker te maken krijgen met ongewenste communicatie en vandalisme, terwijl vrouwen vaker het slachtoffer zijn van stalkingsgedrag en cyberstalking (FRA, 2014).

De literatuur suggereert een gendergerelateerd verschil in de perceptie van stalking, waarbij mannen minder geneigd zijn om bepaald gedrag als stalking te herkennen. Bovendien tonen studies aan dat mannelijke slachtoffers minder snel geneigd zijn om hulp te zoeken en langer wachten om stalking te rapporteren aan de autoriteiten (Maran et al., 2020).

9 Hoewel dit in de context van het Belgisch strafwetboek niet systematisch hoeft te zijn, hanteert wetenschappelijke literatuur vaak wel de systematiek of het herhalend karakter van stalking.

Stalking vindt meestal plaats tussen personen van verschillende geslachten, waarbij het slachtoffer ernstige psychologische gevolgen kan ervaren, zoals symptomen van posttraumatische stressstoornis, depressie, chronische stress, woede en angst (Hauch & Elkit, 2023). Deze psychologische effecten kunnen aanzienlijke negatieve invloeden hebben op het dagelijks leven, professionele activiteiten en sociale relaties van de slachtoffers. Bovendien lopen slachtoffers het risico op directe fysieke schade, zowel aan hun lichaam als aan hun eigendom. De psychologische gevolgen kunnen ook indirecte lichamelijke symptomen veroorzaken, zoals gewichtsproblemen, hoofdpijn en buikpijn (Maran et al., 2020). Daarnaast kunnen er praktische gevolgen zijn, zoals bijvoorbeeld het moeten veranderen van telefoonnummer (FRA, 2014). Geslacht (en andere demografische gegevens) verklaren volgens Hauch en Elkit (2023) niet het verschil in ervaring van de gevolgen (dagelijks functioneren op het werk of het sociaal/familieleven) van stalking.

Slachtoffers van stalking ondervinden vaak moeilijkheden bij het rapporteren van hun ervaringen aan de politie, zoals blijkt uit het onderzoek van Taylor-Dunn et al. (2021). Ze rapporteren negatieve ervaringen, waaronder het gevoel dat de politie inadequaat reageert, hen niet serieus neemt, of zelfs de schuld deels bij hen legt. Deze bevindingen benadrukken de noodzaak van verbeterde wetshandhaving en ondersteuningssystemen om slachtoffers van stalking adequaat te beschermen en te ondersteunen.

3.2. EU-GBV-resultaten

3.2.1. Algemene prevalentie en ervaringen

Van alle respondenten tussen 18 en 74 jaar gaf 16,9% van de mannen en 22,7% van de vrouwen aan dat ze op een bepaald moment in hun leven gestalkt werden. Het percentage vrouwen is significant hoger dan het percentage mannen. Tabel 3.1 toont de zeven verschillende situaties van stalking die in de EU-GBV-enquête aan bod kwamen. Het cijfer dat bij elke situatie wordt vermeld, geeft het aandeel mannen en vrouwen onder de slachtoffers van stalking weer die hebben aangegeven dat ze ooit met dergelijke feiten te maken kregen.

Uit de gemelde feiten blijkt dat ongeveer één op de twee slachtoffers van stalking (51,3%), zowel mannen als vrouwen, te maken heeft gehad met iemand die hen herhaaldelijk berichten, e-mails, brieven of cadeautjes stuurde. Er is geen significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft het ontvangen van schunnige, dreigende of vervelende telefoontjes of gebeld worden zonder dat er iets gezegd wordt (35,5% van de slachtoffers van stalking), of beledigende of beschamende opmerkingen in het openbaar (inclusief via sociale media, 36,7% van de slachtoffers van stalking).

Voor de overige vier situaties van stalking is het onmogelijk om op basis van de gegevens voldoende pertinente cijfers voor mannen te geven. Het gaat om de volgende situaties: (1) iemand probeerde met het slachtoffer in contact te komen door bij hem of haar thuis, aan de school of aan het werk rond te hangen of te wachten, (2) iemand achtervolgde het slachtoffer, (3) iemand vernielde opzettelijk spullen van het slachtoffer en (4) iemand verspreidde foto's, video's of zeer persoonlijke informatie over het slachtoffer. Hoewel exacte percentages voor mannen niet kunnen vermeld worden, leiden we uit tabel 3.1 af dat sommige van deze gedragingen significant vaker voorkomen bij vrouwen dan bij mannen (d.w.z. het percentage vrouwelijke slachtoffers van stalking dat specifiek die situaties heeft meegemaakt, is significant hoger dan het percentage mannelijke en vrouwelijke slachtoffers voor die situatie van stalking samen). Op basis van deze gegevens lijken met name achtervolgd/bespied worden en geconfronteerd worden met een dader die rondhangt in de buurt vaker voor te komen bij vrouwen dan bij mannen.

Tabel 3.1: Overzicht van ervaringen met stalking die mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven meemaakten

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	16,9	687	22,7	929	19,8	1616
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk) Heeft dezelfde persoon gedurende uw leven herhaaldelijk één of meer van de volgende dingen met u gedaan op een manier die u angst, paniek of verdriet inboezemde? Heeft iemand herhaaldelijk …						
u ongewenste berichten (waaronder berichten op social media), e-mails, brieven of cadeautjes gestuurd?	51,0*	351	51,5*	477	51,3	828
u lastiggevallen met schunnige, dreigende of vervelende telefoongesprekken of juist gebeld zonder iets te zeggen?	38,0*	261	33,6*	311	35,5	572
geprobeerd om met u in contact te komen, door bij uw huis, school of werk rond te hangen of te wachten?	VD		36,9	340	29,8	479
u ooit achtervolgd of bespied?	VD		32,8	302	24,0	385
spullen van u, of van mensen om wie u geeft, vernield (zoals auto, motor, brievenbus, enz.) of uw (huis)dieren iets aangedaan?	VD		14,7	135	18,7	300
u publiekelijk beledigd of heeft iemand beschamende opmerkingen over u gemaakt (inclusief via social media)?	40,6*	279	33,8*	310	36,7	589
foto's, video's of zeer persoonlijke informatie over u verspreid?	VD		7,1	65	9,4	151

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 16,9% van de mannen en 22,7% van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar gaf aan ooit het slachtoffer te zijn geweest van stalking. De helft van de slachtoffers ontving herhaaldelijk ongewenste berichten, e-mails, brieven of cadeautjes.

3.2.2. Kenmerken van daders

De volgende analyses zijn bedoeld om de verschillen in ervaringen met stalking te belichten, naargelang de dader een intieme partner of een niet-partner was.

Tabel 3.2 toont het aandeel slachtoffers van stalking naargelang de dader. Bij drie op de tien slachtoffers (30,6%) van stalking was de dader een intieme partner. Binnen de groep slachtoffers van stalking is het aantal mannen dat aangeeft dat de dader een intieme partner (33,9%)

was significant hoger dan het aandeel vrouwen (28,2%). In bijna alle gevallen van stalking door een intieme partner ('intieme stalking') was, zowel bij mannen als bij vrouwen, de dader een ex-partner (94,8%).

Het aandeel slachtoffers van stalking door een niet-partner is hoger dan het aandeel slachtoffers dat wordt gestalkt door een intieme partner. Zo gaven ongeveer drie op de vier (75,5%) slachtoffers van stalking aan dat minstens één van de daders een niet-partner was. Binnen de slachtoffers van stalking is het aandeel vrouwen dat aangeeft door een niet-partner gestalkt te worden (78,6%) significant hoger dan het aandeel mannen (71,4%). Kennissen (34,2% van de slachtoffers), vrienden en collega's (27% van de slachtoffers), en onbekenden (26,2% van de slachtoffers) worden door de slachtoffers van niet intieme stalking als meest frequente daders benoemd. We zien hierbij significante geslachtsverschillen waarbij het aandeel slachtoffers van vrienden/collega's en kennissen groter is bij mannen dan bij vrouwen (respectievelijk 33,3% tegenover 22,7% en 36,9% tegenover 32,4%). Het aandeel slachtoffers van stalking door een onbekende binnen de groep stalkingslachtoffers door een niet-partner is dan weer significant groter bij vrouwen dan bij mannen (33,7% tegenover 15,1%). **Samenvattend betekent dit dat bij ongeveer drie op de vier slachtoffers van stalking, de dader een niet-partner is. Dit is vaker het geval bij vrouwen dan bij mannen. De daders die het vaakst worden genoemd zijn onbekenden, kennissen en vrienden. Bij ongeveer drie op de tien slachtoffers kunnen we spreken van 'intieme stalking', en is de dader meestal de ex-partner. Binnen de groep slachtoffers van stalking rapporteren mannen deze vorm van stalking vaker dan vrouwen.**

Tabel 3.2: Daders betrokken bij de ervaring met stalking die mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven meemaakten

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	**Mannen**		**Vrouwen**		**Samen**	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers van een intieme (ex-)partner (meerdere antwoorden mogelijk)	**33,9**	**216**	**28,2**	**248**	**30,6**	**465**
Waaronder een huidige partner	VD					
Waaronder een ex-partner	91,4	198	97,8	243	94,8	441
Aandeel slachtoffers van een niet-partner (meerdere antwoorden mogelijk)	**71,4**	**491**	**78,6**	**730**	**75,5**	**1221**
Waaronder een familielid	VD		9,7	71	9,6	118
Waaronder een vriend of collega	33,3	163	22,7	166	27,0	329
Waaronder een leidinggevende	VD		6,9	51	6,7	82
Waaronder een gezagsfiguur	VD					
Waaronder een andere kennis	36,9	181	32,4	237	34,2	417
Waaronder onbekend	15,1	74	33,7	246	26,2	320

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 28,2% van de vrouwelijke slachtoffers van stalking gaf aan dat minstens één van de daders een (ex-)partner was. Voor 97,8% van hen ging het om een ex-partner.

3.2.3. Tijdsperiode van stalking

In dit onderdeel wordt de tijdsperiode waarbinnen de laatste periode van stalking zich situeerde verder onderzocht, dit opnieuw binnen de gehele bevolking. We maken het onderscheid tussen stalking door een intieme partner en stalking door een niet-partner. Daarenboven belichten we slachtofferschap van stalking voor de leeftijd van 15 jaar.

Tabel 3.3 laat zien dat bij een minderheid van de bevraagde respondenten de laatste stalkingsepisode recent plaatsvond. Stalking door een intieme partner gebeurde bij ongeveer één op de tien respondenten (12,7%) gedurende de laatste 12 maanden. Bij een iets grotere groep (17,7%) vonden deze gebeurtenissen tussen de 1 en de 5 jaar geleden plaats. Voor ongeveer zeven op de tien (69,2%) respondenten die ooit door een partner gestalkt werden, dateerde deze ervaring al van meer dan 5 jaar geleden. Eenzelfde patroon zien we terugkeren bij stalking door een niet-partner. Ook hier gebeurde de stalking bij de kleinste groep (17,9%) gedurende de laatste 12 maanden, bij een grotere groep (24,9%) tussen de 1 en de 5 jaar geleden en bij de grootste groep (56,6%) meer dan 5 jaar geleden. Het was niet mogelijk om uitvoerig geslachts-

verschillen te bestuderen rond dit voorkomen in de tijd, aangezien het aantal mannen met een recente ervaring van stalking steeds onder de verspreidingsdrempel lag.

Vervolgens rapporteert tabel 3.3 ook nog het aandeel van slachtoffers bij wie de laatste episode van stalking dateerde van voor de leeftijd van 15 jaar oud. Een kleine minderheid van de slachtoffers van stalking (6,5%) geeft aan dat alle ervaren situaties van stalking dateerden van voor ze 15 jaar oud waren. Bij ongeveer één op de tien slachtoffers (11,5%) dateren sommige ervaringen al van voor de leeftijd van 15 jaar, andere vonden dan weer na de leeftijd van 15 jaar plaats. Bij de meerderheid van de slachtoffers (81,2%) vonden alle situaties van stalking plaats na de leeftijd van 15 jaar. Het was niet mogelijk om uitvoerig geslachtsverschillen te bestuderen rond slachtofferschap van stalking voor de leeftijd van 15, aangezien het aantal mannen met deze ervaring steeds onder de verspreidingsdrempel lag. Het is wel zo dat er significant meer mannen (83,6%) dan vrouwen (79,3%) zijn die geen enkele ervaring met stalking hadden voor de leeftijd van 15. **Dit impliceert dat vrouwen vaker dan mannen voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer worden van een vorm van stalking.**

Tabel 3.3: Tijdsperiode van laatste episode stalking

	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van stalking door een intieme partner						
In de laatste 12 maanden	VD		14,8	37	12,7	59
1 tot 5 jaar geleden	VD		16,1	40	17,7	82
Meer dan 5 jaar geleden	70,0*	151	68,3*	170	69,2	321
Slachtofferschap van stalking door een niet-partner						
In de laatste 12 maanden	VD		17,0	126	17,9	224
1 tot 5 jaar geleden	VD		22,7	169	24,0	300
Meer dan 5 jaar geleden	54,2*	274	58,3*	434	56,6	709
Slachtofferschap van stalking voor de leeftijd van 15 jaar						
Alle stalkingservaringen <15	VD		6,0	56	6,5	105
Sommige stalkingservaringen <15	VD		13,2	123	11,5	186
Geen enkele stalkingservaring <15	83,6	575	79,3	737	81,2	1312

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Bij 12,7% van de respondenten die aangaf ooit al gestalkt te zijn door een intieme partner, vond deze stalkingservaring de laatste 12 maanden plaats. Voor de meeste slachtoffers vond de situatie van stalking meer dan 5 jaar geleden plaats.

3.2.4. Slachtofferschap van stalking en geweld in de kindertijd

In dit luik onderzoeken we of mannen en vrouwen die in hun kindertijd geweld hebben meegemaakt, oververtegenwoordigd zijn onder de slachtoffers van stalking. Hiervoor konden de respondenten aangeven of zij vóór de leeftijd van 15 jaar met geweld te maken hadden gehad. Daarbij werden drie categorieën onderscheiden:

1. Fysiek en/of psychisch geweld gepleegd door één of meerdere ouderfiguren.
2. Blootstelling aan fysiek en/of psychologisch geweld tussen de ouders.
3. Seksueel geweld, dat zowel binnen als buiten de gezinssfeer kan hebben plaatsgevonden.

Om dit verband tussen geweld in de kindertijd en slachtofferschap van stalking te onderzoeken werd een overkoepelende variabele van geweld in de kindertijd gecreëerd, die ervaringen met de drie bovengenoemde categorieën samenneemt. In dit luik beschouwen we een respondent dus als slachtoffer van geweld in de kindertijd wanneer er een ervaring was met één of meerdere van deze drie subvormen van geweld in de kindertijd.

Tabel 3.4 vat de resultaten rond slachtofferschap van stalking en geweld in de kindertijd samen. We maakten hierbij de opsplitsing tussen slachtofferschap van stalking door een intieme partner en slachtofferschap van stalking door een niet-partner.

Binnen de groep die geweld heeft ervaren in de kindertijd, maken significant meer personen stalking door een intieme partner (9,2%) of door een niet-partner (21,3%) mee dan in de totale bevolking (respectievelijk 5,7% en 15,0%). **We kunnen dus besluiten dat mannen en vrouwen die in het verleden het slachtoffer werden van geweld in de kindertijd, significant vaker stalking meemaken in het volwassen leven dan mannen en vrouwen zonder een ervaring van geweld in de kindertijd.** Bovendien zien we hier ook twee keer een significant geslachtsverschil, waarbij de groep vrouwen die zowel geweld in de kindertijd en stalking door een (niet-)partner meemaakte steeds groter is dan de groep mannen.

Tabel 3.4: Slachtofferschap van stalking die mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven meemaakten en geweld in de kindertijd

Rapportagecijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van stalking door een intieme (ex-)partner						
Totale bevolking	5,3*	216	6,1*	249	5,7	465
Personen die geweld in de kindertijd hebben meegemaakt	8,1[a]	173	10,6[a]	167	9,2[a]	340
Slachtofferschap van stalking door een niet-partner						
Totale bevolking	12,1	491	17,8	730	15,0	1221
Personen die geweld in de kindertijd hebben meegemaakt	17,4[a]	373	26,4[a]	416	21,3[a]	789

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 8,1% van de mannen die geweld hebben meegemaakt in de kindertijd, heeft op latere leeftijd stalking meegemaakt door een (ex-)partner. Dit is significant hoger dan de 5,3% van de mannen die stalking meemaakte in de totale bevolking. Eenzelfde verschil vinden we terug voor vrouwen.

3.2.5. Slachtofferschap van stalking en andere vormen van geweld

Dit onderdeel belicht het gecombineerde voorkomen van stalking en andere vormen van geweld (nl. het meegemaakt hebben van ongewenst seksueel gedrag op het werk, het meegemaakt hebben van een vorm van geweld in een intieme partnerrelatie, het meegemaakt hebben van een vorm van fysiek of seksueel geweld buiten de partnerrelatie). Anders dan bij kindermishandeling kunnen we hier geen uitspraken doen over het tijdsbestek van dit geweld. We kunnen niet zeggen of deze andere vormen van geweld de stalkingservaring voorafgingen, opvolgden of samen voorkwamen. Ook kunnen we een overlap tussen verschillende geweldsvormen niet volledig uitsluiten. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat een slachtoffer dat herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag gepleegd door een collega ervaart, dit slachtofferschap onder zowel 'stalking' als 'ongewenst seksueel gedrag op het werk' classificeert. Toch leek het interessant om te exploreren of slachtoffers van stalking oververtegenwoordigd zijn onder de personen die aangeven in de loop van hun leven andere vormen van geweld te hebben ondergaan. Het onderscheid tussen slachtofferschap van stalking door een intieme partner en slachtofferschap van stalking door een niet-partner is hierbij gehanteerd.

Tabel 3.5 illustreert dat **slachtoffers (mannen en vrouwen) die een andere vorm van geweld aangeven (nl. ongewenst seksueel gedrag op het werk, geweld buiten de partnerrelatie, geweld in intieme partnerrelatie) significant vaker ook stalking door een intieme partner rapporteren**. Waar in de totale bevolking het aandeel slachtoffers van stalking door een intieme

partner 5,7% bedraagt, zijn slachtoffers van stalking meer aanwezig binnen de groep die ook ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakte (12,6%), of ook een geweldservaring had met een niet-partner (13,5%) of intieme partner (17,4%). **Slachtoffers (mannen en vrouwen) van stalking door een intieme partner lijken dus oververtegenwoordigd te zijn in de groep slachtoffers van andere vormen van gendergerelateerd geweld.**

Bovendien zien we twee significante geslachtsverschillen in de analyses. Binnen de groep slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk ervaren significant meer mannen ook stalking door een intieme partner dan vrouwen. Binnen de groep slachtoffers van niet-partnergeweld zijn er dan weer significant meer vrouwen die stalking door een intieme partner rapporteren dan mannen. Binnen de groep slachtoffers van geweld in de intieme partnerrelatie werd geen verschil tussen mannen en vrouwen gevonden voor wat betreft het bijkomend slachtofferschap van stalking door een intieme partner.

Wat de **ervaring van stalking door een niet-partner** betreft, illustreert tabel 3.5 dat **slachtoffers die een andere vorm van geweld meemaakten (nl. ongewenst seksueel gedrag op het werk, geweld buiten de partnerrelatie, geweld in intieme partnerrelatie) significant vaker ook stalking door een niet-partner rapporteren**. Waar in de totale bevolking het aandeel slachtoffers van stalking door een niet-partner 15% bedraagt, zijn deze slachtoffers van stalking meer aanwezig binnen de groep die ook ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakte (30,6%), of ook een geweldservaring had met een niet-partner (27,6%) of intieme partner (24,4%). **Slachtoffers van stalking door een niet-partner lijken dus (net als slachtoffers van stalking door een intieme partner) oververtegenwoordigd te zijn onder de groep slachtoffers van andere vormen van gendergerelateerd geweld.**

Bovendien zien we twee significante geslachtsverschillen. Binnen de groep slachtoffers van zowel geweld door een niet-partner als geweld door een intieme partner, zijn er significant meer vrouwen dan mannen die ook slachtofferschap van stalking door een niet-partner rapporteren. Binnen de groep slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk vinden we geen significante geslachtsverschillen voor wat betreft slachtofferschap van stalking door een niet-partner.

Tabel 3.5: Slachtofferschap bij mannen en vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking en andere vormen van geweld meemaakten

Slachtoffercijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van stalking door een intieme partner						
Totale bevolking	5,3*	216	6,1*	249	5,7	465
Groep ongewenst seksueel gedrag op het werk meegemaakt	16,6[a]	107	10,3[a]	115	12,6[a]	222
Groep geweld door niet-partner meegemaakt	10,7[a]	98	16,8[a]	131	13,5[a]	229
Groep geweld door intieme partner meegemaakt	16,3[a]*	198	18,4[a]*	225	17,4[a]	423
Slachtofferschap van stalking door een niet-partner						
Totale bevolking	12,1	491	17,8	730	15,0	1221
Groep ongewenst seksueel gedrag op het werk meegemaakt	29,9[a]*	193	31,1[a]*	347	30,6[a]	540
Groep geweld door niet-partner meegemaakt	18,8[a]	173	37,9[a]	296	27,6[a]	469
Groep geweld door intieme partner meegemaakt	20,0[a]	234	29,5[a]	360	24,4[a]	594

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 16,6% van de mannen die ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben meegemaakt, heeft ook slachtofferschap van stalking door een intieme partner ervaren. Dit is significant hoger dan de 5,3% van de mannen die stalking meemaakte in de totale groep. Voor vrouwen zien we eenzelfde patroon.

Binnen dit luik, gaan we tot slot nog dieper in op het samengaan van stalking door een intieme partner en intiem partnergeweld. Hierboven werd besproken dat, binnen de groep slachtoffers van stalking, de dader in ongeveer drie op de tien gevallen een intieme partner is, waarbij het in bijna alle gevallen ging over een ex-partner (zie tabel 3.2). In dit luik wordt geëxploreerd in welke mate een respondent zowel stalking na afloop van de relatie rapporteert alsook geweld tijdens de intieme partnerrelatie. Uit bovenstaande resultaten rond stalking en andere vormen van geweld (zie tabel 3.5) weten we reeds dat respondenten die aangeven geweld in een intieme relatie te hebben meegemaakt, ook significant vaker stalking door een ex-partner meemaken. Hieronder wordt dit resultaat nog verder uitgediept.

De resultaten in tabel 3.6 tonen aan dat binnen de groep respondenten die aangeeft ooit gestalkt te zijn, een gelijkaardig aandeel mannen (28,8%) en vrouwen (26,2%) aangeeft dat deze stalking gebeurde door een ex-partner. Binnen deze groep werd nagegaan welk aandeel van deze slachtoffers ook aangeeft geweld binnen een vorige relatie met een ex-partner te hebben meegemaakt. **De overgrote meerderheid van deze groep (88,2%) geeft aan dat ze in een vorige partnerrelatie een vorm van geweld meemaakten.** Dit aandeel is gelijkaardig bij mannen (89,7%)

en vrouwen (87%). **Dit kan mogelijk betekenen dat bij deze groep slachtoffers van stalking door een ex-partner de relatie met deze ex-partner ook al door geweld gekenmerkt was.** Deze bevinding moet wel met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien de gebruikte vraagstelling in de EU-GBV-enquête niet toelaat om met volledige zekerheid te zeggen dat de vorige partner die gewelddadig was ook de ex-partner is waarvoor er een ervaring van stalking gerapporteerd wordt. **Desalniettemin geven deze cijfers wel aan dat bijna alle slachtoffers van stalking door een ex-partner ook geweld meemaakten binnen een partnerrelatie.** Het meegemaakte geweld in een partnerrelatie door slachtoffers van stalking door een ex-partner is meestal psychologisch geweld (77,8%). Bij iets minder dan de helft (47,1%) gaat dit om fysiek geweld door de ex-partner, terwijl ongeveer één op de vier (24,4%) een ervaring van seksueel geweld door een ex-partner had.

Tabel 3.6: Slachtofferschap bij vrouwen en mannen van stalking door ex-partner en van geweld in intieme partnerrelatie gedurende de levensloop

Slachtoffercijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar van stalking door ex-partner	28,8*	198	26,2*	243	27,3	441
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar van stalking door ex-partner met geweldservaring in partnerrelatie …						
Een vorm van geweld door ex-partner	89,7*	177	87,0*	211	88,2	388
Psychologisch geweld door ex-partner	VD		84,6	205	77,8	343
Fysiek geweld door ex-partner	VD		57,9	140	47,1	208
Seksueel geweld door ex-partner	VD		39,4	95	24,4	107

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij rapport: UCLL.
Opmerking: *Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 89,7% van de mannen die stalking door een ex-partner meemaakten, geeft aan ook een vorm van geweld door een ex-partner in een partnerrelatie te hebben ervaren.

3.2.6. Slachtofferschap van stalking volgens sociale kenmerken

We bekijken vervolgens in detail de variaties in slachtofferschap volgens het sociodemografisch profiel van vrouwen die het slachtoffer zijn van stalking (door een (ex-)partner of een andere persoon). Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Tabel 3.7 laat significante verschillen zien tussen leeftijdscategorieën voor slachtofferschap van stalking. Zo heeft 34,8% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar minstens één keer in haar leven stalking meegemaakt, wat significant meer is dan het percentage onder de algemene vrouwe-

lijke bevolking (22,7%). Het slachtofferpercentage voor de volgende twee categorieën, meer bepaald vrouwen van 30 tot 44 jaar en van 45 tot 64 jaar, verschilt niet significant van het percentage voor alle vrouwen samen. Dit betekent dus dat ongeveer één op de vijf vrouwen tussen de 30 en 64 jaar minstens één keer in haar leven te maken heeft gehad met stalking. Het slachtofferpercentage bij vrouwen van 65 tot 74 jaar ligt daarentegen significant lager dan onder de algemene vrouwelijke bevolking, maar blijft wel relatief hoog: 15,9% van de vrouwen in deze leeftijdsgroep zegt ooit het slachtoffer te zijn geweest van stalking. Het ziet er dus naar uit **dat het percentage slachtoffers van stalking hoger is bij vrouwen van 18 tot 29 jaar in vergelijking met de oudere leeftijdsgroepen**. We kunnen evenwel geen uitspraken doen over de leeftijd waarop de stalking precies plaatsvond, maar stellen enkel vast dat vrouwen uit deze leeftijdscategorie vaker aangeven al minstens één keer in het leven stalking meegemaakt te hebben.

De analyses voor wat betreft het opleidingsniveau lieten geen significante verschillen zien: het aandeel vrouwelijke slachtoffers van stalking per opleidingsniveau verschilde niet significant van het aandeel vrouwelijke slachtoffers in de totale groep.

De analyses met betrekking tot de werksituatie laten geen significante verschillen zien wat betreft slachtofferschap van stalking voor werkende (22,7%) of werkloze vrouwen (26,6%) en het percentage slachtoffers voor alle vrouwen samen (22,7%). Het slachtofferpercentage van stalking onder gepensioneerde vrouwen is wel significant lager dan het percentage voor alle vrouwen (14,9%), terwijl dit **percentage significant hoger is bij vrouwelijke studenten (32,8%) en vrouwen die arbeidsongeschikt zijn (35,6%)**.

Daarnaast lijkt ook de ervaren algemene gezondheidstoestand en de mate van beperkt zijn om bepaalde activiteiten uit te oefenen als gevolg van een aanhoudend of terugkerend gezondheidsprobleem in verband te staan met slachtofferschap van stalking: **het slachtofferpercentage van stalking is significant hoger dan het percentage voor alle vrouwen voor vrouwen die de eigen gezondheid als (zeer) slecht ervaren (31,7%) en zich (ernstig) beperkt voelen in hun dagelijkse activiteiten (31,3%).** Ook het vermogen van vrouwen om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen – een vermogen dat deels verband houdt met hun werkstatus en dat een indicator kan zijn voor hun levensstandaard – lijkt in verband te staan met slachtofferschap van stalking: **het aandeel vrouwen dat het slachtoffer is van stalking is significant groter in de groep die aangeeft geen onverwachte uitgaven van 300 euro te kunnen maken (28,2%) dan in de totale bevolking van vrouwen (22,7%)**.

Tot slot lijken de analyses geen verschillen in slachtofferpercentages aan het licht te brengen naargelang de verstedelijkingsgraad van het gebied waar de respondenten wonen.

We kunnen dus besluiten dat vrouwen met bepaalde sociodemografische kenmerken, zoals een jongere leeftijd, studenten, vrouwen die arbeidsongeschikt zijn of vrouwen die de eigen gezondheid als (zeer) slecht ervaren, vaker aangeven slachtofferschap van stalking te hebben meegemaakt dan vrouwen zonder deze kenmerken.

Tabel 3.7: Slachtofferschap van vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel vrouwelijke slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	22,7	929
Leeftijd		
18-29	34,8[a]	260
30-44	23,6	267
45-64	19,2	294
65-74	15,9[b]	107
Diploma		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	19,1	159
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	22,3	343
Bachelor, master, doctoraat	24,9	426
Werksituatie		
Werkend	22,7	498
Werkloos	26,6	48
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	14,9[b]	114
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	35,6[a]	104
Student	32,8[a]	107
Huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed Goed Gaat wel (redelijk)	22,0	838
Slecht Zeer slecht	31,7[a]	90
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	31,3[a]	300
Niet beperkt	20,1	626
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	21,0	657
Nee	28,2[a]	260
Verstedelijkingsgraad		
Grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden)	24,2	306
Steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden) Plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden)	22,0	622

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
[b] Significant lager dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
Leeswijzer: 34,8% van de vrouwen tussen 18 en 34 jaar gaf aan dat ze minstens één keer in haar leven te maken heeft gehad met stalking. Dit is significant hoger dan de 22,7% van vrouwen in de totale bevolking van vrouwen.

3.2.7. Rapportering van stalking

In de volgende analyses wordt besproken in welke mate slachtofferschap van stalking gerapporteerd werd aan formele diensten door de slachtoffers in de EU-GBV-enquête. Gezien het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel lag, worden hier enkel de cijfers voor vrouwelijke slachtoffers gerapporteerd.

Tabel 3.8 illustreert dat van het totaal aantal vrouwelijke slachtoffers van stalking, 13,1% hulp heeft gevraagd aan een advocaat of een slachtofferhulporganisatie. Een iets groter aantal (18,4%) meldde de stalking zelf aan de politie. Het aandeel respondenten dat aangaf dat iemand anders de stalking meldde aan de politie, ligt onder de verspreidingsdrempel.

Tabel 3.8: Rapportage van vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten

	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Stalking is gemeld aan ...		
Advocaat of slachtofferhulporganisatie	13,1	135
Politie: zelf gemeld	18,4	171
Politie: iemand anders gemeld	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 13,1% van de vrouwen die stalking meemaakten, heeft deze stalking gemeld aan een advocaat of slachtofferorganisatie.

Bij de groep vrouwelijke slachtoffers waarvan melding werd gedaan van de stalking bij de politie (hetzij door het slachtoffer zelf, hetzij door iemand anders), werd nagegaan welk effect deze melding had op het stalkingsgedrag van de dader. De resultaten hiervan zijn weergegeven in tabel 3.9. **Bij ongeveer vier op de tien vrouwelijke slachtoffers (37,4%) zorgde de melding ervoor dat het stalkingsgedrag stopte.** Een kleine één op de vijf signaleert een afname van het stalkingsgedrag (18,7%). **Bij ongeveer één op de drie slachtoffers (32,6%) had de melding weinig of geen effect op het stalkingsgedrag: zij geven aan dat het stalkingsgedrag hetzelfde bleef.** Het aandeel van de vrouwen die aangeven dat de stalking toenam na de melding is laag en ligt onder de verspreidingsdrempel.

Tabel 3.9: Gevolgen voor het gedrag van de dader na rapportage bij politie bij vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten

	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar bij wie stalking gemeld is aan politie	20,1	187
Stalkingsgedrag na melding bij politie …		
Is gestopt	37,4	70
Is afgenomen	18,7	35
Bleef hetzelfde	32,6	61
Nam toe	VD	
Wil niet antwoorden/weet niet	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen. De resultaten van de mannelijke slachtoffers zijn niet opgenomen in de tabel omdat ze onder VD vallen.
Leeswijzer: Bij 37,4% van de vrouwelijke slachtoffers van stalking die de feiten bij de politie hebben gemeld, stopte het stalkingsgedrag vervolgens.

In wat volgt wordt de groep slachtoffers van stalking die geen melding deden bij de politie (83,1%) nader bekeken. Binnen deze groep zien we een significant geslachtsverschil: het aantal mannen dat geen melding deed (86,2%) is significant groter dan het aantal vrouwen (80,8%). Tabel 3.10 onderzoekt welke redenen er waren om van dit geweld geen melding of aangifte te doen bij de politie.

De voornaamste reden om geen melding of aangifte te doen van stalking bij de politie is de inschatting door het slachtoffer dat het geweld niet ernstig genoeg was en politie niet nodig was of niet de aangewezen instantie is. Bijna de helft van de slachtoffers (45,7%) geeft dit als reden aan om niet te melden bij de politiediensten, waarbij we geen significante verschillen zien tussen vrouwelijke (46,6%) en mannelijke (44,4%) slachtoffers. De reden dat het om een privé- of gezinskwestie ging die zelf opgelost werd, is de tweede meest frequente reden om het geweld niet te rapporteren aan de politiediensten (31,8%). Opnieuw zien we bij deze reden geen significante verschillen tussen mannen (34,5%) en vrouwen (29,7%). Ongeveer één op de tien slachtoffers geeft als reden om het geweld niet te melden dat de politie niet zou kunnen helpen (12,0%). Ook gevoelens van angst (10,6%) en schaamte en schuld (8,2%) spelen bij ongeveer één op de tien slachtoffers een rol. Tot slot speelt een negatief gevoel tegenover de politie (6,6%) en de reden dat het geweld aan een andere instantie dan de politie gemeld is (4,0%), slechts bij een kleine minderheid een rol. Gezien het aantal mannen bij deze antwoordalternatieven onder de verspreidingsdrempel ligt, kunnen hier geen geslachtsverschillen worden bestudeerd. Voor het antwoordalternatief 'ontmoedigd worden om aangifte te doen' lag het aantal bij zowel mannen en vrouwen onder de verspreidingsdrempel.

Tabel 3.10: Redenen om geen melding/aangifte te doen bij politie bij mannen en vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten

	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar bij wie stalking niet gemeld is aan de politie	86,2	592	80,8	751	83,1	1343
Redenen om stalking niet te melden aan de politie …						
Het is gemeld bij een andere instantie	VD		4,8	36	4,0	54
De politie zou niet kunnen helpen	VD		9,6	71	12,0	161
De politie zou niets doen/ze zouden het niet geloven/hekel aan de politie	VD		5,9	44	6,6	88
Ontmoedigd om melding of aangifte te doen door iemand (politie, familie, vrienden, enz.)	VD					
Angst voor de dader/angst voor de gevolgen/angst voor de gevolgen voor de dader (arrestatie)	VD		11,8	89	10,6	142
Schaamte/schuldgevoel	VD		10,5	79	8,2	110
Niet ernstig genoeg/de politie is hier niet de aangewezen instantie voor/politie niet nodig	44,4*	263	46,6*	350	45,7	613
Het is een privé- of gezinskwestie, heb het zelf opgelost	34,5*	204	29,7*	223	31,8	427
Nog andere redenen	VD					

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 4,8% van de vrouwelijke slachtoffers van stalking meldde de stalking niet aan de politie omdat het reeds gemeld was bij een andere instantie.

Tot slot wordt, binnen de groep slachtoffers die melding deed van de stalking bij de politie (18,6%), nagegaan hoe zij deze tussenkomst van de politie ervaren hebben. Deze resultaten worden samengevat in tabel 3.11. Het aantal mannen dat melding deed, ligt onder de verspreidingsdrempel waardoor tabel 3.11 enkel gegevens over vrouwelijke slachtoffers bevat.

Iets meer dan de helft van de vrouwelijke slachtoffers geeft aan tevreden (37,3%) of deels tevreden (15,5%) te zijn met de tussenkomst van de politie na de melding. Vier op de tien vrouwen (40,5%) geven aan niet tevreden te zijn met de tussenkomst van de politie na de melding.

Tabel 3.11: Tevredenheid met tussenkomst van politie bij aangifte/melding bij vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten

	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar bij wie stalking gemeld is aan de politie	20,1	187
Slachtoffer is over deze tussenkomst van de politie …		
Tevreden	37,3	70
Deels tevreden	15,5	29
Niet tevreden	40,5	76

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Leeswijzer: 37,3% van de vrouwelijke slachtoffers van stalking die de stalking meldden aan de politie, is tevreden met de tussenkomst van de politie.

3.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen

In de focusgroepen werd aan de respondenten gevraagd om te reflecteren over bovenstaande resultaten. Hierbij dient te worden opgemerkt dat bij de Nederlandstalige focusgroepen rond stalking en partnergeweld minder expertise in de groep aanwezig was rond stalking in vergelijking met partnergeweld. Dat zorgt ervoor dat er minder antwoorden of reflecties rond stalking werden gegeven en de informatie ook verschillend is over de geweldsvormen heen.

3.3.1. Percepties van stalking

In het geval van niet-fysieke stalking, zoals ongewenste e-mailberichten of vervelende telefoongesprekken, valt het respondenten op dat slachtoffers heel lang wachten om melding te maken. Ze gaan pas laat hulp zoeken, op een moment dat de angst voor het gedrag van de stalker eigenlijk te groot geworden is. Er is met andere woorden inzicht in de eigen slachtoffersituatie, maar angst overheerst boven de nood om op zoek te gaan naar hulp. Een andere respondent merkt op dat slachtoffers daarnaast lang in een bepaalde geweldsituatie blijven zitten. Eens de uiteindelijke stap tot aangifte is gezet, merkt een respondent op dat de drempel om bij een volgend voorval aangifte te doen definitief weg is.

Op de vraag of mannelijke slachtoffers van stalking anders kijken naar het gedrag dan vrouwen, antwoordt een respondent dat de ervaring leert dat mannen over het algemeen moeilijker kunnen communiceren over het ervaren van stalking. Een respondent legt uit dat sommige

gedragingen in mannelijke sociale kringen of vriendengroepen vaker worden genormaliseerd of getolereerd, waardoor het als slachtoffer moeilijker zou zijn om te praten over het geweld. Iemand anders stelt dat sensibiliseringsinitiatieven en opleidingen vooral aandacht hebben voor vrouwen als slachtoffer van stalking, een tendens die kan verklaren waarom mannen zichzelf niet als slachtoffer identificeren. Daarbij geeft dezelfde respondent wel aan meer te willen weten over mythen en percepties rond het stalkerprofiel. Zijn het bijvoorbeeld altijd mannen die dader zijn en vrouwen die slachtoffer zijn? Vinden mannelijke slachtoffers dan ook minder de weg naar politie? Het zijn een paar vragen die uit de focusgroepen naar voren kwamen en interessant kunnen zijn voor verder onderzoek.

3.3.2. Rapportering van stalking

Een vaststelling die in alle groepsgesprekken aan bod kwam, is het feit dat campagnes rond preventie, hulpverleningskanalen, informatiepunten en dergelijke wel werken in de praktijk, maar dat boodschappen continu moeten herhaald worden om slachtoffers en diens omgevingen te bereiken. Elke participant onderschrijft het belang van informatiecampagnes, gaande van affiches tot banners na een nieuwsuitzending (naar analogie met de banners van de zelfmoordlijn), om slachtoffers en hun omgeving meer informatie aan te reiken. Een sleutel tot meer rapportering van slachtoffers ligt volgens respondenten dan ook in het aanreiken van correcte informatie en de kanalen waar men hulp kan vinden. Toch nuanceert een respondent dat de bekendheid van verschillende kanalen nog niet bepaalt of iemand er ook gebruik van zal maken.

Of iemand zal gebruikmaken van een kanaal, ligt volgens sommige respondenten aan de attitude van professionals en mensen uit de omgeving. Zolang er clichés, stereotypen en onwetendheid bestaat over gendergerelateerd geweld – en hier dus clichés rond stalking – wordt het bijzonder moeilijk voor slachtoffers om daar open over te praten. Die attitudeverandering gaat volgens een respondent gepaard met het creëren van verantwoordelijkheidsgevoel bij de omgeving en het verder inzetten op een uitwisselingscultuur tussen verschillende hulpverleningsdiensten. Het is een belangrijke voorwaarde om rapportagecijfers te kunnen laten stijgen, aldus verschillende respondenten.

Een respondent geeft aan dat elke melding bij de politie wel degelijk belangrijk is, met name in het kader van het aanleggen van dossiers. De eerste reactie van de politie is niet systematisch repressief. Het is essentieel dat slachtoffers een beter begrip krijgen van de werking van de politie, die een 'uitzoomende' functie heeft: door de elementen met elkaar in verband te brengen, kan zij beter beoordelen welke maatregelen moeten worden genomen.

3.3.3. Gevolgen van stalking

De gevolgen van stalking werden in mindere mate besproken als gevolg van de beperkte expertise in de groep. Daardoor ging het in de twee focusgroepen vooral over de gevolgen van partnergeweld. Toch zijn er enkele resultaten die in het gesprek naar voren kwamen. Zo werd door een aantal respondenten herhaald dat er constante waakzaamheid moet zijn voor de onzichtbare gevolgen van stalking. Voor de niet-gespecialiseerde omgeving, zoals familieleden en vrienden, is het heel moeilijk om signalen op te vangen en bepaalde klachten te herkennen. Daar is het belangrijk om in te zetten op psycho-educatie en sensibilisering. Voor professionele actoren is het nog crucialer dat zij in staat zijn om de eerste signalen te herkennen om vervolgens gepaste hulp te bieden en in het ander geval de juiste doorverwijzing te voorzien. Daarover geeft een respondent het voorbeeld van huisartsen die in staat zouden moeten zijn om klachten en symptomen te herkennen en te koppelen aan de gevolgen van stalking.

3.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen

3.4.1. Percepties van stalking

Een participant merkt op dat ogenschijnlijke 'positieve' gedragingen en berichten die herhaaldelijk worden gestuurd, zoals 'ik hou van jou', als agressief en bedreigend kunnen worden ervaren door slachtoffers, wanneer ze herhaaldelijk worden gedaan, vooral wanneer ze afkomstig zijn van een ex-partner. Deze opmerking wordt gedeeld door een andere deelnemer, die aangeeft dat één enkel bericht van een ex-partner bij het slachtoffer de trauma's uit de relatie kan doen herleven. Een deskundige die werkt met daders van partnergeweld merkt op dat berichten die zij naar hun ex-partner sturen, door hen zelden worden gezien als stalking, maar gewoon als een manier om in contact te blijven met hun kinderen en als een uiting van hun recht als ouder.

3.4.2. Rapportering van stalking

Verschillende respondenten stellen dat mannen minder vaak geneigd zullen zijn om stalking te rapporteren dan vrouwen. Ze zouden overigens minder vaak gedragingen identificeren als stalking.

Verschillende participanten verklaren het verschil tussen mannen en vrouwen door de variaties in socialisaties tussen jongens en meisjes in de samenleving. Bepaalde gedragingen zullen in mannelijke sociale kringen meer getolereerd of genormaliseerd worden dan in vrouwelijke

sociale kringen. Een andere deelnemer vestigt de aandacht op opleidingen voor professionals waarin slachtoffers van intimidatie worden voorgesteld als bijna uitsluitend vrouwen. Volgens deze zelfde persoon maakt deze dynamiek het voor mannen moeilijker om zich als slachtoffer te identificeren en gevallen van intimidatie te melden.

Niet alle respondenten zijn het echter eens met de stelling dat mannen minder snel toegeven dat ze het slachtoffer zijn van intimidatie dan vrouwen. Een van hen wees erop dat mannen volgens zijn ervaring geneigd zijn om snel te zeggen dat ze slachtoffer zijn, terwijl vrouwen meer twijfels hebben over hun situatie. Daarentegen merkt diezelfde persoon dat mannen in het algemeen veel langer wachten om naar een arts te gaan of om hulp te zoeken wanneer zij eender welk type geweld hebben meegemaakt.

3.4.3. Gevolgen van stalking

De gevolgen van stalking werden niet besproken in de Franstalige focusgroepen.

3.5. Samenvatting

1. 16,9% van de mannen en 22,7% van de vrouwen geeft aan dat ze op een bepaald moment in hun leven gestalkt werden. Vrouwen maken over het algemeen dus vaker stalking mee dan mannen.
2. Bij de meerderheid van de slachtoffers van stalking (75,5%) was de dader iemand anders dan de partner. De dader was hier het vaakst een onbekende, kennis of vriend. Bij ongeveer één op de drie (30,6%) slachtoffers was de dader een intieme partner. Vrouwelijke slachtoffers van stalking geven vaker aan dat de dader een niet-partner was, terwijl mannelijke slachtoffers vaker dan vrouwen de intieme (ex-)partner als dader identificeren.
3. Mannen en vrouwen die in de kindertijd geweld meemaakten, maken significant vaker later in de levensloop stalking mee dan mannen en vrouwen zonder deze ervaring met geweld in de kindertijd.
4. Mannen en vrouwen die aangeven ook al het slachtoffer geweest te zijn van een andere vorm van gendergerelateerd geweld (ongewenst seksueel gedrag op het werk, niet-partnergeweld, intiem partnergeweld) maken significant vaker ook stalking mee dan personen zonder deze ervaring met andere geweldsvormen. Dit is het meest uitgesproken voor intiem partnergeweld en stalking door een intieme partner: bijna negen op de tien van de slachtoffers die ervaring hebben met stalking door een ex-partner, geven aan ook al intiem partnergeweld te hebben meegemaakt. Stalking door een ex-partner lijkt dus vaak het vervolg te zijn van geweld dat tijdens de relatie werd meegemaakt.

5. Jonge vrouwen (18-29 jaar) en vrouwen in meer kwetsbare posities (zoals vrouwen die arbeidsongeschikt zijn en vrouwen die zeggen dat hun gezondheid (zeer) slecht is) zijn meer vertegenwoordigd onder de slachtoffers van stalking dan vrouwen zonder deze kenmerken.
6. Minder dan één op de vijf (18,4%) van de vrouwelijke slachtoffers van stalking sprak hierover zelf met de politie. De voornaamste redenen om de stalking niet te melden waren dat het geweld niet ernstig genoeg was volgens het slachtoffer en dat contact met de politie dus niet nodig was (45,7%) of dat het een privé- of gezinskwestie betrof die het slachtoffer liever zelf oploste (31,8%).
7. Professionals uit de focusgroepen herkennen de lage aangiftebereidheid bij stalking. Er moet volgens hen blijvend ingezet worden op herhaalde informatiecampagnes over de kanalen waar men hulp kan vinden. Ook dient verder ingezet te worden op een uitwisselingscultuur tussen hulpdiensten onderling.

4

Ongewenst seksueel gedrag op het werk

Ongewenst seksueel gedrag wordt in artikel 40 van het Verdrag van Istanbul omschreven als: “iedere vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal, of fysiek seksueel getint gedrag met het doel of gevolg de waardigheid van een persoon te schenden, in het bijzonder door het creëren van een intimiderende, vijandige, onterende, vernederende, of beledigende omgeving”.

Binnen de EU-GBV-enquête wordt de focus gelegd op ongewenst seksueel gedrag op het werk, of ongewenst gedrag dat van seksuele aard is én plaatsvindt binnen een professionele context. Ongewenst seksueel gedrag op het werk verwijst naar ieder gedrag dat wordt gepleegd door iemand die een professionele relatie heeft met het slachtoffer. Dit wil zeggen dat vooral de aard van de relatie tussen slachtoffer en dader bepalend is, eerder dan de plek waar het geweld plaatsvindt. Zo kan geweld tussen een werkgever en een werknemer dat niet plaatsvindt op de werkplek zelf (bijvoorbeeld in de informele sfeer of online) ook als ongewenst seksueel gedrag op het werk worden gekwalificeerd. Ongewenst seksueel gedrag op het werk wordt ook vaak als ‘seksuele intimidatie op het werk’, ‘seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk’ of ‘ongewenst seksueel gedrag met een seksuele ondertoon in het professionele leven’ benoemd.[10]

In wat volgt, zullen we eerst een literatuuroverzicht bieden van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Vervolgens bespreken we de analyses van de EU-GBV-enquête. We hernemen enkele tabellen uit het IWEPS-rapport, en voegen ook extra analyses toe. Tot slot bespreken we de resultaten van de focusgroepgesprekken. In hoofdstuk 2 ‘Methodologie’ van dit rapport wordt beschreven op welke manier de literatuurstudie, de analyses, en de focusgroepen werden georganiseerd.

10 In de Eurostat-enquête wordt verwezen naar ‘Ongewenst gedrag met een seksuele ondertoon in het professionele leven’. In het IWEPS-rapport wordt er gesproken van ‘Seksuele intimidatie op het werk’. Het Instituut kiest binnen dit rapport voor de term ‘ongewenst seksueel gedrag op het werk’, in overeenstemming met de Welzijnswet van 4 augustus 1996.

4.1. Literatuuroverzicht

Ongewenst seksueel gedrag op de werkplaats is een ernstige kwestie die diverse consequenties met zich meebrengt, zoals blijkt uit recent onderzoek. Blindow et al. (2021, 2022) constateerden in een studie in Zweden dat de jongste groep respondenten, met een leeftijd tussen 26 en 35 jaar, vaker te maken kreeg met ongewenst seksueel gedrag op het werk, waarbij vrouwen vaker dan mannen slachtoffer werden. Bij mannen waren het vooral personen met een migratieachtergrond die het meest werden lastiggevallen. Zowel mannelijke als vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk vertoonden een verhoogd risico op langdurige afwezigheid op het werk en maakten vaker gebruik van psychotrope medicatie.

Verder onderzoek door Kessler et al. (2020, 2021, 2023) in Noorwegen benadrukt een genderdynamiek van ongewenst seksueel gedrag op het werk, waarbij vrouwen vaker worden geconfronteerd met dergelijk gedrag en het ook vaker als dusdanig percipiëren dan mannelijke collega's. Het hebben van vijandige houdingen ten opzichte van vrouwen en het onderschrijven van traditionele waarden werd bovendien geassocieerd met een verminderde kans om sociaal-seksueel gedrag als ongewenst seksueel gedrag op het werk te beoordelen, ongeacht het geslacht van de actor. Mannen en vrouwen die vijandige houdingen ten opzichte van mannen onderschreven, waren ook vaker geneigd om sociaal-seksueel gedrag als ongewenst seksueel gedrag op het werk te beoordelen.

Het negatieve effect van ongewenst seksueel gedrag op het werk op zowel de fysieke als mentale gezondheid van de slachtoffers wordt benadrukt door Maran et al. (2022), waarbij ook de algemene werkomgeving negatief wordt beïnvloed. Bovendien worden getuigen van dergelijk gedrag eveneens beïnvloed door de negatieve sfeer die het op de werkplaats veroorzaakt.

Motivaties voor het rapporteren van ongewenst seksueel gedrag op het werk werden geïdentificeerd door Bull (2022), die onderzoekers en doctoraatstudenten interviewde. Deze motieven omvatten het voorkomen dat andere vrouwen soortgelijke ervaringen doormaken, streven naar gerechtigheid en het vermijden van negatieve repercussies van het ongepaste gedrag op academische carrières. Ondanks de mogelijke aanzienlijke impact van ongewenst seksueel gedrag op het werk op zowel het professionele als het privéleven van slachtoffers, is het onderzoek tot op heden eerder beperkt en benadrukt de wetenschappelijke literatuur de behoefte aan meer onderzoek naar dit fenomeen.

4.2. EU-GBV-resultaten

4.2.1. Algemene prevalentie en ervaringen

Tabel 4.1 toont het percentage mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Bijna één op de vier respondenten (24,9%) heeft minstens één keer in zijn of haar professionele leven te maken gehad met ongewenst seksueel gedrag op het werk. De percentages voor mannen en vrouwen zijn verschillend. Zo is bijna één op de drie vrouwen (32,9%) minstens één keer in haar leven het slachtoffer geweest van ongewenst seksueel gedrag op het werk, terwijl dit percentage bij mannen significant lager ligt (17,5%). Van alle respondenten die ooit slachtoffer waren, geeft ongeveer één op de zes respondenten (15,6%) aan dat zij in de laatste 12 maanden het slachtoffer werden van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Wat betreft het aantal slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk in de huidige functie, is ongeveer één op de tien personen (9,6%) van de werkende bevolking al het slachtoffer geweest van dergelijke feiten. Ook hier ligt dit percentage significant hoger voor vrouwen (14,9%) en lager voor mannen (5,3%).

Meer dan één op de twee slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk (58,7%) bevestigt dat ze te maken hadden met iemand die hen op een ongepaste manier aanstaarde of begluurde waardoor ze zich ongemakkelijk voelden. Dit percentage loopt op tot 66,6% voor vrouwen, en 45,0% voor mannen. Bijna één op de twee slachtoffers (48,0%) gaf aan het slachtoffer te zijn geweest van onfatsoenlijke, seksueel getinte moppen of beledigende opmerkingen over hun lichaam of privéleven. Ook hier ligt dit percentage hoger voor vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk dan voor mannelijke slachtoffers. Van alle vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk, rapporteerde zo'n 56,9% dat ze dergelijke feiten hadden meegemaakt, tegenover 32,7% van de mannen. Voor de andere situaties van ongewenst seksueel gedrag op het werk die binnen de EU-GBV-enquête werden bevraagd kunnen we aan de hand van de cijfers geen voldoende pertinente gegevens voor mannen geven, gezien de aantallen onder de verspreidingsdrempel (VD) liggen. Wel kunnen we meer inzicht geven in de ervaringen van de vrouwelijke slachtoffers. Zo'n 41,8% van de vrouwen bevestigde dat ze ook ongevraagd lichamelijk contact hebben gehad en 34,7% van de vrouwelijke slachtoffers meldde dat ze ongepaste voorstellen voor een afspraakje hadden gekregen waardoor ze zich beledigd, vernederd of geïntimideerd voelden. Ongeveer één op de vier vrouwelijke slachtoffers (25,5%) gaf bovendien aan dat ze ongepaste voorstellen voor een seksuele activiteit hadden gekregen. Tot slot meldde 19,7% dat ze 'ongepaste avances via sociale media', en 13,1% dat ze 'ongepaste seksueel getinte e-mails of tekstberichten' hadden ontvangen. Deze situaties tonen aan dat moderne technologieën ongewenst seksueel gedrag op het werk ook buiten de werkplek en in de privésfeer mogelijk maken.

Tabel 4.1: Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen met ongewenst seksueel gedrag op het werk

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk tussen 18 en 74 jaar						
Aandeel slachtoffers[a]	17,5	646	32,9	1117	24,9	1763
Waarvan slachtoffers in de laatste 12 maanden[b]	VD		17,7	198	15,6	275
Aandeel slachtoffers in hun huidige functie	5,3	145	14,9	327	9,6	472
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk) Tijdens uw volledige professionele leven, heeft u één van de volgende ongewenste gedragingen meegemaakt, zoals ...						
Iemand die u op een ongepaste manier aanstaarde of begluurde waardoor u zich ongemakkelijk voelde?	45,0	291	66,6	739	58,7	1030
Seksueel getinte foto's of filmpjes waardoor u zich beledigd, vernederd of geïntimideerd voelde?	VD*		8,4*	93	9,7	170
Onfatsoenlijke seksueel getinte moppen of beledigende opmerkingen over uw lichaam of privéleven?	32,7	211	56,9	630	48,0	841
Ongepaste voorstellen voor een afspraakje waardoor u zich beledigd, vernederd of geïntimideerd voelde?	VD		34,7	385	24,9	437
Ongepaste voorstellen voor een seksuele activiteit?	VD*		25,5*	282	21,3	373
Ongevraagd lichamelijk contact, zoals onnodig dichtbij staan, aanraking van lichaamsdelen, zoenen/omhelzingen of iets anders wat u niet wilde?	VD		41,8	464	31,1	545
Ongepaste avances via sociale media?	VD*		19,7*	218	19,4	340
Ongepaste seksueel getinte e-mails of tekstberichten?	VD*		13,1*	144	15,5	271
Dat iemand dreigde met onprettige gevolgen als u de seksuele voorstellen of benadering afwees?	VD*		5,6*	62	4,4	77

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Onder respondenten die momenteel werken of ooit gewerkt hebben.
[b] Onder respondenten die momenteel werken.
Leeswijzer: Van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar meldde 32,9% incidenten van ongewenst seksueel gedrag op het werk. 66,6% van hen gaf aan dat ze te maken kregen met ongepaste of opdringerige blikken waardoor ze zich ongemakkelijk voelden.

4.2.2. Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk en kindermishandeling

Respondenten konden aangeven of ze, voor de leeftijd van 15 jaar oud, geweld hebben meegemaakt. In dit kader werden drie categorieën onderscheiden:

1. Fysiek en/of psychisch geweld gepleegd door één of meerdere ouderfiguren.
2. Blootstelling aan fysiek of psychologisch geweld tussen de ouders.
3. Seksueel geweld, dat zowel binnen als buiten de gezinssfeer kan hebben plaatsgevonden.

Specifiek voor slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk, zal geëxploreerd worden of mannen en vrouwen die kindermishandeling hebben meegemaakt oververtegenwoordigd zijn onder de slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Om dit te onderzoeken werd een samenvattingsvariabele van geweld in de kindertijd gecreëerd, die ervaringen met elk van de boven beschreven subvormen samenneemt. In dit luik beschouwen we een respondent dus als het slachtoffer van geweld in de kindertijd wanneer er een ervaring was met één of meerdere van de drie subvormen van geweld in de kindertijd.

Tabel 4.2 vat de resultaten rond slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk en kindermishandeling samen.

Binnen de groep die geweld heeft ervaren in de kindertijd, maakten ongeveer drie op de tien respondenten (31,3%) ook ongewenst seksueel gedrag op het werk mee. Dit aandeel is significant groter dan de 24,9% uit de algemene populatie. **Concluderend geldt dat mannen en vrouwen die in het verleden het slachtoffer werden van kindermishandeling, significant vaker ongewenst seksueel gedrag op het werk rapporteren dan mannen en vrouwen zonder deze ervaring.** Bovendien is er ook hier een significant geslachtsverschil: binnen de groep vrouwen met een ervaring met geweld in de kindertijd is het aandeel van de vrouwen die ook ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten significant hoger dan bij mannen (40,2% tegenover 24,7%), een verschil dat eveneens zichtbaar is in de algemene populatie.

Tabel 4.2: Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten en kindermishandeling

Rapportagecijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk						
Totale bevolking	17,5	646	32,9	1117	24,9	1763
Groep geweld in de kindertijd meegemaakt	24,7[a]	528	40,2[a]	633	31,3[a]	1161

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 24,7% van de mannen die geweld hebben meegemaakt in de kindertijd, geven aan later in hun leven slachtoffer te zijn geweest van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Dit is significant hoger dan de 17,5% van de mannen die ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakte in de algemene bevolking.

4.2.3. Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk en andere vormen van geweld

Dit onderdeel belicht het gecombineerde voorkomen van ongewenst seksueel gedrag op het werk en andere vormen van geweld (stalking, geweld in een intieme partnerrelatie, geweld buiten de partnerrelatie). Anders dan bij kindermishandeling kunnen we hier geen uitspraken doen over het tijdsbestek van dit geweld: we kunnen niet zeggen of deze andere vormen van geweld de ervaring met ongewenst seksueel gedrag op het werk voorafgingen, opvolgden of samen voorkwamen. Ook kunnen we een overlap tussen verschillende geweldsvormen niet volledig uitsluiten. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat een slachtoffer dat herhaaldelijk is lastiggevallen door een collega, dit slachtofferschap onder zowel 'stalking' als 'ongewenst seksueel gedrag op het werk' classificeert. Toch is het interessant om na te gaan of slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk oververtegenwoordigd zijn onder de personen die aangeven in de loop van hun leven andere vormen van geweld te hebben meegemaakt.

Tabel 4.3 illustreert dat **bij slachtoffers van de drie andere bevraagde geweldsvormen (stalking, geweld buiten de partnerrelatie, geweld in intieme partnerrelatie) het aandeel slachtoffers dat ook ongewenst seksueel gedrag op het werk rapporteert steeds significant groter is dan het aandeel slachtoffers binnen de totale groep**. Waar in de totale bevolking het aandeel slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk 24,9% bedraagt, zijn deze slachtoffers meer aanwezig binnen de groep die ook stalking meemaakte (44,2%), of ook een geweldservaring had met een niet-partner (36,7%) of intieme partner (36,7%). **Slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk lijken dus oververtegenwoordigd te zijn onder de slachtoffers van andere vormen van gendergerelateerd geweld.**

Bovendien zien we voor verschillende geweldsvormen een significant verschil tussen mannen en vrouwen. Het is voor zowel niet-partnergeweld als intiem partnergeweld zo dat het aandeel van de vrouwen dat deze geweldsvorm én bijkomend ook ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakt, significant groter is dan het aandeel mannen dat deze vormen van geweld meemaakte. Dit verschil is er niet voor stalking: hier is het percentage mannen dat zowel stalking als ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakt niet significant verschillend van het percentage vrouwen met de ervaring van deze combinatie geweldsvormen.

Tabel 4.3: Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten en andere vormen van geweld

Slachtoffercijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk						
Totale bevolking	17,5	646	32,9	1117	24,9	1763
Groep stalking meegemaakt	41,3[a]*	284	46,2[a]*	429	44,2[a]	714
Groep geweld door niet-partner meegemaakt	25,3[a]	231	50,3[a]	393	36,7[a]	624
Groep geweld door intieme partner meegemaakt	29,5[a]	358	44,2[a]	539	36,7[a]	897

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 41,3% van de mannen die stalking hebben meegemaakt, werd ook het slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Dit is significant hoger dan de 17,5% van de mannen die ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakte in de totale mannelijke bevolking.

4.2.4. Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk volgens sociale kenmerken

We bekijken vervolgens in detail de variaties in slachtofferschap volgens het sociodemografisch profiel van vrouwen die het slachtoffer zijn van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke slachtoffers. Alle sociodemografische kenmerken gelden voor het moment van deelname aan het onderzoek. Dat is niet noodzakelijk het moment waarop het geweld heeft plaatsgevonden.

Tabel 4.4 laat significante verschillen zien tussen leeftijdscategorieën voor slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Zo geeft 45,9% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar aan in haar leven het slachtoffer geweest te zijn van ongewenst seksueel gedrag op het werk, wat een pak meer is dan het percentage onder de algemene vrouwelijke bevolking (32,9%). Het

percentage slachtoffers is bij vrouwen van 30 tot 44 jaar ook iets hoger, met 37,8% slachtoffers in deze leeftijdscategorie, dit is meer dan één op de drie vrouwen. Het percentage vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk is in de leeftijdscategorie 65-74 (19,2%) veel lager dan het percentage slachtoffers voor alle vrouwen samen (32,9%). Het lijkt dus dat het percentage slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk hoger ligt bij vrouwen van 18 tot 29 jaar en 30 tot 44 jaar in vergelijking met de oudere leeftijdsgroepen.

Uit de analyses wat betreft het opleidingsniveau blijkt dat het percentage vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma significant hoger ligt dan het percentage slachtoffers bij vrouwen zonder diploma of met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs (39,5% tegenover 24,6%). Beide slachtofferpercentages verschillen van het slachtofferpercentage voor de totale bevolking van vrouwelijke slachtoffers (32,9%).

Ook de link met het soort contract dat vrouwen op hun werk hebben, werd onderzocht. We zien dat ongewenst seksueel gedrag ongeveer even vaak voorkomt bij vrouwen met een contract van bepaalde (34,4%) dan wel onbepaalde duur (33,9%). Bij vrouwen die werken als zelfstandige of in een familiebedrijf, is het percentage van de vrouwen die ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaken hoger (39,6%).

Tot slot werd nagegaan of er sprake is van een langdurige beperking als gevolg van een gezondheidsprobleem. Hier geeft 41,9% van de vrouwen die bevestigden dat ze beperkt of ernstig beperkt zijn aan dat ze ooit te maken hebben gehad met ongewenst seksueel gedrag op het werk, wat beduidend meer is dan het percentage bij vrouwen die geen melding maakten van enige ‘beperking’ in hun activiteiten (30,5%).

We kunnen dus besluiten dat vrouwen met bepaalde sociodemografische kenmerken, zoals vrouwen van jongere leeftijd, vrouwen met een bachelor, master, of doctoraat, vrouwen die geen werknemer zijn (zelfstandige of tewerkgesteld in een familiebedrijf), vrouwen die ernstig beperkt zijn of beperkt maar niet ernstig, vaker aangeven slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk te hebben meegemaakt dan vrouwen zonder deze kenmerken.

Tabel 4.4: Vrouwelijke slachtoffers die minstens eenmaal ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	32,9	1117
Leeftijd		
18-29	45,9	233
30-44	37,8	398
45-64	29,2	389
65-74	19,2	97
Diploma		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	24,6	142
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	28,6	360
Bachelor, master, doctoraat	39,5	614
Soort contract		
Contract van bepaalde duur	34,4	104
Contract van onbepaalde duur	33,9	538
Geen werknemer: zelfstandig of werk in familiebedrijf	39,6	110
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	41,9	294
Niet beperkt	30,5	820

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 45,9% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar gaf aan dat ze minstens één keer in haar leven te maken heeft gehad met ongewenst seksueel gedrag op het werk.

4.2.5. Slachtofferschap van herhaald ongewenst seksueel gedrag op het werk

Tabel 4.5 bevat gegevens over het aandeel mannen en vrouwen die zeiden dat ze herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op de werkplek hadden ervaren. Herhaling is gedefinieerd als gedrag dat 'meer dan één keer is gebeurd'. **Zo'n 16,4% van de mensen die werkten, rapporteerde herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk. Vrouwen ervaren significant vaker herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk (24,4%) dan mannen (9,9%).**

We kunnen dit aantal ook proportioneel bekijken ten aanzien van de totale groep slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Van degenen die ooit ongewenst seksueel gedrag op

het werk hebben ervaren, gaf 45,6% aan dat het om herhaaldelijk geweld ging. Dit percentage is iets hoger voor vrouwen (47,9%) dan voor mannen (41,4%). Deze gegevens benadrukken de prevalentie en de ernst van herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk, waaruit blijkt dat een aanzienlijk aantal mensen ermee te maken krijgt. Vrouwen lopen een significant hoger risico om het slachtoffer te worden van herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk dan mannen.

Tabel 4.5: Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen die ooit hebben gewerkt en die meer dan eenmaal te maken hebben gehad met ongewenst seksueel gedrag op het werk

Slachtoffercijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers dat herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakte ten aanzien van de totale bevolking[a]	9,9	267	24,4	536	16,4	803
Aandeel slachtoffers dat herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakte ten aanzien van alle slachtoffers die ooit ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten[a]	41,4	267	47,9	536	45,6	803

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Onder mensen die momenteel werken of ooit gewerkt hebben.
Leeswijzer: Van alle mensen tussen 18 en 74 jaar die ooit al gewerkt hebben, meldde 16,4% incidenten van herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk. Vrouwen ervaren significant vaker herhaaldelijk ongewenst seksueel gedrag op het werk (24,4%) dan mannen (9,9%).

4.2.6. Kenmerken van daders

Daders van ongewenst seksueel gedrag op het werk worden ingedeeld in vier groepen op basis van de verschillende relaties die mogelijk zijn in een beroepsomgeving.

- Een **collega** is elke persoon met wie het slachtoffer werkt en die een vergelijkbaar hiërarchisch niveau heeft.
- Een **leidinggevende** is elke persoon die een managementfunctie in de organisatie heeft, hetzij een functie waarin hij of zij het gezag heeft over andere leden van de organisatie, hetzij een meer algemene directiefunctie binnen de organisatie.
- Een **andere professionele** relatie verwijst naar elke persoon met wie het slachtoffer een professionele relatie heeft, maar die niet in de organisatie van het slachtoffer werkt. Dit kan bijvoorbeeld een klant, een patiënt of een leverancier zijn.

› De categorie **onbepaald** omvat elke persoon van wie het slachtoffer het geslacht niet kende of niet wenste aan te geven op het moment van de EU-GBV-enquête, of voor wie het slachtoffer niet wilde bevestigen welke professionele relatie hij of zij met die persoon heeft.

De cijfers in tabel 4.6 tonen het aandeel mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk volgens de kenmerken van de daders. Uit tabel 4.6 blijkt dat een vergelijkbaar aandeel mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk feiten hebben gemeld die door een collega werden gepleegd. Zo was bij 40,1% van de slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk minstens één van de daders een collega. Een vergelijkbaar percentage (38,4%) van de slachtoffers noemde 'een andere professionele relatie' als dader. Dit percentage is significant lager bij mannelijke slachtoffers dan bij vrouwelijke slachtoffers (29,6% tegenover 43,5%). Bijna één op de vier vrouwelijke slachtoffers (25,6%) maakte melding van incidenten gepleegd door een leidinggevende. Voor mannen die melding maakten van een incident door een leidinggevende lag het aantal onder de verspreidingsdrempel (VD). We merken op dat een niet te verwaarlozen deel van de slachtoffers – zowel mannen als vrouwen – (14,8%) geen details wilde geven over de betrokken dader.

Tabel 4.6: Daders betrokken bij de ervaring van ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Collega	39,3*	254	40,5*	452	40,1	706
Leidinggevende	VD		25,6	286	21,0	371
Andere professionele relatie	29,6	191	43,5	485	38,4	676
Onbepaald	VD		8,8	98	14,8	261

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 40,5% van de vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk gaf aan dat minstens één van de daders een collega was.

Tabel 4.7 bevat meer details over het geslacht van de daders van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Uit de resultaten blijkt dat in 73,5% van de gevallen ten minste één dader een man was, en dat in 68,1% van de gevallen de dader of alle daders uitsluitend mannen waren. Ongeveer 17,4% van de slachtoffers meldde dat ten minste één dader een vrouw was, slechts 12,0% meldde daden die uitsluitend door vrouwen waren gepleegd. Daarnaast ervaarde 5,4%[11]

11 Dit percentage wordt bekomen door van het percentage slachtoffers dat minstens één mannelijke dader noemde het percentage dat één of meer uitsluitend mannelijke daders noemde af te trekken: 73,5% - 68,1% = 5,4% (of naar analogie voor vrouwelijke daders: 17,4% - 12% = 5,4%).

van de slachtoffers ongewenst seksueel gedrag op het werk door daders van beide geslachten (mannen en vrouwen), terwijl een aanzienlijk deel van de slachtoffers (14,5%) ervoor koos geen informatie te geven over de identiteit van de daders.

Deze percentages variëren echter naargelang het geslacht van de slachtoffers. Van de vrouwelijke slachtoffers zei 88,4% dat ten minste één dader een man was en 82,9% dat de dader of daders uitsluitend mannen waren. Gevallen met vrouwen als daders zijn eerder zeldzaam: slechts 8,6% van de vrouwelijke slachtoffers gaf aan dat er ten minste één vrouw bij betrokken was en 3,1% gaf aan dat de daden uitsluitend door vrouwen waren gepleegd. **Dit betekent dat bijna acht op de tien vrouwelijke slachtoffers uitsluitend door mannen werden lastiggevallen op het werk.**

Bij de mannelijke slachtoffers is de verdeling minder uitgesproken. Ongeveer 47,7% van de mannelijke slachtoffers gaf aan dat ten minste één dader een man was, en 42,6% gaf aan dat de dader of daders uitsluitend mannen waren. **Omgekeerd meldde 32,5% van de mannelijke slachtoffers dat er ten minste één vrouw bij betrokken was, terwijl 27,4% te maken kreeg met daden die uitsluitend door vrouwen werden gepleegd.**

Uit deze resultaten blijkt dat bij vrouwelijke slachtoffers (82,9%) mannen vaak de dader zijn, terwijl bij mannelijke slachtoffers de daders evenwichtiger verdeeld zijn over mannen en vrouwen.

Tabel 4.7: Geslacht van de daders betrokken bij de ervaring met ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten

Geslacht (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	47,7	308	88,4	988	73,5	1296
Alleen mannen	42,6	275	82,9	926	68,1	1201
Minstens één vrouwelijke dader	32,5	209	8,6	97	17,4	306
Alleen vrouwen	27,4	176	3,1	35	12,0	211
Onbepaald geslacht	VD		8,4	94	14,5	255

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 47,7% van de mannelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk maakte melding van feiten die door minstens één mannelijke dader werden gepleegd. Bij 42,6% van de mannelijke slachtoffers was de dader uitsluitend een man of waren de daders uitsluitend mannen. De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk geeft aan dat de daders minstens mannen (88,4%) of uitsluitend mannen (82,9%) waren.

4.2.7. Rapportering van ongewenst seksueel gedrag op het werk

De volgende analyses onderzoeken in welke mate personen die aangeven in de afgelopen 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk te hebben meegemaakt, dit hebben gemeld aan hun formele en informele omgeving in het kader van de EU-GBV-enquête. Omdat het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel ligt, worden hier alleen de cijfers voor vrouwelijke slachtoffers weergegeven.

Zoals aangegeven in tabel 4.8 heeft de meerderheid van de vrouwelijke respondenten (86,8%) die de laatste 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten, hierover iemand in vertrouwen genomen. Er werd door vrouwen het meest gesproken met een collega of een andere werknemer uit de werkcontext (73,2%), gevolgd door een vriend, gezinslid, of familielid (65,7%). Vrouwelijke respondenten gaven daarnaast ook aan te spreken met hun werkgever of baas (25,6%) en met de preventieadviseur of vertrouwenspersoon (19,7%).

Tabel 4.8: Rapportage van vrouwen die minstens eenmaal in de laatste 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten aan het formele en informele netwerk

Rapportagecijfers (meerdere antwoorden mogelijk)	**Vrouwen**	
	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk in de laatste 12 maanden tussen 18 en 74 jaar		
Heeft met iemand over het voorval gepraat	86,8	172
Soorten personen met wie slachtoffers over het voorval gepraat hebben (meerdere antwoorden mogelijk): Heeft u, in de afgelopen 12 maanden, over dergelijk voorval gepraat met …[a]		
De preventieadviseur of de vertrouwenspersoon of iemand anders die op uw werk verantwoordelijk is in dit soort situaties?	19,7	34
Uw werkgever of baas op uw werk?	25,6	44
Een collega of andere werknemer op uw werk?	73,2	126
De politie?	VD	
Een andere officiële instantie (bv. het parket, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen enz.)?	VD	
Een arts of verpleegkundige (medische staf) of sociale dienst (OCMW, CAW …)?	VD	
Een hulplijn of een andere organisatie voor slachtofferhulp?	VD	
Een vriend, gezinslid of familielid?	65,7	113
Iemand anders?	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Onder de mensen die met iemand gepraat hebben.
Leeswijzer: De meerderheid van de vrouwelijke respondenten (86,8%) die de laatste 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten, heeft hierover met iemand gesproken. Vaak gaat het over een collega of een vriend, gezinslid, of familielid.

4.2.8. Beschikbaarheid en bekendheid van maatregelen tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk

Tabel 4.9 zoomt in op de maatregelen die ongewenst seksueel gedrag op het werk tegengaan en op de kennis die respondenten die momenteel werken hebben van de hulp die beschikbaar is wanneer ze met ongewenst seksueel gedrag op het werk geconfronteerd worden. Het gaat hier dus over de totale groep werkende respondenten. Binnen de grote groep respondenten hebben we er in tabel 4.9 ook steeds de slachtoffers van recent seksueel ongewenst gedrag uitgelicht (slachtofferschap in de laatste 12 maanden), zodat we specifiek kunnen kijken in welke mate de maatregelen rond ongewenst seksueel gedrag op het werk bij deze subgroep gekend zijn. Men zou kunnen verwachten dat deze respondenten, gezien hun recente ervaring, meer kennis hebben van mogelijke maatregelen.

Ongeveer drie op de vier werknemers (76,9%) uit de Belgische bevolking zeggen dat er op hun werkplek geen training wordt gegeven die uitlegt wat een slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag op het werk kan of moet doen. Dit percentage is gelijkaardig binnen de subgroep slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk binnen de laatste 12 maanden.

Twee op de drie respondenten (67,1%) geven aan dat er in de totale bevolking op hun werk een contactpersoon of afdeling is waar mensen die ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben meegemaakt, terechtkunnen voor ondersteuning om incidenten te melden. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen. Het is opvallend dat dit percentage wat lager ligt in de subgroep recente slachtoffers. Hier zegt slechts 62,8% op de hoogte te zijn van dergelijke contactpersoon. Dit impliceert dat bijna één op de drie recente slachtoffers aangeeft dat er in hun werkomgeving geen specifiek meldpunt voor seksueel ongewenst gedrag is.

Toch geeft de meerderheid wel aan te weten waar hulp gevraagd kan worden als ongewenst seksueel gedrag op het werk zou worden ervaren. Zeven op de tien (70,1% in de totale groep, 72,0% van de slachtoffers van seksueel ongewenst gedrag gedurende de laatste 12 maanden) antwoorden hier bevestigend op. Opnieuw betekent dit wel dat drie op de tien (29,9%) van de bevraagden – 28,0% voor recente slachtoffers – niet weten waar op het werk terecht te kunnen na het ervaren van ongewenst seksueel gedrag.

Tot slot denkt de meerderheid van de werkende bevolking dat ongewenst seksueel gedrag op het eigen, huidige werk zelden of nooit voorkomt (70,5%). Als we kijken naar de respondenten die ook zelf ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben ervaren, schatten zij het voorkomen van dat geweld zelf hoger in. Binnen deze groep denkt slechts 34,7% dat het ongewenst seksueel gedrag op het werk zelfden of nooit voorkomt.

Tabel 4.9: Kennis van mannen en vrouwen over de maatregelen rond ongewenst seksueel gedrag op het werk

Maatregelen rond ongewenst seksueel gedrag op het werk		Mannen		Vrouwen		Samen	
		%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Zijn er op uw werk trainingen die uitleg geven aan personen die ongewenst seksueel gedrag hebben meegemaakt, over wat ze kunnen doen?							
Volgens werknemers[a]	Ja	24,1*	469	21,9*	373	23,1	842
	Nee	75,9*	1473	78,1*	1327	76,9	2800
Volgens slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag in de laatste 12 maanden	Ja	VD		VD		VD	
	Nee	VD		75,4	92	78,6	147
Is er op uw werk een contactpersoon of afdeling waar mensen die ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben meegemaakt, terechtkunnen voor ondersteuning om incidenten te melden?							
Volgens werknemers[a]	Ja	62,3	1212	72,7	1213	67,1	2425
	Nee	37,7	733	27,3	455	32,9	1188
Volgens slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag in de laatste 12 maanden	Ja	VD		66,6	82	62,8	120
	Nee	VD		33,3	41	37,2	71
Over het algemeen, weet u waar u hulp zou kunnen vragen als u ongewenst seksueel gedrag op het werk zou ervaren?							
Volgens werknemers[a]	Ja	65,5	2400	75,1	2527	70,1	4927
	Nee	34,5	1264	24,9	837	29,9	2101
Volgens slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag in de laatste 12 maanden	Ja	VD		81,3	161	72,0	198
	Nee	VD		18,7	37	28,0	77
Hoe vaak denkt u dat ongewenst seksueel gedrag voorkomt op uw huidige werkplek?							
Volgens werknemers[a]	Heel vaak	VD		2,1	70	1,0	70
	Vaak	VD		7,9	259	6,2	423
	Niet zo vaak	21,6	762	22,9	752	22,3	1514
	Zelden/ nooit	73,7	2594	67,1	2201	70,5	4797
Volgens slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag in de laatste 12 maanden	Heel vaak	VD		VD		VD	
	Vaak	VD		34,2	65	24,6	66
	Niet zo vaak	VD		33,7	64	36,9	99
	Zelden/ nooit	VD		26,8	51	34,7	93

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Vraag gesteld aan alle werknemers in loondienst (dus niet aan zelfstandigen), ongeacht of zij ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben ervaren.
Leeswijzer: 21,9% van de vrouwen in loondienst zegt dat er op hun werkplek trainingen worden aangeboden waarin wordt uitgelegd wat een slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag op het werk kan doen.

4.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen

4.3.1. Percepties van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Wanneer gevraagd naar de percepties over dit fenomeen, geeft een respondent aan dat slachtoffers soms de feiten minimaliseren, met name wanneer zij al denken aan het meldingstraject. Een slachtoffer zal de feiten minimaliseren bijvoorbeeld door aan te geven dat het eigenlijk allemaal niet zo erg is, dat het veel tijd kost en dat het ook niet duidelijk is wat er uiteindelijk zal gebeuren met de klacht of melding. Deze observatie wordt beaamd door verschillende respondenten. Een respondent vult aan dat bij slachtoffers soms de perceptie bestaat dat een preventieadviseur niks serieus zal doen met de klacht. Ook wanneer de klacht bij de politie behandeld wordt, geloven sommige slachtoffers dat het niet serieus behandeld zal worden.

Een andere participant geeft aan dat slachtoffers ook het gevoel kunnen hebben dat de werkgever de kant zal kiezen van de dader, zeker wanneer de dader een hiërarchische meerdere is. Een andere respondent vult daarop aan dat er ook beïnvloeding kan optreden vanuit de intieme partner of vanuit vakbondsleden. Deze zouden volgens de respondent de perceptie over welk gedrag er uiteindelijk plaatsvond kunnen beïnvloeden, zowel in het uitvergroten, minimaliseren, als in het verzinnen van het gedrag. Op dat punt wordt gewezen op het belang van de preventieadviseur, die zo snel mogelijk de rol van vertrouwenspersoon kan opnemen om het slachtoffer ook correct te informeren en begeleiden in de toekomst. Er moet een zorgzame omgeving bestaan, waarbij slachtoffers zich gehoord voelen en correct geïnformeerd worden.

In het geval van ongewenst seksueel gedrag op het werk geeft een respondent aan dat slachtoffers soms de situatie veel langer tolereren omdat men het bedrijf niet wil verlaten uit financiële overwegingen, d.w.z. de angst om inkomen te verliezen, of omdat het bedrijf waar ze voor werken zodanig een niche is, dat men onzeker is over het vinden van nieuw werk indien ze ontslag nemen. Dat kan zich voordoen tot op het niveau dat men soms jarenlang en met veel schuldgevoelens blijft verder werken zonder dat er in de situatie wordt ingegrepen.

Een sleutel tot de perceptievorming bij slachtoffers is de rol van collega's. Een respondent geeft aan dat zij een invloed hebben op de perceptie van slachtoffers over het ongewenste gedrag. Zo zouden collega's bijvoorbeeld niet mogen meelachen wanneer er in groep een ongepaste opmerking wordt gemaakt of er zelf tegen ingaan. Op die manier zouden slachtoffers minder snel geloven dat zij zelf iets veroorzaakt hebben of zelf het probleem zijn.

4.3.2. Rapportering van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Mensen wachten nog te lang om melding te maken van ongewenst seksueel gedrag op het werk, stelt een respondent. Informele bronnen, zoals collega's, vrienden of familieleden, zouden de stap richting het zoeken van hulp moeten vergemakkelijken. Toch waarschuwt een participant dat er zodanig veel kanalen zijn waar men informatie kan vinden of waar men een melding kan maken dat slachtoffers het bos door de bomen niet meer zien. Het is soms heel moeilijk om duidelijkheid te krijgen waar men precies terecht kan. Daarnaast geeft een respondent aan dat slachtoffers vaak geen melding maken uit angst voor de reactie van de andere partij of uit angst dat de feiten escaleren. Een bijkomende vrees is dat er procedures in gang worden gezet na een melding terwijl het slachtoffer daar nog geen expliciete wens voor heeft uitgedrukt. Respondenten benadrukken dat er vertrouwen moet gecreëerd worden naar de slachtoffers en dat er geen stappen mogen gezet worden zonder expliciete toestemming van het slachtoffer.

Een respondent vertelt dat het voor werknemers zeer moeilijk inschatten is of de genomen maatregelen wel voldoende zijn. Als men de dader bijvoorbeeld ontslaat, moet men dan nog steeds naar de politie gaan? Er kan dan best één slachtoffer geholpen zijn, maar in feite is het gedrag van de dader daarbij niet gestopt, omdat dit in een ander bedrijf opnieuw zou kunnen gebeuren. Daarop geeft een andere respondent antwoord dat men moet gebruikmaken van het spreekrecht zo lang er een risico is voor nieuwe slachtoffers, ook na ontslag. Het geweld moet stoppen, nu en in de toekomst.

Er is een discrepantie in de bekendheid van de meldingskanalen. Een respondent verklaart dat dit komt door het personeelsverloop. Mensen gaan en komen bij een bedrijf en het is de plicht van dat bedrijf om constant kenbaar te maken wie de aanspreekpunten zijn, hoe je ze kan contacteren en welke rol zij kunnen vervullen in een specifieke situatie. Kleinere organisaties zouden ook meer moeite hebben met deze communicatie.

De drempel om melding te maken bij de preventieadviseur kan volgens een respondent verklaard worden doordat de plaats waar het gedrag plaatsvindt, ook de plaats is waar men melding moet maken. Deze drempel zou nog hoger zijn wanneer de preventieadviseurs intern zijn aangesteld. Daartegenover stelt een respondent dat het net drempelverlagend werkt wanneer de preventieadviseur intern is aangesteld, omdat het een familiair gezicht is. Iemand anders geeft aan dat slachtoffers de keuze moeten krijgen tussen verschillende vertrouwenspersonen, tussen mannen en vrouwen, tussen externen en internen. Hoe meer kanalen men heeft, hoe groter de kans dat mensen een kanaal zullen gebruiken. Het is vooral belangrijk dat een vertrouwenspersoon als expert wordt erkend en geen banden heeft met de dader of leidinggevende(n).

Een laatste drempel om melding te maken die werd aangekaart, is het gevoel dat het ongewenst gedrag niet erg genoeg is (of als zodanig gezien wordt). Een respondent geeft aan dat sommige gedragingen minder snel worden gemeld, bv. aangestaard worden, en het daarbij voor slacht-

offers voldoende kan zijn om er met een collega over te praten. Iemand anders geeft echter aan dat de bewijslast een drempel vormt om melding te maken van het geweld. Slachtoffers willen woord-tegen-woord situaties vermijden, en in situaties waar er geen fysiek bewijs bestaat, is dat bijzonder moeilijk. Daarop geeft een respondent aan dat het belangrijk is dat er bij de hulpvraag aandacht gaat naar de focus en de wil van het slachtoffer. Wat krijgt de prioriteit voor het slachtoffer? De professionals geven aan dat dit in de praktijk niet makkelijk te achterhalen is. Neem je beslissingen voor het slachtoffer of laat je het slachtoffer zelf beslissen? Dit dilemma werd unaniem bevestigd.

Iemand anders geeft aan dat sensibiliserende campagnes, bijvoorbeeld in de media, zouden moeten focussen op de impliciete signalen van slachtoffers. Omstaanders moeten daarvoor alerter zijn en hulp willen bieden. Omstaanderstraining is een zeer waardevolle manier om mensen binnen en buiten de werkcontext die impliciete signalen te doen begrijpen. Een andere respondent vult aan dat er nog winst te behalen is op het vlak van sensibilisering op de werkvloer zodat *victim blaming* zoveel mogelijk wordt vermeden. De verantwoordelijkheid naar het slachtoffer doorschuiven helpt in dergelijke situaties helemaal niet. Sensibilisering daarover is nodig, zodat mensen leren luisteren naar het slachtoffer, zonder vooringenomenheid, zonder de situatie zelf in te vullen en zonder vragen te stellen.

4.3.3. Gevolgen van ongewenst seksueel gedrag op het werk

In de behandeling van de gevolgen van ongewenst seksueel gedrag op het werk is de rol van de preventieadviseur psychosociale aspecten niet te onderschatten, wat wordt beaamd door verschillende respondenten.

Een respondent vertelt dat er binnen de werksfeer eerst en vooral aandacht zal zijn voor de individuele situaties: hoe kan het voor de persoon zelf worden opgelost? Daarna zal er aandacht zijn voor de context en preventie. Er wordt gekeken naar de vertrouwenspersoon en leidinggevende(n): wat kunnen zij doen wanneer dergelijk gedrag zich voordoet? Welke leiderschapsstijlen en reactie zijn wenselijk en welke niet? Een andere participant vult aan dat de organisatiecultuur zeer belangrijk is in de behandeling van slachtoffers en de doeltreffendheid van preventieve maatregelen. Is er een open communicatiecultuur? Wordt ongewenst gedrag getolereerd of zelfs aangemoedigd? Vaak zal de bedrijfscultuur bepalen of en hoe er gereageerd wordt op ongewenst seksueel gedrag op het werk.

Een respondent vertelt ook over de moeilijkheden omtrent de reactie van de familie bij personen met een migratieachtergrond. Het gaat over voorbeelden rond aangiftes die worden ingetrokken bij de politie, druk die wordt uitgeoefend vanuit de familie, onbegrip voor het slachtoffer in de situatie en *victim blaming*. Het is moeilijk voor professionals om hiermee om te gaan. Toch wordt er herhaald dat iedereen moet zorgen voor de sensibilisering van de omgeving en het wegwer-

ken van vooroordelen, mythen en traditionele slachtofferbeelden, hoe moeilijk de situatie waarin men werkt ook kan zijn.

Een belangrijk aandachtspunt is de betaalbaarheid van de zorg in de gevallen waarin men het werk tijdelijk verliest of verplicht afstand moet nemen van het werk. Respondenten beklemtonen het belang van gespecialiseerde zorg, maar het moet betaalbaar blijven. Bovendien is het niet makkelijk om werkgevers te overtuigen om die zorg te betalen wanneer zij in een bemiddelingstraject zitten.

Verder is het voor slachtoffers die in een (juridische) procedure op het werk zitten bijzonder moeilijk om afstand te nemen van de situatie of normaal verder te werken. Iemand geeft aan dat slachtoffers eigenlijk de controle op die eigen situatie verliezen zodra zij een procedure opstarten. Men weet niet waar het eindigt, en dat zorgt voor extra stress en angst.

4.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen

4.4.1. Percepties van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Een expert geeft aan dat slachtoffers in eerste instantie sommige gedragingen zullen tolereren om de professionele relaties en hun baan te behouden. Een slachtoffer kan het gedrag inderdaad als tendentieus in plaats van problematisch omschrijven, als dat de professionele relatie ten goede komt.

4.4.2. Rapportering van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Experten uit de focusgroepen gaven aan dat het voor slachtoffers moeilijk is om zich op hun werkplek uit te spreken over het gedrag. Slachtoffers kunnen bang zijn voor de gevolgen die een melding meebrengt, zowel wat hun job betreft als wat hun professionele relaties betreft. Daarnaast hebben slachtoffers ook angst voor procedures die tegen hun wil in gang worden gezet wanneer ze een interne melding van ongewenst seksueel gedrag maken. Een respondent geeft aan dat de expliciete toestemming, in het kader van een melding aan een vertrouwenspersoon, is vereist van slachtoffers vooraleer verdere stappen genomen worden. Iemand anders vult aan dat er een gebrek aan vertrouwen is: slachtoffers vragen zich af of de vertrouwenspersonen wel onafhankelijk zijn van de hiërarchische meerdere(n). Uit het gebrek aan vertrouwen kan bij het slachtoffer een gevoel ontstaan dat men niet geholpen kan worden. Het belang van een zorgzame werkomgeving wordt door verschillende respondenten benadrukt: slachtoffers

moeten zich gehoord voelen, moeten de nodige informatie krijgen en er moet dialoog zijn over het onderwerp op de werkvloer zodat alle werknemers gesensibiliseerd kunnen worden.

Een respondent legt uit dat een slachtoffer soms een collega in vertrouwen neemt die zelf ook het slachtoffer is geweest van dezelfde seksuele intimidatie, aangezien een dader meerdere slachtoffers kan maken op dezelfde werkplek. Meerdere getuigenissen kunnen vaak ook meer gewicht geven aan de meldingen die gedaan worden tegen een dader.

Ook omstaanders en getuigen van ongewenst gedrag zijn belangrijk in het verlagen van meldingsdrempels. De reactie van omstaanders zal vaak net een drempel creëren of kunnen wegwerken. Wanneer slachtoffers steun ervaren van collega's, kan dat net een motor zijn om toch melding te maken van het ongewenst seksueel gedrag.

Een respondent bemerkt dat de reactie van vertrouwenspersonen vaak afhangt van de middelen die beschikbaar zijn, en dat veel vertrouwenspersonen zich machteloos voelen bij seksuele intimidatie. Er wordt vervolgens vaak een beroep gedaan op externe diensten. Bijkomstig is de wettelijke verplichting voor de aanwezigheid van vertrouwenspersonen in bedrijven enkel geldig in bedrijven met meer dan 50 werknemers. Respondenten geven aan dat het Waalse landschap voornamelijk bestaat uit veel kleine en middelgrote bedrijven, waar er geen vertrouwenspersonen aanwezig (moeten) zijn.

Op het vlak van meldingsdrempels bij de politie wordt het gebrek aan fysiek bewijs genoemd. Experten geven aan dat er vaak een woord-tegen-woord situatie ontstaat, omdat er bijvoorbeeld geen zichtbare slagen zijn of geen sms'jes verstuurd zijn. Een andere drempel is de trage uitvoering van gerechtelijke procedures. Slachtoffers worden in een lang proces gesleurd, waar men geconfronteerd kan worden met een herbeleving van het trauma. Respondenten geven aan dat het belangrijk is om de begeleiding van slachtoffers tijdens de gerechtelijke procedures te versterken en te verbeteren. Het is ook noodzakelijk om slachtoffers te informeren over de zwaarte en lengte van dergelijke procedures. Respondenten dringen dan ook nooit aan op het indienen van een klacht. Het is een zwaar proces, dat nog zwaarder kan aanvoelen wanneer het slachtoffer er niet op voorbereid is. Daarom benadrukken respondenten uit de slachtofferhulp de noodzaak om de wetgeving te herzien, zodat het gerechtelijk proces kan worden versneld zonder afbreuk te doen aan de ernst van de straffen.

4.4.3. Gevolgen van ongewenst seksueel gedrag op het werk

De gevolgen van ongewenst seksueel gedrag op het werk werden niet besproken in de Franstalige focusgroepen.

4.5. Samenvatting

1. 17,5% van de mannen en 32,9% van de vrouwen geeft aan dat ze op een bepaald moment in hun leven al eens ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben ervaren. Zo'n 5,3% van de mannen en 14,9% van de vrouwen geeft aan dat zij ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaken in hun huidige functie. Vrouwen maken over het algemeen dus vaker ongewenst seksueel gedrag op het werk mee dan mannen.
2. Van alle slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk, ervaart 41,4% van de mannen en 47,9% van de vrouwen herhaaldelijk deze vorm van geweld.
3. Mannen en vrouwen die in de kindertijd geweld meemaakten zijn oververtegenwoordigd in de groep mensen die minstens eenmaal in het volwassen leven ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten.
4. Mannen en vrouwen die aangeven ook al het slachtoffer geweest te zijn van een andere vorm van gendergerelateerd geweld (stalking, intiem partnergeweld, niet-partnergeweld), geven vaker aan ongewenst seksueel gedrag op het werk te hebben meegemaakt dan personen zonder deze ervaring met andere geweldsvormen.
5. Jonge vrouwen (18-29 jaar; 45,9%) en vrouwen in meer kwetsbare posities (zoals vrouwen die beperkt zijn bij gewone activiteiten (41,9%)) zijn meer vertegenwoordigd onder de slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk in vergelijking met vrouwen zonder deze sociodemografische kenmerken.
6. De dader(s) van ongewenst seksueel gedrag op het werk zijn vaak (40,1%) collega's. Voor vrouwen specifiek, gaat het vaak over een collega (40,5%), een andere professionele relatie (43,5%), of een leidinggevende (25,6%). Bij zowel mannelijke slachtoffers (42,6%) als vrouwelijke slachtoffers (82,9%) gaat het vaak over enkel mannelijke dader(s).
7. De meerderheid van de vrouwelijke respondenten (86,8%) die in de laatste 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten, heeft hierover met iemand gesproken. Er werd het meest gesproken met een collega of een andere werknemer uit de werkcontext (73,2%), gevolgd door een vriend, gezinslid, of familielid (65,7%).
8. Eén op de vijf mensen (23,1%) die momenteel aan het werk zijn, rapporteert dat er op hun huidig werk trainingen beschikbaar zijn die uitleg geven aan personen die ongewenst seksueel gedrag hebben meegemaakt, over wat ze kunnen doen. Daarnaast geeft twee derde (67,1%) van de mensen die momenteel aan het werk zijn aan dat er een contactpersoon of afdeling beschikbaar is, waar mensen die ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben meegemaakt terechtkunnen voor ondersteuning om incidenten te melden.
9. De deelnemers van de focusgroepen benadrukken dat slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk vaak een situatie kunnen vergoelijken uit angst voor escalatie (bv. om hun werkrelaties of job te beschermen) of omdat ze twijfelen aan de effectiviteit van een melding (bv. het ontbreken van fysieke bewijslast, trage of onduidelijke procedures). Ze geven aan dat de perceptie heerst dat meldingen niet serieus worden genomen, vooral wanneer de

dader een leidinggevende is. Daarnaast kan de omgeving van het slachtoffer, zoals collega's of intieme partners, een rol spelen in hoe het ongewenst seksueel gedrag op het werk wordt gepercipieerd. Het is essentieel dat slachtoffers zich gehoord voelen en dat er voldoende neutrale vertrouwenspersonen zijn om hen goed te ondersteunen en informeren. Een zorgzame werkomgeving is cruciaal om drempels voor het melden van ongewenst seksueel gedrag op het werk te verlagen.

5

Niet-partnergeweld

Naast stalking (artikel 34) en ongewenst seksueel gedrag op het werk (artikel 40), wordt in het Verdrag van Istanbul ook nog verwezen naar verschillende vormen van psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Binnen de EU-GBV-enquête werd een onderscheid gemaakt tussen geweld dat gepleegd wordt door een niet-partner en geweld dat gepleegd wordt door een (ex-)partner. De resultaten komen in hoofdstuk 5 en 6, respectievelijk, aan bod.

Geweld door een niet-partner, of niet-partnergeweld, omvat iedere vorm van fysiek of seksueel geweld, gepleegd door iemand anders dan een (ex-) partner, dat minstens één keer werd ervaren vanaf de leeftijd van 15 jaar. Een dader kan dus een onbekende zijn, maar het kan bijvoorbeeld ook gaan om een vriend, familielid, of iemand uit de werkcontext. Er werd voor de EU-GBV-enquête gekozen voor een leeftijdsgrens van 15 jaar of ouder voor dit deel van de bevraging.

Binnen de EU-GBV-enquête wordt de focus gelegd op niet-partnergeweld van fysieke of seksuele aard. Psychologisch geweld wordt hier door de EU-GBV-enquête dus buiten beschouwing gelaten. Wel worden bedreigingen meegenomen. Bedreigingen omvatten het intentioneel bang maken voor letsel, schade of materieel verlies, en hebben betrekking op het dreigen met fysiek geweld.

In wat volgt, zullen we eerst een literatuuroverzicht bieden van niet-partner-geweld. Vervolgens bespreken we de analyses van de EU-GBV-enquête. We hernemen enkele tabellen uit het IWEPS-rapport, en voegen ook extra analyses toe. Tot slot bespreken we de resultaten van de focusgroep-gesprekken. In hoofdstuk 2 ‘Methodologie’ van dit rapport wordt beschreven op welke manier de literatuurstudie, de analyses, en de focusgroepen werden georganiseerd.

5.1. Literatuuroverzicht

In de scoping review werd in het kader van niet-partnergeweld voornamelijk literatuur gevonden over seksueel niet-partnergeweld. Dit kan zeker een gevolg zijn van de keuzes voor de zoektermen[12] én van de vaststelling dat niet-partnergeweld in de literatuur niet altijd gelinkt wordt aan verschillende vormen van gendergerelateerd geweld. In dit deel wordt dan ook vooral gefocust op seksueel niet-partnergeweld. Seksueel geweld tussen niet-partners is een complex fenomeen dat wordt beïnvloed door verschillende factoren, waaronder de kenmerken van daders, slachtoffers, percepties, en het rapporteren van dergelijke incidenten. Onderzoekers hebben vastgesteld dat misogynie een belangrijke faciliterende factor is voor mannen om over te gaan tot gendergerelateerd geweld (Rottweiler et al., 2023). Misogynie omvat een diepgewortelde, vaak systematische minachting, haat, of discriminatie ten aanzien van vrouwen, die zich zowel in individuele houdingen als in bredere maatschappelijke structuren en praktijken kan uiten. Deze attitude kan bijdragen aan een cultuur waarin seksueel geweld als acceptabel wordt beschouwd.

Het overgrote deel van de daders van seksuele agressie zijn mannen (Schapansky et al., 2023), en het hebben van een voorgeschiedenis als slachtoffer van seksueel geweld blijkt vaak samen te hangen met het plegen van dergelijke daden. Het onderzoek benadrukt ook dat seksuele agressie voornamelijk wordt gepleegd door een partner of ex-partner, en zelden door een onbekende (Schapansky et al., 2023). Deze bevindingen benadrukken het belang van het begrijpen van de dynamiek binnen intieme relaties en de rol die machtsdynamiek speelt bij seksueel geweld. In het UN-MENAMAIS-rapport wordt aangegeven dat seksueel geweld meestal gericht is tegen de (ex)partner, wat bijna 30% van de gevallen vertegenwoordigt, maar daarna in 28,3% van de gevallen tegen een vriend(in), in 19,3% tegen een bekende en in 10,8% van de gevallen tegen een collega of klasgenoot (Keygnaert et al, 2021).

Aan de slachtofferzijde blijkt dat bepaalde groepen vrouwen een verhoogd risico lopen om het slachtoffer te worden van geweld in brede zin (partner en niet-partner), zoals vrouwen met een alcohol- of drugsverslaving en een voorgeschiedenis van fysieke of emotionele mishandeling (Leone et al., 2019). Bovendien hebben vrouwen over het algemeen een hoger risico om het slachtoffer te worden van seksueel geweld dan mannen, waarbij jongere vrouwen het grootste

12 Prevalence AND gender-specific violence, Perpetrators AND gender-specific violence, Perception AND intimate partner violence, Perception AND workplace sexual harassment, Frequency AND gender-specific violence, Life course AND gender-specific violence, Effects AND gender-specific violence, Reporting rates AND gender-specific violence, Victim characteristics AND gender-specific violence, Family AND gender-specific violence, Risk factors AND gender-specific violence, Protective factors AND gender-specific violence, Prevalentie AND genderspecifiek geweld, Prevalence AND gender-based violence, Perpetrator AND gender-based violence, Frequency AND gender-based violence, Life course AND gender-based violence, Reporting OR dark number OR dark figure OR underreporting OR unrecorded AND gender-based violence, Victim characteristics AND gender-based violence, Family characteristics AND gender-based violence, Risk factors AND gender-based violence, Protective factors AND gender-based violence, Perception OR attitudes AND intimate partner violence, Perception OR attitudes AND workplace sexual harassment, Intimate partner violence AND consequences, Intimate partner violence AND reporting, Stalking AND consequences, Stalking AND reporting, Workplace sexual harassment AND consequences, Workplace sexual harassment AND reporting, Non-partner sexual violence AND consequences, Non-partner sexual violence AND reporting.

risico lopen (Lippus et al., 2020; Ortensi & Farina, 2020; Parejo, 2023). Dit risico wordt verder vergroot voor biseksuele vrouwen en vrouwen met een migratieachtergrond (Ortensi & Farina, 2020). De slachtoffers ervaarden naast fysieke verwondingen ook verschillende psychologische en emotionele gevolgen van het geweld. Zo ervaarden ze onder andere gevoelens van angst, woede en schaamte, een verlies aan zelfvertrouwen en verscheidene andere psychologische klachten (FRA, 2014).

Percepties rond seksueel geweld in de populatie worden sterk beïnvloed door heersende genderstereotypen. Onderzoek in het Verenigd Koninkrijk stelde dat vrouwelijke daders van seksueel geweld meer beschouwd worden als overdreven emotioneel en buiten controle, terwijl bij mannelijke daders hun geweld eerder wordt toegeschreven aan egoïstische motieven (Phillips & De Roos, 2022). Zorgwekkend is dat een significant aantal respondenten in de studie van Phillips en De Roos (2022) gelooft dat het geweld wordt uitgelokt door provocatie van het slachtoffer, wat mogelijks wijst op diepgewortelde misvattingen over de aard van seksueel geweld.

Het rapporteren van geweld tegen vrouwen wordt beïnvloed door verschillende factoren, waaronder het vertrouwen van het slachtoffer in het juridisch systeem (Polettini et al., 2023). Volgens de survey van het *European Union Agency for Fundamental Rights* (FRA, 2014) hinderen gevoelens van schaamte het zoeken naar hulp of het aangeven van het seksueel geweld bij de politie. Het aangeven van het geweld bij de politie blijkt trouwens geen prioriteit te zijn voor slachtoffers, zij hebben vooral nood aan psychologische ondersteuning en bescherming (FRA, 2014). Bovendien kunnen getuigen van het geweld worden beïnvloed door zorgen over veiligheid, onzekerheid of conservatieve gendernormen, wat kan leiden tot onderrapportage van dergelijke incidenten (Polettini et al., 2023).

5.2. EU-GBV-resultaten

5.2.1. Algemene prevalentie en ervaringen

De EU-GBV-enquête maakt een onderscheid tussen bedreigingen, fysiek geweld en seksueel geweld. De term ‘bedreiging’ verwijst naar elk woord of elke uitspraak waardoor het slachtoffer voelde dat hij of zij het risico liep om materiële, fysieke of psychologische schade te lijden. Om een bedreiging als bedreiging te karakteriseren, is het element angst doorslaggevend. Fysiek geweld wordt in artikel 35 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als elke handeling van fysiek geweld die opzettelijk wordt gepleegd en resulteert in fysiek letsel (verwonding, pijn, ziekte). Die handeling kan al dan niet gepaard gaan met bedreigingen zoals hierboven gedefinieerd. Seksueel geweld wordt eveneens in het Verdrag van Istanbul gedefinieerd (artikel 36). Het gaat om het zonder wederzijds goedvinden op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal met een

lichaamsdeel of object binnendringen van het lichaam van een ander, het zonder wederzijds goedvinden plegen van andere seksuele handelingen met een persoon en het zonder wederzijds goedvinden een ander ertoe bewegen seksuele handelingen te plegen met een derde. Net als in het deel over partnergeweld omvat seksueel geweld hier dus elke handeling die verkrachting, een poging tot verkrachting of een andere seksuele handeling inhoudt die zonder toestemming wordt gesteld. Tabel 5.1 toont het percentage en het aantal slachtoffers voor elk van deze vormen van geweld.

Zoals uit tabel 5.1 blijkt, heeft 22,6% van de mannen en 19,1% van de vrouwen vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer te maken gehad met bedreigingen, fysiek geweld en/of seksueel geweld. Hoewel er geen significant verschil is in deze algemene slachtoffercijfers tussen mannen en vrouwen, zijn er wel significante verschillen tussen de specifieke vormen van geweld waar mannen en vrouwen mee te maken krijgen. Zo meldde **85,8% van de mannen die op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld door een niet-partner had meegemaakt, dat dit geweld uitsluitend fysiek was (al dan niet gepaard gaand met bedreigingen)**. Het aantal mannen dat te maken kreeg met de andere soorten geweld ligt onder de verspreidingsdrempel. Ter vergelijking geven we mee dat het percentage vrouwen dat alleen fysiek geweld (al dan niet gepaard gaand met bedreigingen) had ervaren, een pak lager ligt (31,8%). **Bij 39,2% van de vrouwen die op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld hebben meegemaakt door een niet-partner, ging het zelfs uitsluitend om seksueel geweld.** Voor ongeveer één op de vijf vrouwen (20,9%) ging dit seksueel geweld gepaard met fysiek geweld (met of zonder bedreigingen). Dit betekent dus dat voor meer dan de helft (39,2% + 20,9%) van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest van minstens één vorm van geweld, het geweld seksueel van aard was.

Tabel 5.1: Niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffers van minstens één vorm van niet-partnergeweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	22,6*	919	19,1*	782	20,8	1701
Soorten geweld tegen slachtoffers van niet-partnergeweld						
Alleen fysiek geweld (met of zonder bedreigingen)	85,8	787	31,8	248	60,9	1036
Alleen seksueel geweld	VD		39,2	307	19,8	336
Fysiek (met of zonder bedreigingen) en seksueel geweld	VD		20,9	163	12,2	208
Alleen bedreigingen	VD*		8,0*	63	7,0	119
Slachtoffers van niet-partnergeweld	**100,0**	**919**	**100,0**	**782**	**100,0**	**1701**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 19,1% van de vrouwen gaf aan vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. 31,8% van hen kreeg uitsluitend te maken met fysiek geweld (met of zonder bedreigingen) (d.w.z. zonder enige andere vorm van geweld).

Hoewel er weinig verschil is tussen mannen en vrouwen wanneer we kijken naar de slachtoffercijfers voor alle vormen van geweld samen, blijkt uit de details van het geweld dat deze slachtoffers hebben ervaren dat de aard van het geweld waar mannen en vrouwen mee te maken krijgen wel degelijk verschilt. Bijna negen op de tien mannen (85,8%) verklaarden immers dat dit geweld uitsluitend fysiek was, terwijl meer dan één op de twee vrouwen (60,1%) aangaf dat dit geweld seksueel van aard was (al dan niet gecombineerd met andere vormen van geweld).

Fysiek geweld

Dit deel zoomt specifiek in op fysiek geweld gepleegd door een niet-partner en dat minstens één keer is voorgekomen vanaf de leeftijd van 15 jaar, ongeacht of dit de enige vorm van geweld was waarvan de bevraagden het slachtoffer zijn geweest. In tabel 5.2 wordt dit fysiek geweld meer in detail beschreven. Uit de cijfers blijkt dat er een significant verschil is tussen mannen en vrouwen wat algemene slachtofferpercentages betreft: **één op de vijf mannen (20,5%) en één op de tien vrouwen (10,1%) gaf aan vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner**. Tabel 5.2 geeft ook een overzicht van de situaties die door de slachtoffers als fysiek geweld werden gemeld. Die situaties staan vermeld zoals ze in de EU-GBV-enquête voorkomen. De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt. Voor elke situatie van fysiek geweld wordt het aandeel slachtoffers berekend om weer te geven hoe dergelijke

situaties vertegenwoordigd zijn onder die slachtoffers en eventueel ook de manier waarop het slachtofferschap verschilt voor mannen en vrouwen.

De cijfers in tabel 5.2 tonen aan dat **meer dan negen op de tien mannelijke en vrouwelijke slachtoffers (96,0%) aangaven het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld dat als 'licht' wordt beschouwd, dat wil zeggen geweld dat bedoeld is om iemand letsel toe te brengen, maar niet om iemand te doden**. Het gaat bijvoorbeeld om 1) geduwd worden of aan het haar getrokken worden, 2) iets naar je gegooid krijgen of een klap krijgen en 3) geslagen worden (in het bijzonder: met de vuist geslagen worden of geschopt worden). Het aantal slachtoffers dat te maken heeft gehad met 'licht' fysiek geweld omvat dus alle slachtoffers die hebben aangegeven **minstens** een van deze situaties te hebben meegemaakt. Als we meer in detail kijken naar het aantal slachtoffers dat minstens een van deze verschillende situaties heeft meegemaakt, zien we dat statistisch gezien vergelijkbare percentages mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld aangeven geweld te hebben meegemaakt in de context van de eerste 2 situaties (ongeveer 70% van de mannen en vrouwen voor duwen en ongeveer 65% voor een klap). Een significant lager percentage vrouwelijke dan mannelijke slachtoffers van fysiek geweld gaf echter aan door iemand te zijn geslagen of geschopt (38,6% van de vrouwen tegenover 74,6% van de mannen).

Een kleiner deel van de slachtoffers van fysiek geweld rapporteerde één of meer gewelddaden die als 'zwaar' werden beschouwd, dat wil zeggen handelingen die ernstige letsels veroorzaakten of bedoeld waren om het slachtoffer te doden. **Meer dan één op de vijf vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld (22,9%) maakte melding van één of meer situaties waarbij er sprake was van 'zwaar' geweld.** De verschillende situaties die beschouwd worden als 'zwaar' geweld zijn: 1) brandwonden, 2) wurging en 3) gewapend geweld. Deze laatste 2 situaties werden gemeld door ongeveer één op de tien vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld (respectievelijk 10,1% en 13,5%). Het aandeel mannen dat één van deze situaties heeft meegemaakt, valt onder de verspreidingsdrempel en wordt daarom in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Uit de cijfers in tabel 5.2 blijkt dat bijna twee keer zoveel mannen als vrouwen (20,5% tegenover 10,1%) vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld. De totale groep van mannelijke en vrouwelijke slachtoffers meldt het vaakst 'licht' geweld. Meer dan 90% van de slachtoffers meldde immers minstens één 'licht' geweldincident, terwijl ongeveer één op de vijf vrouwelijke slachtoffers (22,9%) minstens één situatie meldde waarbij er sprake was van zogenaamd 'zwaar' geweld.

Tabel 5.2: Overzicht van fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	20,5	832	10,1	412	15,3	1244
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk) Heeft een man of een vrouw die niet uw partner was, ooit sinds uw 15de …						
u met opzet geduwd of aan uw haar getrokken op een manier die pijn deed of u beangstigde?	70,2*	583	71,9*	292	70,8	875
opzettelijk iets naar u gegooid of u een klap gegeven op een manier die pijn deed of u beangstigde?	67,6*	560	62,6*	254	65,9	814
u met opzet geslagen met de vuist of met een voorwerp, of u geschopt op een manier die pijn deed of u beangstigde?	74,6	618	38,6	157	62,7	775
'Licht' fysiek geweld	**96,0***	**799**	**93,0***	**383**	**95,0**	**1182**
u opzettelijk verbrand?	VD*		VD*		VD	
u met opzet geprobeerd te verstikken of te wurgen?	VD*		10,1*	41	6,5	80
gedreigd u aan te vallen of daadwerkelijk aangevallen met een mes, vuurwapen, zuur of een ander wapen?	VD		13,5	55	21,9	272
'Zwaar' fysiek geweld	**VD***		**22,9***	**94**	**27,5**	**342**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 10,1% van de vrouwen gaf aan vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner. 71,9% van hen verklaarde dat ze opzettelijk zodanig werd geduwd of aan de haren getrokken dat ze pijn had of bang was. In totaal gaf 93,0% van de vrouwelijke slachtoffers aan het slachtoffer te zijn geweest van 'licht' geweld.

Seksueel geweld

Dit deel zoomt specifiek in op seksueel geweld, ongeacht of dit de enige vorm van geweld was waarvan de bevraagden het slachtoffer zijn geweest. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Als we kijken naar de feiten die effectief deel uitmaken van deze algemene indicator, kunnen we een onderscheid maken tussen feiten die worden gekwalificeerd als verkrachting of poging tot verkrachting en elke andere vorm van seksueel geweld. **Van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar**

heeft 5,4% te maken gehad met verkrachting of een poging tot verkrachting, terwijl bijna twee keer zoveel vrouwen (9,8%) melding maakten van andere vormen van seksueel geweld dan verkrachting of poging tot verkrachting.

Tabel 5.3 geeft een overzicht van de situaties die door de slachtoffers als seksueel geweld werden gemeld. Die situaties staan vermeld zoals ze in de EU-GBV-enquête voorkomen. De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt. Voor elke situatie wordt het aandeel slachtoffers van seksueel geweld berekend om weer te geven hoe dergelijke situaties vertegenwoordigd zijn onder die slachtoffers. De verschillende situaties die gekwalificeerd worden als verkrachting werden door ongeveer 15% tot 17% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld aangehaald. Het gaat meer bepaald om verkrachting met gebruik van geweld, verkrachting onder invloed en verkrachting door intimidatie. Bijna één op de vijf (18,9%) vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld, gaf aan het slachtoffer te zijn geweest van een poging tot verkrachting.

Wat betreft andere vormen van seksueel geweld dan verkrachting of poging tot verkrachting, meldde 17,5% van de vrouwelijke slachtoffers dat er sprake was van niet-consensuele handelingen die ze vernederend en beschamend vonden. Tot slot meldden meer dan acht op de tien vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld (83,0%) het slachtoffer te zijn geweest van niet-consensuele aanrakingen van de intieme delen, gedefinieerd in de breedste zin van het woord (niet beperkt tot de genitaliën). Deze vorm van seksueel geweld lijkt het meest voor te komen bij vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld door een niet-partner.

Tabel 5.3: Overzicht van seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van seksueel geweld van 18 tot 74 jaar		
Aandeel slachtoffers van seksueel geweld	11,5	471
Aandeel slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting	5,4	220
Aandeel slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	9,8	399
Soorten situaties gemeld door vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld (meerdere antwoorden mogelijk) Heeft een man of een vrouw die niet uw partner was, ooit sinds uw 15de ...		
u gedwongen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen?	15,5	72
u aangezet tot seksuele handelingen toen u niet kon weigeren omdat u onder invloed was van alcohol of drugs?	16,5	76
u tegen uw zin seksuele handelingen laten verrichten, omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren?	16,4	76
u gedwongen, bedreigd of gechanteerd om seksuele handelingen te verrichten met iemand anders (tel ook mee als u werd gedwongen in ruil voor geld, spullen of gunsten)?	VD	
geprobeerd om u te dwingen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen, maar waarbij de seksuele handeling of penetratie uiteindelijk niet plaatsvond?	18,9	88
buiten de hier genoemde seksuele handelingen, wel eens tegen uw zin uw geslachtsdelen, borsten, billen of lippen aangeraakt?	83,0	387
u gedwongen tot andere dan hier genoemde seksuele handelingen die u vernederend of beschamend vond?	17,5	80

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 11,5% van de Belgische vrouwen tussen 18 en 74 jaar heeft vanaf de leeftijd van 15 jaar te maken gehad met seksueel geweld door een niet-partner. 15,5% van hen gaf aan dat ze met geweld gedwongen werden tot geslachtsgemeenschap.

5.2.2. Slachtofferschap van niet-partnergeweld en kindermishandeling

In de EU-GBV-enquête konden respondenten aangeven of ze, voor de leeftijd van 15 jaar oud, te maken hadden gehad met de volgende vormen van geweld:

1. Fysiek en/of psychologisch geweld dat gepleegd wordt door één of meerdere ouderfiguren.
2. Blootstelling aan fysiek en/of psychologisch geweld tussen de ouders.
3. Seksueel geweld dat zowel binnen als buiten de gezinssfeer kan hebben plaatsgevonden.

Specifiek voor slachtofferschap van niet-partnergeweld, zal geëxploreerd worden of mannen en vrouwen die kindermishandeling hebben meegemaakt oververtegenwoordigd zijn onder de slachtoffers van niet-partnergeweld. Om dit te onderzoeken werd een samenvattingsvariabele van geweld in de kindertijd gecreëerd, die ervaringen met elk van de boven beschreven subvormen samenneemt. In dit luik beschouwen we een respondent dus als slachtoffer van geweld in de kindertijd wanneer er een ervaring was met één of meerdere van de drie subvormen van geweld in de kindertijd.

Tabel 5.4 vat de resultaten rond slachtofferschap van niet-partnergeweld en kindermishandeling samen.

Binnen de groep die geweld heeft ervaren in de kindertijd, maakten drie op de tien respondenten (30,0%) ook geweld door een niet-partner mee. Dit aandeel is significant groter dan de 20,9% uit de algemene populatie. **We kunnen besluiten dat mannen en vrouwen die in het verleden het slachtoffer werden van kindermishandeling, vaker aangeven niet-partnergeweld in het volwassen leven te hebben meegemaakt dan mannen en vrouwen zonder deze ervaring.** Bovendien zien we ook hier een significant geslachtsverschil: binnen de groep vrouwen met een ervaring met geweld in de kindertijd is het aandeel van de vrouwen die ook geweld door een niet-partner meemaakten significant hoger dan bij mannen (32,5% tegenover 28,1%).

Tabel 5.4: Slachtofferschap van vrouwen en mannen ten gevolge van niet-partnergeweld (minstens één keer sinds de leeftijd van 15 jaar) en ten gevolge van geweld in de kindertijd

Rapportagecijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van niet-partnergeweld						
Totale bevolking	22,6*	918	19,1*	782	20,9	1701
Personen die geweld in de kindertijd hebben meegemaakt	28,1[a]	601	32,5[a]	512	30,0[a]	1113

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 28,1% van de mannen die geweld hebben meegemaakt in de kindertijd, heeft op latere leeftijd geweld door een niet-partner meegemaakt. Dit is significant hoger dan de 22,6% van de mannen die niet-partnergeweld meemaakte in de totale groep.

5.2.3. Slachtofferschap van niet-partnergeweld en andere vormen van geweld

Dit onderdeel belicht het gecombineerde voorkomen van niet-partnergeweld en andere vormen van geweld (stalking, het meegemaakt hebben van een vorm van geweld in een intieme partnerrelatie, ongewenst seksueel gedrag op het werk). Anders dan bij kindermishandeling kunnen

we hier geen uitspraken doen over het tijdsbestek van dit geweld: we kunnen niet zeggen of deze andere vormen van geweld de ervaring met niet-partnergeweld voorafgingen, opvolgden of samen voorkwamen. Daarentegen kan wel worden nagegaan of slachtoffers van niet-partnergeweld oververtegenwoordigd zijn onder de personen die aangeven in de levensloop andere vormen van geweld te hebben meegemaakt.

Tabel 5.5 illustreert dat **bij slachtoffers van de drie andere bevraagde geweldsvormen (stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, geweld in intieme partnerrelatie), het aandeel slachtoffers binnen de groep dat ook niet-partnergeweld rapporteert, steeds significant groter is dan het aandeel slachtoffers binnen de totale bevolking**. Waar in de totale bevolking het aandeel slachtoffers van niet-partnergeweld 20,9% bedraagt, zijn deze slachtoffers van niet-partnergeweld veel vaker aanwezig binnen de groep die ook stalking (40,5%) of ongewenst seksueel gedrag op het werk (35,4%) meemaakte, of ook een geweldservaring had met een intieme partner (39,6%). **Slachtoffers van geweld door een niet-partner lijken dus oververtegenwoordigd te zijn onder de slachtoffers van andere vormen van gendergerelateerd geweld.**

Binnen de groepen mannen en vrouwen die een combinatie van geweld meemaakten (niet-partnergeweld aangevuld met een andere geweldsvorm) zien we geen significante geslachtsverschillen.

Tabel 5.5: Slachtofferschap van vrouwen en mannen ten gevolge van niet-partnergeweld (minstens één keer sinds de leeftijd van 15 jaar) en ten gevolge van andere vormen van geweld

Rapportagecijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtofferschap van niet-partnergeweld						
Totale bevolking	22,6	918	19,1	782	20,9	1701
Personen die stalking hebben meegemaakt	38,3*[a]	263	42,3*[a]	393	40,5[a]	656
Personen die ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben meegemaakt	35,8*[a]	231	35,2*[a]	393	35,4[a]	624
Personen die geweld door intieme partner hebben meegemaakt	41,1*[a]	499	38,0*[a]	464	39,6[a]	964

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 38,3% van de mannen die stalking hebben meegemaakt, heeft ook slachtofferschap van geweld door een niet-partner ervaren. Dit is significant hoger dan de 22,6% van de mannen in de algemene bevolking die niet-partnergeweld meemaakte.

5.2.4. Slachtofferschap van niet-partnergeweld volgens sociale kenmerken

We kijken vervolgens meer in detail naar de variaties in slachtofferschap volgens het sociodemografisch profiel van mannen en vrouwen die het slachtoffer zijn van niet-partnergeweld. Alle sociodemografische kenmerken gelden voor het moment van deelname aan het onderzoek. Dat is niet noodzakelijk het moment waarop het geweld heeft plaatsgevonden.

Een persoon wordt als slachtoffer beschouwd als hij of zij minstens één vorm van geweld door een niet-partner heeft meegemaakt: fysiek geweld, seksueel geweld of bedreigingen.[13] Het doel is om te bekijken of bepaalde kenmerken, zoals leeftijd of opleidingsniveau, de kans om slachtoffer te worden beïnvloeden.

De analyses in tabel 5.6 laten significante verschillen zien tussen de verschillende leeftijdscategorieën. Zo werd 28,9% van de mannen tussen de 30 en 44 op volwassen leeftijd met minstens één vorm van geweld geconfronteerd dat werd gepleegd door een niet-partner, wat meer is dan het percentage van de totale mannelijke bevolking (22,6%). Voor de leeftijdsgroep 45-64 zien we dat het aantal mannelijke slachtoffers van niet-partnergeweld (20,1%) gelijkloopt met het aantal uit de totale mannelijke bevolking (22,6%). Voor de leeftijdsgroepen 18-29 jaar en 65-74 jaar oud liggen de cijfers van mannelijke slachtoffers onder de verspreidingsdrempel. Voor de vrouwelijke bevolking zien we dat 29,5% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar op volwassen leeftijd met minstens één vorm van geweld werd geconfronteerd dat werd gepleegd door een niet-partner, wat een pak meer is dan het percentage onder de algemene vrouwelijke bevolking (19,1%). Het slachtofferpercentage voor de volgende twee categorieën, meer bepaald vrouwen van 30 tot 44 jaar en van 45 tot 64 jaar, verschilt niet significant van het percentage voor alle vrouwen samen. Uit deze cijfers kunnen we afleiden dat iets minder dan 20% van de vrouwen tussen 30 en 64 jaar vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. Het percentage slachtoffers onder vrouwen van 65 tot 74 jaar ligt daarentegen ver onder het gemiddelde: 6,5% van de vrouwen in deze leeftijdsgroep gaf aan ooit het slachtoffer te zijn geweest van een of andere vorm van geweld. **Verhoudingsgewijs maakten dus mannen van een gemiddelde leeftijd (tussen 30-44 jaar oud) en jongere vrouwen (onder de 30 jaar) vaker melding van geweld gepleegd door een niet-partner in vergelijking met oudere mannen en vrouwen.**

De analyse van de slachtofferpercentages volgens het hoogst behaalde diploma geeft meer inzicht in de prevalentie van geweld volgens verschillende opleidingsniveaus. Hoewel de verschillen tussen de opleidingsniveaus relatief klein blijven, blijkt toch dat vrouwen met een hoger opleidingsniveau (dit zijn vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma) overver-

13 De analyses volgens het soort fysiek en seksueel geweld lieten a priori geen significant verschil zien.

tegenwoordigd zijn onder de respondenten die aangeven het slachtoffer te zijn geweest van geweld gepleegd door iemand anders dan hun partner. Ongeveer één op de vijf vrouwen (22,8%) in deze categorie is immers op volwassen leeftijd het slachtoffer geweest van minstens één van deze vormen van geweld, wat een significant verschil is met de percentages voor vrouwelijke slachtoffers met geen diploma of alleen lager onderwijs (16,9%) en met hoger secundair onderwijs (16,2%).

Er komen ook interessante verschillen naar voren wanneer we kijken naar de werksituatie van mannen en vrouwen. Het percentage slachtoffers bij mannen die werken (24,9%) verschilt niet van het percentage mannelijke slachtoffers onder de algemene bevolking. Voor de overige categorieën liggen de cijfers onder de verspreidingsdrempel, waardoor we geen verdere uitspraken kunnen doen over de prevalentie van mannelijke slachtoffers volgens verschillende werksituaties. Het percentage slachtoffers onder vrouwen die werken (21,0%) of studeren (22,3%) verschilt ook niet significant van het percentage vrouwen onder de algemene bevolking. Het slachtofferpercentage stijgt echter wanneer het gaat om werkloze vrouwen: één op de drie werkloze vrouwen (33,4%) geeft aan op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld te hebben meegemaakt door een niet-partner; alsook wanneer het gaat om vrouwen die arbeidsongeschikt zijn (27,2%). Daarnaast geeft 7,4% van de gepensioneerde vrouwen aan het slachtoffer te zijn geweest van dergelijk geweld, wat vergelijkbaar is met de resultaten bij oudere respondenten.

De volgende twee variabelen bevestigen tot op zekere hoogte de resultaten voor vrouwen die arbeidsongeschikt zijn. De eerste is de ervaren algemene gezondheidstoestand en de tweede is het bestaan van een langdurige (minstens 6 maanden) beperking om bepaalde activiteiten uit te oefenen als gevolg van een aanhoudend of terugkerend gezondheidsprobleem. De resultaten in tabel 5.6 laten significante verschillen zien tussen respondenten van wie de algemene gezondheidstoestand als relatief goed tot zeer goed wordt ervaren, en respondenten die hun gezondheidstoestand als slecht of zeer slecht beschouwen. In die laatste categorie van vrouwen schommelt het slachtofferpercentage voor niet-partnergeweld rond 34,8%, tegenover 17,9% van de vrouwen die hun gezondheid relatief goed of zeer goed vinden. Voor mannen weten we enkel dat 23,2% van de mannelijke slachtoffers van niet-partnergeweld hun algemene gezondheidstoestand ervaart als zeer goed, goed, of redelijk. Dit verschilt niet significant van de totale groep mannelijke slachtoffers. De cijfers voor mannen die hun gezondheidstoestand als slecht of zeer slecht ervaren, liggen onder de verspreidingsdrempel.

We tekenen een vergelijkbare trend op bij vrouwen die melding maken van een langdurige beperking als gevolg van een gezondheidsprobleem. Hier gaf ongeveer één op de vier vrouwen (27,9%) die zeiden beperkt of ernstig beperkt te zijn, aan op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld door een niet-partner te hebben meegemaakt, wat significant hoger is dan het percentage voor de totale vrouwelijke bevolking. Daarentegen meldde 16,5% van de vrouwen zonder beperkingen dergelijk geweld. We kunnen uit deze resultaten afleiden dat vrouwen met een maatschappelijk kwetsbare positie oververtegenwoordigd zijn in de groep vrouwen

die niet-partnergeweld ervaren. Opnieuw kunnen we voor mannen slechts beperkte informatie interpreteren, vanwege aantallen die onder de verspreidingsdrempel liggen. De mannelijke slachtoffers die aangeven dat zij niet beperkt zijn bij gewone activiteiten is 22,5%, wat niet verschilt van het percentage uit de algemene groep mannen. Het aantal mannen dat wel beperkt is, al dan niet ernstig, ligt onder de verspreidingsdrempel.

Wanneer we kijken naar het vermogen van mannen en vrouwen om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen, wat tot op zekere hoogte gelinkt is aan hun werksituatie, stellen we vast dat deze variabele een indicator is om de levensstandaard van mannen en vrouwen onrechtstreeks te meten. Iets meer dan één op de vijf vrouwen (22,1%) die een dergelijke uitgave niet konden betalen, gaf aan op volwassen leeftijd het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. Voor mannen ligt dit cijfer onder de verspreidingsdrempel. Het slachtofferpercentage bij mannen en vrouwen die een dergelijke uitgave kunnen betalen is respectievelijk 22,7% en 17,9%.

Ten slotte blijkt uit een analyse van de slachtofferpercentages volgens verstedelijkingsgraad dat het percentage mannen en vrouwen dat op volwassen leeftijd het slachtoffer werd van minstens één vorm van geweld door een niet-partner, iets hoger ligt bij mannen (26,3%) en vrouwen (23,7%) die in een dichtbevolkt gebied zoals een groot stedelijk centrum wonen. Vrouwen die in minder dichtbevolkte gebieden wonen zijn dan weer ondervertegenwoordigd (3,3%) in vergelijking met het percentage dat werd vastgesteld voor de algemene bevolking (19,1%). Voor mannen ligt dit cijfer onder de verspreidingsdrempel.

Tabel 5.6: Slachtofferschap van vrouwen en mannen die niet-partnergeweld vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	22,6*	919	19,1*	782	20,8	1701
Leeftijd						
18-29	VD		29,5	221	30,1	458
30-44	28,9	325	20,3	230	24,6	556
45-64	20,1*	316	18,7*	287	19,4	602
65-74	VD		6,5	44	6,7	85
Opleidingsniveau						
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	VD		16,9	141	18,7	328
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	VD		16,2	250	18,4	461
Bachelor, master, doctoraat	28,1	384	22,8	389	25,1	773
Werksituatie						
Werkend	24,9	674	21,0	461	23,2	1135
Werkloos	VD		33,4	60	34,1	104
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	VD		7,4	56	6,8	104
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	VD		27,2	79	27,8	135
Student	VD		22,3	72	27,7	158
Huisvrouw	VD		13,2	36	12,9	36
Andere	VD		VD		VD	
Ervaren gezondheidstoestand						
Zeer goed Goed Gaat wel (redelijk)	23,2	898	17,9	682	20,6	1580
Slecht Zeer slecht	VD		34,8	100	25,1	120
Beperkt bij gewone activiteiten						
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	VD		27,9	267	26,9	460
Niet beperkt	22,5	724	16,5	514	19,5	1238
In staat om een onverwachte uitgave te betalen						
Ja	22,7	795	17,9	558	20,4	1353
Nee	VD		22,1	204	22,1	328
Verstedelijkingsgraad						
Grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden)	26,3*	335	23,7*	300	25,0	635
Steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden) Plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden)	VD		3,3	93	3,4	193

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar geeft 29,5% aan vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest van fysiek en/of seksueel geweld gepleegd door een niet-partner.

5.2.5. Slachtoffers van herhaald niet-partnergeweld

In dit luik wordt geëxploreerd wat het aandeel van de mannen en vrouwen is bij wie het niet-partnergeweld een herhalend karakter krijgt. Er wordt bevraagd of het slachtofferschap eenmalig dan wel herhaald was voor minstens een van de daders. Verder bekijken we of er bepaalde sociodemografische kenmerken zijn die vaker gerapporteerd worden door slachtoffers van herhaald niet-partnergeweld.

Tabel 5.7 toont de herhaling van fysiek geweld bij geweldslachtoffers. Uit de cijfers blijkt dat het geweld tegenover de meeste mannelijke en vrouwelijke slachtoffers eenmalig was. Het percentage mannen dat te maken kreeg met eenmalige geweldfeiten ligt een pak hoger dan bij vrouwen (68,2% tegenover 56,5%). Omgekeerd was het percentage vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld dat te maken kreeg met herhaald geweld door minstens één van de daders significant hoger dan het percentage mannelijke slachtoffers. Zo was bijna de helft (43,5%) van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld het slachtoffer van herhaald geweld door minstens één van de daders, tegenover ongeveer één op de drie mannelijke slachtoffers (31,8%).

Tabel 5.7: Herhaling van fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen meer dan eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Herhaling van het geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Eenmalig voor elke dader	68,2	485	56,5	200	64,3	685
Herhaald voor minstens één van de daders	31,8	226	43,5	154	35,7	380
Slachtoffers van fysiek geweld	**100,0**	**711**	**100,0**	**354**	**100,0**	**1065**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Bij 56,5% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld door een niet-partner was het geweld eenmalig, terwijl bij 43,5% minstens één dader herhaaldelijk geweld pleegde.

Vervolgens analyseren we de herhaling van seksueel geweld gepleegd door niet-partners, waarbij we een onderscheid maken tussen feiten die gekwalificeerd worden als verkrachting of poging tot verkrachting en feiten die verband houden met andere vormen van seksueel geweld. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking. De cijfers in tabel 5.8 laten zien dat er geen onderscheid is qua herhaling volgens het soort feiten dat wordt gemeld. Zo gaven ongeveer drie op de vier vrouwelijke slachtoffers (75,0-78,7%) aan dat de gemelde feiten eenmalig waren, terwijl één op de vier vrouwelijke slachtoffers (21,3-25,0%) meldde dat minstens één van de daders feiten pleegde die na verloop van tijd werden herhaald.

Tabel 5.8: Herhaling van seksueel niet-partnergeweld die mannen en vrouwen vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Herhaling van seksueel geweld		Vrouwen	
		%	Aantal (duizenden)
(Poging tot) verkrachting	Eenmalig voor elke dader	75,0	154
	Herhaald voor minstens één van de daders	25,0	51
	Slachtoffers van (poging tot) verkrachting	**100,0**	**205**
Andere vormen van seksueel geweld	Eenmalig voor elke dader	78,7	274
	Herhaald voor minstens één van de daders	21,3	74
	Slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	**100,0**	**348**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 75% van de vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting geeft aan dat het ging om eenmalige geweldfeiten (die niet na verloop van tijd werden herhaald).

We bekijken vervolgens in detail de variaties in slachtofferschap volgens het sociodemografisch profiel van mannen en vrouwen die het slachtoffer zijn van herhaaldelijke bedreigingen, fysiek geweld, en seksueel geweld, gepleegd door een niet-partner. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden sommige analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking. Alle sociodemografische kenmerken gelden voor het moment van deelname aan het onderzoek. Dat is niet noodzakelijk het moment waarop het geweld heeft plaatsgevonden.

Wat leeftijd betreft, tonen de analyses in tabel 5.9 significante verschillen tussen leeftijdscategorieën. Van de totale bevolking heeft 6,8% van de vrouwen ooit herhaaldelijk niet-partnergeweld meegemaakt. In de leeftijdscategorie van 18 tot 29 jaar ligt dit percentage met 12,3% beduidend hoger. Het slachtofferpercentage voor vrouwen van 30 tot 44 jaar (7,6%) en van 45 tot 64 jaar (5,6%) verschilt niet significant van het percentage voor alle vrouwen. Dit betekent dat ongeveer één op de twintig vrouwen tussen de 30 en 64 jaar herhaaldelijk niet-partnergeweld meemaakt. Het slachtofferpercentage bij vrouwen van 65 tot 74 jaar ligt daarentegen lager: 2,4% van deze vrouwen zegt ooit het slachtoffer te zijn geweest van herhaaldelijk niet-partnergeweld. Concluderend geldt **dat het gerapporteerde percentage slachtoffers van herhaaldelijk niet-partnergeweld hoger ligt bij vrouwen van 18 tot 29 jaar in vergelijking met de oudere leeftijdsgroepen**.

Uit de analyses van het opleidingsniveau blijkt dat het percentage vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld bij vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma (9%) significant hoger ligt dan het percentage slachtoffers bij vrouwen uit de algemene bevolking. De groepen vrouwen zonder diploma of met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs (5,1%)

en de groep vrouwen die hoger secundair onderwijs deed (5,5%) verschillen niet significant van het percentage voor alle vrouwen samen.

Het percentage slachtoffers bij vrouwen die werken (7,7%), vrouwen die werkloos zijn (10,1%), vrouwen die arbeidsongeschikt zijn (9,2%), of vrouwen die studeren (9,2%) verschilt niet significant van het percentage vrouwen onder de algemene bevolking. De groep vrouwen die gepensioneerd zijn lopen echter beduidend minder risico om het slachtoffer te worden van herhalend niet-partnergeweld ten opzichte van de groep vrouwen uit de algemene bevolking.

Wat de ervaren gezondheidstoestand betreft, blijkt uit de resultaten dat er geen verschil is tussen de groep vrouwen die het slachtoffer werd van herhaald niet-partnergeweld en de totale groep vrouwen die aangeeft dat hun gezondheidstoestand zeer goed, goed, of gaat wel/redelijk is. **Vrouwen die aangeven dat hun gezondheidstoestand slecht of zeer slecht is, melden significant vaker herhaald geweld door een niet-partner dan vrouwen uit de algemene bevolking.** Dit wordt ook bevestigd wanneer we verder kijken naar de variabele die het bestaan van een langdurige (minstens 6 maanden) beperking om bepaalde activiteiten uit te voeren als gevolg van een aanhoudend of terugkerend gezondheidsprobleem meet. Vrouwen die aangeven dat zij ernstig beperkt of beperkt (maar niet ernstig beperkt) zijn, zijn oververtegenwoordigd binnen de groep vrouwen die herhaald niet-partnergeweld hebben meegemaakt. Voor de vrouwen die aangeven dat zij niet beperkt zijn, is er geen significant verschil met de algemene populatie.

Wanneer we kijken naar het vermogen van vrouwen om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen, wat tot op zekere hoogte gelinkt is aan hun werksituatie, stellen we vast dat deze variabele een indicator is om de levensstandaard van de vrouwen onrechtstreeks te meten. 7,2% van de vrouwen die een dergelijke uitgave niet konden betalen, gaf aan op volwassen leeftijd het slachtoffer te zijn geweest van herhalend niet-partnergeweld, wat niet significant hoger ligt dan het aantal vrouwen uit de algemene bevolking.

Ten slotte blijkt uit een analyse van de slachtofferpercentages volgens verstedelijkingsgraad dat het percentage vrouwen dat op volwassen leeftijd het slachtoffer werd van minstens één vorm van geweld door een niet-partner hoger ligt bij vrouwen die in een dichtbevolkt gebied zoals een groot stedelijk centrum wonen (9,1%), in vergelijking met de algemene populatie (6,8%). Vrouwen die wonen in minder dichtbevolkte gebieden zijn significant ondervertegenwoordigd in de groep vrouwen die herhalend niet-partnergeweld meemaken.

Tabel 5.9: Slachtofferschap van vrouwen en mannen die herhaald niet-partnergeweld vanaf de leeftijd van 15 jaar hebben meegemaakt, volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers herhaald niet-partnergeweld tussen 18 en 74 jaar	8,2	333	6,8	280	7,5	613
Leeftijd						
18-29	VD*		12,3*	92*	13,4	204
30-44	VD*		7,6*	86*	8,6	195
45-64	VD*		5,6*	86*	6,1	191
65-74	VD		2,4*	16	1,8	23
Opleidingsniveau						
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	VD		5,1	42	6,3	110
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	VD		5,5	69	6,8	170
Bachelor, master, doctoraat	VD		9,0	154	8,7	267
Werksituatie						
Werkend	9,4	254	7,7	168	8,6	422
Werkloos	VD		10,1	18	7,9	24
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	VD		2,7	21	1,8	28
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	VD*		9,2*	27	13,2	64
Student	VD*		9,2*	30	9,1	52
Huisman/huisvrouw	VD		VD		VD	
Andere	VD		VD		VD	
Ervaren gezondheidstoestand						
Zeer goed Goed Gaat wel (redelijk)	8,5	328	6,5	248	7,5	576
Slecht Zeer slecht	VD		10,9	31	7,5	36
Beperkt bij gewone activiteiten						
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	VD		10,5	101	12,5	223
Niet beperkt	6,6*	211	5,7*	178	6,1	389
In staat om een onverwachte uitgave te betalen						
Ja	7,7	268	6,6	205	7,1	473
Nee	VD*		7,2*	66	8,8	131
Verstedelijkingsgraad						
Grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden)	VD		9,1	115	9,6	243
Steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden) Plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden)	VD		1,2	35	0,9	48

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Van de vrouwen die hun gezondheidstoestand als slecht of zeer slecht ervaren, geeft 10,9% aan vanaf de leeftijd van 15 jaar meer dan eenmaal niet-partnergeweld meegemaakt te hebben, in vergelijking met 6,8% van de vrouwen in de algemene bevolking.

5.2.6. Kenmerken van daders

Algemene kenmerken van daders

Tabellen 5.10, 5.11, 5.12, en 5.13 hebben betrekking op de daders van niet-partnergeweld. In de EU-GBV-enquête werden verschillende categorieën daders voorgesteld. De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt.

- Een **familielid** is elke persoon met wie het slachtoffer een bloedverwantschap deelt (vader, moeder, broer, zus of elke andere persoon buiten de directe familiekring met wie het slachtoffer al dan niet samenwoont), of elke andere persoon die door huwelijk of adoptie deel uitmaakt van de familie (ooms en tantes, grootouders, neven, nichten enz.).
- Een **vriend(in)** is over het algemeen elke persoon met wie het slachtoffer graag tijd doorbrengt en met wie hij of zij feiten met betrekking tot zijn of haar privéleven deelt. Dit zijn bijvoorbeeld persoonlijke of familievrienden, klasgenoten of dichte collega's.
- Een **collega** is dan elke persoon met wie het slachtoffer werkt en die een vergelijkbaar hiërarchisch niveau heeft.
- Een **leidinggevende** kan een leidinggevende op het werk zijn of in het onderwijs (van basisonderwijs tot universiteit).
- Een **gezagsfiguur** verwijst naar een lid van een bepaalde beroepsgroep, zoals de medische, onderwijzende of religieuze beroepsgroep, die omwille van zijn of haar positie of status een gevoel van gezag uitstraalt.
- Een **andere bekende** betreft elke persoon die gekend is door het slachtoffer, maar die niet tot een van de categorieën hierboven behoort. Dit kan een buur, een ouder van een leerling of een klant zijn. Deze personen kunnen worden omschreven als verre kennissen: ze behoren tot de kennissenkring maar staan relatief ver van het slachtoffer af.
- Een **onbekende** is een voor de respondent onbekende man of vrouw.

Deze categorieën werden gebruikt om te schetsen of de daders betrokken bij niet-partnergeweld ook bekenden waren van de slachtoffers. Deze cijfers zijn weergegeven in tabel 5.10. In ongeveer de helft van de gevallen (54,9%) is de dader een bekende bij het slachtoffer overheen alle geweldsdaden van niet-partnergeweld. Er is een statistisch significant verschil tussen mannen en vrouwen. Dit wijst erop dat vrouwen de dader van het niet-partnergeweld vaker kennen (60,0%) dan mannen (50,4%). Daarnaast gaf ook 30,6% van de respondenten aan dat ze de dader(s) van het niet-partnergeweld niet kenden. Ook hier vinden we een statistisch significant verschil tussen mannen en vrouwen. Mannen rapporteren vaker dat zij de dader(s) van het niet-partnergeweld niet kenden (34,9%) ten opzichte van vrouwen (25,5%). Een kleinere groep geeft tot slot aan dat er zowel bekende als onbekende daders waren (14,5%).

Tabel 5.10: Bekendheid van daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Dader wel of niet gekend door het slachtoffer	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Dader gekend	50,4	441	60,0	460	54,9	902
Dader niet gekend	34,9	306	25,5	195	30,6	502
Minstens één dader gekend en één dader niet gekend	VD*		14,5*	111	14,5	239
Slachtoffers van niet-partnergeweld	**100,0**	**875**	**100,0**	**766**	**100,0**	**1643**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Van alle mensen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer werden van fysiek geweld, seksueel geweld, of bedreigingen gepleegd door een niet-partner, geeft ongeveer de helft aan dat de dader(s) bekend waren (64,9%).

Tabel 5.11 geeft meer details over de daders van niet-partnergeweld die gekend zijn door het slachtoffer. De cijfers in tabel 5.11 werden berekend op basis van de slachtoffers van fysiek geweld, seksueel geweld, en bedreigingen door een niet-partner. Van de vrouwen die de dader van niet-partnergeweld kennen, gaf 31,7% aan dat de dader(s) een familielid of meerdere familieleden waren. Ongeveer twee op de vijf mensen (41,0%) geven aan dat het een andere bekende (een verre kennis) betrof. Ook hier vinden we een statistisch significant verschil tussen mannen en vrouwen. Mannen rapporteren vaker dat de dader(s) van het niet-partnergeweld een andere bekende is (48,1%) ten opzichte van vrouwen (34,1%).

Tabel 5.11: Daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Een familielid	VD		31,7	223	22,8	319
Een vriend(in)	VD*		23,2*	163	23,2	325
Een leidinggevende	VD*		8,1*	57	7,6	107
Een gezagsfiguur	VD		VD		VD	
Een andere bekende	48,1	333	34,1	240	41,0	573

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Van de mensen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld, seksueel geweld, of bedreigingen door een niet-partner, duidde 41,0% aan dat ten minste één van de dader(s) een andere bekende (kennis) was.

Daarnaast wordt in tabel 5.12 gekeken naar het geslacht van de dader of daders die betrokken waren bij het fysiek geweld, seksueel geweld, of bedreigingen gepleegd door een niet-partner. Bij 45,3% van de slachtoffers was minstens één van de daders een man. Voor mannen en vrouwen zijn hier geen verschillen. Wanneer we specifiek focussen op de slachtoffers van fysiek geweld, seksueel geweld, en bedreigingen gepleegd door een niet-partner waarbij enkel mannen de dader waren, zien we wel een significant verschil tussen mannen en vrouwen. In het geval van mannelijke slachtoffers is het percentage van daders dat alleen mannen waren hoger (42,6%) dan voor vrouwelijke slachtoffers (37,9%). Ongeveer één op de twintig (4,6%) van de mensen geeft aan dat de dader(s) enkel vrouwen waren. Daarnaast geeft ook 9,6% van de slachtoffers aan dat de het geweld gepleegd werd door minstens één vrouwelijke dader.

Tabel 5.12: Geslacht van de daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Geslacht van de dader	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	46,1*	809	44,4*	682	45,3	1491
Alleen mannen	42,6	747	37,9	581	40,4	1328
Minstens één vrouwelijke dader	VD		12,1	186	9,6	315
Alleen vrouwen	VD		5,5	85	4,6	152
Onbepaald geslacht	VD*		VD*		VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Van de mensen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld, seksueel geweld, of bedreigingen door een niet-partner, gaf 45,3% aan dat minstens één van de daders een man was. Bij 40,4% van de slachtoffers van fysiek geweld, seksueel geweld of bedreigingen door niet-partners waren alle daders mannen.

In tabel 5.13 wordt beschreven of daders van niet-partnergeweld alleen of in groep handelden. Zowat de helft van de slachtoffers geeft aan dat de dader alleen handelde. Eén op de vijf (20,7%) van de slachtoffers rapporteert dat het om meerdere daders ging die alleen handelden. Tot slot geeft een minderheid van de slachtoffers aan dat het om daders ging die in groep handelden, of dat er zowel daders waren die individueel handelden, als daders die in groep handelden.

Tabel 5.13: Aantal daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Aantal daders	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Eén dader die alleen handelde	47,4	435	58,7	459	52,6	895
Meerdere daders die alleen handelden	VD		30,9	241	20,7	352
Eén groep daders	VD		5,5	42	11,4	194
Meerdere groepen daders	VD		VD		VD	
Sommigen alleen, sommigen in een groep	VD		3,2	25	7,0	119

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Zo'n drie vierde (73,3%) van de slachtoffers van niet-partnergeweld geeft aan dat een dader alleen handelde.

Daders van fysiek geweld

Tabellen 5.14, 5.15 en 5.16 hebben betrekking op de daders van fysiek geweld. Ook hier konden de respondenten meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt.

Tabel 5.14 toont of de daders van fysiek geweld bekend waren bij de slachtoffers. Daaruit blijkt dat voor iets meer dan één op de twee slachtoffers van fysiek geweld (57,0%) de dader een bekende was van het slachtoffer of dat alle bij het geweld betrokken daders bekenden waren. We noteren evenwel statistisch significante verschillen tussen mannen en vrouwen. Een groot deel van de vrouwelijke slachtoffers (73,3%) gaf aan dat het fysieke geweld uitsluitend werd gepleegd door personen die ze kenden. Ter vergelijking: bij mannen ligt dit percentage beduidend lager (48,6%). 19,2% van de vrouwen gaf daarentegen te kennen dat ze de dader of daders niet kenden, tegenover 35,7% van de mannen. Bij meer dan acht op de tien vrouwelijke slachtoffers (73,3% + 7,5%) was de dader of minstens één van de daders een bekende. Het lijkt er dus op **dat de dader in de meerderheid van de gevallen van fysiek geweld door een niet-partner een bekende van het slachtoffer was. Deze cijfers liggen significant hoger bij de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld dan bij de mannelijke slachtoffers**.

Tabel 5.14: Bekendheid van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Dader wel of niet gekend door het slachtoffer	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Dader gekend	48,6	382	73,3	294	57,0	676
Dader niet gekend	35,7	280	19,2	77	30,0	357
Minstens één dader gekend en één dader niet gekend	VD		7,5	30	13,0	154
Slachtoffers van fysiek niet-partnergeweld	**100,0**	**786**	**100,0**	**401**	**100,0**	**1187**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner, gaf 73,3% aan dat de dader of daders bekenden waren.

Tabel 5.15 geeft meer details over de daders van fysiek geweld die gekend zijn door het slachtoffer. De cijfers werden berekend op basis van het aantal slachtoffers van fysiek geweld. Van de vrouwen die geconfronteerd werden met fysiek geweld gaf 40,9% aan het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld gepleegd door een familielid. Deze categorie is het meest vertegenwoordigd onder de daders van fysiek geweld die door vrouwelijke slachtoffers worden genoemd. Ongeveer één op de vier vrouwen (24,6%) maakte melding van geweld gepleegd door 'een andere bekende' (dit is een verre kennis). Bij de mannen die aangaven dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer fysiek geweld door een andere bekende hadden meegemaakt, bedraagt dit percentage 35,2%.

Tabel 5.15: Daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Een familielid	VD		40,9	168	20,5	254
Een vriend(in)	VD*		18,1*	74	18,0	224
Een leidinggevende	VD		VD		VD	
Een gezagsfiguur	VD		VD		VD	
Een andere bekende	35,2	292	24,6	101	31,7	393

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner, duidde 40,9% een familielid aan als dader of ten minste één van de daders van het niet-partnergeweld jegens hen.

Tot slot wordt in tabel 5.16 gekeken naar het geslacht van de dader of daders die betrokken waren bij het fysieke geweld. Bij 89,1% van de mannelijke slachtoffers van fysiek geweld was minstens één van de daders een man. Voor vrouwen is dit cijfer genuanceerder. Bij 73,1% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld was immers minstens één van de daders een man, wat een pak lager is dan het percentage bij de mannelijke slachtoffers. Die verschillen zijn vooral significant wanneer we kijken naar de slachtoffers van geweld dat uitsluitend door mannelijke daders werd gepleegd. In dat geval is het percentage mannelijke slachtoffers van geweld dat uitsluitend door mannen werd gepleegd hoog (82,1%), terwijl het percentage vrouwelijke slachtoffers duidelijk lager is (59,6%). Bijna één op de vier vrouwen (24,1%) die het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld maakte daarentegen melding van feiten die uitsluitend door vrouwen werden gepleegd. Het percentage vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld was 37,6% voor feiten die door ten minste één vrouwelijke dader werden gepleegd, wat flink hoger ligt dan voor de mannelijke en vrouwelijke slachtoffers samen (20,9%, of zowat de helft van het percentage voor vrouwelijke slachtoffers). De cijfers voor mannelijke slachtoffers van geweld gepleegd door ten minste één vrouwelijke dader of uitsluitend vrouwelijke daders liggen onder de verspreidingsdrempel, maar op basis van de hier weergegeven cijfers kunnen we schatten dat het percentage mannelijke slachtoffers van uitsluitend door vrouwen gepleegde feiten zeer laag is.

Tabel 5.16: Geslacht van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Geslacht van de dader	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	89,1	741	73,1	301	83,9	1042
Alleen mannen	82,1	683	59,6	246	74,7	929
Minstens één vrouwelijke dader	VD		37,6	155	20,9	259
Alleen vrouwen	VD		24,1	99	11,7	146
Onbepaald geslacht	VD		VD		VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner, gaf 73,1% aan dat minstens één van de daders een man was. Bij 59,6% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld waren alle daders mannen.

De cijfers in tabellen 5.14, 5.15 en 5.16 belichten de verschillende realiteiten achter het fysieke geweld tegen mannen en vrouwen. Zo meldden acht op de tien vrouwelijke slachtoffers (80,8%) van fysiek geweld dat het geweld werd gepleegd door minstens één bekende. Vaak gaat het om een familielid. Hoewel een meerderheid van de vrouwen (73,1%) één of meer mannelijke daders aanduidde, maakt een niet te verwaarlozen deel van de vrouwen ook melding van geweld gepleegd door vrouwen (37,6%). Ter vergelijking: bijna één op de twee mannelijke slachtoffers

van fysiek geweld verklaarde dat de dader of daders allemaal bekenden waren en bij ongeveer acht op de tien mannelijke slachtoffers waren de dader of daders allemaal mannen.

Seksueel geweld

Vervolgens wordt er gekeken naar de eigenschappen van daders van seksueel geweld. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking. In de analyses in tabel 5.17 wordt nagegaan of de dader of daders van seksueel geweld bekenden waren van het slachtoffer. De cijfers in tabel 5.17 laten zien dat één op de twee vrouwelijke slachtoffers (54,0%) aangaf dat het seksueel niet-partnergeweld alleen werd gepleegd door één of meer personen die ze kenden. Ongeveer één op de drie slachtoffers (34,6%) meldde dat de dader of daders uitsluitend onbekenden waren. **Voor ongeveer twee op de drie vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld door een niet-partner (54,0 + 11,4 = 65,4%) was de dader of waren de daders, of minstens één van hen, iemand die ze kenden.**

Tabel 5.17: Bekendheid van de daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld die vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Dader wel of niet gekend door het slachtoffer	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Dader gekend	54,0	250
Dader niet gekend	34,6	160
Minstens één dader gekend en één dader niet gekend	11,4	53
Slachtoffers van seksueel niet-partnergeweld	**100,0**	**463**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld, gaf 54,0% aan dat de dader of daders uitsluitend bekenden van hen waren.

Tabel 5.18 toont het aandeel vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld naargelang de relatie die ze hadden met de voor hen bekende dader van dat geweld.

Bij bijna één op de drie vrouwelijke slachtoffers (31,2%) was de dader of minstens één van de daders een verre kennis (‘een andere bekende’). Dit is de categorie die het meest vertegenwoordigd is onder de slachtoffers. Bijna één op de vijf vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld (20,3%) maakte melding van geweld gepleegd door een ‘vriend’ en bij 13,7% was de dader of minstens één van de daders een familielid. Tot slot noemde 7,6% van de vrouwelijke slachtoffers een leidinggevende als dader van het geweld dat ze hadden ondergaan.

Tabel 5.18: Daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld die vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Betrokken bekende dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Familielid	13,7	64
Vriend(in)	20,3	95
Een gezagsfiguur	VD	
Een leidinggevende	7,6	36
Een andere bekende	31,2	146

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 13,7% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel niet-partnergeweld gaf aan dat minstens één van de daders een familielid was.

Tabel 5.19 toont het aandeel vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld naargelang het geslacht van de dader van dat geweld. De cijfers in tabel 5.19 tonen dat bijna alle vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld (97,9%) minstens één man als dader van het geweld tegen hen benoemden. 95,9% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld was het slachtoffer van feiten die uitsluitend door mannen werden gepleegd. Het is dus duidelijk dat **seksueel niet-partnergeweld tegen vrouwen bijna uitsluitend door mannen wordt gepleegd**.

Tabel 5.19: Geslacht van de daders betrokken bij de ervaring van seksueel niet-partnergeweld die vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten

Geslacht (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	97,9	461
Alleen mannen	95,9	451
Minstens één vrouwelijke dader	VD	
Alleen vrouwen	VD	
Onbepaald geslacht	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld zegt 95,9% het slachtoffer te zijn geweest van geweld dat uitsluitend door één of meer mannen werd gepleegd.

5.2.7. Omstandigheden van het geweld door een niet-partner

Een aantal factoren die een licht werpen op de omstandigheden waarin het niet-partnergeweld zich voordeed, werden in kaart gebracht, met name de defensieve acties van het slachtoffer, de

locatie van het geweld en wapenbezit bij de dader. Deze omstandigheden van geweld werden in de EU-GBV-enquête enkel bevraagd bij respondenten die in de afgelopen vijf jaar niet-partnergeweld hebben meegemaakt. Er werd aan deze groep gevraagd om zich expliciet te focussen op deze **laatste** ervaring, ook wanneer er in de voorbije vijf jaar meerdere ervaringen zouden geweest zijn.

Tabel 5.20 omvat de mogelijke defensieve reacties die slachtoffers probeerden bij de laatste ervaring met niet-partnergeweld, indien zij zich in staat voelden om iets te doen. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking. Zo'n 79,9% van de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld in de afgelopen 5 jaar gaf aan een defensieve reactie te hebben geprobeerd. Van de vrouwelijke slachtoffers die geprobeerd hebben om zichzelf te verdedigen, rapporteerde ongeveer twee derde (64,3%) dat zij de dader had aangesproken, had gesmeekt, had gedreigd, of had geprobeerd om te laten stoppen. Daarnaast rapporteert meer dan de helft (58,7%) van de vrouwelijke slachtoffers die geprobeerd hebben om zichzelf te verdedigen dat zij ontsnapten of geprobeerd hadden te ontsnappen.

Tabel 5.20: Defensieve reacties van vrouwen na de laatste ervaring van niet-partnergeweld minder dan 5 jaar geleden

Defensieve reactie (meerdere antwoorden mogelijk)	**Vrouwen**	
	%	Aantal (duizenden)
Was u in staat om iets te doen, of heeft u geprobeerd iets te doen om uzelf te verdedigen? Heeft/bent u …		
… geschreeuwd, geprobeerd om de aandacht van anderen te trekken/om hulp te vragen?	41,3	59
… ontsnapt of geprobeerd te ontsnappen?	58,7	84
… hem/haar aangesproken, gesmeekt, gedreigd, geprobeerd te laten stoppen?	64,3	92
… hem/haar aangevallen zonder wapen?	36,4	52
… hem/haar aangevallen met wapen?	VD	
… iets anders gedaan, namelijk…	VD	
Totaal defensieve reactie	**79,9**	**143**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Zo'n acht op de tien vrouwelijke slachtoffers (79,9%) rapporteerden een defensieve reactie bij de laatste ervaring van niet-partnergeweld in de laatste 5 jaar. De groep slachtoffers die probeerde om zich te verdedigen, sprak voornamelijk de dader aan (64,3%) of probeerde te ontsnappen (58,7%).

Aan de slachtoffers die niet-partnergeweld ervaarden in de laatste vijf jaar werd gevraagd waar dit geweld plaatsvond. De resultaten worden samengevat in tabel 5.21. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses

niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking. De meest frequent gerapporteerde locaties voor niet-partnergeweld omvatten de publieke sfeer (41,9%), waaronder voornamelijk het openbaar vervoer en de openbare ruimte (25,1%). Daarnaast vindt niet-partnergeweld bij vrouwelijke slachtoffers ook vaak plaats in de privésfeer, dit wil zeggen in of rond het eigen huis of het huis van de dader (29,6%).

Aan de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld werd daarnaast ook gevraagd of de persoon tijdens de laatste geweldservaring een mes, een stok, een vuurwapen of een ander wapen bij zich had. De resultaten worden samengevat in tabel 5.21. Nagenoeg alle vrouwelijke slachtoffers (94,9%) geven aan niet te weten of de dader al dan niet in het bezit was van een wapen.

Tabel 5.21: Omstandigheden van de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden

Omstandigheden van het geweld (meerdere antwoorden mogelijk)	**Vrouwen**	
	%	Aantal (duizenden)
Locatie van het geweld		
In of rond eigen huis of tuin In of rond het huis of tuin van de dader	29,6	53
Op het werk	VD	
Publieke sfeer	41,9	75
Waaronder het openbaar vervoer (bus- of treinstations, of een vliegveld) Waaronder de openbare ruimte: straat, parken, bossen	25,1	45
Waaronder school of in een andere onderwijsinstelling Waaronder een sportinfrastructuur of bij een sportevent Waaronder een officieel gebouw zoals een ziekenhuis, politiebureau of overheidsinstantie/-kantoor Waaronder een winkelcentrum, café, restaurant, hotel, bioscoop, theater	16,8	30
Ergens anders	15,1	27
Wapenbezit bij de dader		
Dader was in bezit van een wapen	VD	
Dader had geen wapen	VD	
Ik weet het niet/ik herinner het me niet	94,9	169

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Vrouwen die in de afgelopen vijf jaar het slachtoffer waren van niet-partnergeweld, rapporteerden het vaakst dat dit geweld plaatsvond in de publieke sfeer (41,9%) en in mindere mate in de privésfeer (29,6%). De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers (94,9%) wist niet of de dader in het bezit was van een wapen.

5.2.8. Gevolgen van niet-partnergeweld

In dit deel worden de verschillende mogelijke gevolgen van niet-partnergeweld voor het slachtoffer besproken. Fysieke gevolgen, psychologische gevolgen en socio-economische gevolgen worden hier onderscheiden binnen de EU-GBV-enquête. Deze gevolgen werden enkel bevraagd bij slachtoffers van fysiek geweld of seksueel geweld gepleegd door een niet-partner na de leeftijd van 15 jaar oud dat minder dan vijf jaar geleden plaatsvond. Aan deze slachtoffers werd gevraagd om enkel aan het laatste voorval terug te denken. Het gaat hier dus om een beperkte subgroep.

Tabel 5.22 beschrijft de fysieke en psychologische gevolgen die bevraagd werden voor niet-partnergeweld. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking. 24,7% van de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld geeft aan dat zij tijdens de laatste vijf jaar één of meer lichamelijke verwondingen hebben ervaren. Daarnaast ervaart 43,5% van de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld psychologische klachten na het laatste voorval. In totaal geeft de helft van de slachtoffers (50,4%) aan dat zij gezondheidsklachten hebben ervaren na het geweld. Het gaat hier om een combinatie van fysieke en/of psychologische gevolgen.

Wanneer vrouwelijke slachtoffers lichamelijke gevolgen rapporteren, gaat het vaak (86,5%) om lichte kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen, of een bloedneus, ervaren na het laatste voorval van niet-partnergeweld. Andere gevolgen die bevraagd werden, zoals sneeën, botbreuken, hoofdwonden, inwendige verwondingen, of genitale verwondingen, zijn wel aanwezig, maar bevinden zich onder de verspreidingsdrempel en worden om die reden niet in tabel 5.22 getoond. Dat wil echter niet zeggen dat deze gevolgen nooit voorkomen.

Tabel 5.22: Fysieke en psychologische gevolgen van de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden

Fysieke en psychologische gevolgen (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Totaal aantal slachtoffers met één of meer lichamelijke verwondingen	24,7	37
Waaronder lichte kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen of een bloedneus	86,5	32
Totaal aantal slachtoffers met blijvende lichamelijke klachten, bv. littekens, zicht- of gehoorverlies, hiv als gevolg van verkrachting	VD	
Totaal aantal slachtoffers met psychologische klachten. Bv. een depressie, paniekaanvallen, concentratieproblemen, slaap- of eetproblemen of andere klachten	43,5	78
Totaal aantal slachtoffers dat gezondheidsproblemen ervaart als gevolg van het laatste voorval van niet-partnergeweld	**50,4**	**90**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 24,7% van de vrouwelijke slachtoffers meldt één of meer lichamelijke verwondingen als gevolg van het geweld. Slachtoffers van fysiek geweld, seksueel geweld, of bedreigingen door een niet-partner die lichamelijke gevolgen rapporteren, ervaren voornamelijk lichte kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen of een bloedneus (86,5%).

Tabel 5.23 geeft een overzicht van de socio-economische gevolgen van het laatste voorval van niet-partnergeweld in de laatste 5 jaar. Veel resultaten worden niet gerapporteerd omdat zij onder de verspreidingsdrempel (VD) liggen. Dit wil niet zeggen dat deze gevolgen niet plaatsvinden, wel dat er te weinig slachtoffers van niet-partnergeweld dit specifiek gevolg hebben ervaren en gerapporteerd in de laatste 5 jaar om te kunnen opnemen in de analyses. We hebben wel cijfers over het aantal slachtoffers dat het huishouden niet kon doen of niet voor de kinderen kon zorgen als gevolg van het niet-partnergeweld. Het betreft 15,6% van de slachtoffers die aangeven hier niet meer toe in staat te zijn na het voorval. We zien een significant geslachtsverschil waarbij mannen dit dubbel zo vaak aangeven (21,6%) in vergelijking met vrouwen (9,0%).

Tabel 5.23: Socio-economische gevolgen van de laatste ervaring van niet-partnergeweld van mannen en vrouwen minder dan 5 jaar geleden

Socio-economische gevolgen (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Ik moest in het ziekenhuis blijven	VD		VD		VD	
Een arts of verpleegkundige heeft me onderzocht, maar ik hoefde niet in het ziekenhuis te blijven	VD		VD		VD	
Ik ben niet onderzocht of behandeld, maar dat had wel gemoeten	VD		VD		VD	
Ik kon na het voorval niet het huishouden doen of voor de kinderen zorgen	21,6	42	9,0	16	15,6	58
Ik heb ooit medicijnen gebruikt om met dit voorval om te kunnen gaan	VD		VD		VD	
Ik heb ooit alcohol of drugs gebruikt om met dit voorval om te kunnen gaan	VD		VD		VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 15,6% van de slachtoffers van fysiek geweld, seksueel geweld, of bedreigingen door een niet-partner geeft aan dat zij niet meer in staat waren het huishouden te doen of voor de kinderen te zorgen als gevolg van het laatste voorval (minder dan 5 jaar geleden).

5.2.9. Rapportering van niet-partnergeweld

In dit deel wordt belicht in welke mate slachtoffers van niet-partnergeweld hun ervaring rapporteren, zowel op een informele (bv. aan iemand uit het dichte netwerk) als een formele manier (bv. aangifte bij politie). Tabel 5.24 vat een aantal gegevens rond rapportering samen van de groep respondenten die ooit in de levensloop een ervaring met niet-partnergeweld had. Van het aantal slachtoffers dat een ervaring had met bedreigingen, fysiek geweld, of seksueel geweld gepleegd door een niet-partner, nam de meerderheid (70,3%) een vriend, gezinslid, of familielid in vertrouwen. Spreken met medische staf (19,8%), een hulplijn of organisatie voor slachtofferhulp (3,4%), of aangifte bij de politie (16,7%) kwam minder vaak voor. Mannen en vrouwen spreken even vaak over deze gebeurtenissen met iemand uit het dichte netwerk. Daarnaast zien we dat mannen vaker spreken met een arts, een verpleegkundige, een sociale dienst of met de politie, dan vrouwen. Mogelijks heeft dit ook te maken met het type geweld dat zij hebben ervaren (zie sectie 5.2.1). Vrouwen praten dan weer vaker met een hulplijn of organisatie voor slachtofferhulp over ervaren niet-partnergeweld in vergelijking met mannen.

Tabel 5.24: Rapportage van mannen en vrouwen die minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar niet-partnergeweld meemaakten aan het formele en informele netwerk

Rapportage (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Heeft u weleens over deze gebeurtenissen gepraat met …						
Een vriend, gezinslid, of familielid?	71,8*	660	68,4*	535	70,3	1195
Een arts of verpleegkundige (medische staf) of sociale dienst (OCMW, CAW …)?	23,4	215	15,6	122	19,8	337
Een hulplijn of contact gezocht met een organisatie voor slachtofferhulp?	VD		4,5	35	3,4	58
De politie?	VD		13,2	104	16,7	284

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: De meeste mensen (70,3%) spreken over niet-partnergeweld met een vriend, gezinslid, of familielid. Spreken over het ervaren niet-partnergeweld met formele diensten zoals medische staf, sociale diensten, of een hulplijn komt minder vaak voor (3,4%-19,8%).

Vervolgens werd een meer gedetailleerde bevraging gedaan bij slachtoffers met een ervaring van niet-partnergeweld in de laatste 5 jaar. In tabel 5.25 focussen we opnieuw op de mensen met wie slachtoffers gesproken hebben na niet-partnergeweld, hier specifiek de laatst meegemaakte ervaring.

Tabel 5.25 vat de resultaten samen. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking.

De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers (85,9%) geeft aan dat ze hun laatste ervaring met niet-partnergeweld met iemand besproken hebben. Dit betekent ook dat één op de zeven slachtoffers van bedreigingen, fysiek geweld, of seksueel geweld door een niet-partner niemand in vertrouwen nam rond het laatste voorval. De meeste mensen namen iemand uit het informele of dichte netwerk in vertrouwen (83,3%). Er werd niet vaak met andere organisaties of instanties gesproken, zoals een sociale dienst, opvanghuis, kerk, of een juridische hulpdienst. Daarnaast meldde 9,7% van de vrouwelijke slachtoffers het laatste voorval bij de politie.

Tabel 5.25: Rapportage van vrouwen over de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden

Rapportage	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Heeft u als gevolg van dit voorval contact opgenomen met een van de volgende organisaties of instanties?		
… een vriend, gezinslid, of familielid	83,3	149
… sociale dienst (OCMW, CAW …)	VD	
… opvanghuis voor slachtoffers	VD	
… hulpverleningsinstanties voor slachtoffers (zoals Slachtofferhulp)	VD	
… kerk of andere religieuze organisatie	VD	
… juridische hulpdienst	VD	
… een andere hulporganisatie of instantie	VD	
Heeft u dit voorval gemeld bij de politie?		
Ja	9,7	17
Nee, iemand anders heeft het gemeld	VD	
Nee, niemand heeft het gemeld	84,0	150
Totaal aantal slachtoffers dat over het laatste voorval sprak	**85,9**	**154**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers van de laatste ervaring van bedreiging, fysiek geweld, of seksueel geweld door een niet-partner sprak over het laatste voorval (85,9%). Een vriend, gezinslid, of familielid werd het meest genoemd (83,3%). Daarnaast sprak ook 9,7% zelf met de politie over dat laatste voorval.

Het is interessant om meer zicht te krijgen op de mogelijke redenen voor het niet aangeven van bedreigingen, fysiek of seksueel geweld door een niet-partner aan de politie. Tabel 5.26 geeft, voor de vrouwen met een laatste ervaring van niet-partnergeweld de afgelopen 5 jaar, de redenen weer die ze aangeven waarom ze dit laatste voorval niet gemeld hebben aan de politie. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking.

De meest frequente reden om het geweld niet aan te geven bij de politie is de idee dat het voorval niet ernstig genoeg is en/of dat de politie niet de aangewezen instantie is of niet nodig is (58,4%). De andere mogelijke redenen worden minder frequent gerapporteerd. Vrouwelijke slachtoffers geven nog aan dat zij het laatste voorval niet hebben gemeld bij de politie omdat het een privékwestie of gezinskwestie is, en zij het zelf hebben opgelost (22,5%). Andere redenen omvatten dat de politie niet zou kunnen helpen (9,3%), en schaamte of schuldgevoel (19,6%).

Tabel 5.26: Redenen om geen melding/aangifte te doen bij politie na de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden

Rapportage	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Om welke reden(en) heeft u voor dit voorval geen melding gemaakt of aangifte gedaan bij de politie?		
Het is gemeld bij een andere instantie	VD	
De politie zou niet kunnen helpen	9,3	15
De politie zou niets doen/ze zouden het niet geloven/hekel aan de politie	VD	
Ontmoedigd om melding of aangifte te doen door iemand (politie, familie, vrienden enz.)	VD	
Angst voor de dader/angst voor de gevolgen/angst voor de gevolgen voor de dader (arrestatie)	VD	
Schaamte/schuldgevoel	19,6	32
Niet ernstig genoeg/de politie is hier niet de aangewezen instantie/politie niet nodig	58,4	94
Het is een privé- of gezinskwestie, heb het zelf opgelost	22,5	36
Andere reden	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Meer dan de helft van de vrouwelijke slachtoffers (58,4%) van bedreigingen, fysiek geweld, of seksueel geweld door een niet-partner in de laatste 5 jaar die het laatste voorval niet heeft gemeld bij de politie, geeft aan dat ze niet heeft gemeld omdat ze ervaarde dat het voorval niet ernstig genoeg was of dat de politie niet de aangewezen instantie was of niet nodig was.

5.2.10. Percepties van slachtoffers over niet-partnergeweld

Dit deel belicht de percepties die slachtoffers van niet-partnergeweld hebben over het meegemaakte geweld. De resultaten worden samengevat in tabel 5.27. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd voor de mannelijke bevolking.

Zo'n 16,8% van de vrouwelijke slachtoffers geeft aan het gevoel te hebben dat het eigen leven in gevaar was tijdens het voorval van niet-partnergeweld.

Daarnaast werd ook bevraagd in hoeverre het laatste voorval van niet-partnergeweld ervaren werd als ingrijpend. 21,8% van de vrouwelijke slachtoffers geeft aan dat het laatste voorval erg ernstig was, 31,3% geeft aan dat het een beetje ernstig was, 33,4% geeft aan dat het niet zo ernstig was, en 8,9% geeft aan dat het voorval helemaal niet ernstig was. Tot slot geeft ongeveer één derde (22,7%) van de vrouwelijke slachtoffers aan dat het laatste voorval een misdrijf was.

Tabel 5.27: Percepties van de laatste ervaring van niet-partnergeweld minder dan 5 jaar geleden bij vrouwen

Percepties	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Ik had het gevoel dat mijn leven in gevaar was	16,8	30
Hoe ingrijpend was het voorval voor u?		
Erg ernstig	21,8	39
Een beetje ernstig	31,3	56
Niet zo ernstig	33,4	60
Helemaal niet ernstig	8,9	16
Als u denkt aan het laatste wat u heeft meegemaakt, hoe zou u dat dan omschrijven?		
Het was een misdrijf	22,7	24
Het was verkeerd, maar geen misdrijf	63,9	69
Het was gewoon iets wat gebeurt	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 16,8% van de slachtoffers van bedreigingen, fysiek geweld, en seksueel geweld door een niet-partner in de afgelopen vijf jaar geeft aan dat hij/zij het gevoel had dat het eigen leven in gevaar was. De meeste slachtoffers geven aan dat het voorval een beetje ernstig of niet zo ernstig was (samen 64,7%).

5.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen

5.3.1. Percepties van niet-partnergeweld

Tijdens het gesprek gaf een respondent aan dat er een tweesporengedachte ontstaat voor slachtoffers: 1) moet ik hulp zoeken en 2) als ik hulp zoek, ben ik dan aan het juiste adres. Er is zodanig veel informatie online te vinden die slachtoffers kunnen lezen en dan vervolgens ook moeten toepassen op de eigen situatie. Daar zit volgens die respondent een beperking in, omdat de aangereikte informatie niet alle vormen en situaties van geweld kan bevatten waarin slachtoffers zich kunnen herkennen. Een andere respondent vult daarop aan dat een veel voorkomende copingstrategie het negeren van de situatie is. Men wil gewoon verdergaan alsof er niets aan de hand is. Het geweld erkennen en naar een formele dienst stappen, bv. melding maken bij de politie, staat dan eigenlijk haaks op dat gevoel van het geweld te willen negeren.

Verschillende respondenten wijzen erop dat er meer moet ingezet worden op psycho-educatie, zowel 1) over het eigen lichaam als 2) over seksuele mythen met specifieke aandacht voor edu-

catie van jongeren. Wat het eerste punt betreft ontbreekt kennis over wat normale reacties zijn en wat abnormale reacties zijn. Een reactie van het lichaam, zoals bevriezen wanneer geweld wordt gepleegd, is niet gelijk aan het bewust tolereren van het gedrag. Daarnaast geven respondenten aan dat de mythe dat geweld door eigen provocatie is ontstaan veel moeilijker aan te pakken is. Een moeilijkheid op het terrein is het schuldgevoel dat optreedt in het uitgaansleven. Vaak wordt geweld in het uitgaansleven gepleegd door onbekende personen. Respondenten geven aan dat het heel moeilijk is om dergelijke schuldgevoelens, bv. 'ik heb het zelf veroorzaakt' of 'had ik maar andere kleren aangedaan', zeer moeilijk weg te werken zijn. Een deel van de oplossing is het besef creëren dat er simpelweg geen oorzaak is, dat het geweld niet mag geminimaliseerd worden en dat men gepaste hulp moet bieden met een juiste doorverwijzing naar de aangewezen hulpdiensten. Iemand vult aan dat er moet ingezet worden op het vermijden van secundaire victimisatie en om traumasensitief te werk gaan: de schuld moet naar de dader verlegd worden, niet naar het slachtoffer. Het is overigens een essentiële taak van de politie om zo met slachtoffers om te gaan en te waken over die traumasensitieve werking.

Een specifiek aandachtspunt in de aanpak van mythen zijn de denkbeelden van de jeugd. Belangrijke vragen hier zijn: wat is het 'nee'-concept? Hoe ga je ermee om als iemand 'nee' zegt? Hoe herken je grenzen die iemand anders stelt? Het zijn belangrijke aandachtspunten die al van jongs af aan bijdragen aan het wegwerken van verkeerde percepties. Iemand vult aan dat preventie begint in het vijfde en zesde middelbaar, maar dat dit al veel vroeger zou moeten beginnen. Kinderen en jongeren moeten begrijpen wat kan en wat niet kan. Daarnaast moeten ze ook informatie krijgen over de plaatsen waar men naar toe kan wanneer men slachtoffer geworden is. Daar ziet men ook een belangrijke rol voor het CLB. Ze zouden een ankerpunt binnen elke school moeten zijn zodat ze weten hoe te reageren wanneer kinderen en jongeren bij hen aankloppen. Dat is volgens een respondent nog veel te weinig het geval.

5.3.2. Rapportering van niet-partnergeweld

Een respondent geeft aan dat een van de prioriteiten in het verhogen van de rapportagecijfers het doorbreken van taboes is. Seksualiteit en gendergerelateerd geweld moeten bespreekbaar zijn binnen het gezin, op school en onder vrienden. Het gaat onder meer over educatie over het eigen lichaam, informatie over de hulpkanalen en kennis over de rechten van het slachtoffer. Specifiek voor de politie wordt er aangegeven dat er vanaf de basisopleiding aandacht gaat naar het verlagen van drempels bij slachtoffers om naar de politie te stappen. Zo moet de politie in alle situaties in staat zijn om signalen van potentiële slachtoffers te herkennen, zonder vooroordelen en zonder taboes. Ook bepaalde mythen moeten door de politie worden weggewerkt wanneer zij dit opmerken bij slachtoffers. Het beeld dat slachtoffers hebben van de politie is niet altijd correct, dus daar zit een belangrijke taak voor de politie om correcte informatie mee te geven en slachtoffers op de gepaste manier te helpen.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de toegankelijkheid van de politie. Een respondent geeft aan dat slachtoffers vaak met schaamte zitten en het moeilijk vinden om klacht in te dienen bij de politie. Iemand anders geeft aan dat het plannen van een onthaalgesprek drempelverlagend zou werken, omdat de politie zich beter kan voorbereiden en het slachtoffer gewoon naar de afspraak moet gaan en direct naar een verhoorkamer kan geleid worden.

Het belang van campagnes wordt ook hier vermeld. Het valt sommige respondenten op dat er al veel aandacht gaat naar hoe men formele kanalen kan consulteren, terwijl ook de rol van informele kanalen zeer belangrijk is in de rapportering van geweld. Men moet blijven benadrukken wat de rol van de naaste omgeving is, en elk meldpunt of elke organisatie zou dat nog centraler moeten zetten in hun communicatie, zo vertelt een respondent.

Een zeer belangrijke en waardevolle toevoeging in het zorglandschap zijn de Zorgcentra na Seksueel Geweld.[14] De gespecialiseerde zedeninspecteurs worden geprezen voor hun vakkennis en ook de multidisciplinaire behandeling van slachtoffers in deze centra is een bijzonder positieve evolutie.

Enkele respondenten vragen zich af hoe men mensen beter kan sensibiliseren en hun houding tegenover het geweld kan versterken. Iemand geeft het voorbeeld van 'Julie Zwijgt', waarbij het onderwerp ter sprake komt en mensen daarover vragen stellen. Het uitgangspunt mag daarbij niet zijn 'alle slachtoffers moeten naar de politie', maar wel 'wat hebben slachtoffers nodig?'. Sommigen hebben genoeg aan een gesprek met een vriend. Toch nuanceert de respondent dat één campagne of film geen verschil zal maken, maar alle beetjes helpen en net zulke initiatieven hebben we nodig om informatie te verspreiden.

Een respondent wijst op het feit dat trauma een impact heeft op het geheugen. Dit kan ook een drempel vormen om klacht neer te leggen bij de politie, zeker wanneer het geweld zich lang geleden heeft afgespeeld. De angst ontstaat dat het gebrek aan detail of een warrige uitleg direct tot een valse bekentenis zou leiden en de inspecteurs dat ook als onbruikbaar zouden bestempelen. Het verhaal opnieuw vertellen kan ook zeer beangstigend zijn en leiden tot een herbeleving van het geweld. Het zou geen drempel mogen zijn, omdat politie-inspecteurs zijn opgeleid om binnen een verhoor aandacht te hebben voor de traumatische herbeleving van feiten en voor het feit dat het geheugen daar ook niet feilloos in is, stelt een andere respondent.

5.3.3. Gevolgen van niet-partnergeweld

Om de gevolgen van niet-partnergeweld zo goed mogelijk aan te pakken, spreken professionals over het belang van een integrale en multidisciplinaire benadering. Op die manier wordt het

14 Zie hier voor meer info over de Zorgcentra na Seksueel Geweld: https://zsg.belgium.be/nl.

geweld, de context en de gevolgen bekeken vanuit verschillende invalshoeken. Het Zorgcentrum na Seksueel Geweld wordt hier opnieuw aangehaald. Iemand anders vult aan dat ook de rol van de huisarts en diens correcte doorverwijzing niet te onderschatten is. In de praktijk blijkt het moeilijk voor huisartsen om zich constant in te lezen in nieuwe ontwikkelingen en waar er nieuwe organisaties en initiatieven te vinden zijn. Iemand vult aan dat specifiek bij *hands-off* delicten de huisartsen soms onbegrip opbrengen en de gevolgen niet altijd serieus worden genomen. Jonge huisartsen zouden hier minder moeite mee hebben, gezien de opleiding nog vers in het geheugen zit. Volgens de respondent is meer sensibilisering bij de huisartsen dan ook aan de orde. Sensitiever werken op het vlak van gender en cultuur zou daar al veel doen.

Een andere respondent duidt het belang van lotgenotengroepen. Het zal niet voor iedereen de meest geschikte oplossing zijn en het kan soms averechts werken, maar het belangrijkste binnen de aanpak van niet-partnergeweld is dat het aanbod van hulpverleningskanalen breed genoeg is opdat dit afgestemd is op de noden van alle slachtoffers. Daar wordt echter gewezen op het probleem van lange wachtlijsten en de financiële drempel om privézorg op te zoeken.

5.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen

5.4.1. Percepties van niet-partnergeweld

Een respondent benadrukt het belang van een brede sensibilisering, met name over de inhoud van het begrip ‘toestemming’. Een dergelijke sensibilisering helpt ook in het voorkomen dat gewelddadig gedrag zou worden getolereerd, geaccepteerd of zelfs als onproblematisch wordt beschouwd. Ook de omgeving van slachtoffers moet gesensibiliseerd worden. De omgeving blijft een zeer belangrijk kanaal voor slachtoffers om ondersteuning te krijgen, en moet worden opgeleid om op gepaste wijze om te gaan met hun ervaringen en gevoelens. Op grote evenementen, zoals festivals, moeten vrijwilligers en bedienend personeel worden gesensibiliseerd, omdat zij een hulpbron kunnen zijn voor slachtoffers. In het onderwijs moet er ook gesensibiliseerd worden, bijvoorbeeld in de lessen rond seksuele voorlichting. Een andere respondent vult aan dat ook daders moeten gesensibiliseerd worden, zodat zij zich bewust worden van de gevolgen van hun daden.

Een respondent geeft aan dat de percepties van de slachtoffersituatie en het vermogen om daarover te spreken afhankelijk zijn van de positie van het slachtoffer in het gezin, de persoonlijkheidskenmerken van het slachtoffer en de middelen waarover men beschikt.

5.4.2. Rapportering van niet-partnergeweld

Verschillende participanten geven aan dat er een gebrek is aan gespecialiseerde eenheden waar alle slachtoffers van geweld terechtkunnen, zoals dat wel het geval is bij slachtoffers van seksueel geweld. Dergelijke eenheden laten een interdisciplinaire werking toe door specialisten.

Iemand anders stelt zich de vraag over de beschikbare informatie met betrekking tot de strafbaarheid van bepaalde handelingen. Slachtoffers zouden behoefte hebben aan informatie over wat onder de bevoegdheid van de politie valt en hoe het meldingsproces eruitziet. Een andere participant geeft aan dat sommige slachtoffers denken dat het geen zin heeft om aangifte te doen bij de politie. De bewijslast vormt namelijk vaak een probleem om tot een veroordeling te komen: als er geen fysiek bewijs is, is het vaak het woord van de een tegen de ander. Daarnaast stelt een respondent dat de slachtofferhulpdiensten van de politie niet genoeg bekend zijn bij het grote publiek. De hulplijnen worden wel vaak gebruikt, maar toch is het belangrijk om de zichtbaarheid en kennis van de slachtofferhulpdiensten te vergroten. Iemand anders geeft aan dat stereotypen over de politie moeten weggewerkt worden: slachtoffers hebben nog te vaak het gevoel dat ze slecht zullen ontvangen worden, waardoor er angst is om naar de politie te gaan.

5.4.3. Gevolgen van niet-partnergeweld

Enkele respondenten geven aan dat slachtoffers verschillende vormen van angst ervaren en dat die angstvormen afhangen van het type geweld dat werd ervaren. Het gaat bijvoorbeeld over de angst om zich te begeven op plaatsen waar veel mensen zijn, de angst om naar buiten te gaan of angst voor mannen. Deze angsten kunnen zeer belemmerend zijn in het dagelijks leven van slachtoffers.

Een participant geeft aan dat veel slachtoffers ontkenning vertonen na het geweld. Slachtoffers lopen door die ontkenning het risico op een reactivering van het trauma, dat kan optreden na één, vijf, tien, twintig … jaar na het geweld. Slachtoffers geven in dergelijke gevallen aan dat ze al die tijd overtuigd waren dat ze er prima mee omgingen. Volgens respondenten zouden slachtoffers de symptomen die ze na het geweld ervaren niet in verband brengen met het ervaren geweld.

5.5. Samenvatting

1. Onder de algemene bevolking van 18 tot 74 jaar geeft 20,8% aan dat zij ooit sinds de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld, bedreigingen, of seksueel geweld door een niet-partner. We zien hierbij geen verschil tussen mannen en vrouwen.

2. Zo'n 20,5% van de mannen en 10,1% van de vrouwen ervaart fysiek geweld en bedreigingen door een niet-partner. Het gaat vaker om 'licht' fysiek geweld (95,0%) dan 'zwaar' fysiek geweld (27,5%). Daarnaast rapporteert 11,5% van de vrouwen seksueel geweld door een niet-partner. Voor mannelijke slachtoffers van seksueel geweld kunnen we vanwege het kleine aantal geen analyses maken.
3. Voor mannen gaat het bijna uitsluitend over fysiek geweld, met of zonder bedreigingen (85,8%). Voor vrouwen gaat het in eerste instantie over seksueel geweld (60,1%), maar ook fysiek geweld (52,7%) komt vaak voor. Daarnaast gaat het bij vrouwen ook vaak over een combinatie van beide geweldsvormen (20,9%).
4. Wat betreft fysiek niet-partnergeweld, geeft 31,8% van de mannelijke slachtoffers en 43,5% van de vrouwelijke slachtoffers aan dat het gaat om herhaald niet-partnergeweld. Wat betreft (poging tot) verkrachting, geeft 25,0% van de vrouwelijke slachtoffers aan dat het gaat om herhaaldelijke feiten. Voor andere vormen van seksueel geweld, geeft 21,3% van de vrouwelijke slachtoffers aan dat het gaat om herhaaldelijke feiten. Voor mannelijke slachtoffers van seksueel geweld kunnen we vanwege het kleine aantal geen analyses maken.
5. Mannen en vrouwen die in de kindertijd geweld meemaakten zijn oververtegenwoordigd in de groep mensen die minstens eenmaal in het volwassen leven niet-partnergeweld meemaakten.
6. Mannen en vrouwen die aangeven ook al het slachtoffer geweest te zijn van een andere vorm van gendergerelateerd geweld (stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, intiem partnergeweld) rapporteren significant vaker ook niet-partnergeweld dan personen zonder deze ervaring met andere geweldsvormen.
7. Jonge vrouwen (29,5%) en vrouwen in een maatschappelijk kwetsbare positie (nl. werkloze vrouwen (33,4%), vrouwen die arbeidsongeschikt zijn omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem (27,2%), vrouwen die hun algemene gezondheidstoestand als slecht of zeer slecht ervaren (34,8%), vrouwen die beperkt zijn bij gewone activiteiten (27,9%)) rapporteren vaker het slachtoffer van niet-partnergeweld te zijn in vergelijking met de algemene vrouwelijke bevolking (19,1%). Een gelijkaardig profiel kunnen we terugvinden voor slachtoffers van herhaald niet-partnergeweld.
8. In 54,9% van de gevallen is de dader van het niet-partnergeweld gekend. In 30,6% is de dader niet gekend, en in 14,5% is minstens één dader gekend en één dader niet gekend. Voor vrouwelijke slachtoffers zijn de daders vaker gekend (60%) dan voor mannelijke slachtoffers (50,4%). Het gaat meestal, voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers, om een 'andere bekende' of kennis (41,0%), maar in 22,8% gaat het ook om een familielid en in 23,2% gaat het om een vriend(in). De dader handelt in de helft van de gevallen alleen (47,4% van de mannelijke slachtoffers en 58,7% van de vrouwelijke slachtoffers). Het gaat, voor zowel mannen als voor vrouwen, vaak (40,4%) om enkel mannelijke dader(s).
9. Vrouwelijke slachtoffers proberen zichzelf vaak te verdedigen (79,9%), bijvoorbeeld door de dader te proberen stoppen (64,3%), door te (proberen te) ontsnappen (58,7%), of door hulp te zoeken (41,3%).

10. Vrouwelijke slachtoffers geven aan dat zij lichamelijke verwondingen (24,7%) en psychologische klachten (43,5%) overhouden als gevolg van niet-partnergeweld. Zo'n 21,6% van de mannelijke, en 9,0% van de vrouwelijke slachtoffers gaf aan dat zij het huishouden niet meer konden doen of niet meer voor de kinderen konden zorgen als gevolg van het geweld.
11. De meeste slachtoffers van niet-partnergeweld spreken over het ervaren van geweld met een vriend, gezinslid, of een familielid (70,3%). Vrouwelijke slachtoffers geven aan dat zij de laatste ervaring van niet-partnergeweld niet hebben gemeld bij de politie omdat zij het geweld niet ernstig genoeg vonden of omdat de politie niet nodig was (58,4%), omdat het een privé- of gezinskwestie is (22,5%), of omdat zij schaamte of schuldgevoel ervaren (19,6%).
12. Van de vrouwelijke slachtoffers van een recent voorval van niet-partnergeweld (minder dan 5 jaar geleden), gaf 16,8% aan dat zij het gevoel hadden dat hun leven in gevaar was. 33,4% van deze vrouwelijke slachtoffers vond het voorval niet zo ernstig, maar 21,8% vond het voorval erg ernstig.
13. De focusgroepen wijzen op de uitdagingen rondom de aanpak van niet-partnergeweld, zoals een lage aangiftebereidheid en onzekerheid van slachtoffers over het vinden van de juiste hulp. Slachtoffers voelen druk om de situatie te negeren, angst, of schuldgevoelens, wat het erkennen van geweld bemoeilijkt. Het doorbreken van schuldgevoelens, o.a. in het uitgaansleven, en het bevorderen van psycho-educatie, zijn belangrijke stappen. Sensibiliseringsacties zoals omstaanderstraining kunnen hierin een positieve rol spelen. Professionals benadrukken daarnaast het belang van traumasensitieve benaderingen en de noodzaak om slachtoffers op de juiste manier te ondersteunen zonder hen te stigmatiseren. Slachtoffers kunnen behoefte hebben aan meer informatie over het meldingsproces en de strafbaarheid van geweld.

6

Intiem partnergeweld

Binnen de EU-GBV-enquête wordt intiem partnergeweld gedefinieerd als iedere vorm van geweld gepleegd door een partner of ex-partner. Dat is iemand met wie het slachtoffer een intieme relatie heeft of heeft gehad, zowel in formele relaties (bv. huwelijk, wettelijke of feitelijke samenwoning) als in informele relaties of relaties die niet noodzakelijk langdurig zijn.

Intiem partnergeweld kan verscheidene vormen aannemen. In de EU-GBV-enquête wordt een onderscheid gemaakt tussen drie vormen: psychologisch, fysiek en seksueel. Psychologisch geweld wordt in artikel 33 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als opzettelijke gedragingen tot het door middel van dwang of bedreiging ernstig beschadigen van de geestelijke integriteit van een ander. Deze vorm van geweld werd in de EU-GBV-enquête enkel in het kader van een (ex-)partnerrelatie bevraagd. Fysiek geweld wordt in artikel 35 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als het opzettelijk plegen van fysieke gewelddaden tegen een andere persoon.

Seksueel geweld, tot slot, wordt eveneens in het Verdrag van Istanbul gedefinieerd in artikel 36. Het gaat om het zonder wederzijds goedvinden op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal met een lichaamsdeel of object binnendringen van het lichaam van een ander, het zonder wederzijds goedvinden plegen van andere seksuele handelingen met een persoon en het zonder wederzijds goedvinden een ander ertoe bewegen seksuele handelingen te plegen met een derde. Fysiek en seksueel geweld, eerder behandeld in hoofdstuk 5 (‘Geweld door een niet-partner’), wordt hier opnieuw besproken, maar nu in de context van een relatie met een (ex-)partner.

In wat volgt, bieden we eerst een literatuuroverzicht van intiem partnergeweld. Vervolgens bespreken we de analyses van de gegevens uit de EU-GBV-enquête. We hernemen enkele tabellen uit het IWEPS-rapport, en voegen ook extra analyses toe. Tot slot bespreken we de resultaten van de focusgroep-gesprekken. In hoofdstuk 2 ‘Methodologie’ van dit rapport wordt beschreven op welke manier de literatuurstudie, de analyses, en de focusgroepen werden georganiseerd.

6.1. Literatuuroverzicht

6.1.1. Slachtoffers van intiem partnergeweld

De prevalentie en risicofactoren van partnergeweld variëren tussen mannen en vrouwen en specifieke demografische groepen. Onderzoek heeft aangetoond dat vrouwen en mannen een groter risico lopen om het slachtoffer te worden van partnergeweld wanneer zij jonger zijn, kinderen hebben, een lager inkomen hebben en weinig sociale ondersteuning ervaren (Instituut, 2010; Joksimovic et al., 2023). Ook het leven in stedelijke gebieden hangt samen met hogere rapporteringscijfers van partnergeweld. Tevens krijgen personen die reeds in de kindertijd het slachtoffer werden van seksueel geweld meer te maken met partnergeweld (Instituut, 2010).

Respondenten die het slachtoffer zijn geworden van partnergeweld ervaren vaker onzekere huisvestingsomstandigheden en gezondheidsproblemen (Roland et al., 2022). In het rapport van het Instituut (2010) ervaarden mannen en vrouwen met een lage opleidingsgraad of zonder werk niet meer partnergeweld dan personen met een hoge opleidingsgraad. Op basis van de FRA-studie, die dit op Europees niveau in kaart bracht, wordt geconcludeerd dat vrouwen met een hoger diploma of inkomen dan hun partner vaker het slachtoffer worden van zowel controlerend gedrag als fysiek en psychologisch partnergeweld, wat kan worden gezien als partnergeweld dat wordt uitgelokt door de frustratie die de partner voelt vanwege een statusmismatch (Van Vugt & Pop, 2022). Hoewel de resultaten als robuust omschreven worden door de auteurs, wordt het effect onderdrukt wanneer gecontroleerd wordt voor andere factoren zoals criminaliteitscijfers (en de geweldscultuur binnen een land) – deze factoren hebben met andere woorden ook een impact waardoor het effect van mismatch minder sterk is.

Tevens ervaren vrouwen frequenter en ernstigere vormen van fysiek partnergeweld terwijl mannen meer te maken krijgen met psychologisch geweld (Instituut, 2010, 2015). Bij vrouwen met een beperking die worden blootgesteld aan verschillende vormen van partnergeweld, waaronder financieel, seksueel en psychologisch geweld maken partners vaak misbruik van hun afhankelijkheid (Anyango et al., 2023). Deze vrouwen ervaren ook vaak verwaarlozing en vinden het moeilijker om de relatie te verbreken vanwege hun afhankelijkheid van hun partner. Hulpverleners zien psychologische mishandeling vaak over het hoofd, ondanks het feit dat veel van deze slachtoffers al eerder geweld hebben ervaren, in of sinds hun kindertijd en hulpverleners dus extra alert zouden kunnen zijn. Dit benadrukt de extra kwetsbaarheid van vrouwen met een beperking voor het ervaren van partnergeweld.

Slachtoffers die in het algemeen een bepaalde ‘dankbaarheid’ voelen ten opzichte van hun partner hebben een verhoogd risico op zowel psychologisch als fysiek partnergeweld (Baldry & Cinquegrana, 2021). Uit het onderzoek van Momene et al. (2020) blijkt dat de emotionele afhan-

kelijkheid van het slachtoffer ten opzichte van de dader significant samenhangt met verhoogde niveaus van sociale stress en dysfunctioneel perfectionisme. Dysfunctioneel perfectionisme bij slachtoffers van partnergeweld verwijst naar onrealistisch hoge verwachtingen die zij van zichzelf hebben, een intense angst om fouten te maken, en een voortdurende drang om perfectie te bereiken. Deze perfectionistische neigingen kunnen leiden tot verhoogde kwetsbaarheid voor manipulatie en misbruik, aangezien slachtoffers vaak proberen te voldoen aan de onrealistische eisen van de dader om conflicten te vermijden. Dit verergert de negatieve dynamiek binnen de relatie, waarbij de sociale stress en het perfectionisme elkaar wederzijds versterken.

Bovendien werd religie in de literatuur benoemd als een factor die eventueel slachtofferschap kan beïnvloeden. Personen met een religieuze overtuiging rapporteerden minder vaak het slachtoffer te worden van intiem partnergeweld dan andere vrouwen en mannen (Instituut, 2010). Pertek et al. (2023) duiden op de dubbele rol die religie kan spelen in de context van partnergeweld, waarbij het enerzijds steun biedt maar anderzijds een omgeving kan creëren die het geweld bevordert of het slachtoffer belemmert om hulp te zoeken (Pertek et al., 2023).

6.1.2. Daders van intiem partnergeweld

Zowel mannelijke als vrouwelijke daders vertonen emotionele en persoonlijke risicofactoren, zoals een gebrek aan zelfinzicht of stressfactoren, en ervaren frequent gevoelens van woede en vijandigheid. Ook rapporteren daders dat ze frequent problemen met geestelijke gezondheid en lichamelijke gezondheid ervaren (Instituut, 2015). Uit interviews met mannelijke daders van intiem partnergeweld zijn drie hoofdcategorieën van wat zij als oorzaken percipiëren, naar voren gekomen: kenmerken van de dader (waaronder emotionele stoornissen, persoonlijkheidskenmerken en jaloezie), kenmerken van het slachtoffer die een algemene invloed hebben op de relatiedynamiek (zoals persoonlijkheidskenmerken en neiging tot gewelddadigheid van het slachtoffer), en situationele factoren zoals alcoholgebruik en relationele stress (Cunha et al., 2022). Deze laatste factor werd tevens teruggevonden in het rapport van het Instituut (2010) waarbij slachtoffers van intiem partnergeweld aangaven dat de kwaliteit en tevredenheid van de relatie als laag werden ervaren.

De significantie van bepaalde risicofactoren voor daderschap bij partnergeweld blijkt te verschillen naargelang het geslacht van de dader. Socio-economische factoren blijken namelijk een significantere rol te spelen bij vrouwelijke daders van partnergeweld dan bij mannelijke daders (Bijlsma et al., 2022), een bevinding die eveneens wordt bekrachtigd door het longitudinale onderzoek van Schumann et al. (2023). Mannelijke daders vertonen vaker dan vrouwelijke daders een hogere prevalentie van drugs- of alcoholverslaving, en hebben vaker een voorgeschiedenis van crimineel gedrag (Bijlsma et al., 2022; Moesgaard et al., 2022).

Daders van intiem partnergeweld dat tot een dodelijke afloop leidt, vertonen een langere voorgeschiedenis van geweld in brede zin binnen de relatie en hebben vaker te kampen met mentale gezondheidsproblemen (Johnston et al., 2024; Moesgaard et al., 2022). Daders vertoonden meer en ernstiger geweld tegenover hun partner naarmate zij meer stressvolle en traumatische levensgebeurtenissen hebben ervaren (Rivas-Rivero & Bonilla-Algovia, 2022).

Vall et al. (2021) rapporteren dat daders zich doorgaans bewust zijn van hun gewelddadig gedrag jegens hun partner, wat een impact heeft op zowel de partner als de kinderen. Echter, psychologisch of emotioneel geweld wordt minder vaak als problematisch erkend door de dader, terwijl de partner dit wel als problematisch ervaart.

6.1.3. Gevolgen van intiem partnergeweld

Recent onderzoek heeft aangetoond dat intiem partnergeweld een breed scala aan significante en diverse gevolgen heeft (Instituut, 2015). Elvin-Nowak et al. (2023) hebben gerapporteerd dat slachtoffers van dergelijk geweld niet alleen vaker psychologische klachten en depressie ervaren, maar ook een verhoogde prevalentie aan lichamelijke gezondheidsklachten vertonen. Dit wijst op de diepgaande impact van partnergeweld op zowel de mentale als fysieke gezondheid van de slachtoffers. Het is opmerkelijk dat de psychologische klachten voornamelijk gerapporteerd worden door vrouwelijke slachtoffers, zoals in een studie van het Instituut (2010). Deze klachten omvatten onder andere een verminderd gevoel van zelfvertrouwen, gevoelens van schuld of schaamte en zelfs een verhoogde neiging tot agressie. Tevens blijkt uit onderzoek dat ook lichamelijke verwondingen vaker voorkomen bij vrouwelijke slachtoffers (Instituut, 2010). Als laatste kan partnergeweld de werkprestaties en het sociaal functioneren van het slachtoffer (zowel mannen als vrouwen) in het algemeen drastisch negatief beïnvloeden waardoor de gevolgen van het geweld zich ook voortzetten in het professionele en alledaagse leven van het slachtoffer (Instituut, 2015, 2016).

Bovendien kan intiem partnergeweld een negatieve invloed hebben op andere vormen van geweld binnen het gezin, met name jegens de kinderen, zoals gedocumenteerd door Stiller et al. (2021). Het observeerbare geweld tussen partners kan de levenskwaliteit van de kinderen aantasten en hun gevoel van veiligheid in het gezin verminderen. Deze blootstelling kan ook het risico op daderschap van intiem partnergeweld later in het leven van de kinderen vergroten, zoals gesuggereerd door Gracia et al. (2017), waardoor de cyclus van geweld mogelijk wordt voortgezet over generaties heen.

Psychologisch geweld, een veelvoorkomend aspect van intiem partnergeweld, blijkt ook verband te houden met suïcidaal gedrag van het slachtoffer, zoals aangetoond in het onderzoek van Puig-Amores et al. (2022). Deze bevindingen benadrukken de urgentie van het begrijpen

en aanpakken van de verschillende dimensies van partnergeweld, niet alleen voor de directe betrokkenen, maar ook voor de bredere gezinsdynamiek en maatschappij als geheel.

6.1.4. Perceptie van intiem partnergeweld

De perceptie van intiem partnergeweld speelt een cruciale rol in hoe individuen dit fenomeen begrijpen en erop reageren. Geloven in bepaalde mythes over psychologisch geweld in intieme relaties zorgt ervoor dat sommige vrouwelijke slachtoffers deze vormen van geweld als acceptabel en niet problematisch beschouwen, wat hun aanvaarding van dit gedrag kan bevorderen (Cinquegrana et al., 2023). Een studie door het Instituut (2015) stelde ook vast dat slachtoffers van psychologisch partnergeweld dit niet altijd als geweld herkenden en zichzelf dus ook niet als slachtoffers definiëren. Ook andere vormen van intiem partnergeweld, zoals seksuele dwang, kunnen worden getolereerd of niet als risicovol gedrag worden gepercipieerd (Garrido-Macias et al., 2022). Dit zou kunnen bijdragen aan onderrapportage van slachtofferschap in prevalentieonderzoek.

De mate waarin gendergerelateerd geweld (h)erkend wordt door slachtoffers is volgens onderzoek gerelateerd aan het diploma van de respondent en het onderwijsniveau van hun ouders (Osuna-Rodríguez et al., 2023). Dziewa en Glowacz (2022) benadrukken dat de percepties van slachtoffers een belangrijke eerste stap vormen naar het zoeken van hulp. Het is essentieel dat het gedrag van de partner eerst als problematisch wordt erkend om bewustzijn van relationele problemen te creëren en vervolgens de stap naar hulpverlening te zetten.

Grembi et al. (2024) stellen vast dat vrouwelijke respondenten met meer stereotiepe overtuigingen intiem partnergeweld als minder ernstig en minder frequent percipiëren. Deze stereotiepe overtuigingen kunnen bovendien leiden tot *victim blaming* van slachtoffers van intiem partnergeweld in de samenleving. In de Nederlandse studie van Kuijpers et al. (2021) bleek dat respondenten vooral lichamelijke vormen van intiem partnergeweld, en vooral situaties waarbij een mannelijke dader en een vrouwelijk slachtoffer betrokken zijn, als het minst acceptabel beschouwden.

Karlsson et al. (2022) onderzochten de perceptie van de ernst van intiem partnergeweld tot de algemene gendergelijkheidsscores van een land. Deze Europese studie richtte zich op de rol van de nationale context en gendergelijkheid bij het vormgeven van individuele percepties van de ernst van partnergeweld. Hieruit blijkt dat partnergeweld in landen met een lage gendergelijkheid eerder als minder ernstig beschouwd wordt (en dus minder serieus genomen wordt).

6.1.5. Hulp zoeken bij intiem partnergeweld

Het zoeken naar hulp door slachtoffers van intiem partnergeweld wordt beïnvloed door verschillende obstakels en stimuli, zoals geïdentificeerd in recent onderzoek. Badenes-Sastre et al. (2023) constateerden dat slachtoffers zich vaak niet bewust zijn van de ernst van hun situatie, wat leidt tot psychologische processen die de situatie minimaliseren, de dader ontlasten van verantwoordelijkheid of zelfbeschuldiging bevorderen, waardoor zij terughoudend zijn om hulp te zoeken. Deze vaststellingen kunnen bijdragen aan het feit dat geweld dat plaatsvindt binnen de huidige relatie vaker verzwegen blijft (Instituut, 2010). Daarentegen blijkt uit het onderzoek van Colagrossi et al. (2023) dat de verhoogde media-aandacht voor gevallen van feminicide het hulpzoekend gedrag bij andere slachtoffers van intiem partnergeweld kan activeren, waardoor zij worden aangemoedigd om actie te ondernemen. Uit een rapport van het Instituut (2010) blijkt dat vrouwen vaker zowel hun ervaringen delen met anderen in de informele sfeer als met professionele hulpverlening dan mannen. Ook jongere slachtoffers zijn hier sneller toe geneigd. Bovendien blijkt uit dit rapport dat mannelijke slachtoffers minder tevreden zijn met de professionele hulpverlening die zij kregen dan vrouwen.

Het besluit van getuigen om partnergeweld al dan niet aan te geven bij de autoriteiten wordt ook beïnvloed door verschillende factoren, zoals gedocumenteerd door Leon et al. (2022). Deze studie toonde aan dat getuigen eerder geneigd waren om gevallen van emotioneel, fysiek en seksueel geweld te melden dan gevallen van controlerend gedrag. Bovendien speelde de perceptie van de mate van verantwoordelijkheid van de dader in het geweld een rol bij het besluit om al dan niet melding te maken. Respondenten met een hoger onderwijsniveau waren minder snel geneigd om intiem partnergeweld te rapporteren wanneer zij getuige waren van dergelijke situaties. In sommige gemeenschappen wordt partnergeweld bovendien gezien als een persoonlijke zaak van het koppel waardoor het niet wordt aangegeven (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014).

Verder onderzoek door Van Baak et al. (2024) identificeerde specifieke redenen waarom getuigen ervoor kozen om partnergeweld aan te geven. Deze omvatten zorgen over veiligheid, het waarnemen van een escalatie van de situatie, persoonlijke last ondervinden van de onrust die het veroorzaakt, het verlies van contact met het slachtoffer, gebrek aan interventie van anderen, het ontvangen van advies om het geweld aan te geven, of persoonlijke ervaringen met partnergeweld. Deze bevindingen benadrukken de complexiteit van hulpzoekend gedrag in het kader van intiem partnergeweld, en onderstrepen de noodzaak van een veelzijdige aanpak om de drempels voor hulpverlening te verlagen en de veiligheid van alle betrokkenen te waarborgen.

6.2. EU-GBV-resultaten

6.2.1. Prevalentie en ervaringen van intiem partnergeweld

Tabel 6.1 geeft de cijfers weer van blootstelling van mannen en vrouwen aan minstens één van de drie vormen van intiem partnergeweld, en geeft ook meer informatie over het alleen of samen voorkomen van verschillende vormen van intiem partnergeweld. Een gelijk percentage mannen en vrouwen (32,2%) gaf aan in de levensloop al minstens één vorm van intiem partnergeweld ervaren te hebben.

Bij ongeveer zes op de tien (61,3%) van de slachtoffers van intiem partnergeweld gaat het om uitsluitend een ervaring met psychologisch geweld. Hier zien we een significant geslachtsverschil: mannelijke slachtoffers van intiem partnergeweld (74,1%) geven vaker dan vrouwelijke slachtoffers (48,6%) aan dat het meegemaakte intiem partnergeweld enkel psychologisch van aard was. Iets meer dan één op de drie slachtoffers (36,2%) geeft aan dat ze het slachtoffer werden van meerdere vormen van intiem partnergeweld. Dit aandeel is dan weer substantieel groter bij vrouwen (48,7%) dan bij mannen (23,5%).

Ondanks vergelijkbare algemene slachtoffercijfers, blijkt uit deze inleidende verklaring dat mannen en vrouwen verschillende ervaringen hebben met geweld. Dit suggereert dat we beter moeten kijken naar de prevalentie van de verschillende soorten geweld, maar ook naar hoe ze op elkaar inwerken.

Tabel 6.1: Intiem partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffers van minstens één vorm van partnergeweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	33,1*	1212	31,3*	1220	32,2	2432
Soorten geweld tegen slachtoffers van partnergeweld						
Alleen psychologisch geweld en bedreigingen	74,1	899	48,6	592	61,3	1491
Alleen fysiek geweld	VD		1,8	22	2,1	50
Alleen seksueel geweld	VD		0,9	1	0,5	1
Combinatie van minstens twee van deze drie vormen van geweld	23,5	285	48,7	595	36,2	880
Slachtoffers van partnergeweld	**100,0**	**1212**	**100,0**	**1220**	**100,0**	**2432**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 31,3% van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar is het slachtoffer geweest van minstens één van de drie genoemde vormen van geweld (psychologisch, fysiek, seksueel). 48,7% van hen heeft minstens 2 van deze vormen van geweld meegemaakt.

Psychologisch geweld en bedreigingen

In de periode dat de EU-GBV-enquête werd uitgevoerd (2021-2022), gaf 30,4% van de respondenten aan dat ze minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest van psychologisch geweld door een intieme partner (zie tabel 6.2). De gedocumenteerde vormen van psychologisch geweld worden beschreven in tabel 6.2. De aard van het gemelde psychologisch geweld is erg uiteenlopend. De meest voorkomende vormen van geweld die door mannelijke en vrouwelijke slachtoffers werden gemeld, waren vernederingen en beledigingen (65,8%) ('u gekleineerd en vernederd of uitgescholden terwijl u alleen met hem/haar was of waar anderen bij waren'), feiten die te maken hadden met jaloezie (53,6%) ('boos geworden als u praat met een andere man/vrouw of u zonder duidelijke reden ervan verdacht dat u vreemdging') of feiten die kunnen worden gezien als een vorm van controle over de sociale contacten en activiteiten van het slachtoffer (41,8%) ('u belemmerd om met vrienden af te spreken of met uw hobby's of andere activiteiten bezig te zijn'). Het verschil tussen het aandeel gemelde vernederingen en beledigingen tussen mannen en vrouwen is groot: bijna 75% van de vrouwelijke slachtoffers meldde dergelijke feiten, tegenover 57,1% van de mannelijke slachtoffers. Voor de andere twee meest prevalente vormen van psychologisch geweld (jaloezie en controle over sociale relaties en activiteiten) zijn er geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen.

Hoewel ze minder vaak gemeld worden, verdienen sommige gedragingen extra aandacht omdat ze vrouwen veel meer treffen dan mannen. Het eerste feit is intimidatie ('u opzettelijk bang

gemaakt of geïntimideerd, bijvoorbeeld door hard te schreeuwen en dingen te vernielen'), dat wordt gemeld door 43,9% van de vrouwelijke slachtoffers en 27,2% van de mannelijke slachtoffers. Daarnaast vermelden we ook opsluiting ('verwacht dat u toestemming vraagt om het huis te verlaten of u opgesloten'). Dergelijk gedrag werd respectievelijk door 17,2% van de vrouwelijke slachtoffers gemeld (onder de verspreidingsdrempel voor mannen). Tot slot treffen bedreigingen met geweld tegen mensen uit de omgeving van het slachtoffer ('gedreigd uw kinderen pijn te doen of anderen om wie u geeft') vooral vrouwen. Bijna één op de tien vrouwelijke slachtoffers verklaarde het slachtoffer te zijn geweest van dergelijke feiten (onder de verspreidingsdrempel voor mannen).

Economisch geweld

In de sectie over psychologisch partnergeweld van de EU-GBV-enquête hebben we drie vragen geïdentificeerd die betrekking hebben op gedragingen die wijzen op economisch geweld. Dit is een specifieke vorm van partnergeweld waarbij de dader de ander opzettelijk financieel afhankelijk maakt of diens middelen misbruikt. Deze vragen zijn: (1) 'Heeft uw partner u ooit verboden om te gaan werken?' (2) 'Heeft uw partner ooit de hele gezinsuitgaven beheerd en uw uitgaven extreem gecontroleerd?' en (3) 'Heeft uw partner ooit uw ID-kaart of paspoort afgepakt om u te controleren?'. Deze items werden onderlijnd in tabel 6.2. Voor deze geweldsvorm berekenden we een totaalscore van deze verschillende gedragingen, om zo in kaart te brengen hoeveel mannen en vrouwen het slachtoffer worden van dit soort geweld. **Tabel 6.2 laat zien dat 5,9% van de respondenten uit de totale groep aangeeft ooit al een vorm van economisch geweld ervaren te hebben. Dit aandeel is niet significant verschillend tussen mannen (5,7%) en vrouwen (6,1%). Wanneer we naar de verschillende vormen van economisch geweld kijken, zien we dat het beheren van de gezinsuitgaven/extreem controleren van de uitgaven de meest prevalente verschijningsvorm is.** Binnen de mannen en vrouwen die psychologisch partnergeweld meemaakten, geeft een kleine één op de vijf (18,6%) aan dat ze deze situatie ervaren hebben. De bevraagde mannen en vrouwen met een ervaring van psychologisch geweld maken deze specifieke situatie even vaak mee (19,5% van de mannen tegenover 17,7% van de vrouwen). Hierbinnen zijn geen significante geslachtsverschillen. De andere twee situaties binnen de subvorm economisch geweld komen veel minder voor. Wat betreft verboden worden om te gaan werken, zien we dat slechts 5,3% van de groep die psychologisch geweld meemaakte dit specifiek geweld ervaren heeft. Hier zien we wel een significant geslachtsverschil: vrouwen maken het meer dan mannen mee dat zij verboden worden om te gaan werken. Het afpakken van een ID-kaart of paspoort is nog uitzonderlijker: 2,7% van de groep die psychologisch geweld meemaakte heeft ook dit specifieke gedrag meegemaakt. Er zijn geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen.

Tabel 6.2: Overzicht van psychologisch geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Psychologisch geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar van psychologisch geweld	31,0*	1135	29,9*	1167	30,4	2302
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar van economisch geweld – (3 gedragingen die onder psychologisch geweld vallen)	5,7*	233	6,1*	251	5,9	484
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk) Heeft een van uw partners ooit de volgende dingen gedaan ...						
u gekleineerd en vernederd of uitgescholden terwijl u alleen met hem/haar was of waar anderen bij waren?	57,1	648	74,2	866	65,8	1514
u belemmerd om met vrienden af te spreken of met uw hobby's of andere activiteiten bezig te zijn?	39,5*	448	44,0*	513	41,8	961
u belemmerd om uw familie te zien?	VD*		20,9*	244	19,0	436
erop gestaan om op een controlerende manier te weten waar u was of u te volgen via GPS, telefoon, social media enz.?	28,7*	325	37,3*	435	33,1	760
boos geworden als u praat met een andere man/vrouw of u zonder duidelijke reden ervan verdacht dat u vreemdging?	55,3*	627	52,0*	607	53,6	1234
verwacht dat u toestemming vraagt om het huis te verlaten of u opgesloten?	VD		17,2	201	10,6	244
u verboden om te gaan werken?	VD		7,7	89	5,3	121
de hele gezinsuitgaven beheerd en uw uitgaven extreem gecontroleerd?	19,5*	221	17,7*	207	18,6	428
uw ID-kaart of paspoort afgepakt om u te controleren?	VD*		4,0*	46	2,7	62
u opzettelijk bang gemaakt of geïntimideerd, bv. door hard te schreeuwen en dingen te vernielen?	27,2	309	43,9	512	35,7	821
gedreigd uw kinderen pijn te doen of anderen om wie u geeft?	VD		10,8	126	6,6	152
gedreigd uw kinderen af te pakken of de voogdij te ontzeggen?	VD*		12,3*	143	12,5	287
gedreigd zichzelf iets aan te doen als u hem/haar zou verlaten?	24,1*	273	25,0*	292	24,5	565

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Onderlijnde items representeren items van de subvorm economisch geweld.
Leeswijzer: 31% van de mannen verklaarde minstens één keer in hun leven het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch geweld door hun intieme partner. 57,1% van hen zegt gekleineerd, vernederd of uitgescholden te zijn door hun intieme partner.

Zoals we eerder hebben gezien, is er geen significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft de prevalentie van psychologisch geweld, of in ieder geval wat betreft het percentage personen dat dit soort geweld al minstens één keer heeft meegemaakt. Het verschil zit eerder in de frequentie van de feiten. Zoals blijkt uit tabel 6.3 verklaarde 31,2% van de mannelijke slachtoffers die ooit al psychologisch geweld meemaakte in een partnerrelatie (huidige of ex-partner) dat deze feiten 'de hele tijd' of 'vaak' voorkwamen, terwijl dit percentage bij vrouwen oploopt tot 44,5%. Omgekeerd gaf 40,5% van de mannelijke slachtoffers aan dat het geweld zelden voorkwam (dus ook één keer), tegenover 25,9% van de vrouwelijke slachtoffers. **Hoewel psychologisch geweld dus even vaak lijkt voor te komen bij mannen en vrouwen, wijst de analyse van de frequentie van de geweldsepisodes dus op beduidend verschillende situaties.**

Tabel 6.3: Frequentie van psychologisch geweld bij mannen en vrouwen die minstens één keer in hun leven psychologisch geweld door een intieme partner meemaakten

Frequentie van psychologisch geweld door intieme partner	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
De hele tijd Vaak	31,2	346	44,5	517	38,0	863
Soms	28,3*	314	29,6*	345	29,0	659
Zelden (dus ook één keer)	40,5	449	25,9	302	33,0	751
Slachtoffers van psychologisch geweld	**100,0**	**1109**	**100,0**	**1164**	**100,0**	**2273**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 44,5% van de vrouwelijke slachtoffers van psychologisch geweld door een intieme partner gaf aan dat dit geweld vaak of de hele tijd voorkwam.

Fysiek geweld

De prevalentie van fysiek geweld en de details van de verschillende soorten situaties, zoals die werden ervaren, worden weergegeven in tabel 6.4. Zoals we kunnen zien, is de prevalentie van fysiek geweld binnen de algemene bevolking lager dan die van psychologisch geweld, namelijk 11,7% (versus 30,4% voor psychologisch geweld). Voor dergelijke gedragingen is er een significant verschil tussen mannen (8,5%) en vrouwen (14,4%).

De meest gemelde vormen van fysiek geweld waren het gooien van voorwerpen of slaan ('opzettelijk iets naar u gegooid of een klap gegeven op een manier die pijn deed of u beangstigde'). Bijna acht op de tien (77,2%) van de slachtoffers van fysiek geweld, geven aan dit gedrag meegemaakt te hebben. Mannelijke slachtoffers van fysiek geweld (88,1%) maken dit specifieke gedrag significant vaker mee dan vrouwelijke slachtoffers (71,2%). Daarna komen duwen en trekken ('u met opzet geduwd of aan uw haar getrokken op een manier die pijn deed of u beang-

stigde'). Dit gedrag werd meegemaakt door 67,7% van de slachtoffers van fysiek geweld en wordt significant vaker gemeld door vrouwen (80,1%) dan door mannen (onder de verspreidingsdrempel). Tot slot rapporteert iets minder dan de helft van de slachtoffers (43,0%) geslagen of geschopt te zijn ('u met opzet geslagen met de vuist of met een voorwerp, of u geschopt op een manier die pijn deed of u beangstigde'), met een hoger percentage vrouwelijke (45,4%) dan mannelijke slachtoffers (onder de verspreidingsdrempel). De andere – mogelijk ernstigste – feiten die werden gedocumenteerd (verstikking, wurging, verbranding en gebruik van een wapen) werden door een kleiner deel van de slachtoffers ervaren, maar komen doorgaans significant vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. **Vrouwen zijn dus systematisch vaker het slachtoffer van fysiek geweld. En dit geldt des te meer voor de potentieel ernstigste incidenten.**

Tabel 6.4: Overzicht van fysiek geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Fysiek geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	8,5	310	14,4	560	11,7	870
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk) Heeft een van uw partners ooit de volgende dingen gedaan …						
u met opzet geduwd of aan uw haar getrokken op een manier die pijn deed of u beangstigde?	VD		80,1	449	67,7	589
opzettelijk iets naar u gegooid of een klap gegeven op een manier die pijn deed of u beangstigde?	88,1	273	71,2	399	77,2	672
u met opzet geslagen met de vuist of met een voorwerp, of u geschopt op een manier die pijn deed of u beangstigde?	VD		45,4	254	43,0	374
u opzettelijk verbrand?	VD		VD		VD	
met opzet geprobeerd u te verstikken of te wurgen?	VD		20,6	115	14,2	123
gedreigd u aan te vallen of daadwerkelijk aangevallen met een mes, vuurwapen, zuur of een ander wapen?	VD*		14,8*	83	13,5	118
geweld tegen u gebruikt, anders dan hierboven genoemde, op een manier die pijn deed of u beangstigde?	VD		VD		VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 14,4% van de vrouwen gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door haar intieme partner. 80,1% van hen verklaarde dat ze opzettelijk zodanig werd geduwd of aan de haren getrokken dat ze pijn had of bang was.

Zoals we eerder hebben gezien, is er een significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft de prevalentie van fysiek partnergeweld, of in ieder geval wat betreft het percentage personen dat dit soort geweld al minstens één keer heeft meegemaakt in het volwassen leven. Daarnaast kan ook gekeken worden naar de frequentie van de feiten van fysiek geweld binnen eenzelfde relatie. Om methodologische redenen – met name de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Uit tabel 6.5 blijkt dat 29,1% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld aangaf één voorval van fysiek geweld te hebben meegemaakt binnen een partnerrelatie (huidige of ex-partner). De meerderheid (69,5%) rapporteert evenwel dat zij meerdere voorvallen van fysiek geweld hebben ervaren binnen eenzelfde partnerrelatie (huidige of ex-partner). **De analyse van de frequentie van geweldsepisodes suggereert dan ook dat fysiek partnergeweld doorgaans herhaaldelijk voorkomt binnen eenzelfde relatie, in plaats van een eenmalig incident te zijn binnen een (ex-)partnerrelatie.**

Tabel 6.5: Frequentie van fysiek geweld bij vrouwen die minstens eenmaal fysiek geweld door een intieme partner meemaakten

Frequentie van fysiek geweld door een intieme partner	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Één voorval van fysiek geweld binnen eenzelfde intieme relatie	29,1	163
Meerdere voorvallen van fysiek geweld binnen eenzelfde intieme relatie	69,5	389

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 29,1% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld door een intieme partner gaf aan dat dit geweld één keer voorkwam in eenzelfde relatie, en 69,5% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld door een intieme partner gaf aan dat dit geweld meerdere keren voorkwam in eenzelfde relatie.

Seksueel geweld

4,2% van de mannen en vrouwen in de bevolking verklaart minstens één keer in zijn of haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door een intieme partner. Dit soort geweld is waarschijnlijk het meest asymmetrisch, omdat het een zeer klein deel van de mannen treft (onder de verspreidingsdrempel) in vergelijking met vrouwen. Gezien het geringe aantal gevallen van seksueel geweld dat door mannen werd gemeld, zal de rest van dit deel zich uitsluitend richten op de ervaringen van vrouwen.

De situaties staan in tabel 6.6 vermeld zoals ze in de EU-GBV-enquête voorkomen. Aan de hand daarvan kunnen we een onderscheid maken tussen handelingen die gelijkstaan met verkrachting of een poging tot verkrachting en andere handelingen van seksuele aard (‘andere (…) seksuele handelingen die u vernederend of beschamend vond’). Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat 7,2% van de vrouwen het slachtoffer is geweest van verkrachting of een poging tot

verkrachting door een intieme partner en dat 2,8% het slachtoffer is geweest van andere vormen van seksueel geweld door een intieme partner. In totaal gaf 7,6% van de vrouwen aan minstens één keer (bijna) te zijn verkracht en/of het slachtoffer te zijn geweest van een andere vorm van seksueel geweld door een partner of ex-partner.

De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt. Voor elke situatie in tabel 6.6 wordt het aandeel slachtoffers van seksueel geweld berekend om weer te geven hoe dergelijke situaties vertegenwoordigd zijn onder slachtoffers van geweld. De meest voorkomende vorm van seksueel geweld is het tegen de zin seksuele handelingen laten verrichten 'omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren'. 72,3% van de slachtoffers van seksueel geweld maakte melding van dergelijke ervaringen. Gedwongen seksuele handelingen ('door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen') zijn ook veelvoorkomend, aangezien dergelijke situaties door bijna één op de twee slachtoffers (49,7%) werd gemeld. Wat de andere gedocumenteerde categorieën betreft, stellen we vast dat één op de vier slachtoffers (26,9%) geconfronteerd werd met een poging tot geslachtsgemeenschap ('geprobeerd u te dwingen om geslachtsgemeenschap te hebben door u te bedreigen, vast te houden of op de een of andere manier pijn te doen, maar de geslachtsgemeenschap uiteindelijk niet plaatsvond'). Een kleine één op de vijf (18,4%) van de vrouwelijke slachtoffers, tot slot, geeft aan dat ze aangezet is tot seksuele handelingen onder invloed van drugs of alcohol.

Tabel 6.6: Overzicht van seksueel geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van seksueel geweld van 18 tot 74 jaar		
Aandeel slachtoffers van seksueel geweld	7,6	296
Aandeel slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting	7,2	282
Aandeel slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	2,8	108
Soorten situaties gemeld door vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld (meerdere antwoorden mogelijk) Heeft een van uw partners ooit de volgende dingen gedaan … (meerdere antwoorden mogelijk)		
u gedwongen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen?	49,7	147
u aangezet tot seksuele handelingen toen u niet kon weigeren omdat u onder invloed was van alcohol of drugs?	18,4	54
u tegen uw zin seksuele handelingen laten verrichten, omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren?	72,3	214
u gedwongen, bedreigd of gechanteerd om seksuele handelingen te verrichten met iemand anders (tel ook mee als u werd gedwongen in ruil voor geld, spullen of gunsten)?	VD	
geprobeerd om u te dwingen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen, maar waarbij de seksuele handeling of penetratie uiteindelijk niet plaatsvond?	26,9	79
u gedwongen tot andere dan hier genoemde seksuele handelingen die u vernederend of beschamend vond?	36,5	108

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 7,6% van de vrouwen gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door haar intieme partner. 49,7% van die vrouwen verklaarde dat ze tot geslachtsgemeenschap werd gedwongen door bedreiging, fysieke dwang of geweld.

Daarnaast kan ook gekeken worden naar de frequentie van de feiten van seksueel geweld binnen eenzelfde relatie. Ook hier maken we een onderscheid tussen de slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting en de slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld. Om methodologische redenen – met name de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Uit tabel 6.7 blijkt dat 22,3% van de vrouwelijke slachtoffers aangaf één voorval van verkrachting of poging tot verkrachting te hebben meegemaakt binnen een partnerrelatie (huidige of ex-partner). De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting door een intieme partner (74,1%) rapporteert echter meerdere voorvallen van verkrachting of poging tot verkrachting binnen eenzelfde partnerrelatie.

Een vergelijkbaar patroon doet zich voor bij andere vormen van seksueel geweld. Zo'n 13,9% van de vrouwelijke slachtoffers van ander seksueel geweld rapporteert dat het geweld één keer heeft plaatsgevonden binnen eenzelfde relatie, waar 82,4% van de vrouwelijke slachtoffers van ander seksueel geweld aangeeft dat er meerdere voorvallen waren binnen eenzelfde relatie. **De analyse van de frequentie van geweldsepisodes wijst er dus op dat seksueel partnergeweld vaker herhaald plaatsvindt binnen eenzelfde relatie, eerder dan dat het één keer gebeurt.**

Tabel 6.7: Frequentie van seksueel geweld bij vrouwen die minstens eenmaal seksueel geweld door een intieme partner meemaakten

Frequentie van seksueel geweld door een intieme partner	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Bij vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting		
Één voorval van verkrachting of poging tot verkrachting binnen eenzelfde intieme relatie	22,3	63
Meerdere voorvallen van verkrachting of poging tot verkrachting binnen eenzelfde intieme relatie	74,1	209
Bij vrouwelijke slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld		
Één voorval van ander seksueel geweld binnen eenzelfde intieme relatie	13,9	15
Meerdere voorvallen van ander seksueel geweld binnen eenzelfde intieme relatie	82,4	89

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 74,1% van de vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting door een intieme partner gaf aan dat dit geweld meerdere keren voorkwam.

6.2.2. Slachtofferschap van intiem partnergeweld en kindermishandeling

In dit rapport zijn we ook geïnteresseerd in hoe de ervaring van geweld in de kindertijd samengaat met het meemaken van geweld op volwassen leeftijd. In de EU-GBV-enquête konden respondenten aangeven of ze, voor de leeftijd van 15 jaar oud, te maken hadden gehad met de volgende vormen van geweld:

1. Fysiek en/of psychologisch geweld dat gepleegd wordt door één of meerdere ouderfiguren.
2. Blootstelling aan fysiek en/of psychologisch geweld tussen de ouders.
3. Seksueel geweld, dat zowel binnen als buiten de gezinssfeer kan hebben plaatsgevonden.

Specifiek voor slachtofferschap van intiem partnergeweld, zal geëxploreerd worden of mannen en vrouwen die kindermishandeling hebben meegemaakt oververtegenwoordigd zijn onder de slachtoffers van intiem partnergeweld. Om dit te onderzoeken werd een overkoepelende vari-

abele van geweld in de kindertijd gecreëerd, die ervaringen met elk van de boven beschreven subvormen samenneemt. In dit luik beschouwen we een respondent dus als slachtoffer van geweld in de kindertijd wanneer er een ervaring was met één of meerdere van deze drie subvormen van geweld in de kindertijd.

Tabel 6.8 vat de resultaten rond slachtofferschap van intiem partnergeweld en kindermishandeling samen. In de totale bevolking heeft ongeveer drie op de tien respondenten (32,2%) al een vorm van geweld in een intieme partnerrelatie ervaren. We zien hierbij geen verschil tussen mannen en vrouwen.

Binnen de groep die geweld heeft ervaren in de kindertijd, maakten ongeveer vier op de tien respondenten (42,2%) ook intiem partnergeweld mee. Dit aandeel is significant groter dan de 32,2% uit de algemene populatie. **We kunnen dus besluiten dat mannen en vrouwen die in het verleden het slachtoffer werden van kindermishandeling significant vaker intiem partnergeweld meemaken in het volwassen leven dan mannen en vrouwen zonder deze ervaring.**

Bijkomend zien we ook een significant geslachtsverschil. Het aandeel van de vrouwen dat zowel kindermishandeling als intiem partnergeweld meemaakt is significant groter dan het aandeel van de mannen in deze situatie (47,1% tegenover 38,6%). Dus hoewel we geen verschil zien in het aantal vrouwen en mannen die geweld in de partnerrelatie meemaken, zijn er wel meer vrouwen dan mannen die zowel kindermishandeling als intiem partnergeweld meemaken.

Tabel 6.8: Geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest en kindermishandeling

Rapportagecijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Geweld in de kindertijd						
Totale bevolking	33,1*	1212	31,3*	1220	32,2	2432
Groep geweld in de kindertijd meegemaakt	38,6[a]	826	47,1[a]	742	42,2[a]	1568

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 38,6% van de mannen die geweld hebben meegemaakt in de kindertijd, heeft op latere leeftijd geweld door een intieme partner meegemaakt. Dit is significant hoger dan de 33,1% van de mannen in de totale bevolking die partnergeweld meemaakte.

6.2.3. Slachtofferschap van intiem partnergeweld en andere vormen van geweld

Dit onderdeel belicht het gecombineerde voorkomen van intiem partnergeweld en andere vormen van geweld (stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, geweld buiten de partnerrelatie). Anders dan bij kindermishandeling kunnen we hier geen uitspraken doen over het tijdsbestek van dit geweld: we kunnen niet zeggen of deze andere vormen van geweld de ervaring met intiem partnergeweld voorafgingen, opvolgden of samen voorkwamen. Daarentegen kan wel worden nagegaan of slachtoffers van intiem partnergeweld vaker andere vormen van geweld meemaken doorheen de levensloop.

Tabel 6.9 illustreert dat **slachtoffers van stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, of niet-partnergeweld vaker partnergeweld rapporteren dan de totale bevolking**. Terwijl 32,2% van de totale bevolking aangeeft het slachtoffer te zijn geweest van partnergeweld, ligt dat aandeel veel hoger onder personen die ook het slachtoffer waren van stalking (58,6%), seksuele intimidatie op het werk (55,4%) of geweld gepleegd door een niet-partner (54,4%). **Slachtoffers van intiem partnergeweld lijken dus oververtegenwoordigd te zijn onder de slachtoffers van andere vormen van gendergerelateerd geweld.**

Bovendien zien we voor verschillende geweldsvormen een significant geslachtsverschil tussen mannen en vrouwen. Het is opvallend dat binnen de groep slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk, het aandeel mannen dat ook intiem partnergeweld rapporteert (55,4%) significant groter is dan het aantal vrouwen in deze situatie (48,2%). Omgekeerd is het voor niet-partnergeweld zo dat het aandeel van de vrouwen dat deze geweldsvorm én bijkomend ook intiem partnergeweld meemaakt (59,3%) significant groter is dan het aandeel mannen in deze situatie (54,4%). Dit geslachtsverschil is er niet voor stalking: hier is het percentage mannen dat zowel stalking als intiem partnergeweld meemaakt (58,6%) niet significant verschillend van het percentage vrouwen met de ervaring van deze combinatie van geweldsvormen (58,1%).

Tabel 6.9: Geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest en andere vormen van geweld

Slachtoffercijfers	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Totale bevolking	33,1*	1212	31,3*	1220	32,2	2432
Ander meegemaakt geweld						
Groep stalking meegemaakt	58,6[a]*	403	58,1[a]*	540	58,4[a]	943
Groep ongewenst seksueel gedrag op het werk meegemaakt	55,4[a]	358	48,2[a]	538	50,8[a]	896
Groep geweld door een niet-partner meegemaakt	54,4[a]	499	59,3[a]	464	56,7[a]	964

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale bevolking ($p < .05$).
Leeswijzer: 58,6% van de mannen die stalking hebben meegemaakt, heeft ook intiem partnergeweld meegemaakt. Dit is significant hoger dan de 32,2% van de mannen die intiem partnergeweld meemaakte in de totale bevolking.

6.2.4. Slachtofferschap van intiem partnergeweld volgens sociale kenmerken

In dit deel wordt geëxploreerd of bepaalde sociale kenmerken vaker voorkomen bij slachtoffers van intiem partnergeweld. De analyses die hieronder worden voorgesteld zijn hoofdzakelijk beschrijvend en kunnen niet causaal geïnterpreteerd worden. We zoomen hieronder in op de drie grote soorten intiem partnergeweld die in het onderzoek worden gedocumenteerd: psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Tot slot belichten we, binnen de groep die aangeeft al een vorm van geweld te hebben meegemaakt met een huidige of voormalige partner, ook enkele dader- en relatiekenmerken.

Psychologisch geweld (waaronder ook economisch geweld)

De slachtofferpercentages voor psychologisch geweld volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken worden weergegeven in tabel 6.10.

De leeftijdscategorie laat een duidelijk hoger aandeel slachtoffers zien in de groep van 30-44 jaar (33,0%) in vergelijking met het aantal slachtoffers in de totale bevolking (28,2%). Daarnaast zien we een significant lager slachtofferpercentage bij oudere respondenten (65-74 jaar): hier rapporteert slechts 16,1% ooit al psychologisch geweld te hebben meegemaakt in een intieme partnerrelatie. Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat dit leeftijdscriterium niets zegt over de leeftijd waarop het geweld is meegemaakt, we kunnen dit enkel linken aan de leeftijd waarop de respondenten de EU-GBV-enquête hebben ingevuld.

Voor opleidingsniveau zien we een ander beeld bij mannen dan bij vrouwen. Bij vrouwen bevinden significant meer slachtoffers van intiem psychologisch partnergeweld zich onder de vrouwen met een diploma hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs of hoger onderwijs van het korte type (33,4%). Mannelijke slachtoffers bevinden zich dan weer significant vaker in de groep zonder diploma (31,6%) of in de groep met een bachelor, master of doctoraat (32,8%). Mannen met een diploma hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs of hoger onderwijs van het korte type komen dan weer significant minder voor onder de slachtoffers van psychologisch intiem partnergeweld (22,2%).

Ook de werksituatie speelt een rol. Mannen en vrouwen die werkloos (47,9%) of arbeidsongeschikt zijn omwille van een handicap of langdurig gezondheidsprobleem (51,0%) lijken oververtegenwoordigd onder de slachtoffers van intiem psychologisch geweld. Binnen de groep (vroeg) gepensioneerden (18,1%) en studenten (19,6%) komen slachtoffers van psychologisch geweld door een intieme partner dan weer significant minder voor dan in de totale bevolking.

Eén vraag in de EU-GBV-enquête gaat over de perceptie die de respondenten hebben van hun gezondheidstoestand ('Hoe is uw gezondheidstoestand in het algemeen?'). Zoals we in tabel 6.10 kunnen zien, lijkt deze ervaren gezondheidstoestand ook verband te houden met de ervaring van psychologisch geweld. Terwijl het slachtofferpercentage voor alle mannen en vrouwen 28,2% bedraagt, klimt dit percentage naar 40,9% en 38,5% voor mannen en vrouwen die aangeven dat hun gezondheid redelijk of (zeer) slecht is.

Aansluitend bij de 2 vorige variabelen verzamelt de EU-GBV-enquête ook gegevens over langdurige beperkingen (meer dan 6 maanden) bij het uitvoeren van gewone activiteiten ('Bent u vanwege een gezondheidsprobleem beperkt in activiteiten die mensen gewoonlijk doen?'). Binnen de categorieën respondenten die een vorm van beperking ervaren, bevinden zich significant meer slachtoffers van intiem psychologisch partnergeweld (34,2%) dan in de totale bevolking. Respondenten die aangeven geen enkele vorm van beperking te ervaren, bevinden zich dan weer significant minder onder deze slachtoffers (26,7%).

Tot slot bevat de EU-GBV-enquête een vraag over het vermogen van de respondenten om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen ('Kan u zich een onverwachte uitgave van 300 euro veroorloven en met uw eigen middelen betalen?'). Slachtoffers van psychologisch intiem partnergeweld bevinden zich significant vaker in de groep die aangeeft deze uitgave niet te kunnen betalen (35,9%) en significant minder (26,2%) in de groep die aangeeft hier geen problemen mee te hebben.

Uit deze cijfers blijkt dat slachtoffers die zich in een kwetsbare positie bevinden, vaker slachtofferschap van psychologisch geweld in een intieme relatie rapporteren. Vooral onder de respondenten die werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en een slechte gezondheid rapporteren, bevinden zich meer slachtoffers van deze geweldsvorm.

Tabel 6.10: Slachtofferschap van psychologisch geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel vrouwelijke slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	27,9*	1135	28,5*	1167	28,2	2302
Leeftijd						
18-29	VD		28,3	212	26,6	405
30-44	32,3[a]*	364	33,6[a]*	381	33,0[a]	745
45-64	31,3[a]*	494	29,5*	452	30,4	946
65-74	VD		18,0[b]	122	16,1[b]	205
Opleidingsniveau						
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	31,6[a]*	291	29,5*	245	30,7	537
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	22,2[b]	275	33,4[a]	422	24,5[b]	612
Bachelor, master, doctoraat	32,8[a]*	449	29,1*	497	30,8	946
Werksituatie						
Werkend	29,4*	796	29,0*	637	29,2	1433
Werkloos	VD		45,3[a]	81	47,9[a]	146
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	VD		19,7[b]	151	18,1[b]	275
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	VD		52,9[a]	155	51,0[a]	248
Student	VD		21,8[b]	71	19,6[b]	112
Huisman/huisvrouw	VD					
Andere	VD					
Ervaren gezondheidstoestand						
Zeer goed	27,0	383	21,3[b]	220	24,6[b]	603
Goed	24,1[b]*	437	25,0[b]*	503	24,6[b]	940
Gaat wel (redelijk)	43,5[a]	277	38,6[a]	294	40,9[a]	572
Slecht Zeer slecht	VD		52,1[a]	148	38,5[a]	184
Beperkt bij gewone activiteiten						
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	VD		42,5[a]	408	34,2[a]	608
Niet beperkt	29,0*	934	24,3[b]*	756	26,7[b]	1690
In staat om een onverwachte uitgave te betalen						
Ja	27,1*	950	25,2[b]*	790	26,2[b]	1740
Nee	VD		37,8[a]	349	35,9[a]	534

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
[b] Significant lager dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
Leeswijzer: 33,6% van de vrouwen tussen 30 en 44 jaar gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch geweld door haar intieme partner. Dit is significant meer dan het slachtofferpercentage van vrouwen in de totale bevolking.

Zoals eerder vermeld in de sectie over prevalentie, hebben drie vragen uit de EU-GBV-enquête over psychologisch geweld eigenlijk betrekking op economische geweldsvormen. Het gaat om de volgende situaties: een (ex-)partner hebben die (1) verbiedt om te gaan werken (2) de hele gezinsuitgaven beheert en uitgaven extreem controleert en (3) de ID-kaart of paspoort afneemt om te controleren. Deze drie vormen van geweld zijn opgenomen in de statistieken over psychologisch geweld, zoals weergegeven in tabel 6.10, maar worden hieronder ook afzonderlijk geanalyseerd. In de volgende analyse bekijken we of bepaalde sociodemografische kenmerken vrouwen en mannen kwetsbaarder maken voor economisch geweld.

Tabel 6.11 toont aan dat binnen de totale bevolking ongeveer zes op de honderd mensen (5,9%) economisch geweld meemaakten in een (ex-)partnerrelatie. Dit aandeel verschilt niet significant tussen mannen en vrouwen. Voor de verdere analyses van sociodemografische kenmerken richten we ons enkel op de vrouwen, aangezien het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel ligt.

Op basis van de resultaten kunnen we besluiten dat economisch geweld het vaakst voorkomt in de leeftijdscategorie 30 tot 44 jaar. Binnen deze categorie maakt 8,9% van de vrouwen economisch geweld mee, wat significant hoger is dan de 6,1% uit de hele groep. Daarnaast geven vrouwen zonder diploma vaker aan het slachtoffer te zijn geweest van economische geweldsvormen (9,8%) dan vrouwen met een hoger opleidingsniveau (4,3%). De werksituatie lijkt verder een grote rol te spelen: terwijl 4,9% van de werkende vrouwen en 4,2% van de (pre)pensioengerechtigde vrouwen aangeeft economische geweldsvormen te hebben meegemaakt, **is dit bijna één op de vijf vrouwen (19,8%) die arbeidsongeschikt is omwille van een handicap of langdurig gezondheidsprobleem. Binnen deze groep komt economisch geweld dus drie keer vaker voor in vergelijking met vrouwen uit de totale populatie.** Dezelfde vaststelling geldt voor vrouwen die hun gezondheid als 'redelijk' beoordelen, of als slecht. Van de vrouwen die hun gezondheid als 'redelijk' inschatten, geeft 10% aan economische geweldsvormen te hebben ervaren. **De hoogste cijfers worden gevonden bij vrouwen die hun gezondheid als 'slecht' beschouwen: in deze groep zegt meer dan één op de vijf vrouwen (22,2%) ooit het slachtoffer te zijn geweest van economisch partnergeweld. Dit cijfer is bijna vier keer hoger dan in de totale bevolking.** Ook in de volgende categorieën zien we dezelfde trend terugkomen, waarbij economisch partnergeweld vooral vrouwen treft die zich in een meer kwetsbare sociale positie bevinden. Zo zijn vrouwen die zich beperkt (11,4%) of ernstig beperkt (12,6%) voelen in hun dagelijkse activiteiten oververtegenwoordigd onder de slachtoffers van economisch geweld. Dit geldt ook voor vrouwen die aangeven niet in staat te zijn om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen (11,4%).

De resultaten in tabel 6.11 tonen aan dat economisch partnergeweld, hoewel zeldzaam onder alle ondervraagde vrouwen, vaker voorkomt bij vrouwen in een maatschappelijk kwetsbare positie. Vooral vrouwen die arbeidsongeschikt zijn of een slechte gezondheid hebben, lijken meer aan dit soort geweld blootgesteld te zijn.

Tabel 6.11: Slachtofferschap van economisch geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel vrouwelijke slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	6,1	251
Leeftijd		
18-29	VD	
30-44	8,9[a]	102
45-64	6,5	100
65-74	VD	
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	9,8[a]	81
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	6,3	80
Bachelor, master, doctoraat	4,3[b]	74
Werksituatie		
Werkend	4,9[b]	108
Werkloos	VD	
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	4,2[b]	32
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	19,8[a]	58
Student	VD	
Huisman/huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed	VD	
Goed	4,5[b]	91
Gaat wel (redelijk)	10,0[a]	76
Slecht	22,2[a]	52
Zeer slecht	VD	
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	12,6[a]	38
Beperkt, maar niet ernstig	11,4[a]	75
Niet beperkt	4,4[b]	136
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	4,2[b]	131
Nee	11,4[a]	105

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
[b] Significant lager dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
Leeswijzer: 8,9% van de vrouwen tussen de 30 en 44 jaar oud heeft al economisch geweld meegemaakt in een (ex-)partnerrelatie. Dit is significant meer dan de 5,9% uit de totale bevolking.

Fysiek geweld

Het slachtofferschap voor fysiek geweld volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken wordt weergegeven in tabel 6.12. Aangezien percentages voor mannen steeds onder de verspreidingsdrempel lagen, worden enkel de resultaten voor vrouwen besproken in tabel 6.12.

De algemene prevalentie van fysiek geweld tegen vrouwen bedraagt 14,4%. Oudere vrouwen (65-74 jaar) maakten significant minder melding van fysiek geweld. Wat betreft het opleidingsniveau, dat wordt bepaald aan de hand van het hoogst behaalde diploma, zijn vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma statistisch gezien minder vaak het slachtoffer van fysiek geweld dan andere vrouwen, ook al is dit verschil relatief klein. Er zijn significante verschillen qua werksituatie: in vergelijking met een algemene prevalentie van 14,4%, verklaarde 29,8% van de vrouwen die werkloos zijn ooit het slachtoffer geweest te zijn van fysiek geweld. Bij vrouwen die arbeidsongeschikt zijn omwille van een handicap of langdurige ziekte, loopt dit percentage op tot 41,2%. Ter vergelijking: bij werkende vrouwen komt dit percentage uit op 12,1%.

Vrouwen die hun gezondheid als slecht of zeer slecht inschatten, hebben ook een veel hogere prevalentie van slachtofferschap voor fysiek geweld, met een percentage van 34,2%. Voor vrouwen die zeggen dat hun gezondheid goed of zeer goed is, ligt dit percentage met 11,1% een pak lager. Van de vrouwen met een langdurige (meer dan 6 maanden) en al dan niet ernstige beperking om gewone activiteiten uit te oefenen is 26,9% het slachtoffer geweest van fysiek geweld, tegenover 10,5% van de vrouwen zonder beperking. Met andere woorden, één op de vier tegenover één op de tien vrouwen. Wanneer we tot slot kijken naar het vermogen van vrouwen om een uitgave van 300 euro te betalen, blijken er ook binnen dit criterium verschillen te zijn: 22,4% van de vrouwen die een dergelijke uitgave niet kunnen betalen is het slachtoffer geweest van fysiek geweld, tegenover 11,4% van de vrouwen die een dergelijke uitgave wel kunnen opvangen.

Tabel 6.12: Slachtofferschap van fysiek geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel vrouwelijke slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	14,4	560
Leeftijd		
18-29	11,6	72
30-44	16,5	182
45-64	16,2	244
65-74	9,3[b]	62
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	17,0	133
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	15,5	226
Bachelor, master, doctoraat	12,2	201
Werksituatie		
Werkend	12,1	258
Werkloos	29,8[a]	51
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	9,4[b]	71
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	41,2[a]	113
Student	13,5	31
Huisman/huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed Goed	11,1	318
Gaat wel (redelijk)	19,9[a]	147
Slecht Zeer slecht	34,2[a]	94
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	26,9[a]	247
Niet beperkt	10,5	312
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	11,4	343
Nee	22,4[a]	192

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
[b] Significant lager dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
Leeswijzer: 11,6% van de vrouwen van 18 tot 29 jaar gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door haar intieme partner. Dit aandeel is niet significant verschillend van het aandeel van alle vrouwen.

Net als bij psychologisch geweld lijkt ook het aantal vrouwen dat het slachtoffer is van fysiek geweld verband te houden met hun sociaaleconomische kenmerken. **Vooral vrouwen die arbeidsongeschikt zijn en een slechte gezondheid ervaren, rapporteren relatief vaker fysiek geweld.**

Seksueel geweld

De slachtoffercijfers voor seksueel geweld volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken worden weergegeven in tabel 6.13. Opnieuw worden hier enkel de gegevens voor vrouwen besproken, gezien het beperkte aandeel mannelijke slachtoffers. Bij seksueel geweld lijken leeftijd en opleidingsniveau een geringe invloed te hebben op het slachtofferschap van vrouwen. We zien hier geen significante verschillen met het slachtofferpercentage in de gehele groep.

Net als bij psychologisch en fysiek geweld vertoont de analyse van het slachtofferschap voor seksueel geweld volgens werksituatie veel meer contrasten. Bijna één op de vier vrouwen (24,3%) die arbeidsongeschikt zijn omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem, zegt het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door een (ex-)partner. Dit percentage ligt vier keer hoger dan bij de werkende vrouwen en verschilt significant van het slachtofferaandeel in de totale groep.

Net als bij psychologisch en fysiek geweld, variëren de ervaringen van vrouwen met seksueel geweld ook naargelang hun ervaren gezondheidstoestand. Ongeveer één op de vijf vrouwen (19,9%) die aangeven dat hun gezondheid slecht of zeer slecht is, zegt het slachtoffer te zijn geweest van seksueel partnergeweld. Dit is significant meer dan het slachtofferpercentage in de gehele groep. Vrouwen met een zeer goede gezondheid maken dan weer significant minder deel uit van de slachtoffers: bij deze groep bedraagt het percentage 4,0%.

Ook langdurige (meer dan 6 maanden) beperkingen om gewone activiteiten uit te oefenen, worden in verband gebracht met een hogere prevalentie van slachtofferschap. Bij vrouwen die verklaarden dat ze te maken hebben met een (al dan niet ernstige) beperking, was het percentage slachtoffers van seksueel geweld 13,8%, tegenover 5,7% bij vrouwen zonder beperking. Net als bij de andere vormen van geweld, zijn vrouwen in een precaire financiële situatie ook vaker het slachtoffer van seksueel geweld. Bij vrouwen die geen onverwachte uitgave van 300 euro kunnen betalen, stijgt de prevalentie naar 14,5%, tegenover 5,2% bij vrouwen die zo'n uitgave wel kunnen betalen.

Net als bij psychologisch en fysiek geweld lijkt het aantal vrouwen dat het slachtoffer is van seksueel geweld eveneens verband te houden met hun sociaaleconomische kenmerken. **Vrouwen die geen uitgave van 300 euro kunnen betalen, die aangeven dat hun gezondheid slecht is en die niet kunnen werken om gezondheidsredenen bevinden zich vaker onder de slachtoffers van intiem seksueel geweld dan vrouwen zonder deze kenmerken.**

Tabel 6.13: Slachtofferschap van seksueel geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	7,6	296
Leeftijd		
18-29	9,6	60
30-44	8,8	97
45-64	7,0	106
65-74	5,0	33
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	9,5	75
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	7,8	113
Bachelor, master, doctoraat	6,5	107
Werksituatie		
Werkend	5,9	125
Werkloos	VD	
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	3,8[b]	29
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	24,3[a]	67
Student	10,4	24
Huisman/huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed	4,0[b]	38
Goed	6,1	117
Gaat wel (redelijk)	11,5[a]	85
Slecht Zeer slecht	19,9[a]	55
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	13,8[a]	127
Niet beperkt	5,7	168
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	5,2	155
Nee	14,5[a]	124

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS en UCLL. Toelichting bij tabel: IWEPS en UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant hoger dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
[b] Significant lager dan het slachtofferpercentage in de totale groep ($p < .05$).
Leeswijzer: 9,6% van de vrouwen van 18 tot 29 jaar (ongeveer 60 000 vrouwen) gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door haar intieme partner.

6.2.5. Herhaald slachtofferschap van intiem partnergeweld

Het is interessant om dieper in te gaan op het aandeel van de mannen en vrouwen die geweld in meerdere relaties meemaken, een fenomeen dat hier wordt aangeduid met de term herhaald slachtofferschap. In deze paragraaf wordt eerst de prevalentie van herhaald slachtofferschap (6.2.5.1) beschreven en vervolgens de daarmee samenhangende sociodemografische kenmerken (6.2.5.2).

Prevalentie van herhaald slachtofferschap van intiem partnergeweld

We gaan in eerste instantie na hoeveel mannen en vrouwen geweld meemaken in meerdere partnerrelaties. Tabel 6.14 vat deze resultaten samen, zowel voor psychologisch geweld als voor meer '*hands-on*' geweld (fysiek of seksueel geweld).

Wat betreft psychologisch geweld door een intieme partner, geeft de meerderheid van de respondenten (83,6%) aan dit geweld in het kader van één enkele relatie te hebben meegemaakt. Van deze groep meldt meer dan de helft (56,3%) dat het geweld werd gepleegd door een vorige partner – een patroon dat zowel bij mannen als vrouwen wordt waargenomen. Mannen geven daarentegen vaker aan dat het geweld afkomstig is van hun huidige partner (31,2%) dan vrouwen (23,6%). **Er is echter ook een niet onaanzienlijke groep (16,4%) die psychologisch geweld in meerdere relaties heeft ervaren. Dit herhaalde slachtofferschap betreft ofwel meerdere ex-partners (9,9%), ofwel één of meerdere ex-partners én de huidige partner (6,5%).** Voor deze subgroep is het niet mogelijk om verschillen tussen vrouwen en mannen te analyseren, omdat het aantal mannen onder de drempelwaarde ligt.

Voor fysiek of seksueel geweld door een intieme partner geeft de meerderheid van de bevraagde mannen en vrouwen aan dit geweld binnen één enkele relatie te hebben meegemaakt (96,5%). Seksueel en fysiek geweld worden door bijna een vijfde (18,3%) van de vrouwen meegemaakt binnen de huidige relatie. Bij mannen ligt dit aantal onder de verspreidingsdrempel. **De grootste groep respondenten die een ervaring heeft met seksueel of fysiek intiem geweld, maakte dit mee bij één vorige partner (80,1%).** Dit aantal is groter bij mannen dan bij vrouwen (84,7% tegenover 77,5%). De groep die in meerdere relaties het slachtoffer was van fysiek of seksueel geweld ligt zowel bij mannen als vrouwen onder de verspreidingsdrempel. **Het lijkt dus, vanuit het perspectief van slachtoffers, eerder uitzonderlijk te zijn dat fysiek of seksueel geweld zich in meerdere partnerrelaties voordoet.**

Tabel 6.14: Prevalentie van partnergeweld bij mannen en vrouwen in meerdere partnerrelaties

Soorten geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Ervaringen met psychologisch geweld volgens partner						
Enkel door huidige partner	31,2	353	23,6	275	27,3	628
Enkel door één vroegere partner	54,2*	616	58,2*	679	56,3	1295
Door meerdere vroegere partners	VD		13,3	155	9,9	227
Door zowel huidige partner als vroegere partner(s)	VD		4,9	57	6,5	150
Ervaringen met fysiek of seksueel geweld volgens partner						
Enkel door huidige partner	VD		18,3	117	16,4	168
Enkel door één vroegere partner	84,7	318	77,5	499	80,1	818
Door meerdere vroegere partners	VD					
Door zowel huidige partner als vroegere partner(s)	VD					

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 31,2% van de mannen die aangaven een ervaring te hebben met psychologisch geweld door een intieme partner, maakt dit geweld mee in hun huidige partnerrelatie.

Kwetsbaarheid voor herhaald slachtofferschap van intiem partnergeweld

We bekijken hieronder meer in detail de variaties in herhaald slachtofferschap volgens het sociodemografisch profiel van slachtoffers van partnergeweld. Herhaald geweld verwijst hier opnieuw naar ervaringen van geweld in meer dan één relatie. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden de meeste analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

De analyses in tabel 6.15 laten significante verschillen zien tussen de verschillende leeftijdscategorieën. Zo werd 7,6% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar, en 7,0% van de vrouwen tussen 30-44 jaar op volwassen leeftijd met geweld geconfronteerd dat werd gepleegd door meer dan één intieme partner, wat allebei significant meer is dan het percentage onder de algemene vrouwelijke bevolking (5,4%). Voor de categorie vrouwen tussen 45-64 jaar verschilt het percentage niet significant met het percentage voor alle vrouwen samen. **Verhoudingsgewijs geven dus meer vrouwen tussen de 18-44 jaar aan het slachtoffer te zijn geworden van partnergeweld in meerdere relaties.**

De analyse van de slachtofferpercentages volgens het hoogst behaalde diploma (opleidingsniveau) toont aan dat er geen significante verschillen zijn in rapportage tussen de verschillende groepen.

Tabel 6.15 toont daarnaast dat **vrouwen die nooit gehuwd of wettelijk samenwonend geweest zijn (9,0%) of gescheiden zijn (10,9%) significant vaker aangeven het slachtoffer te zijn geweest van partnergeweld in meerdere partnerrelaties dan de totale groep vrouwen**.

Wat betreft de werksituatie liggen de meeste resultaten onder de verspreidingsdrempel. Wel zien we dat vrouwen die werken geen significant hoger of lager risico lopen om het slachtoffer te worden van partnergeweld door meerdere partners (5,4%) in vergelijking met de totale steekgroep.

Wat de gezondheidstoestand betreft, lopen vrouwen die hun gezondheid als zeer goed, goed, of redelijk beoordelen, geen significant hoger of lager risico op herhaald slachtofferschap dan de algemene vrouwelijke bevolking (5,1 tegenover 5,4%). **Vrouwen die daarentegen aangeven dat ze bij gewone activiteiten (ernstig) beperkt zijn (10,7%), rapporteren significant vaker slachtofferschap van intiem partnergeweld in meerdere relaties dan vrouwen uit de algemene bevolking.**

Wanneer we kijken naar het vermogen van vrouwen om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen, wat tot op zekere hoogte gelinkt is aan hun werksituatie, stellen we vast dat **vrouwen die niet in staat zijn zo'n uitgave te betalen, ook significant vaker dan vrouwen uit de totale bevolkingsgroep rapporteren dat ze het slachtoffer werden van partnergeweld in meerdere relaties (8,9%)**.

Tabel 6.15: Herhaald slachtofferschap van intiem partnergeweld volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar van partnergeweld in meerdere relaties	5,4	222
Leeftijd		
18-29	7,6	57
30-44	7,0	79
45-64	5,0	77
65-74	VD	
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	6,9	57
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	4,4	55
Bachelor, master, doctoraat	5,4	93
Burgerlijke staat		
Nooit gehuwd of wettelijk samenwonend geweest	9,0	90
Gehuwd of wettelijk samenwonend	3,1	75
Gescheiden	10,9	52
Weduwe	VD	
Werksituatie		
Werkend	5,4	119
Werkloos	VD	
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	VD	
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	VD	
Student	VD	
Huisman/huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed Goed Gaat wel (redelijk)	5,1	196
Slecht Zeer slecht	VD	
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt Beperkt, maar niet ernstig	10,7	103
Niet beperkt	3,8	119
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	4,0	124
Nee	8,9	82
Verstedelijkingsgraad		
Grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden)	6,3	80
Steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden) Plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden)	0,9	26

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 5,4% van de vrouwelijke slachtoffers heeft intiem partnergeweld meegemaakt in meerdere partnerrelaties.

6.2.6. Kenmerken van daders van intiem partnergeweld

Binnen de groep respondenten die aangaf al geweld meegemaakt te hebben met de huidige partner, werden enkele partner- en relatiekenmerken in kaart gebracht. Deze gegevens hebben betrekking op de gewelddadige partner, zoals gerapporteerd door het slachtoffer.

Tabel 6.16 laat zien dat partners waarvan aangegeven wordt dat ze in de relatie al gewelddadig zijn geweest, het vaakst tussen de 30 en de 64 jaar oud zijn (39,3% tussen de 30 en 44 jaar oud, 39,6% tussen de 45 en 64 jaar oud). Dit betreft hun huidige leeftijd, en doet geen uitspraak over de leeftijd waarop ze het geweld gepleegd hebben.

Qua opleidingsniveau zien we dat één op de vier (25,1%) geen diploma heeft. De overige groep heeft ofwel een diploma secundair onderwijs of hoger onderwijs van het korte type (38,1%) of beschikt over een diploma hoger onderwijs (36,7%). De meerderheid is werkend (65,8%), een subgroep is gepensioneerd (13,9%).

Relaties waarin dit geweld voorkomt zijn vaak langdurig: tussen de 5 en 10 jaar (19,2%), tussen de 10 en 20 jaar (21,3%) of tussen de 20 en 30 jaar (27,0%) zijn de meest frequent gerapporteerde relatieduren.

Binnen meer dan één op de vier (26,6%) relaties waarin geweld met de huidige partner voorkomt, geeft het slachtoffer aan afhankelijk te zijn van de partner voor geld, basisbehoeften (zoals voeding en huisvesting), verblijfsvergunning of een andere reden.

Een kleine groep (6,4%) van de respondenten geeft aan dat hun huidige partner met wie ze geweld meemaakten bekend is bij de politie omwille van gewelddadig gedrag.

Tabel 6.16: Partner- en relatiekenmerken bij mannen en vrouwen die minstens eenmaal intiem partnergeweld meemaakten in de huidige relatie

Partner en relatiekenmerken	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Leeftijd van de gewelddadige partner						
18-29	VD		13,9	42	12,1	75
30-44	VD		32,7	99	39,3	244
45-64	VD		40,5	122	39,6	246
65-74	VD		12,9	39	9,0	56
Opleidingsniveau van de gewelddadige partner						
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	VD		19,9	54	25,1	157
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	VD		45,0	122	38,1	238
Bachelor, master, doctoraat	VD		35,1	95	36,7	229
Werksituatie van de gewelddadige partner						
Werkend	66,4*	249	65,0*	205	65,8	454
Werkloos	VD					
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	VD		21,8	68	13,9	96
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	VD					
Student	VD					
Huisman/huisvrouw	VD					
Andere	VD					
Duur van de relatie met de gewelddadige partner						
Minder dan 1 jaar	VD					
Tussen de 1 en 5 jaar	VD		11,7	36	9,1	62
Tussen de 5 en 10 jaar	VD		15,3	48	19,2	131
Tussen de 10 en 20 jaar	VD		23,1	72	21,3	145
Tussen de 20 en 30 jaar	VD		18,0	57	27,0	184
Tussen de 30 en 40 jaar	VD		13,5	42	10,2	69
Meer dan 40 jaar	VD		16,5	52	12,4	84
Afhankelijk van gewelddadige partner voor basisbehoeften						
Ja	VD		30,5	96	26,6	184
Gewelddadige partner bekend bij politie omwille van gewelddadig gedrag						
Ja	VD		8,1	25	6,4	44

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
* Niet-significant geslachtsverschil.
Leeswijzer: Binnen de groep respondenten die een geweldservaring hadden met hun huidige partner, geeft 12,1% aan dat hun partner tussen de 18 en 29 jaar oud is.

Enkele partner- en relatiekenmerken werden ook in kaart gebracht bij de groep die aangaf al geweld meegemaakt te hebben in **een voormalige partnerrelatie**. Ook hier is het zo dat slachtoffers rapporteerden over deze kenmerken van hun voormalige gewelddadige partner. Gezien het aantal mannelijke slachtoffers dat hierover gerapporteerd heeft onder de verspreidingsdrempel ligt, geeft tabel 6.17 enkel de partner- en relatiekenmerken mee van vrouwelijke slachtoffers.

Tabel 6.17 laat zien dat deze gewelddadige voormalige partners weinig specifieke kenmerken hebben: ze zijn gelijkaardig verdeeld over de verschillende opleidingsniveaus. Ook wat betreft relatieduur zien we een grote verscheidenheid. Toch komt van de verschillende gerapporteerde relatieduren het meest voor dat de relatie met de gewelddadige ex-partner tussen de 1 en 5 jaar duurde (31,9%).

Twee op de drie van de respondenten (66,4%) geven aan zelf weggegaan te zijn bij de voormalige partner. Bij iets meer dan de helft (55,2%) was het geweld hiertoe de belangrijkste reden. Bij de andere helft gaf het meegemaakte geweld dus minder of niet de doorslag om de relatie te verbreken.

Het is daarnaast ook opvallend dat één op de drie (33,8%) van de vrouwelijke slachtoffers aangeeft dat de voormalige partner die gewelddadig was ook bekend stond bij de politie omwille van ander gewelddadig gedrag.

Tabel 6.17: Partner- en relatiekenmerken bij vrouwen die minstens eenmaal intiem partnergeweld meemaakten in een voormalige relatie

Partner en relatiekenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Opleidingsniveau van de voormalige gewelddadige partner		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	36,3	158
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	39,9	174
Bachelor, master, doctoraat	23,8	103
Duur van de relatie met de voormalige gewelddadige partner		
Minder dan 1 jaar	11,7	62
Tussen de 1 en 5 jaar	31,9	169
Tussen de 5 en 10 jaar	23,6	125
Tussen de 10 en 20 jaar	24,5	130
Tussen de 20 en 30 jaar	6,6	35
Tussen de 30 en 40 jaar	VD	
Meer dan 40 jaar	VD	
Beslissing einde relatie		
Respondent verliet partner	69,3	378
Partner verliet respondent	13,8	75
Gezamenlijke beslissing om uit elkaar te gaan	9,3	50
Anders (bv. partner overleden)	7,6	41
Geweld als oorzaak einde relatie		
Ja, als belangrijkste reden	62,6	342
Ja, maar niet de belangrijkste reden	13,7	75
Nee	23,2	126
Voormalige gewelddadige partner bekend bij politie omwille van gewelddadig gedrag		
Ja	33,8	184

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Binnen de groep vrouwelijke respondenten die een geweldservaring hadden met een voormalige partner, geeft 36,3% aan dat hun ex-partner geen diploma heeft.

6.2.7. Gevolgen van intiem partnergeweld

Tabel 6.18 beschrijft de verschillende soorten gevolgen die bevraagd werden in de EU-GBV-enquête voor partnergeweld. Deze tabel geeft deze gevolgen enkel voor vrouwelijke slachtoffers weer, gezien het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel ligt.

In deze tabel worden steeds zowel de gevolgen na een eenmalige ervaring met partnergeweld (door de huidige of voormalige partner) in kaart gebracht, alsook de gevolgen na meerdere ervaringen met geweld door de huidige of voormalige partner. Herhaald slachtofferschap gaat in deze context dus over meerdere geweldsdaden door één (ex-)partner.

In totaal heeft 30,3% van de vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld aangegeven dat zij het slachtoffer werden van één of meer lichamelijke verwondingen. Deze lichamelijke verwondingen komen vaker voor na herhaald partnergeweld dan na eenmalig partnergeweld.

Van de vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld geeft 5% ook aan dat zij blijvende lichamelijke klachten ervaren, zoals littekens, zicht- of gehoorverlies, of hiv als gevolg van verkrachting.

Psychologische klachten, zoals een depressie, paniekaanvallen, concentratieproblemen, slaap- of eetproblemen of andere klachten, werden gerapporteerd door 29,9% van de vrouwelijke slachtoffers.

Binnen de groep vrouwelijke slachtoffers die verwondingen hebben opgelopen, gaat het in het grootste deel van de gevallen over lichte kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen of een bloedneus als gevolg van partnergeweld (90,8%). Sneeën, schrammen en brandwonden als gevolg van partnergeweld worden gerapporteerd door drie op de tien vrouwen die aangeven verwondingen te hebben opgelopen (30,5%). De andere gevolgen die bevraagd werden, zijn minder gerapporteerd, zoals een hoofdwond of hersenbeschadiging (16,2%), botbreuken of gebroken neus/tanden (11,9%), genitale verwondingen (11,4%), en inwendige verwondingen (11,0%).

Een klein aandeel van de vrouwen die lichamelijke gevolgen na partnergeweld ervaren (6,5%) geeft een zwangerschap aan als gevolg van het geweld. Een miskraam of andere lichamelijke verwondingen die bevraagd werden als gevolg van partnergeweld zijn wel aanwezig, maar bevinden zich onder de verspreidingsdrempel en worden om die reden niet in de tabel getoond. Dat wil echter niet zeggen dat deze gevolgen nooit voorkomen.

Voor alle soorten gevolgen is het zo dat het percentage vrouwen dat deze gevolgen rapporteert steeds hoger ligt bij herhaald partnergeweld (d.w.z. een (ex-)partner die meer dan eenmaal gewelddadig was) dan bij eenmalig partnergeweld.

Tabel 6.18: Fysieke en psychologische gevolgen bij vrouwen die minstens één keer in hun leven geweld meemaakten door een (ex-)partner

Fysieke en psychologische gevolgen (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Fysieke en psychologische gevolgen		
Totaal aantal slachtoffers met één of meer lichamelijke verwondingen[a]	30,3	370
Als gevolg van herhaald partnergeweld[a]	27,5	336
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[a]	2,8	34
Totaal aantal slachtoffers met blijvende lichamelijke klachten, bv. littekens, zicht- of gehoorverlies, hiv als gevolg van verkrachting[a,b]	5,0	61
Totaal aantal slachtoffers met psychologische klachten. Bv. een depressie, paniekaanvallen, concentratieproblemen, slaap- of eetproblemen of andere klachten[b]	29,9	365
Heeft u één of meer van onderstaande gevolgen gehad na wat er gebeurd is? Had u ...		
... lichte kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen of een bloedneus?[c]	**90,8**	**336**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	92,0	309
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	79,4	27
... sneeën/schrammen/brandwonden?[c]	**30,5**	**113**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	31,5	106
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	VD	
... botbreuken, gebroken neus/tanden?[c]	**11,9**	**44**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	11,6	39
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	14,7	5
... een hoofdwond of hersenbeschadiging?[c]	**16,2**	**60**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	15,8	53
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	VD	
... inwendige verwondingen?[c]	**11,0**	**41**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	11,9	40
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	VD	
... genitale verwondingen?[c]	**11,4**	**42**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	12,2	41
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	VD	
... een miskraam?[c,d]	**VD**	
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c,d]	VD	
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c,d]	VD	
... een zwangerschap?[c,d]	**6,5**	**24**
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c,d]	7,1	24
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c,d]	VD	
... andere lichamelijke verwondingen[c]	**VD**	
Als gevolg van herhaald partnergeweld[c]	VD	
Als gevolg van eenmalig partnergeweld[c]	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Relatief ten opzichte van het totaal aantal slachtoffers van (eenmalig/herhaald) partnergeweld.
[b] Dit gevolg werd enkel in kaart gebracht voor herhaaldelijk partnergeweld.
[c] Relatief ten opzichte van het totaal aantal slachtoffers met één of meer lichamelijke verwondingen.
[d] Deze vraag werd enkel gesteld aan de vrouwelijke deelnemers.
Leeswijzer: 29,9% van alle vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld ervaart psychologische klachten als gevolg van het geweld. 30,3% van alle slachtoffers van partnergeweld ervaart één of meer lichamelijke klachten als gevolg van het geweld. Van de vrouwelijke slachtoffers die lichamelijke gevolgen van partnergeweld rapporteren, geeft de overgrote meerderheid (90,8%) aan last te hebben gehad van kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen of een bloedneus.

Specifiek voor de laatste ervaring van partnergeweld, werden ook nog **socio-economische gevolgen** bevraagd, zowel voor de huidige als voormalige gewelddadige partnerrelatie(s).

Opnieuw kunnen we enkel de resultaten voor vrouwelijke slachtoffers weergeven, daar het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel ligt.

Tabel 6.19 laat zien dat meer dan acht op de tien vrouwen (84,2%) die de laatste vijf jaar intiem partnergeweld meemaakten, aangeven dat zij socio-economische gevolgen ervaarden na het laatste voorval van partnergeweld. Slachtoffers rapporteerden het vaakst dat zij het huishouden niet konden doen (77,8%) door het geweld of dat zij medicatie gebruikt hebben om met het voorval om te gaan (31,2%).

Tabel 6.19: Socio-economische gevolgen van de laatste ervaring met partnergeweld (<5 jaar geleden)

Socio-economische gevolgen (meerdere antwoorden mogelijk)	**Vrouwen**	
	%	Aantal (duizenden)
Totaal aantal slachtoffers dat socio-economische gevolgen heeft gerapporteerd	**84,2**	**176**
Ik moest in het ziekenhuis blijven	VD	
Een arts of verpleegkundige heeft me onderzocht, maar ik hoefde niet in het ziekenhuis te blijven	17,0	30
Ik ben niet onderzocht of behandeld, maar dat had wel gemoeten	5,1	9
Ik heb na het voorval een tijdje vrij genomen van werk of studie	17,6	31
Ik kon na het voorval niet het huishouden doen of voor de kinderen zorgen	77,8	137
Ik heb ooit medicijnen gebruikt om met dit voorval om te kunnen gaan	31,2	55
Ik heb ooit alcohol of drugs gebruikt om met dit voorval om te kunnen gaan	12,5	22

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 84,2% van de slachtoffers van partnergeweld geeft aan dat zij socio-economische gevolgen ervaren door het laatste voorval van partnergeweld (< 5 jaar geleden).

Intiem partnergeweld kan daarnaast ook een **impact hebben op het gezinsleven**. Deze impact werd nagegaan voor respondenten die aangaven dat zij meer dan één voorval van intiem partnergeweld hebben ervaren, met hun huidige partner of een ex-partner.

Tabel 6.20 vat de resultaten van de impact op het gezinsleven door herhaaldelijk intiem partnergeweld samen. Dit zijn enkel resultaten voor vrouwelijke slachtoffers, want het aantal mannen lag onder de verspreidingsdrempel.

Vrouwen die een zwangerschap hebben meegemaakt met een huidige of voormalige partner die op een bepaald moment gewelddadig gedrag heeft vertoond, werden hierover bevraagd. Bij 20,9% van deze vrouwen vond geen geweld plaats tijdens de zwangerschap. Bij 12,4% van deze vrouwen bleef het geweld even aanwezig als voor de zwangerschap. Daarnaast zijn er ook vrou-

wen die aangeven dat het geweld toenam of afnam tijdens de zwangerschap, en andere rapporteren dat het geweld startte tijdens de zwangerschap. Hoewel deze laatste antwoorden onder de verspreidingsdrempel liggen, werden ze wel degelijk gerapporteerd door sommige vrouwen.

De impact van het herhaald partnergeweld op de aanwezige kinderen in het gezin werd eveneens onderzocht. **Van de vrouwen die herhaald partnergeweld hebben ervaren en inwonende kinderen hadden, rapporteren zes op de tien (63,9%) dat de kinderen soms (30,8%) of vaak (33,1%) iets gezien of gehoord hebben van de geweldssituaties.** De meerderheid van deze vrouwen (65,4%) rapporteert dat de kinderen nooit zelf geweld hebben meegemaakt dat gepleegd werd door deze partner. Ongeveer één op de drie vrouwelijke slachtoffers geeft aan dat er zelden (12,2%), soms (13,8%), of vaak (onder VD) ook geweld op de kinderen plaatsvond.

Tabel 6.20: Impact op het gezinsleven bij vrouwelijke slachtoffers van meerdere geweldservaringen door dezelfde (ex-)partner

Impact op het gezinsleven (meerdere antwoorden mogelijk)	**Vrouwen**	
	%	Aantal (duizenden)
Wat gebeurde tijdens uw zwangerschap met het gewelddadig gedrag?		
Het bleef hetzelfde	12,4	52
Het werd minder	VD	
Het werd erger	VD	
Het begon toen	VD	
Partner gebruikte geen geweld tijdens de zwangerschap	20,9	88
Hebben de kinderen wel eens iets gezien of gehoord van de voorvallen toen het plaatsvond?		
Ja, zelden	15,4	40
Ja, soms	30,8	80
Ja, vaak	33,1	86
Nee, ik denk het niet	20,8	54
Heeft minstens één van uw kinderen wel eens zelf geweld door uw partner meegemaakt?		
Ja, zelden	12,3	32
Ja, soms	13,8	36
Ja, vaak	VD	
Nee, ik denk het niet	65,4	170

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 12,4% van de vrouwen die een zwangerschap beleefden met een huidige of voormalige partner die op een bepaald moment gewelddadig gedrag stelde, rapporteert dat het geweld even aanwezig bleef tijdens deze zwangerschap. Van de respondenten met inwonende kinderen die met een (ex-)partner samenwoonden die gewelddadig gedrag stelde, geeft meer dan de helft van de vrouwelijke slachtoffers aan dat de kinderen soms of vaak iets gezien of gehoord hebben. Daarnaast geeft 65,4% aan dat de kinderen zelf geen geweld meemaakten door deze partner.

6.2.8. Percepties van intiem partnergeweld

In deze sectie wordt eerst onderzocht hoe vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld (aangezien het aantal mannelijke slachtoffers onder de verspreidingsdrempel ligt) de geweldservaringen binnen hun huidige of vroegere relatie waarnemen. We maken hierbij een onderscheid tussen de perceptie van geweld gepleegd door een huidige partner en die van geweld gepleegd door een ex-partner. Tot slot belichten we hoe Belgische vrouwen en mannen de prevalentie van partnergeweld in de algemene bevolking inschatten.

Tabel 6.21 presenteert de percepties van vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld door een huidige en voormalige partner. Slechts een klein percentage (onder de verspreidingsdrempel) van de respondenten geeft aan dat ze het gevoel hadden dat hun leven in gevaar was bij geweld dat gepleegd werd door een huidige partner. Dit percentage is significant groter bij geweld door een voormalige partner: hier geven meer dan vier op de tien vrouwen (44,3%) aan dat ze bij hun voormalige partner ooit het gevoel hebben gehad dat hun leven in gevaar was.

Vervolgens werd gepeild naar hoe slachtoffers van intiem partnergeweld de ernst van het ervaren geweld inschatten. Zij dienden zich voor deze inschatting te baseren op het laatste voorval dat ze hadden meegemaakt. Ook hier zien we een impact van wie dit geweld pleegde (huidige partner of voormalige partner): geweld dat gepleegd werd door de voormalige partner krijgt significant vaker de inschatting ‘erg ernstig’ geweest te zijn en wordt significant minder als ‘niet zo ernstig’ benoemd in vergelijking met geweld door de huidige partner.

Slachtoffers werden tot slot bevraagd hoe ze het geweld dat ze met de partner meemaakten zouden benoemen. Opnieuw zien we verschillen naargelang de dader van het geweld: geweld dat gepleegd werd door een huidige partner wordt significant minder een misdrijf genoemd (onder de verspreidingsdrempel) dan geweld door een voormalige partner. Geweld door die laatste wordt door de helft van de vrouwelijke slachtoffers (50,2%) als misdrijf benoemd. Geweld gepleegd door de huidige partner krijgt dan weer vaker de classificatie als iets dat ‘verkeerd is, maar geen misdrijf’ (52,5%) of ‘gewoon iets dat gebeurt’ (25,1%) in vergelijking met geweld door een voormalige partner (38,9% en 9,0%).

Concluderend kunnen we stellen dat slachtoffers het geweld doorgaans als minder ernstig percipiëren wanneer dit geweld gepleegd werd door een partner waarmee ze ook op het moment van het onderzoek nog een relatie hadden.

Tabel 6.21: Percepties na partnergeweld bij vrouwelijke slachtoffers die minstens één keer geweld door een (ex-)partner meemaakten

Percepties rond geweld met huidige partner	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Ik had het gevoel dat mijn leven in gevaar was	VD[a]	
Hoe ingrijpend was het laatste voorval van geweld met de huidige partner voor u?		
Erg ernstig	VD[a]	
Een beetje ernstig	32,7	27
Niet zo ernstig	26,1[a]	22
Helemaal niet ernstig	VD	
Als u denkt aan het geweld dat u met uw huidige partner heeft meegemaakt, hoe zou u dat dan omschrijven?		
Het was een misdrijf	VD[a]	
Het was verkeerd, maar geen misdrijf	52,5[a]	64
Het was gewoon iets wat gebeurt	25,1[a]	30
Percepties rond geweld met voormalige partner	**Vrouwen**	
	%	Aantal (duizenden)
Ik had het gevoel dat mijn leven in gevaar was	44,3[a]	243
Hoe ingrijpend was het laatste voorval van geweld met uw voormalige partner voor u?		
Erg ernstig	44,5	55
Een beetje ernstig	37,1	46
Niet zo ernstig	14,9[a]	18
Helemaal niet ernstig	VD	
Als u denkt aan het geweld dat u met uw voormalige partner heeft meegemaakt, hoe zou u dat dan omschrijven?		
Het was een misdrijf	50,2[a]	276
Het was verkeerd, maar geen misdrijf	38,9[a]	214
Het was gewoon iets wat gebeurt	9,0[a]	49

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
[a] Significant verschillend tussen geweld door huidige partner en voormalige partner.
Leeswijzer: 26,1% van de vrouwelijke slachtoffers die geweld meemaakten met een huidige partner categoriseert het laatste voorval van dit geweld als 'niet zo ernstig'. Dit is significant meer dan de 14,9% die het laatste voorval van geweld met een voormalige partner als 'niet zo ernstig' benoemt.

Tabel 6.22 geeft weer hoe vaak vrouwen en mannen denken dat partnergeweld tegen vrouwen en mannen voorkomt in België. Alle deelnemers aan het onderzoek – ongeacht of ze zelf ervaring hebben met partnergeweld of niet – werd gevraagd een inschatting te maken van de prevalentie van dit geweld tegenover zowel vrouwen als mannen.

Wanneer het gaat om het voorkomen van partnergeweld tegen vrouwen in België, denkt 17,5% van de bevolking dat dit heel vaak voorkomt. De meerderheid schat het voorkomen als 'vaak' in (53,0%). Ongeveer één op de vier denkt dat dit geweld niet zo vaak voorkomt (23,2%) en een kleine minderheid (1,9%) schat in dat dit geweld zelden of nooit voorkomt. We zien significante verschillen tussen vrouwen en mannen waarbij vrouwen de prevalentie steeds hoger inschatten dan mannen.

De prevalentie van partnergeweld tegen mannen wordt lager ingeschat: slechts 2,7% van de bevolking denkt dat dit heel vaak voorkomt, terwijl een kleine één op de drie (29,1%) het voorkomen als vaak inschat. Hier denkt de grootste groep (49,4%) dat dit geweld niet zo vaak voorkomt; 13,4% schat in dat partnergeweld tegen mannen zelden of nooit gebeurt. We zien een aantal significante verschillen tussen vrouwen en mannen, waarbij vrouwen de prevalentie opnieuw meestal hoger inschatten dan mannen.

Concluderend kunnen we stellen dat partnergeweld tegen vrouwen als veel meer voorkomend wordt ingeschat dan partnergeweld tegen mannen. Vrouwen schatten de prevalentie van zowel partnergeweld tegen vrouwen als tegen mannen doorgaans hoger in dan mannen.

Tabel 6.22: Inschatting prevalentie partnergeweld door de totale bevolking

Inschatting prevalentie	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Hoe vaak denkt u dat partnergeweld tegen vrouwen voorkomt in België?						
Heel vaak	11,2	455	23,7	970	17,5	1425
Vaak	49,4	2007	56,6	2316	53,0	4323
Niet zo vaak	31,9	1297	14,7	599	23,2	1896
Zelden of nooit	VD		0,9	36	1,9	1554
Hoe vaak denkt u dat partnergeweld tegen mannen voorkomt in België?						
Heel vaak	VD		3,9	158	2,7	222
Vaak	24,8	1010	33,3	1364	29,1	2375
Niet zo vaak	49,4*	2007	49,5*	2025	49,4	4032
Zelden of nooit	19,1	777	7,8	317	13,4	1095

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: 11,2% van de mannen in de totale groep schat in dat partnergeweld tegen vrouwen heel vaak voorkomt in België. Bij de vrouwen bedraagt dit percentage 23,7%. Dit is een significant verschil.

6.2.9. Rapportage van geweld en kennis over de hulpdiensten

In dit deel wordt belicht in welke mate slachtoffers van intiem partnergeweld hun ervaring rapporteren, zowel op een informele (bv. aan iemand uit het dichte netwerk) als een formele manier (bv. aangifte bij politie). Tabel 6.23 vat een aantal gegevens rond rapportering samen van de groep respondenten die ooit in de levensloop een ervaring met partnergeweld had. Het eerste onderdeel van de tabel bevat de cijfers van alle respondenten die ooit een ervaring met partnergeweld hadden. De meerderheid van de respondenten (70,1%) heeft hierover een vriend, gezinslid of familielid in vertrouwen genomen. Mannen en vrouwen lijken hier niet in te verschillen en spreken even gemakkelijk iemand uit het netwerk aan rond het meegemaakte partnergeweld. Spreken met een medische zorgverlener (29,5%) of de politie (27,6%) gebeurde door bijna één op de drie slachtoffers op een bepaald moment doorheen de levensloop. Contact opnemen met een hulplijn of slachtofferorganisatie is het minst frequent (6,6%). In het tweede deel van de tabel wordt de groep opgesplitst volgens de partner die het geweld gepleegd heeft: de huidige partner of een voormalige partner. We zien significante verschillen tussen beide groepen voor wat betreft het inlichten van het dichte netwerk rond het partnergeweld en de stap zetten naar de politie: **het aantal slachtoffers dat over het partnergeweld praat met een vriend, gezinslid of familielid of met de politie is kleiner wanneer het geweld gepleegd wordt door een partner met wie er op dit moment een relatie is**. Voor wat betreft het praten met medische zorgverleners/sociale dienst of een slachtofferorganisatie vinden we geen verschillen tussen beide groepen.

Tabel 6.23: Rapportage door mannen en vrouwen die intiem partnergeweld hebben meegemaakt

Rapportage	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Alle ervaringen met partnergeweld samen - Heeft u wel eens over deze gebeurtenissen gepraat met ...						
Een vriend, gezinslid, of familielid?	70,0*	264	70,2*	471	70,1	735
Een arts of verpleegkundige (medische staf) of sociale dienst (OCMW, CAW ...)?	VD		33,1	222	29,5	309
Een hulplijn of contact gezocht met een organisatie voor slachtofferhulp?	VD		9,4	63	6,6	69
De politie?	VD		34,1	229	27,6	289
Geweldservaringen met de HUIDIGE partner - Heeft u wel eens over deze gebeurtenissen gepraat met ...						
Een vriend, gezinslid, of familielid?	VD		63,6	77	52,6[a]	91
Een arts of verpleegkundige (medische staf) of sociale dienst (OCMW, CAW ...)?	VD		32,0	39	24,5	42
Een hulplijn of contact gezocht met een organisatie voor slachtofferhulp?	VD		6,7	8	4,8	8
De politie?	VD		17,2[a]	21	12,1[a]	21
Geweldservaringen met een VOORMALIGE partner - Heeft u wel eens over deze gebeurtenissen gepraat met ...						
Een vriend, gezinslid, of familielid?	76,8	250	71,9	395	73,7[a]	645
Een arts of verpleegkundige (medische staf) of sociale dienst (OCMW, CAW ...)?	VD		33,3	183	30,5	267
Een hulplijn of contact gezocht met een organisatie voor slachtofferhulp?	VD		10,1	55	6,9	61
De politie?	VD		37,9[a]	208	30,6[a]	268

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
[a] Significant verschil tussen groep met geweldservaringen door huidige partner versus voormalige partner.
Leeswijzer: De meeste mensen (70,1%) praten over partnergeweld met een vriend(in), een familielid of een naaste. Het is minder gebruikelijk om over partnergeweld te praten met officiële instanties zoals medisch personeel, sociale diensten of een telefonische hulplijn (respectievelijk 29,5% en 6,6%).

Vervolgens werd ook een meer gedetailleerde bevraging gedaan bij vrouwelijke slachtoffers met een ervaring met partnergeweld in de laatste 5 jaar (mannelijke slachtoffers onder de verspreidingsdrempel). In onderstaande tabel 6.24 focussen we op de mensen met wie slachtoffers gesproken hebben na de laatst meegemaakte ervaring met partnergeweld. Deze partner kan

ofwel de huidige partner zijn, ofwel een partner met wie er op dit moment geen relatie meer is. Deze groep was niet groot dus voor veel antwoordalternatieven ligt ook het aantal vrouwelijke respondenten onder de verspreidingsdrempel. Ook hier zien we dat slachtoffers zich vooral richten op hun dichte netwerk: ongeveer zes op de tien (62,2%) gingen na de laatste ervaring met partnergeweld hierover in gesprek met een vriend of familielid. 18,6% van de respondenten meldde dit laatste voorval ook aan de politie. Ongeveer zeven op de tien vrouwelijke slachtoffers (71,0%) namen wel iemand in vertrouwen na het laatste voorval met partnergeweld.

Tabel 6.24: Rapportage door vrouwen na laatste ervaring van partnergeweld (<5 jaar geleden)

Rapportage	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Heeft u als gevolg van dit voorval contact opgenomen met een van de volgende organisaties of instanties?		
... een vriend, gezinslid, of familielid	62,2	128
... sociale dienst (OCMW, CAW ...)	VD	
... opvanghuis voor slachtoffers	VD	
... hulpverleningsinstanties voor slachtoffers (zoals Slachtofferhulp)	VD	
... kerk of andere religieuze organisatie	VD	
... juridische hulpdienst	VD	
... een andere hulporganisatie of instantie	VD	
Heeft u dit voorval gemeld bij de politie?		
Ja	18,6	38
Nee, iemand anders heeft het gemeld	VD	
Nee, niemand heeft het gemeld	77,4	160
Totaal aantal slachtoffers dat over het laatste voorval sprak	**71,0**	**148**

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers van de laatste ervaring met partnergeweld sprak over het laatste voorval (71,0%). Een vriend, gezinslid, of familielid werd het meest genoemd (62,2%). Daarnaast sprak ook 18,6% zelf met de politie over dat laatste voorval.

Tabel 6.25 geeft, voor de groep met een laatste ervaring van partnergeweld in de afgelopen 5 jaar, de redenen weer die slachtoffers aangeven waarom ze dit laatste voorval niet gemeld hebben aan de politie. In deze tabel worden enkel de gegevens voor vrouwelijke slachtoffers besproken, daar het aantal mannen steeds onder de verspreidingsdrempel lag.

De meest frequente reden om het geweld niet aan te geven bij de politie is de idee dat het geweld een privékwestie is en/of dat ze dit zelf hebben opgelost (43,7%). Een gelijkaardige proportie vrouwelijke slachtoffers (37,9%) geeft als reden om niet te melden dat het voorval niet ernstig genoeg is en/of dat de politie niet de aangewezen instantie is of niet nodig is. Tot slot

geeft 12% van de vrouwelijke slachtoffers aan dat schaamte- en schuldgevoelens hen ervan weerhouden om het geweld te melden bij de politie. De andere mogelijke redenen worden minder frequent gegeven: het aantal vrouwelijke slachtoffers situeert zich hierbij steeds onder de verspreidingsdrempel.

Tabel 6.25: Redenen om geen melding/aangifte te doen bij politie bij slachtofferschap van partnergeweld na laatste ervaring (<5 jaar geleden)

Redenen	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Om welke reden(en) heeft u voor dit voorval geen melding gemaakt of aangifte gedaan bij de politie?		
Het is gemeld bij een andere instantie	VD	
De politie zou niet kunnen helpen	VD	
De politie zou niets doen/ze zouden het niet geloven/hekel aan de politie	VD	
Ontmoedigd om melding of aangifte te doen door iemand (politie, familie, vrienden enz.)	VD	
Angst voor de dader/angst voor de gevolgen/angst voor de gevolgen voor de dader (arrestatie)	VD	
Schaamte/schuldgevoel	12,0	20
Niet ernstig genoeg/de politie is hier niet de aangewezen instantie/politie niet nodig	37,9	64
Het is een privé- of gezinskwestie, heb het zelf opgelost	43,7	74
Andere reden	VD	

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Ongeveer vier op de tien (43,7%) vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld in de laatste 5 jaar geven aan het laatste voorval niet te hebben gemeld bij de politie omdat zij ervaarden dat het voorval een privékwestie betrof en/of ze het geweld zelf hebben opgelost.

Tot slot werd bij de gehele bevolking ook gepeild naar kennis over specifieke Belgische hulpdiensten waarop een beroep kan worden gedaan na een ervaring met geweld. Tabel 6.26 laat zien dat iets meer dan de helft (51,2%) van de respondenten aangeeft op de hoogte te zijn van het bestaan van plaatsen die slachtoffers van partnergeweld begeleiden en opvangen. Ongeveer vier op de tien respondenten kennen de telefoonnummers 1712, 0800 30 030 of SOS Viol (41,1%), de mogelijkheid om hier online te chatten (38,6%), en de mogelijkheid om gratis juridisch advies in te winnen als slachtoffer (38,5%). Iets minder bekend zijn de Zorgcentra na Seksueel Geweld (33,4%). We zien voor de meeste hulporganisaties significante geslachtsverschillen, waarbij vrouwen doorgaans meer kennis hebben over deze organisaties dan mannen. Mannen zijn wel meer op de hoogte dan vrouwen over het bestaan van de mogelijkheid tot gratis juridisch advies na partnergeweld.

Tabel 6.26: Kennis over Belgische hulpdiensten na geweld bij de Belgische bevolking

Kennis Belgische diensten	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Kent u/bent u op de hoogte van het bestaan van …						
Een hulp-, info- en doorverwijzingslijn voor slachtoffers van partnergeweld of seksueel geweld zoals 1712, 0800 30 030 of SOS Viol	37,8	1537	44,4	1818	41,1	3356
De mogelijkheid om online te chatten op websites zoals 1712.be, www.nupraatikerover.be of ecouteviolencesconjugales.be, www.sosviol.be, www.maintenantjenparle.be, in geval van geweld of risico op geweld	38,6*	1568	38,6*	1578	38,6	3147
Plaatsen die vrouwen, slachtoffer van partnergeweld, en hun kinderen begeleiden en opvangen	40,0*	1628	62,4*	2552	51,2	4180
Het bestaan van een Zorgcentrum na Seksueel Geweld (ZSG), waar slachtoffers van seksueel geweld 24 uur per dag en 7 dagen per week geholpen kunnen worden	30,6*	1243	36,3*	1484	33,4	2727
Gratis juridische informatie en een eerste juridisch advies	40,5	1647	36,5	1495	38,5	3142

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerkingen: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.
Leeswijzer: Ongeveer vier op de tien (41,1%) mannen en vrouwen uit de Belgische populatie zijn op de hoogte van het bestaan van een hulp-, info- en doorverwijzingslijn voor slachtoffers van partnergeweld of seksueel geweld zoals 1712, 0800 30 030 of SOS Viol.

6.3. Resultaten van de Nederlandstalige focusgroepen

6.3.1. Percepties van intiem partnergeweld

De respondenten geven aan dat de perceptievorming bij slachtoffers van intiem partnergeweld vrij complex is. Vaak is er een voorgeschiedenis, waarbij de eigen ouders in conflict[15] waren en waarbij men ook slachtoffer was van dat conflict. Ook kunnen cultuurverschillen bepalen hoe men een conflict oplost of hoe men grenzen aangeeft. Deze zaken kunnen ook bepalen welk gedrag slachtoffers als 'normaal' bestempelen en welk gedrag zij aan zichzelf toeschrijven. Soms wordt het gedrag van generatie op generatie doorgegeven.

Het minimaliseren van het geweld wordt door vele respondenten bevestigd. Soms valt het voor dat slachtoffers een dag na het geweld al spijt hebben dat ze erover gepraat hebben of een melding hebben gemaakt, en 'beseffen' dat het allemaal niet zo erg is. Daarbij is een grote valkuil dat de omgeving meegaat in dat gedrag en het geweld ook zal minimaliseren. Dat faciliteert volgens sommige respondenten net meer geweld.

Een andere respondent geeft aan dat de dader stapje per stapje de grenzen van het slachtoffer verlegt, soms heel subtiel, waardoor het slachtoffer niet beseft dat de situatie geëscaleerd is. Daardoor kunnen mensen zichzelf verliezen en niet meer weten hoe te reageren. Psychoeducatie is hier een zeer belangrijk middel om meer zelfinzicht te creëren bij slachtoffers en mensen uit de omgeving. Men moet te allen tijde vermijden dat de situatie escaleert. In alle gevallen van intiem partnergeweld kan de rol van de omgeving bepalend zijn om die praktijken binnen het gezin te doorbreken. Geweld is nog steeds een groot taboe in onze samenleving en net dat moet doorbroken worden om intiem partnergeweld aan te pakken. Zaken bespreekbaar maken en als omgeving durven tussenkomen of het slachtoffer durven aanspreken, dragen bij in het aanpakken van die taboes. Een respondent geeft het voorbeeld van *'It ends with us'*. Na de film had het CAW een infostand opgezet waar mensen terechtkonden met vragen en ook direct in gesprek konden gaan. Dergelijke initiatieven dragen bij aan die constante sensibilisering en het doorbreken van taboes.

Een respondent geeft aan dat men niet vroeg genoeg kan beginnen met de sensibilisering. Het onderwijs wordt hier aangehaald als cruciale plek waar leermomenten moeten zijn om al zeer vroeg in te zetten op educatie, preventie en ondersteuning. Zo moet er ook aandacht zijn voor kin-

15 De term 'conflict' wordt hier gebruikt omdat een deelnemer uit de focusgroepen dit woord hanteerde. Binnen het Instituut gebruiken we deze term niet om geweld te beschrijven, omdat dit de ernst ervan minimaliseert en een onjuiste indruk wekt van wederzijdse verantwoordelijkheid, terwijl partnergeweld een dynamiek van machtsongelijkheid kent.

deren die worden blootgesteld aan intiem partnergeweld, waarbij zij moeten bewust gemaakt worden over welk gedrag normaal is en welke relatievormen normaal zijn. Dat om te vermijden dat zij op volwassen leeftijd opnieuw het slachtoffer zouden worden van geweld.

6.3.2. Rapportering van intiem partnergeweld

Respondenten geven aan dat de omgeving van slachtoffers soms terughoudend is om klacht in te dienen uit angst voor de gevolgen. Intiem partnergeweld heeft een opvallende context: zowel het slachtoffer als de omgeving van het slachtoffer voelen zich geïsoleerd. Het slachtoffer voelt een gebrek aan steun van familie en omgeving, maar de omgeving houdt zich net afzijdig om zich niet te willen mengen in de familiale situatie. Er zijn voorbeelden waarbij mensen uit de omgeving hun vraag of klacht intrekken uit angst voor represailles door de dader, zowel tegen hen als tegen het slachtoffer. Te meer omdat de dader via het strafrechtelijke dossier te weten zal komen wie de aanvankelijke klacht heeft ingediend. In andere gevallen zal het slachtoffer ook letterlijk bij de omgeving aangeven dat er geen wens tot klacht is. Slachtoffers willen wel dat het gedrag stopt, maar niet noodzakelijk dat de partner gestraft wordt en de relatie eindigt. Als omgeving ben je afhankelijk van het tempo van het slachtoffer, waarbij het gebrek aan zelfinzicht van het slachtoffer tot frustratie kan leiden bij de omgeving. Verschillende deelnemers benadrukken dat de omgeving de beslissing van het slachtoffer moet respecteren om geen klacht in te dienen. Het is een lang en complex proces dat vaak lang duurt. Slachtoffers moeten zich in de eerste plaats zelf klaar voelen om dat proces op te starten en te doorlopen.

Respondenten geven aan dat slachtoffers in het begin vaak nog niet klaar zijn om klacht neer te leggen bij de politie en het daar de rol van de hulpverlening is om slachtoffers op maat en op het juiste tempo te begeleiden. Verwachtingen van de politie kunnen soms verkeerd zijn en daar speelt de hulpverlening net een cruciale rol. Een andere respondent vult aan dat wanneer slachtoffers uiteindelijk de stap naar de politie zetten, er geen gerechtelijke voorgeschiedenis bestaat, ook al geven slachtoffers aan dat het geweld al een hele tijd gaande is. Dat is een argument om wel zo snel als mogelijk klacht in te dienen. De politie kan zo meteen aan de dossieropbouw beginnen en op basis van de wensen van het slachtoffer beter te werk gaan. Toch lijkt dit voor een andere respondent ook niet de oplossing. Er wordt aangegeven dat de politie helemaal niet alle aangiften serieus neemt, en dit probleem overal – ruraal of stedelijk – te merken is. Vanaf het eerste contact moeten klachten serieus worden genomen. Slachtoffers moeten het gevoel krijgen dat men gehoord wordt en de politie moet aangeven dat de hulpvraag voor hen belangrijk is. Dat vergt een attitudeverandering. De respondent geeft aan dat we niet alleen van zedeninspecteurs een correcte reactie mogen verwachten, maar dat dit bij elk lid van de politie aanwezig moet zijn. Te allen tijde moet vermeden worden dat slachtoffers zich geïsoleerd voelen na het indienen van de klacht. De politie moet daarvoor blijvend aandacht hebben.

Een ander fenomeen is de angst van de omgeving om het vertrouwen van het slachtoffer te schenden. Soms worden gebeurtenissen in vertrouwen gedeeld en kan het net de wens zijn van het slachtoffer om de gebeurtenissen geheim te houden. Partnergeweld is een complex gegeven: slachtoffers willen vooral dat het geweld stopt, niet dat de partner naar de gevangenis moet. Het is de vader of moeder van de kinderen, financiële bron enz. Er zijn veel facetten om rekening mee te houden waardoor het als omgeving niet gemakkelijk is om in te grijpen. De omgeving moet gesensibiliseerd worden binnen een rol van steun, meer dan in een rol van melder, vindt een respondent. Families onderling zouden ook moeten kunnen aangeven wat zij verwachten en wensen. Een dergelijke manier van werken zorgt ervoor dat de familie een steunpunt kan zijn, afgestemd op de noden van het slachtoffer.

Wat professionals in de hulpverlening betreft, geeft een respondent aan dat er nog te veel discretie is en te weinig meldingen worden gemaakt. Er zou schroom bestaan waardoor groepen professionals te weinig met elkaar praten. Een respondent beaamt dit en verklaart dat vanuit het niet willen verbreken van de vertrouwensrelatie met het slachtoffer en dat het bijzonder moeilijk is om daarin een evenwicht te bewaren.

6.3.3. Gevolgen van intiem partnergeweld

Bij het aanpakken van de gevolgen is de juiste doorverwijzing cruciaal. Zowel de omgeving als verschillende professionals zijn nog te weinig in staat om symptomen of gevolgen van het geweld te herkennen. Zo haalt een respondent aan dat spoedartsen, huisartsen en gynaecologen eigenlijk allemaal in staat zouden moeten zijn om de eerste signalen te herkennen, net omdat de instroom van slachtoffers in de zorg niet te controleren is. Een andere respondent nuanceert dat dat misschien wel helpt om mensen bij de juiste hulpverlening te brengen, maar we niet kunnen verwachten dat spoedartsen de tijd hebben voor een gedegen diagnose, omdat er altijd een meer ernstige situatie zal zijn. Over gynaecologen vinden de respondenten dat hun rol wordt onderschat. Informatiefolders of affiches in de wachtzaal kunnen slachtoffers sensibiliseren om over het geweld te praten. Zwangerschap is namelijk een risicofactor bij intiem partnergeweld en de eerstelijnshulp zou daar ook naar moeten handelen. Een gelijkaardige vergelijking wordt gemaakt met de oogarts, die een basisvorm van kennis rond intiem partnergeweld zou moeten hebben om oogletsels te signaleren en daarover in gesprek te gaan met de cliënt, om vervolgens door te verwijzen naar de correcte hulp.

Kinderen zijn vaak getuige en slachtoffer van het intiem partnergeweld. Een respondent geeft aan dat er bij slachtoffers nog steeds een zeer sterke minimalisering is van welke impact er op het kind is. Ouders geven nog te vaak aan dat het kind er niets van weet omdat het al gaan slapen was. Een kind voelt veel meer dan ouders kunnen inschatten. Op het niveau van het parket en politie is men daar al zeer alert voor, maar toch ontbreekt volgens respondenten bij ouders het besef. Een andere respondent vult aan dat er bij slachtoffers vaak geen ruimte is om zich te

realiseren dat kinderen ook gevolgen dragen van het geweld, en dat besef pas later of helemaal niet komt. Een respondent vat samen dat gevolgen voor slachtoffers toch wel heel breed zijn, en men vaak nog steeds in clichés nadenkt over bijvoorbeeld de rol van het kind. De cijfers bewijzen voor hen dat die clichés onterecht zijn.

Een respondent geeft aan dat de bestaande diensten al veel expertise hebben. Het feit dat het landschap versnipperd is, hoeft geen probleem te vormen. Alleen wordt er gewaarschuwd dat men niet meer initiatieven of organisaties creëert, maar net de bestaande initiatieven beter ondersteunt, op alle lijnen. Een veelbesproken beperking zijn de wachtlijsten en de grenzen die verbonden zijn aan de gratis hulpverlening. Respondenten geven aan dat de privéhulpverlening vaak onbetaalbaar is voor sommige groepen, en dat er binnen de hulpverlening nog veel werk is om de juiste verwijzing te voorzien. Desondanks geven velen aan dat de introductie van de Veilige Huizen wel een belangrijke toevoeging is binnen het zorglandschap. De werking wordt ook sterk toegejuicht.

6.4. Resultaten van de Franstalige focusgroepen

6.4.1. Percepties van intiem partnergeweld

In de focusgroepen waarin partnergeweld werd besproken, merkten professionals een sterke banalisering van dit geweld op. Een deelneemster uit de verenigingssector legde uit dat geweld tegen vrouwen in het algemeen in de samenleving gebanaliseerd wordt. Volgens haar vormt de ongelijke en patriarchale samenleving een vruchtbare voedingsbodem om geweld tegen vrouwen – en dus ook partnergeweld – in stand te houden en te versterken. Professionals wezen eveneens op de herhaling van patronen die tijdens de kindertijd werden beleefd, wat ertoe kan leiden dat een slachtoffer van partnergeweld dit niet als zodanig herkent. Daarnaast noemden sommige professionals de invloed van afweermechanismen zoals ontkenning en cognitieve vertekening. Deze zorgen ervoor dat slachtoffers het geweld minimaliseren, bagatelliseren of ontkennen om hun intieme relatie betekenis te laten behouden. Professionals uit de verenigingssector en de slachtofferhulp benadrukten dat het belangrijk is rekening te houden met de tijd die nodig is voordat een slachtoffer het meegemaakte geweld kan benoemen en de ontkenning kan doorbreken. Deze laatste mag niet geforceerd worden, omdat dit het risico inhoudt dat het slachtoffer zich afsluit, de therapeutische relatie wordt beschadigd en er nieuwe vormen van lijden ontstaan.

Een van de respondenten stelt, op basis van de cijfers in dit rapport, de effectiviteit van de bestaande preventie- en sensibiliseringscampagnes in vraag. Men hoopte een betere bewust-

wording te zien bij de bevolking. De respondent oppert een reflectie over en eventuele herziening van de bestaande campagnes. Iemand anders vult aan dat slachtofferhulpdiensten al overbelast en ondergefinancierd zijn. De participant geeft aan dat ze momenteel geen nieuwe aanvragen kunnen verwerken, waardoor de wachtlijsten langer worden. Als gevolg daarvan is er binnen de werking geen ruimte om meer in te zetten op communicatie. De respondent beaamt dat er dan ook veel verbetering nodig is op het gebied van preventie en sensibilisering.

De deelnemers benadrukten ook de noodzaak om professionals te sensibiliseren voor partnergeweld. Bij veel opvolgingen worden partnergeweldsincidenten niet onmiddellijk herkend. Wanneer professionals patiënten volgen om andere redenen dan een ervaring met partnergeweld, ontdekken ze tijdens het verloop van de opvolging soms dat er sprake is van geweld. Bovendien merken slecht opgeleide of onvoldoende uitgeruste professionals het geweld niet op en hebben ze daarom de indruk dat het niet tot hun domein behoort. Deelnemers uit de verenigings- en medische sector pleiten ervoor om systematisch te vragen naar aanwezigheid van geweld in het koppel tijdens medische consultaties.

Een focusgroep richtte zich specifiek op de perceptie van de mogelijkheid om partnergeweld juridisch te bestraffen. De deelnemers bespraken de beperkingen van de gerechtelijke aanpak van partnergeweld: ondanks het indienen van klachten worden daders zelden veroordeeld. Een deelnemer benadrukte dat de strafbaarstelling van dwingende controle er volgens hem voor zou zorgen dat de gerechtelijke macht beter kan optreden en partnergeweld beter kan bestraffen. De rechtbank zou zo een reeks gedragingen kunnen bestraffen die momenteel niet strafbaar zijn, zoals micromanipulaties.

Om de identificatie van partnergeweld te vergemakkelijken en de banalisering ervan te verminderen, benadrukten de professionals het belang van het gebruik van woorden om de ervaringen van een slachtoffer te verwoorden. Ze benadrukten ook de kracht van groepsinterventies, wanneer de persoon daar open voor staat. Deze interventies stellen slachtoffers in staat hun ervaringen te delen, te begrijpen dat ze niet alleen zijn en dat wat ze hebben meegemaakt niet ‘normaal’ is. Daarnaast verwezen ze naar het bestaan van applicaties zoals de Violentometer, de Opal-app of tools voor het evalueren van dwangmatig controlegedrag, die slachtoffers kunnen gebruiken om inzicht te krijgen in hun ervaringen. Professionals kunnen deze tools ook inzetten om de situatie van een slachtoffer te identificeren.

6.4.2. Rapportering van intiem partnergeweld

Ten eerste zijn beide focusgroepen het erover eens dat een van de belangrijkste obstakels de angst voor de reactie van de dader is. Professionals leggen namelijk uit dat slachtoffers bang zijn voor represailles van de dader wanneer deze hoort dat er aangifte is gedaan. Bovendien zit er vaak een tijdsverschil tussen het indienen van de klacht en het nemen van maatregelen,

waardoor het slachtoffer zich des te meer in gevaar voelt omdat het niet wordt beschermd. De deelnemers aan de focusgroepen voegen hieraan toe dat het gebrek aan plaatsen in opvangtehuizen voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld, het niet gemakkelijker maakt om hen in veiligheid te brengen. In deze context voelt het slachtoffer zich vaak afgewezen.

De ondervraagden zeiden dat ze herhaaldelijk slachtoffers hadden ontmoet die geen vertrouwen meer hadden in het rechtssysteem. Ze waren teleurgesteld over de manier waarop ze waren behandeld of over de manier waarop hun klacht in het verleden was afgehandeld. Veel slachtoffers hebben het gevoel dat het indienen van een klacht niets zal opleveren. Andere professionals voegden hieraan toe dat zij veel getuigenissen krijgen van slachtoffers die slecht zijn ontvangen door de politie en dat de politie hun ervaringen heeft gebagatelliseerd, waardoor het slachtoffer zich schuldig voelt en het gevoel krijgt dat zij de politie tijd kost. De politieagenten en leden van het openbaar ministerie die aanwezig waren in de focusgroepen zijn het erover eens dat ondanks een verbetering in de afgelopen jaren (meer dossiers in onderzoek, nieuwe wetgeving, enz.), de opvolging van dossiers van huiselijk geweld nog steeds onvoldoende is en dat er nog niet genoeg politieagenten zijn opgeleid om slachtoffers te ontvangen.

Naast deze opmerkingen wezen de deelnemers op tegenstrijdigheden op het vlak van tijd. Ze legden namelijk uit dat het slachtoffer tijd nodig heeft om een vertrouwensband met een gesprekspartner op te bouwen, ontkenning en ambivalentie weg te nemen en zich bloot te geven. Het indienen van een klacht vereist ook een zekere voorbereiding van de kant van het slachtoffer. Idealiter zou de klacht zo snel mogelijk moeten worden ingediend, wat vaak niet mogelijk is. De politieagenten die aanwezig waren in een van de focusgroepen nodigden de professionals vervolgens uit om slachtoffers te helpen bewijsmateriaal te bewaren, met name bewijsmateriaal van fysiek geweld, voor het geval er in de toekomst een klacht wordt ingediend.

De discussies gingen ook over de mogelijkheid dat de omgeving van de slachtoffers, aan wie zij zich in vertrouwen hebben gesteld, aangifte doet bij de politie. Ten eerste bevestigden de aanwezige politieagenten dat zij zeer weinig aangiften ontvangen van naasten van slachtoffers met betrekking tot geweld tussen intieme partners. Andere deelnemers uit de verenigingssector legden uit dat professionals soms ook moeite hebben om de verantwoordelijkheid te nemen om een situatie bij de politie te melden. Als redenen waarom naasten van slachtoffers aarzelen om aangifte te doen, opperden de aanwezige professionals dat mensen bang kunnen zijn om te worden verhoord, voor de procedures die de aangifte met zich meebrengt, enz. Het indienen van een klacht door naasten kan ook de veiligheid van het slachtoffer en hun eigen veiligheid in gevaar brengen. Voor professionals kan het indienen van een klacht zonder toestemming van het slachtoffer leiden tot een verlies van vertrouwen van het slachtoffer.

Om deze obstakels weg te nemen, vinden sommige deelnemers het nodig om mensen bewust te maken van hun burgerplicht, met name om mensen in gevaar te helpen. De omgeving van slachtoffers heeft ook behoefte aan informatie over het verloop en de procedures in verband

met de aangifte (wat moet er gebeuren, wat zijn de gevolgen ...). Dit standpunt werd in de focusgroepen betwist. Andere professionals waren juist van mening dat slachtoffers altijd door hun omgeving moeten worden gesteund in plaats van zonder hun toestemming een klacht in te dienen. Gespecialiseerde professionals zouden de omgeving moeten helpen om slachtoffers op de juiste manier te begeleiden en hen informatie te geven over het lange proces waarmee slachtoffers vaak worden geconfronteerd, zonder dat het noodzakelijk is om koste wat kost een klacht in te dienen. Een professional gaf aan dat slachtoffers die niet zelf de klacht hebben ingediend, tijdens de hoorzittingen gespannen zijn en zich sterk afsluiten. De banden tussen de personen die aangifte hebben gedaan en het slachtoffer kunnen dan worden verbroken en het slachtoffer komt alleen te staan, met minder middelen. Alle professionals zijn het er echter over eens dat deze elementen niet gelden wanneer er een ernstig en onmiddellijk gevaar voor het slachtoffer bestaat. In dat geval is aangifte natuurlijk van cruciaal belang om te voorkomen dat de dader tot actie overgaat.

In het kader van de melding van geweld door een intieme partner werd in de focusgroepen ook gesproken over de bekendheid met hulpdiensten. De deelnemers constateerden dat zowel het grote publiek als professionals weinig kennis hebben van hulpdiensten voor slachtoffers. Een deelnemer legde uit dat de politie niet systematisch situaties doorverwijst naar hulpdiensten voor justitiabelen, terwijl dat wel zou moeten gebeuren. Hij vindt het belangrijk om te werken aan het systematisch gebruik van dit doorverwijzingsformulier. Ten slotte gaf een professional ook aan dat er meer bekendheid moet worden gegeven aan de hulplijnen en herinnerde eraan dat deze niet alleen doorverwijzen, maar ook echte begeleiding bieden aan slachtoffers van huiselijk geweld.

6.4.3. Gevolgen van intiem partnergeweld

De deelnemers zijn in eerste instantie verbaasd over de cijfers van psychologische klachten die door de slachtoffers worden gemeld. Ze vinden deze namelijk relatief laag. Volgens verschillende professionals is het mogelijk dat deze cijfers worden onderschat. Zij zijn van mening dat slachtoffers zich mogelijk niet bewust zijn van bepaalde gevolgen van het geweld. Het kan zijn dat ze bepaalde symptomen niet direct in verband brengen met het geweld dat ze hebben meegemaakt.

Een professional wijst op de verschillen in gevolgen naargelang het geslacht. Mannen en vrouwen hebben namelijk te maken met aanzienlijk verschillende tijdschema's op het vlak van sociale, economische en professionele reconstructie (die zou sneller verlopen voor mannen).

Een van de focusgroepen ging ook in op de juridische moeilijkheden in verband met de psychologische gevolgen van geweld tussen intieme partners. In het gerechtelijke proces wordt de noodzakelijke psychologische zorg voor het slachtoffer genegeerd. Het is moeilijk om de psychologi-

sche schade te beoordelen en de schadevergoeding die slachtoffers ontvangen, voldoet niet aan hun behoeften op het vlak van zorg.

Gezien het grote aantal slachtoffers met blijvende letsels als gevolg van hun laatste geweldservaring, benadrukken verschillende professionals het belang van risicotaxatie en interdisciplinaire maatregelen om onomkeerbare gevolgen te voorkomen.

Wat zwangere vrouwen betreft, gaven de deelnemers aan dat ook zij tal van gevolgen kunnen ondervinden van het geweld dat zij tijdens de zwangerschap hebben ondergaan. De deelnemers vertelden dat ze slachtoffers hadden ontmoet die meerdere foetale sterfgevallen hadden meegemaakt, zelfs na psychologisch geweld. Professionals merken op dat het geweld tegen het slachtoffer tijdens de zwangerschap kan toenemen en diverser kan worden. De centrale rol van de gynaecoloog wordt benadrukt: om foetale sterfgevallen te voorkomen, moeten patiënten strikt worden gevolgd. Als vrouwen bijvoorbeeld niet naar hun afspraak komen, moeten ze systematisch worden teruggebeld. Een respondent voegde hieraan toe dat gynaecologen ook in staat moeten zijn om geweld tussen partners buiten de zwangerschap te detecteren, waarmee deze nogmaals het belang van een adequate opleiding voor gezondheidswerkers benadrukte.

Alle professionals zijn het erover eens dat kinderen die getuige zijn van partnergeweld ook slachtoffer zijn van dit geweld en daar de gevolgen van ondervinden. Volgens de ondervraagden zijn ouders zich vaak weinig bewust van de impact van geweld op hun kinderen. Op het niveau van het parket worden kinderen vaak niet gehoord in zaken van partnergeweld om te voorkomen dat ze in loyaliteitsconflicten terechtkomen of dat deze conflicten worden verergerd. Het parket beschouwt kinderen als slachtoffers van partnergeweld vanaf het moment dat ze bij de situatie betrokken zijn, of ze nu direct worden blootgesteld (ze kunnen de gevolgen van het geweld zien) of niet. Dit geldt ook voor de foetus in de buik van de moeder. De deelnemers verklaarden dat ze vaak problemen hebben met de jeugdhulpverlening. Ze merkten op dat deze laatste een situatie waarin er 'alleen' sprake is van geweld tussen intieme partners niet beschouwt als een situatie waarin een minderjarige in gevaar is en deze kinderen dus niet opvangt. De professionals geven echter toe dat deze diensten overbelast zijn en dat er onvoldoende middelen zijn om alle situaties aan te pakken. Om de problemen in verband met kinderen die worden blootgesteld aan geweld tussen intieme partners op te lossen, zijn de professionals van mening dat een betere samenwerking tussen het strafrecht en het burgerlijk recht van cruciaal belang is bij de scheiding van de ouders. Bovendien hebben professionals uit verschillende sectoren behoefte aan opleidingen en gemeenschappelijke referentiekaders. Ten slotte benadrukken de deelnemers het belang van bewustmaking in de medische en schoolwereld over kinderen die het slachtoffer zijn van geweld tussen intieme partners en over de gevolgen van het meemaken van geweld.

Ten slotte werd de verhoogde kwetsbaarheid van kinderen die het slachtoffer zijn van geweld tussen intieme partners voor geweld op volwassen leeftijd besproken. Voor professionals is het duidelijk dat slachtofferschap in de kindertijd leidt tot een grotere banalisering van geweld. Een

deelnemer nodigt ons echter uit om een brede kijk te behouden: iedereen kan het slachtoffer worden van geweld tussen intieme partners. In dit kader benadrukken alle professionals het belang van het sensibiliseren van kinderen die het slachtoffer zijn van geweld en het verbeteren van hun begeleiding om herhaling te voorkomen.

6.5. Samenvatting

1. Ongeveer één op de drie Belgen maakt ooit in zijn of haar leven een vorm van geweld (psychologisch, fysiek of seksueel) in een (ex-)partnerrelatie mee. Van de verschillende geweldsvormen komt psychologisch partnergeweld het vaakst voor (30,4% van de mannen en vrouwen). Fysiek partnergeweld (11,7% van de mannen en vrouwen) en seksueel geweld (7,6% van de vrouwen) komen minder vaak voor.
2. Hoewel er geen significant verschil is tussen mannen en vrouwen wat betreft de levensloopprevalentie van intiem partnergeweld, rapporteren vrouwen meer ernstige vormen van partnergeweld, zowel wat het type geweld betreft als de frequentie waarmee het geweld optreedt. Zo zijn vrouwen significant vaker dan mannen het slachtoffer van fysiek geweld of van een combinatie van verschillende soorten geweld en komt het psychologisch geweld bij hen significant vaker dan bij mannen de hele tijd of vaak voor. Vrouwen schatten de ernst van het geweld dat ze meemaken ook significant hoger in dan mannen.
3. Mannen en vrouwen die in de kindertijd geweld meemaakten, rapporteren significant vaker ook een ervaring met intiem partnergeweld dan personen die geen kindermishandeling meemaakten.
4. Mannen en vrouwen die aangeven al het slachtoffer geweest te zijn van een andere vorm van gendergerelateerd geweld (stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, niet-partnergeweld) maken significant vaker ook intiem partnergeweld mee dan personen zonder deze ervaring met andere geweldsvormen.
5. Vrouwen in een maatschappelijk kwetsbare positie (d.w.z. vrouwen die niet in staat zijn een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen, vrouwen die niet kunnen werken omwille van gezondheidsredenen en vrouwen die aangeven in slechte gezondheid te verkeren) zijn oververtegenwoordigd onder de slachtoffers van zowel psychologisch, fysiek als seksueel partnergeweld.
6. Vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld ondervinden gevolgen van dit geweld op verschillende vlakken. Dit gaat om lichamelijke verwondingen (30,3% van de slachtoffers), psychologische (29,9% van de slachtoffers) en socio-economische gevolgen (84,2% van de slachtoffers) en een impact op het gezinsleven (bv. kinderen die vaak getuige zijn van het geweld, 33,1% van de slachtoffers).
7. Intiem partnergeweld dat gepleegd werd door een voormalige partner wordt doorgaans als ernstiger ervaren dan geweld door een partner met wie er op het moment van de EU-GBV-

enquête een relatie is. Zo classificeert ongeveer de helft van de vrouwelijke slachtoffers van geweld door een voormalige partner dit geweld als 'zeer ernstig' en als 'een misdrijf'.

8. De professionals uit de focusgroepen geven aan dat slachtoffers geweld door een (ex-)partner vaak minimaliseren. Hier kunnen verschillende motieven spelen, zoals de wens om de relatie met de partner te behouden of een voorgeschiedenis met geweld waardoor geweld als een normale omgangsreactie gezien wordt.
9. Het dichte netwerk van slachtoffers (vrienden, gezinsleden, familieleden …) wordt het vaakst in vertrouwen genomen rond het partnergeweld (70,1%). De professionals uit de focusgroepen onderstrepen dan ook de belangrijke rol van dit dichte netwerk. Deze omgeving moet gesensibiliseerd worden in de rol van steun. Zij ervaren, volgens de professionals uit de focusgroepen, nog te vaak schroom en houden zich bijvoorbeeld afzijdig omdat ze zich niet willen mengen in een familiale situatie. De dichte omgeving moet dit taboe durven doorbreken, maar anderzijds ook het tempo van het slachtoffer respecteren.
10. Ongeveer één op de vier slachtoffers van partnergeweld (27,6%) heeft hiervan ooit melding gemaakt bij de politie. De meest frequente reden om het geweld niet aan te geven bij de politie is het idee dat het voorval niet ernstig genoeg is en/of dat de politie niet de aangewezen instantie is of niet nodig is (43,0%). Dit idee komt meer voor bij mannen dan bij vrouwen. Een gelijkaardige proportie slachtoffers (39,5%) geeft als reden dat het geweld een privékwestie is en/of dat ze dit zelf hebben opgelost. De professionals uit de focusgroepen geven aan dat er al grote stappen genomen zijn in hoe de politie omgaat met meldingen van partnergeweld, maar dat hier ook nog veel ruimte is voor verbetering.
11. De professionals uit de focusgroepen halen aan dat er nog te weinig medisch personeel in staat is om signalen van intiem partnergeweld te herkennen, hierover door te vragen en door te verwijzen naar gepaste hulp. Meer sensibilisering en opleiding is hier aangewezen.
12. Minder dan de helft van de mannen en vrouwen in België kent hulpdiensten na geweld zoals 1712, 0800 300 30 of SOS Viol. Van alle bestaande hulpdiensten zijn de Zorgcentra na Seksueel Geweld nog het minst bekend bij de bevolking op het moment van de EU-GBV-enquête in 2021.

7

Algemene discussie

In deze discussie worden de belangrijkste bevindingen van dit rapport geïntegreerd en geëvalueerd aan de hand van de eerder geformuleerde onderzoeksvragen (zie Hoofdstuk 1). Hierbij wordt een overkoepelende blik geworpen op de resultaten over het voorkomen van de vier vormen van gendergerelateerd geweld die binnen dit onderzoeksrapport werden besproken: stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, niet-partnergeweld, en intiem partnergeweld. De bevindingen worden daarnaast ook gekaderd binnen de huidige literatuur.

Waar de resultaten een significant verschil tussen mannen en vrouwen hebben aangegeven, wordt dit besproken. Indien de resultaten overkoepelend voor mannen en vrouwen samen besproken worden in de discussie, mag aangenomen worden dat er geen significant verschil tussen mannen en vrouwen werd gevonden, of dat er voor de groep mannen of vrouwen te weinig data beschikbaar waren waardoor we een mogelijk verschil tussen mannen en vrouwen niet konden vaststellen.

Daarnaast worden de beperkingen van het onderzoek besproken om een genuanceerd beeld te schetsen van de interpretatie en toepasbaarheid van de resultaten. Dit omvat zowel methodologische beperkingen als uitdagingen in de gegevensverzameling en analyse.

Tot slot worden concrete aanbevelingen geformuleerd voor toekomstig onderzoek.

7.1. Belangrijkste resultaten

7.1.1. Algemeen voorkomen van de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld

In wat volgt zullen we de prevalentiecijfers uit het huidig onderzoek bespreken en vergelijken we deze met twee andere Europese studies. Enerzijds betreft het de grootschalige survey van het *Fundamental Rights Agency* (FRA) uit 2014, die gebruikmaakte van een enigszins afwijkende

vragenlijst en methodologie. Anderzijds vergelijken we met de studie gepubliceerd in 2024 door FRA en het *European Institute for Gender Equality* (EIGE), gebaseerd op de Eurostat EU-GBV-gegevens. Deze laatste vergelijking is bijzonder relevant, aangezien het om dezelfde enquête gaat als de onze, maar dan geanalyseerd op EU-niveau. Beide Europese studies baseerden zich echter uitsluitend op gegevens verzameld bij vrouwen.

Het voorkomen van stalking

Eén op de vijf personen of 19,8% van de algemene Belgische bevolking geeft aan minstens één keer in hun leven het slachtoffer te zijn geworden van stalking, met een significant hoger percentage vrouwen (22,7%) dan mannen (16,9%). In voorgaand Belgisch onderzoek zien we gelijkaardige resultaten. Zo bleek uit het vorige grootschalige Europese prevalentieonderzoek naar gendergerelateerd geweld (FRA, 2014) dat 24% van de Belgische vrouwen minstens één slachtofferervaring van stalking vanaf de leeftijd van 15 jaar rapporteerde. Op Europees niveau schatten EIGE en FRA (2024) dat 5,1% van de vrouwen in de EU het slachtoffer is geweest van stalking door een intieme partner, en 13,6% door een niet-intieme partner. In België liggen deze cijfers hoger, met respectievelijk 6,1% en 17,8%, op basis van dezelfde gegevens.

Het voorkomen van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Wat betreft ongewenst seksueel gedrag op het werk, blijkt uit de resultaten dat één op de vier personen of 24,9% van de algemene Belgische bevolking minstens één slachtofferervaring in hun professionele leven rapporteert. Vrouwen (32,9%) melden significant vaker slachtofferervaringen van ongewenst seksueel gedrag op het werk dan mannen (17,5%). In de voorgaande FRA-studie (2014) over gendergerelateerd geweld werd ongewenst seksueel gedrag algemeen bevraagd, en niet specifiek gerelateerd aan de professionele context. De prevalentiecijfers liggen dan ook hoger in de voorgaande studie omdat een meer algemeen fenomeen werd bevraagd. Zo'n 60% van de Belgische vrouwen rapporteerde toen minstens één vorm van ongewenst seksueel gedrag, onafhankelijk van de context waarin het geweld plaatsvond. Bovendien toont de studie door FRA en EIGE (2024) aan dat 30,8% van de vrouwen in de EU in hun leven met ongewenst seksueel gedrag op het werk te maken heeft gehad.

Het voorkomen van niet-partnergeweld

Ongeveer één op de vijf personen of 20,8% van de algemene bevolking rapporteert minstens één slachtofferervaring van niet-partnergeweld vanaf de leeftijd van 15 jaar (nl. fysiek geweld of bedreigingen, en/of seksueel geweld door een niet-partner). De resultaten tonen geen verschillen tussen het voorkomen van niet-partnergeweld bij mannen en vrouwen. In de voorgaande FRA-studie uit 2014 rapporteerde nog 25% van Belgische vrouwen uit de algemene bevolking een ervaring van niet-partnergeweld. De analyses op Europees niveau door FRA en

EIGE (2024) tonen ook aan dat 20,2% van de vrouwen in de EU fysiek geweld of bedreigingen en/of seksueel geweld hebben ervaren door iemand anders dan hun intieme partner.

Wanneer we echter meer in detail naar de subvormen van niet-partnergeweld gaan kijken (fysiek geweld, bedreigingen, en seksueel geweld door een niet-partner), kunnen we wel enkele nuances in het voorkomen van niet-partnergeweld onder mannen en vrouwen uitlichten. Wat betreft de ervaringen met fysiek geweld en bedreigingen door een niet-partner, stellen we vast dat meer mannen (20,5%) dan vrouwen (10,1%) aangeven dit te hebben meegemaakt. Vrouwen en mannen rapporteren even vaak 'licht' fysiek geweld (95,0% van de slachtoffers van fysiek niet-partnergeweld) alsook 'zwaar' fysiek geweld (nl. 27,5% van de slachtoffers van fysiek niet-partnergeweld). Op itemniveau vinden we echter terug dat mannen (74,6%) vaker 'met opzet geslagen werden met de vuist of een voorwerp, of geschopt werden op een manier die u pijn deed of u beangstigde' dan vrouwen (38,6%). De cijfers over de vrouwelijke bevolking zijn lager dan de resultaten uit de voorgaande grootschalige bevraging (FRA, 2014) waar één op de vijf Belgische vrouwen (22%) aangaf het slachtoffer geweest te zijn van fysiek geweld door iemand anders dan hun partner vanaf de leeftijd van 15 jaar. De cijfers zijn echter gelijkaardig aan de resultaten die op Europees niveau door FRA en EIGE (2024) zijn berekend aan de hand van EU-GBV-gegevens. EIGE en FRA (2024) stellen namelijk vast dat 7,4% van de vrouwen in de EU fysiek geweld of bedreigingen (zonder seksueel geweld) heeft meegemaakt.

Wat betreft ervaringen van seksueel geweld door een niet-partner tonen de huidige resultaten aan dat 11,5% van de vrouwen minstens één ervaring van seksueel geweld door een niet-partner vanaf de leeftijd van 15 jaar rapporteert. Zo'n 5,4% van de vrouwen geeft aan ooit het slachtoffer geweest te zijn van verkrachting of een poging tot verkrachting door een niet-partner, en 9,8% van de vrouwen geeft aan ooit het slachtoffer te zijn geweest van andere vormen van seksueel geweld (bv. 'tegen uw zin uw geslachtsdelen, borsten, billen of lippen aangeraakt'). Op Europees niveau, toont de studie door EIGE en FRA (2024) aan dat 9,1% van de vrouwen in de EU seksueel geweld (anders dan verkrachting) heeft meegemaakt, en 3,8% verkrachting door iemand anders dan hun intieme partner.

Het is interessant om deze prevalentiecijfers rond het voorkomen van seksueel geweld door een niet-partner uit de huidige studie te kunnen vergelijken met een vorige grootschalige Belgische studie naar seksueel geweld (UN-MENAMAIS; Keygnaert et al., 2021). Binnen de studie UN-MENAMAIS werd er echter geen onderscheid gemaakt tussen seksueel geweld gepleegd door een (ex-)partner of door een niet-partner. Om de vergelijking te faciliteren, werd daarom een addendum aan het huidig rapport toegevoegd waarbinnen seksueel geweld door (ex-) partners en niet-partners ook werden samengevoegd (bijlage 1). De resultaten op basis van de EU-GBV-dataset in België tonen aan dat één op de zes vrouwen of 16,1% van de vrouwen uit de algemene bevolking aangeeft minstens één ervaring van seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar te hebben meegemaakt. Meer in detail, geeft 10,9% van de vrouwen aan dat zij minstens één ervaring van (poging tot) verkrachting heeft meegemaakt vanaf de leeftijd van 15

jaar; waar 11,4% van de vrouwen minstens één slachtofferervaring met een andere vorm van seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar rapporteert. Deze cijfers zijn lager dan de prevalentiecijfers uit de UN-MENAMAIS-studie waarbinnen 42% van de vrouwen aangaf *hands-on* seksueel geweld te hebben meegemaakt. Binnen deze studie gaf ook 19% van de vrouwen aan dat het *hands-on* seksueel geweld een (poging tot) verkrachting betrof. De twee studies hanteerden verschillende conceptualiseringen van seksueel geweld, wat het verschil in prevalentie kan verklaren. De UN-MENAMAIS-studie definieerde seksueel geweld in brede zin, gaande van seksuele verwaarlozing (zoals het ontkennen van seksuele privacy of genderidentiteit), seksuele intimidatie (zonder fysiek contact), seksueel misbruik (met fysiek contact maar zonder penetratie), tot (pogingen tot) verkrachting (inclusief elke vorm van penetratie), seksuele uitbuiting (zoals misbruik van een kwetsbare positie voor seksuele doeleinden), en seksueel geweld als oorlogswapen of foltermiddel. Daarentegen richtte de EU-GBV-vragenlijst zich op een engere invulling, met de nadruk op (pogingen tot) verkrachting of ongewenst seksueel gedrag dat als vernederend of beledigend wordt ervaren door de respondent.

De resultaten tonen aan dat niet-partnergeweld vanaf de leeftijd van 15 jaar een substantieel probleem blijft, waarbij mannen vaker het slachtoffer zijn van enkel fysiek geweld en bedreigingen, en een substantieel aantal vrouwen seksueel geweld door een niet-partner rapporteren. Vergelijkingen met eerdere studies wijzen op methodologische verschillen in de meting van seksueel geweld, wat de uiteenlopende prevalentiecijfers tussen onderzoeken kan verklaren.

Het voorkomen van intiem partnergeweld

Wat betreft intiem partnergeweld, tonen de resultaten dat één op de drie personen of 29,8% van de mannen en vrouwen uit de algemene Belgische populatie minstens één keer in hun leven het slachtoffer werd van intiem partnergeweld. Er is geen verschil tussen het aantal mannen en vrouwen uit de algemene Belgische populatie die dit rapporteren. Binnen de verschillende vormen van partnergeweld, wordt psychologisch geweld in de partnerrelatie het meest gerapporteerd (31% van de mannen en 29,9% van de vrouwen). Fysiek (8,5% van de mannen en 14,4% van de vrouwen) en seksueel partnergeweld (7,6%, enkel gegevens beschikbaar voor vrouwen) komen minder vaak voor. Deze prevalentiecijfers liggen lager dan de cijfers uit de FRA-studie van 2014. Daar rapporteerden meer dan vier op de tien Belgische vrouwen slachtofferschap van intiem psychologisch geweld en één op de vier fysiek en/of seksueel geweld door een (ex-)partner (FRA, 2014). Op Europees niveau, stellen EIGE en FRA in hun studie (2024) vast dat 31,8% van de vrouwen in de EU psychologisch geweld heeft ervaren en 17,7% fysiek geweld of bedreigingen en/of seksueel geweld.

Wanneer we meer in detail naar de subvormen van intiem partnergeweld gaan kijken (nl. psychologisch geweld, fysiek geweld, seksueel geweld, en economisch geweld), kunnen we enkele belangrijke verschillen tussen mannen en vrouwen uitlichten. Zo komt psychologisch

partnergeweld (30,4%) (inclusief economisch partnergeweld (5,9%)) even vaak voor bij de mannelijke als de vrouwelijke populatie, maar vinden we dat vrouwen (14,4%) vaker slachtofferervaringen van fysiek geweld door een (ex-)partner rapporteren dan mannen (8,5%). Op itemniveau merken we op dat nagenoeg alle fysieke geweldservaringen die bevraagd werden vaker gerapporteerd worden door vrouwen dan door mannen. Wat betreft seksueel geweld door een intieme (ex-)partner kunnen we geen vergelijking maken tussen mannen en vrouwen. De steekproef mannelijke respondenten is te klein om hier een diepgaande analyse te maken. Daarnaast vinden we nog terug dat vrouwen (48,7%) vaker een combinatie van minstens twee subvormen rapporteren dan mannen (23,5%), waarbij het gaat om seksueel, fysiek en psychologisch geweld (inclusief economisch geweld).

Het lijkt daarnaast opmerkelijk dat economisch geweld in de huidige studie even vaak bij mannen als bij vrouwen voorkomt. Eerdere studies (bv. Fahmy & Williamson, 2018) geven immers een indicatie dat deze geweldsvorm vaker bij vrouwen zou voorkomen dan bij mannen. In studies die een brede en representatieve steekproef van de bevolking omvatten, zoals de studie door FRA (2014) of door Pieters et al. (2010), wordt economisch geweld niet consequent als aparte categorie opgenomen. In het geval van FRA (2014) valt economisch geweld onder psychologisch geweld, terwijl in de studie van Pieters et al. (2010) slechts één vraag werd gesteld over dit type geweld. Ook in de EU-GBV-enquête, waar dit rapport zich op baseert, werd economisch geweld niet intentioneel bevraagd maar afgeleid uit drie items van psychologisch geweld (zie ook 6.2.1). Mogelijk ligt de verklaring voor het niet vinden van geslachtsverschillen dus in de manier waarop deze geweldsvorm werd bevraagd.

Mannen en vrouwen rapporteren dus even vaak het slachtoffer te worden van intiem partnergeweld, maar de aard, de frequentie, en de ernst van het geweld verschillen significant. Vrouwen rapporteren vaker minstens één ervaring van fysiek of seksueel geweld door een huidige of voormalige partner. Deze bevindingen sluiten aan bij onderzoek wat bevestigt dat, hoewel mannen en vrouwen even vaak partnergeweld meemaken, vrouwen meer risico lopen om het slachtoffer te worden van meer ernstig en frequent partnergeweld (bv. Steketee et al., 2021). Bovendien blijkt uit onze resultaten dat vrouwen ook vaker meerdere vormen van partnergeweld tegelijkertijd ervaren in vergelijking met mannen, wat de impact op hun welzijn en veiligheid kan vergroten.

Algemene conclusie over het voorkomen van gendergerelateerd geweld

Algemeen kunnen we concluderen dat gendergerelateerd geweld een veelvoorkomend fenomeen is in de Belgische populatie, met prevalentiecijfers die per geweldsvorm variëren tussen 19,8% (stalking) en 29,8% (intiem partnergeweld). De resultaten tonen aan dat geslachtsverschillen een belangrijke rol spelen in het bieden van meer nuance in het voorkomen van gendergerelateerd geweld. Vrouwen blijken vaker het slachtoffer te worden van stalking en ongewenst seksueel gedrag op het werk dan mannen, wat aansluit bij eerdere internationale

literatuur (Proctor, 2018, voor een overzicht). Hoewel mannen en vrouwen even vaak het slachtoffer lijken te zijn van niet-partnergeweld en partnergeweld, is het belangrijk om de prevalentiecijfers voor de subvormen van niet-partnergeweld en partnergeweld te raadplegen. Mannen zijn vaker het slachtoffer van enkel fysiek geweld (met of zonder bedreigingen) gepleegd door een niet-partner, alsook enkel psychologisch geweld gepleegd door een (ex-)partner in vergelijking met vrouwen. Vrouwen zijn vaker het slachtoffer van fysiek geweld gepleegd door een (ex-) partner dan mannen. Het gebrek aan data over seksueel geweld gepleegd door niet-partners of door (ex-)partners bij de mannelijke respondenten maakt een vergelijking tussen mannen en vrouwen onmogelijk. Daarnaast zijn vrouwen ook vaker het slachtoffer van een combinatie van verschillende subvormen van niet-partnergeweld of partnergeweld dan mannen.

Een belangrijke bevinding over deze geweldsvormen heen is dat gendergerelateerd geweld vaak een digitale dimensie heeft. Bij stalking zien we bijvoorbeeld dat de meest prevalente vorm, aanwezig bij meer dan de helft van de slachtoffers van stalking (51,3%), het ontvangen van ongewenste berichten (inclusief berichten op social media, SMS-verkeer …) is. Ook bij ongewenst seksueel gedrag op het werk zien we dat een substantieel deel van de slachtoffers rapporteert dat het ging om digitale vormen van seksueel ongewenst gedrag op het werk, zoals ongepaste avances via sociale media (19,4%) of ongepaste seksueel getinte e-mails of tekstberichten (15,5%). Psychologisch intiem partnergeweld, tot slot, neemt ook bij één op de drie mannen en vrouwen een meer digitale vorm aan (33,1%), door het gecontroleerd worden via GPS, telefoon en sociale media. Deze bevindingen sluiten aan bij recent onderzoek dat de aandacht vestigt op online vormen van gendergerelateerd geweld (bv. Hicks, 2021). Zowel onderzoekers, beleidsmakers als praktijkwerkers moeten deze digitale component van geweld mee in rekening brengen, gezien deze online vormen van geweld vaak onderschat worden maar ook een ernstige impact kunnen hebben op slachtoffers (Storry & Poppleton, 2022).

De verschillen tussen mannen en vrouwen suggereren dat vrouwen en mannen verschillende risico's lopen, wat duidt op de noodzaak voor gendergevoelige interventies en ondersteuning van slachtoffers. Naast aandacht voor de prevalentie van gendergerelateerd geweld, de verschillende en cumulatieve verschijningvormen en de (digitale) evoluties hierin, alsook de focus op de gevolgen van geweld, is het aangewezen om voldoende aandacht te besteden aan gendersensitief werken bij betrokkenen van gendergerelateerd geweld. Het is belangrijk hier te benadrukken dat dit rapport geslachtsgesegregeerde statistieken omvat. Het blijkt dus dat vrouwen vaker het slachtoffer worden van meer ingrijpende vormen van geweld, maar ook mannen worden vaak het slachtoffer van (ernstig) partnergeweld (bv. Dierickx et al., 2022; Machado et al., 2016).

7.1.2. Het verband tussen de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld en geweld in de kindertijd

Mannen en vrouwen die in het verleden werden blootgesteld aan kindermishandeling zijn oververtegenwoordigd onder de slachtoffers van andere vormen van gendergerelateerd geweld die in dit onderzoek werden bestudeerd. Respondenten die aangeven een vorm van geweld in de kindertijd te hebben meegemaakt, nl. (a) fysiek of psychologisch geweld door één of meerdere ouderfiguren; (b) blootstelling aan fysiek of psychologisch geweld tussen de ouders; of (c) seksueel geweld in de kindertijd, bevinden zich significant vaker onder de slachtoffers van stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, fysiek geweld, bedreigingen, of seksueel geweld gepleegd door een niet-partner, en intiem partnergeweld dan respondenten die geen ervaring hebben met geweld in de kindertijd. We zien over de geweldsvormen heen bovendien een significant geslachtsverschil: het aandeel vrouwen dat zowel geweld in de kindertijd als andere vormen van geweld rapporteert, is voor alle geweldsvormen groter dan het aandeel mannen.

Deze bredere trend impliceert dat geweld in de kindertijd een algemene verhoogde kwetsbaarheid voor geweld reflecteert. Deze resultaten bevestigen eerdere bevindingen over de sterke link tussen geweld in de kindertijd en geweld in het volwassen leven (bv. Fox et al., 2015; Ireland & Smith, 2009). Een mogelijke verklaring zou kunnen liggen in de ontwikkelde perceptie van geweld als aanvaardbaar gedrag in de kindertijd en de invloed daarvan op het ervaren van geweld op volwassen leeftijd. Kinderen die opgroeien in een omgeving waar geweld vaak voorkomt, zouden middels observatie en socialisatie kunnen aanleren dat geweld een geaccepteerde of effectieve manier kan zijn om met conflicten om te gaan (Flood & Pease, 2009; Markowitz, 2001), waardoor zij meer risico lopen om geweld te rechtvaardigen of normaliseren. Dit kan hun kwetsbaarheid vergroten om zelf in gewelddadige dynamieken of relaties terecht te komen.

Een alternatieve of aanvullende verklarende hypothese voor dit verband zou kunnen omvatten dat kinderen die geweld ervaren deze ervaringen meer internaliseren en zichzelf er de schuld van geven of verantwoordelijk voor stellen (Babock & DePrince, 2012; Feiring & Cleland, 2007). Dergelijke gevoelens zouden kunnen leiden tot een verlaagde eigenwaarde als volwassene en een verhoogde aanvaarding van geweld naar zichzelf toe in het volwassen leven. Zo blijkt uit een studie van Debowska et al. (2015) dat volwassenen die geweld in de kindertijd hebben meegemaakt meer geloof hechten aan stereotiepe en valse overtuigingen over de schuld van slachtoffers van verkrachting, de onschuld van een dader, en minder geneigd zijn om een verkrachting als een ernstig misdrijf te beschouwen.

De verhoogde kwetsbaarheid van volwassenen die in hun kindertijd het slachtoffer werden van geweld, zoals mishandeling door ouderfiguren, blootstelling aan partnergeweld, of seksueel misbruik, benadrukt de blijvende impact van ingrijpende ervaringen op de ontwikkeling. Dit kan gekoppeld worden aan onderzoek naar de impact van ingrijpende ervaringen in de kindertijd,

de zogenoemde ACE-studie (Adverse Childhood Experiences; Felitti et al., 1998), waaruit blijkt dat dat vroege blootstelling aan ingrijpende ervaringen, zoals kindermishandeling, leidt tot een hoger risico op negatieve en langdurige gevolgen voor de fysieke en mentale gezondheid, evenals sociaal functioneren. De ACE-studie en replicaties van de studie tonen aan dat cumulatieve negatieve ervaringen in de kindertijd niet alleen het risico vergroten op latere gezondheidsproblemen, zoals hartziekten en depressie, maar ook een verhoogd risico met zich meebrengen op herhaald slachtofferschap en geweld in volwassenheid (Hughes et al., 2017; Taillieu et al., 2020; Ports et al., 2016). Dit verband kan deels worden verklaard door verstoringen in stressregulatie, negatieve beïnvloeding van gehechtheidspatronen, en een verhoogde blootstelling aan risicosituaties, zoals ongelijke machtsverhoudingen in intieme relaties of op de werkvloer (Bellis et al., 2019; McLaughlin et al., 2012).

Bovenstaand onderzoek suggereert dat wellicht een combinatie van intrapersoonlijke factoren (bv. lage zelfwaardering, normalisering van geweld) en interpersoonlijke factoren (bv. risicovolle sociale omgevingen) die verband houden met geweld in de kindertijd bijdragen aan kwetsbaarheid voor geweld in volwassenheid. Het verband tussen slachtofferschap van geweld in de kindertijd en geweld in volwassenheid is evenwel niet causaal te interpreteren, maar moet gekaderd worden in een complex samenspel tussen multipele factoren die bijdragen aan een verhoogde kwetsbaarheid voor slachtofferschap van geweld (Lauritsen & Carbone-Lopez, 2011).

7.1.3. Het verband tussen de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld

Het is een opvallende vaststelling dat er een verband lijkt te zijn tussen verschillende vormen van gendergerelateerd geweld. Voor elke geweldsvorm (stalking, ongewenst seksueel gedrag op het werk, intiem partnergeweld, fysiek of seksueel geweld door een niet-partner) is in dit rapport onderzocht in welke mate slachtoffers van deze geweldsvorm ook het slachtoffer werden van andere vormen van gendergerelateerd geweld. De conclusie hierbij was steeds dezelfde: **slachtoffers die één bepaalde vorm van gendergerelateerd geweld meemaken, zijn ook significant meer aanwezig onder de slachtoffers van andere geweldsvormen**. Bovendien zagen we hier ook een aantal significante geslachtsverschillen. Voor slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk is het zo dat het aandeel van de mannelijke slachtoffers van deze geweldsvorm dat ook stalking door een intieme partner of intiem partnergeweld rapporteert, significant groter is dan het aandeel vrouwelijke slachtoffers. De combinatie van slachtofferschap van fysiek of seksueel geweld door een niet-partner en alle andere vormen van gendergerelateerd geweld komt dan weer significant vaker voor bij vrouwelijke dan bij mannelijke slachtoffers. Tot slot is het aandeel vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld dat ook stalking door een niet-partner rapporteert ook significant groter dan het aantal mannelijke slachtoffers van deze combinatie.

Het is mogelijk dat een zekere overlap tussen geweldsvormen bijdraagt aan deze samenhang tussen geweldsvormen. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat een respondent gestalkt werd door een collega, en deze ervaring onder zowel 'stalking' als 'ongewenst seksueel gedrag op werk' classificeert. Hier gaat het dan om éénzelfde ervaring en geweldsvorm, die aan twee definities van geweld voldoet. Het is daarnaast ook mogelijk dat eenzelfde dader verschillende geweldsvormen pleegt die in elkaar overvloeien: zo zagen we bijvoorbeeld dat 88,2% van de slachtoffers van intieme stalking aangeeft ook het slachtoffer te zijn van intiem partnergeweld. Deze resultaten suggereren dat stalking hier een uitloper is van geweld dat ook al tijdens de relatie plaatsvond, een bevinding die we kunnen kaderen binnen de bredere literatuur die ook aangeeft dat stalking door een (ex-)partner kan geplaatst worden op een continuüm van steeds verder escalerend intiem partnergeweld (Mechanic et al., 2000). Hoewel stalking in dit geval dus duidelijk een vorm van partnergeweld is, wordt het binnen de structuur van de EU-GBV-enquête als een aparte geweldsvorm geregistreerd.

Bovenstaande gegevens tonen aan dat de samenhang die we tussen verschillende vormen van geweld vinden deels kan worden verklaard door definities van geweld die overlappen of door verschillende vormen van geweld die door één dader zijn gepleegd. Er lijkt echter ook een samenhang te zijn tussen vormen van geweld waarbij de dader niet dezelfde kan zijn. Wanneer het bijvoorbeeld gaat om een combinatie van slachtofferschap van intiem partnergeweld en niet-partnergeweld, gaat dit om slachtofferschap van meerdere geweldservaringen die wellicht gepleegd werden door verschillende daders.

Deze bevindingen tonen aan dat personen die het slachtoffer worden van één vorm van geweld vaker ook andere vormen van geweld meemaken, hetzij door dezelfde dader of door meerdere verschillende daders. Ook in de literatuur is dit fenomeen van cumulatieve victimisatie beschreven, gedefinieerd als een summatie van slachtofferervaringen in verschillende contexten (Wojciechowski et al.,2022). De verklaring voor deze vaststelling is niet eenduidig en multifactorieel bepaald. Zo wees eerder onderzoek op de mogelijke rol van psychologische factoren zoals een lage impulscontrole (Ellingson et al., 2019) of problemen met mentale gezondheid (Ogle et al., 2024) binnen deze cumulatieve victimisatie. Ook meer sociologische factoren kunnen een rol spelen. Zo zijn mensen die een deviant sociaal netwerk hebben waarin geweld als normale omgang beschouwd wordt, oververtegenwoordigd in de groep van mensen die meerdere slachtofferervaringen rapporteren (Rudolph et al., 2020). Net zoals bij de samenhang tussen slachtofferschap van geweld in de kindertijd en de andere vormen van geweld in de EU-GBV enquête (zie 7.1.2.), dient ook deze samenhang tussen slachtofferschap van verschillende geweldsvormen onderling omzichtig en niet causaal geïnterpreteerd te worden, maar als samenspel van een interactie tussen intra- en interpersoonlijke factoren.

7.1.4. Sociale kenmerken en omstandigheden die verband houden met slachtofferschap van gendergerelateerd geweld

Voor de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld werd nagegaan in welke mate deze verband houden met bepaalde sociale kenmerken. De sociale kenmerken die werden gelinkt aan minstens één ervaring met slachtofferschap zijn leeftijd, opleidingsniveau, werksituatie, de ervaren gezondheidstoestand, de mate van beperking om gewone activiteiten uit te voeren en de financiële situatie. Vooraleer wordt overgegaan naar de bespreking van deze samenhang, willen we benadrukken dat het belangrijk is om deze resultaten voorzichtig te interpreteren. Ten eerste zijn deze kenmerken verbonden aan het moment van deelname aan de enquête EU-GBV, en zijn deze niet noodzakelijk hetzelfde als op het moment dat er slachtofferschap van geweld plaatsvond. Ten tweede impliceert een samenhang tussen een sociaal kenmerk en een vorm van slachtofferschap geenszins een causaal verband: het is niet omdat slachtoffers met bepaalde sociale kenmerken oververtegenwoordigd zijn in een slachtoffercategorie, dat dit sociale kenmerk ook de verklaring is voor het slachtofferschap. Ten derde zijn er bepaalde sociale kenmerken, zoals de ervaren gezondheidstoestand en de financiële situatie, die ook een gevolg kunnen zijn van het meegemaakte geweld. We kunnen dus enkel de samenhang vaststellen, maar geen uitspraken doen over oorzakelijke verbanden. Voor niet-partnergeweld en psychologisch geweld door een intieme partner werden sociale kenmerken van zowel mannen als vrouwen in kaart gebracht. Voor alle andere geweldsvormen zijn deze sociale kenmerken, gezien het beperkt aantal mannen in de steekproef, enkel voor vrouwelijke slachtoffers besproken.

Leeftijd

Jonge vrouwen tussen 18 en 29 jaar rapporteren significant vaker slachtofferschap van zowel stalking, niet-partnergeweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk dan vrouwen uit andere leeftijdscategorieën. Bij intiem psychologisch (inclusief economisch) partnergeweld ligt het slachtofferpercentage het hoogste in de groep tussen de 30 en 44 jaar. Oudere respondenten rapporteren dan weer significant minder vaak geweldservaringen: bij alle besproken geweldsvormen in dit rapport is het percentage van vrouwelijke slachtoffers het laagste in de groep tussen de 65 en 74 jaar. Voor de vormen van geweld waarbij ook mannelijke leeftijdsgegevens beschikbaar zijn (nl. niet-partnergeweld en psychologisch geweld door een intieme partner) bevindt het aantal mannelijke slachtoffers in de jongste en oudste slachtoffergroep zich steeds onder de verspreidingsdrempel. Het is dus niet mogelijk om uitspraken te doen over dit leeftijdseffect bij mannelijke slachtoffers.

De bevinding dat jonge vrouwen vaker slachtofferschap van gendergerelateerd geweld meemaken is in lijn met de literatuur. Ook uit eerder onderzoek bleek dat jongvolwassen vrouwen vaker slachtofferschap van stalking (bv. Morgan & Truman, 2022), fysiek en seksueel geweld door een niet-partner (Keygnaert et al., 2021) en ongewenst seksueel gedrag op het werk (bv. Jonsdottir et al., 2022) rapporteren dan vrouwen uit andere leeftijdscategorieën. Er zijn verschillende moge-

lijke verklaringen voor dit fenomeen. Een jongere leeftijd kan enerzijds gelinkt worden aan een levensstijl waarin de blootstelling aan potentieel risicovolle geweldsituaties groter is (Turanovic, 2022). Ook weten we uit de criminologische literatuur dat daders van geweld jonge slachtoffers vaak als minder weerbaar beschouwen, wat hun kans op slachtofferschap doet stijgen (Hayes et al., 2021). Het is ook mogelijk dat een zeker rapportage-effect meespeelt. We weten immers dat slachtoffers verschillende percepties hebben van hun slachtofferschap (Jeffrey & Senn, 2024). Daarnaast is er een evolutie in het bewustzijn over wat als ongewenst gedrag of geweld dient te worden beschouwd. Jongere vrouwen (h)erkennen mogelijks omwille van deze redenen sneller het slachtofferschap van vormen van gendergerelateerd geweld dan oudere vrouwen die dezelfde gedragingen mogelijks niet als gewelddadig (h)erkennen.

Over geweldsvormen heen vinden we een lager percentage slachtoffers bij oudere vrouwen (65-74 jaar) in vergelijking met andere leeftijdscategorieën. Deze bevinding kan verrassend overkomen, aangezien oudere personen meer levenservaring hebben en dus a priori meer kans hebben om al met dergelijke situaties geconfronteerd te worden. Het eerder genoemde rapportage-effect, waarbij oudere vrouwen gendergerelateerd geweld minder snel (h)erkennen, kan mee een verklaring bieden voor deze bevinding. Daarnaast is ook een geheugeneffect, waarbij de mogelijk langere periode tussen het meemaken van het geweld en het moment van rapporteren tijdens het onderzoek de herinnering beïnvloedt, goed gedocumenteerd in de literatuur en een mogelijke verklaring voor deze bevinding (Pieters et al., 2010).

Opleidingsniveau, werksituatie en financiële situatie

Wat betreft het opleidingsniveau van slachtoffers vonden we in het algemeen weinig significante verbanden in de relatie met gendergerelateerd geweld. Hoogopgeleide vrouwen (d.w.z. vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma) rapporteren wel significant vaker slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Hoogopgeleide mannen zijn dan weer oververtegenwoordigd in de groep slachtoffers van niet-partnergeweld. De bevinding dat hoogopgeleide vrouwen oververtegenwoordigd zijn onder de slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk is in lijn met de literatuur. Een mogelijk deel van de verklaring voor deze bevinding ligt in de tijd die gespendeerd wordt op het werk: hoogopgeleide vrouwen spenderen vaak meer uren op hun werkplek, wat het risico op blootstelling aan geweld kan doen stijgen (Jonsdottir et al., 2022). Ook het feit dat hoogopgeleide vrouwen zich vaker in posities met meer competitie, verantwoordelijkheid en zichtbaarheid bevinden waar de kans op machtsmisbruik door collega's en leidinggevenden groter wordt, kan mogelijk een rol spelen (Folke et al., 2020).

Er zijn veel significante verbanden tussen de werksituatie en de financiële situatie van slachtoffers en hun ervaringen met gendergerelateerd geweld. Wat de werksituatie betreft, vinden we dat vrouwen die op het moment van het onderzoek werkloos zijn significant vaker slachtofferschap van niet-partnergeweld en fysiek en psychologisch geweld door een intieme partner rapporteren. Vrouwen die aangeven dat ze arbeidsongeschikt zijn rapporteren vaker slachtof-

ferschap van stalking, niet-partnergeweld en alle vormen van partnergeweld (psychologisch, economisch, fysiek en seksueel). De financiële situatie van respondenten werd in kaart gebracht met de vraag in welke mate ze in staat zijn om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen. Vrouwen die aangeven hier niet toe in staat te zijn, zijn oververtegenwoordigd onder de slachtoffers van stalking en alle vormen van intiem partnergeweld. Voor de mannelijke respondenten lag het aantal slachtoffers in deze categorieën steeds onder de verspreidingsdrempel, waardoor we hun resultaten hier niet kunnen bespreken. **Bovenstaande bevindingen tonen aan dat vrouwen die zich in een sociaaleconomische kwetsbare situatie bevinden significant vaker slachtofferschap van geweld rapporteren.** Deze bevinding is consistent met een brede waaier van eerder onderzoek dat aantoonde dat een lage socio-economische status geassocieerd is met meer slachtofferschap (Aaltonen et al., 2012).

Ervaren gezondheid en mate van beperking om gewone activiteiten uit te voeren

Respondenten dienden in de EU-GBV-enquête aan te geven hoe goed ze hun gezondheid ervaren op een schaal van 'zeer slecht' tot 'zeer goed'. **We vinden, over geweldsvormen heen, dat een minder goede ervaren gezondheid samenhangt met meer slachtofferschap van geweld, terwijl een betere ervaren gezondheid gelinkt is aan minder slachtofferschap van sommige geweldsvormen.** Zo rapporteren zowel mannen als vrouwen die de eigen gezondheid als (zeer) goed inschatten significant minder slachtofferschap van psychologisch geweld door een intieme partner dan de totale populatie. Vrouwen die een (zeer) goede gezondheid rapporteren, rapporteren ook significant minder slachtofferschap van economisch en seksueel partnergeweld. Voor mannen lagen deze cijfers onder de verspreidingsdrempel. Een zekere mate van ervaren gezondheidsproblemen is dan weer significant gerelateerd aan meer slachtofferschap van geweld. Zo zijn zowel mannen als vrouwen die hun gezondheid als 'redelijk' inschatten, oververtegenwoordigd onder de slachtoffers van psychologisch partnergeweld. Vrouwen die hun gezondheid als 'redelijk' zien, rapporteren daarnaast ook meer slachtofferschap van economisch en fysiek partnergeweld. Voor mannen lagen deze cijfers onder de verspreidingsdrempel. Een (zeer) slechte ervaren gezondheid hangt tot slot samen met meer slachtofferschap van tal van geweldsvormen. Respondenten die de eigen gezondheid als (zeer) slecht inschatten rapporteren meer slachtofferschap van stalking, geweld door een niet-partner en alle vormen van intiem partnergeweld. Voor psychologisch partnergeweld gaat dit over zowel mannen als vrouwen, voor de andere geweldsvormen lag het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel.

Een laatste variabele die hier besproken wordt, gaat over de mate waarin er een beperking wordt ervaren om gewone activiteiten uit te voeren. Deze variabele hangt sterk samen met de ervaren gezondheidstoestand en arbeidsongeschiktheid. We vinden dat **respondenten die aangeven (ernstig) beperkt te zijn in dagelijkse activiteiten, meer slachtofferschap rapporteren van alle vormen van gendergerelateerd geweld**. Voor intiem psychologisch geweld en niet-partnergeweld geldt dit zowel voor mannen en vrouwen. Voor alle andere geweldsvormen kunnen we enkel uitspraak doen over vrouwen, gezien het aantal mannen onder de verspreidingsdrempel lag.

De gevonden samenhang tussen gezondheid, mate van beperking en slachtofferschap ligt in de lijn met eerder onderzoek. Zo toonde longitudinaal onderzoek aan dat slachtoffers met een fysieke of cognitieve beperking een grote kans hebben om het slachtoffer van geweld te worden (Turanovic, 2022). Zoals gemeld bij aanvang van deze paragraaf is het natuurlijk ook zo dat een slechte gezondheid en/of het ervaren van beperkt te zijn in gewone activiteiten een gevolg kunnen zijn van meegemaakt geweld. Zoals ook aangetoond in dit rapport (zie 5.2.8, 6.2.7 en 7.1.7) heeft geweld ook ernstige fysieke en psychologische gevolgen. We kunnen dus op basis van de gegevens van de EU-GBV-enquête geen uitspraken doen of deze gebrekkige gezondheid het geweld voorafging en een kenmerk is dat slachtoffers meer kwetsbaar maakt voor geweld, dan wel kan beschouwd worden als een consequentie van meegemaakt geweld.

7.1.5. Het algemeen voorkomen van herhaaldelijk slachtofferschap van gendergerelateerd geweld

Herhaald slachtofferschap van gendergerelateerd geweld blijkt een belangrijke uitdaging voor de preventie en aanpak van gendergerelateerd geweld. Herhaald slachtofferschap kan op verschillende manieren gedefinieerd worden. Dit zien we ook terug in de EU-GBV-enquête, waar verschillende manieren toegepast worden voor de verschillende geweldsvormen. Soms wordt 'herhaald slachtofferschap' gedefinieerd per geweldsfeit, waarbij 'herhaald' betekent dat een feit meer dan één keer heeft plaatsgevonden voor eenzelfde slachtoffer, en dit met dezelfde dader. In andere gevallen wordt 'herhaald slachtofferschap' gedefinieerd per dader, waarbij 'herhaald' betekent dat het slachtoffer eenzelfde geweldsvorm heeft ervaren door verschillende daders, die onafhankelijk van elkaar geweld hebben gepleegd.

In wat volgt, wordt herhaald slachtofferschap besproken naargelang de beschikbaarheid van de gegevens. Het gaat hierbij evenwel steeds om herhaling van slachtofferschap binnen één geweldsvorm. Voor het verband tussen slachtofferschap van meerdere geweldsvormen, verwijzen we de lezer door naar paragraaf 7.1.2 en 7.1.3.

Herhaaldelijk slachtofferschap van stalking

Stalking is een geweldsvorm die, volgens de definitie in de EU-GBV-enquête, steeds herhaalde feiten betreft, zoals het herhaaldelijk ontvangen van ongewenste berichten (51,3% van de slachtoffers van stalking) – voor een volledige lijst van de herhaalde feiten, zie tabel 3.1. Er is geen informatie beschikbaar over slachtofferschap van stalking door verschillende daders.

Herhaaldelijk slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Wat betreft ongewenst seksueel gedrag op het werk blijkt dat 16,4% van de mensen tussen 18 en 74 jaar met werkervaring het slachtoffer is geweest van herhaalde geweldsfeiten, waarbij vrouwen (24,4%) significant vaker het slachtoffer zijn dan mannen (9,9%). Onder

degenen die ooit ongewenst seksueel gedrag op het werk hebben ervaren, geeft bijna de helft van de slachtoffers (45,6%) aan dat het geweld meer dan eenmaal heeft plaatsgevonden, waarbij vrouwen (47,9%) vaker aangeven dat het geweld meerdere keren plaatsvond dan mannen (41,4%). Er is geen informatie beschikbaar over slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk door verschillende daders.

Dat bijna de helft van de slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk meer dan één feit ervaart, wijst op een patroon dat vermoedelijk wordt versterkt door structurele ongelijkheden, zoals machtsdynamieken op de werkvloer en genderstereotypen die ongewenst seksueel gedrag minder snel afstraffen of onderkennen (McDonald, 2012).

Herhaaldelijk slachtofferschap van niet-partnergeweld

De gegevens met betrekking tot niet-partnergeweld laten een gemengd beeld zien. **Fysiek geweld door een niet-partner is meestal eenmalig, maar 31,8% van de mannen en 43,5% van de vrouwen rapporteerde dat minstens één van de daders feiten pleegde die meer dan eenmaal hebben plaatsgevonden. Seksueel geweld door een niet-partner is bij vrouwen in 25% van de gevallen herhaald bij (poging tot) verkrachting en in 21,3% van andere vormen van seksueel geweld, door minstens één van de betrokken daders.** Voor mannen zijn er geen gegevens beschikbaar omdat de steekproef te klein was.

Wat betreft slachtofferschap van niet-partnergeweld door verschillende daders, kunnen we drie categorieën bekijken. Zo'n 20,7% van de slachtoffers van niet-partnergeweld geeft aan dat geweldservaringen werden gepleegd door meerdere daders die telkens alleen handelden. Daarnaast geeft 7,0% van de slachtoffers aan dat geweldservaringen werden gepleegd door zowel daders alleen als daders in een groep. Tot slot, bevindt het aantal slachtoffers die aangeven dat geweldservaringen werden gepleegd door meerdere groepen daders die telkens in groep handelden, zich onder de verspreidingsdrempel. De gegevens laten niet toe om fysiek niet-partnergeweld met seksueel niet-partnergeweld te vergelijken.

Herhaaldelijk slachtofferschap van intiem partnergeweld

Wat betreft intiem partnergeweld, zijn er gegevens beschikbaar over psychologisch, fysiek, en seksueel partnergeweld. De resultaten tonen aan dat een substantieel deel van de slachtoffers van psychologisch partnergeweld (67,0%) aangeeft dat zij dit geweld soms, vaak, of de hele tijd ervaren. Vrouwelijke slachtoffers rapporteren dit significant meer (74,1%) dan mannelijke slachtoffers (59,5%). Het vaak of de hele tijd ervaren van psychologisch geweld (31,2% van de mannelijke slachtoffers en 44,5% van de vrouwelijke slachtoffers) kan ook een indicatie zijn van controlerende gedragingen. Controlerende gedragingen zijn een belangrijk kenmerk van dwingende controle, een patroon van gedrag binnen partnergeweld gericht op het controleren van een partner, terwijl diegene van zijn of haar middelen en vrijheid wordt beroofd. In de wet

Feminicide wordt dit omschreven als “voortdurende of herhaalde dwingende of controlerende gedragingen, die psychische schade veroorzaken”. Deze wet definieert controlerend gedrag als “een geheel van handelingen die erop gericht zijn personen ondergeschikt en/of afhankelijk te maken door hen te isoleren van steunbronnen, hun middelen en capaciteiten uit te buiten voor persoonlijke doeleinden, hen de middelen te ontnemen die nodig zijn voor hun onafhankelijkheid, weerstand en ontsnapping, of door hun dagelijks gedrag te reguleren”.

Voor fysiek en seksueel partnergeweld werd in de EU-GBV-enquête gevraagd of het ging om één voorval binnen eenzelfde intieme relatie, of meerdere voorvallen binnen eenzelfde intieme relatie. Zo’n 69,5% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek partnergeweld geeft aan dat ze meerdere geweldservaringen binnen eenzelfde intieme relatie hebben gekend. Daarnaast gaf 22,3% van de vrouwelijke slachtoffers van (poging tot) verkrachting aan dat zij deze geweldservaring meerdere keren hebben meegemaakt binnen eenzelfde intieme relatie. Tot slot gaf 82,4% van de vrouwelijke slachtoffers van ander seksueel geweld aan dat er meerdere voorvallen van ander seksueel geweld plaatsvonden binnen eenzelfde intieme relatie. Voor mannen zijn er geen gegevens beschikbaar omdat de steekproef te klein was. Ook voor economisch geweld laat de EU-GBV-enquête niet toe om herhaalde feiten van economisch partnergeweld te analyseren, aangezien de vraag naar herhaling werd gesteld voor psychologisch geweld in het algemeen, en niet per item. Het is dus niet met zekerheid te zeggen of respondenten bij het aangeven van herhaalde psychologische geweldservaringen ook de items met betrekking tot economisch geweld in gedachten hadden. **De beschikbare cijfers benadrukken het herhalend karakter van intiem partnergeweld, waarbij een slachtoffer in eenzelfde intieme relatie vaak meer dan één keer eenzelfde geweldservaring rapporteert.**

Wanneer we breder kijken naar hoeveel slachtoffers meerdere vormen van intiem partnergeweld (psychologisch geweld, fysiek geweld, en seksueel geweld) rapporteren, zien we dat 23,5% van de mannelijke slachtoffers van partnergeweld, alsook 48,7% van de vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld aangeeft dat zij minstens twee van de drie geweldsvormen hebben meegemaakt. **Vrouwen maken dus vaker een combinatie van verschillende vormen van intiem partnergeweld mee dan mannen (IWEPS 2024).**

Daarnaast kunnen we ook nagaan in welke mate slachtoffers partnergeweld ervaren door meer dan één partner. Voor psychologisch geweld zien we dat een meerderheid van de bevraagden aangeeft dat ze dit geweld binnen één relatie meemaakten (83,6%). Zo’n 16,4% van de slachtoffers geeft aan dat psychologisch partnergeweld zich voordeed in meerdere partnerrelaties. Voor fysiek en seksueel geweld door een partner tonen de resultaten dat een meerderheid van de bevraagden (96,5%) dit geweld in één relatie meemaakte. Het aantal slachtoffers dat aangaf fysiek of seksueel partnergeweld te ervaren in meerdere relaties bevindt zich onder de verspreidingsdrempel. **Het lijkt dus eerder uitzonderlijk dat psychologisch, fysiek, of seksueel partnergeweld zich in meerdere partnerrelaties voordoet.** Eerder onderzoek om deze bevindingen mee te vergelijken is beperkt. Uit een Amerikaanse studie met 93 vrouwelijke slachtoffers van

partnergeweld (Alexander, 2009) bleek dat 27-59% van de vrouwelijke slachtoffers met recente ervaringen van partnergeweld ook eerdere ervaringen van partnergeweld rapporteerde, maar voorts is het geen gewoonte om in onderzoek naar partnergeweld te differentiëren tussen partnergeweld door één of meerdere partners.

Algemene conclusie over herhaaldelijk slachtofferschap van gendergerelateerd geweld

Herhaald slachtofferschap blijkt een belangrijk kenmerk van gendergerelateerd geweld, zij het met variërende frequentie en patronen afhankelijk van de specifieke geweldsvorm. Stalking laten we hier buiten beschouwing omdat de EU-GBV-enquête dit per definitie als herhalend beschouwt. Intiem partnergeweld vertoont de hoogste mate van herhaling. Zo geeft 74,1%, 69,5%, 82,4% van de vrouwelijke slachtoffers van respectievelijk psychologisch, fysiek, en seksueel partnergeweld aan dat zij méér dan een geweldservaring binnen dezelfde relatie meemaakten. Dit duidt op de structurele aard van partnergeweld. Ook bij niet-partnergeweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk komt herhaald slachtofferschap frequent voor. **De cijfers bevestigen dat gendergerelateerd geweld niet enkel een incidenteel fenomeen is, maar in veel gevallen een terugkerend patroon vormt,** wat wijst op de noodzaak van preventieve en interventiegerichte maatregelen. Dit wordt bevestigd door voorgaande studies zoals het vorige grootschalige Europese prevalentieonderzoek naar gendergerelateerd geweld (FRA, 2014).

Naast de frequentie van herhaald slachtofferschap, wijzen de resultaten op duidelijke verschillen tussen vrouwen en mannen. **Vrouwen rapporteren systematisch vaker herhaald slachtofferschap dan mannen, vooral bij intiem partnergeweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk.** Dit bevestigt de genderongelijkheid die ten grondslag ligt aan deze geweldsvormen en de rol van structurele factoren zoals machtsdynamieken en sociale normen (Daigle et al., 2025; Orke, 2021). Hoewel sommige slachtoffers herhaaldelijk geconfronteerd worden met geweld door verschillende daders, is herhaling binnen dezelfde dader-slachtofferrelatie een dominanter patroon, met name bij partnergeweld. De inzichten uit deze studie benadrukken de noodzaak van geïntegreerde beleidsmaatregelen die zowel herhaald slachtofferschap binnen relaties als door verschillende daders aanpakken, met specifieke aandacht voor de onderliggende sociale en structurele determinanten van gendergerelateerd geweld.

7.1.6. Kenmerken van daders van gendergerelateerd geweld

Per geweldsvorm werden in dit rapport verschillende kenmerken van daders van gendergerelateerd geweld in kaart gebracht, op basis van informatie gerapporteerd door de respondenten. Het gaat om belangrijke resultaten, want er is relatief weinig informatie beschikbaar over daders van gendergerelateerd geweld, zeker in de Belgische context.

Daders van stalking

Wat betreft stalking, laten de huidige data enkel toe om informatie te bieden over de relatie tussen dader(s) en vrouwelijke slachtoffers van stalking.

Vrouwelijke slachtoffers van stalking geven aan dat de dader in drie op de tien gevallen of 28,2% een (ex-)partner is, waarvan vrijwel steeds een ex-partner (87,8%) en amper een huidige partner (aantal onder de verspreidingsdrempel). Deze vrouwelijke slachtoffers geven overigens vaak (87,0%) aan dat zij intiem partnergeweld in de partnerrelatie hebben ervaren. Het gaat dan meestal over psychologisch partnergeweld (84,6%), maar ook over fysiek partnergeweld (57,9%) of seksueel partnergeweld (39,4%). Deze resultaten bevestigen dat stalking vaak een verlengstuk is van intiem partnergeweld en dynamieken van dwang en controle tijdens de relatie (McEwan et al., 2017; Norris, 2011).

Zo'n 78,6% van de vrouwen die minstens één ervaring van stalking hebben aangegeven in het volwassen leven, gaf aan dat de dader geen partner was. Meestal gaven de vrouwelijke slachtoffers van stalking dan aan dat het een verre kennis (32,4%) of een onbekende (33,7%) was. Iets meer dan één op de vijf vrouwelijke slachtoffers van stalking (22,7%) gaf aan dat minstens één van de daders een vriend of collega was. Tot slot duidde minder dan één op de tien vrouwelijke slachtoffers van stalking een familielid (9,7%) of leidinggevende (6,9%) als dader van stalking aan. De verhouding tussen onbekende daders (33,7%) en kennissen die stalking plegen suggereert dat stalking ook veel variabiliteit vertoont, mogelijks meer dan vaak aangenomen wordt, en wijst op het belang van het in kaart brengen van contextspecifieke dynamieken van stalking.

Daders van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Bij ongewenst seksueel gedrag op het werk blijkt dat de dader meestal een collega was (40,1%), en dit zowel voor mannelijke als voor vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Theorieën die gendergerelateerd geweld proberen begrijpen vanuit sociale normen (bv. Cislaghi & Heise, 2018) veronderstellen vaak dat daders leidinggevenden zijn, maar recente studies bevestigen dat geweld ook vaak binnen horizontale relaties voorkomt, waar machtsstructuren subtieler spelen in vergelijking met leidinggevenden (bv. Foley et al., 2022; McLaughlin et al., 2012). Dit suggereert dat preventie-interventies en beleidsmaatregelen in werkcontexten breder moeten worden vormgegeven, waarbij ook rekening wordt gehouden met de rol van collega's die ongewenst seksueel gedrag op het werk stellen.

Naast collega's, noemde een vergelijkbaar percentage (38,4%) van de slachtoffers 'een andere professionele relatie' als dader van minstens één incident van ongewenst seksueel gedrag op het werk. Dit percentage is lager bij mannelijke slachtoffers dan bij vrouwelijke slachtoffers (29,6% tegenover 43,5%). Bijna één op de vier vrouwelijke slachtoffers (25,6%)

maakte melding van minstens één incident gepleegd door een leidinggevende. Voor mannen die melding maakten van een incident van ongewenst seksueel gedrag op het werk door een leidinggevende lag het aantal onder de verspreidingsdrempel. We merken op dat een niet te verwaarlozen deel van de slachtoffers (14,8%) geen details wilde geven over de betrokken dader.

Algemeen kunnen we stellen dat, wanneer we naar de totale populatie kijken, de daders van ongewenst seksueel gedrag op het werk zowel mannen als vrouwen kunnen zijn. Wanneer we echter de cijfers uitsplitsen naar het geslacht van de slachtoffers, worden duidelijke verschillen zichtbaar. Bij mannelijke slachtoffers gaat het vaak om minstens één mannelijke dader (47,7%), gevolgd door uitsluitend mannelijke daders (42,6%), minstens één vrouwelijke dader (32,5%) en uitsluitend vrouwelijke daders (27,4%). Vrouwelijke slachtoffers rapporteren daarentegen vooral minstens één mannelijke dader (88,4%) en uitsluitend mannelijke daders (82,9%), terwijl vrouwelijke daders veel minder vaak worden genoemd (minstens één: 8,6%, uitsluitend: 3,1%). Opnieuw gaf een aanzienlijk deel van de slachtoffers (14,5%) geen informatie over de identiteit van de dader(s), wat vragen oproept over de motivatie om niet te rapporteren over kenmerken van daders gerelateerd aan de professionele context.

Daders van niet-partnergeweld

Bij niet-partnergeweld is de dader in ongeveer de helft van de gevallen (54,9%) een bekende van het slachtoffer. Vrouwen rapporteren vaker dat de dader van niet-partnergeweld een bekende (60,0%) is dan mannen (50,4%). Voor vrouwelijke slachtoffers van fysiek niet-partnergeweld stijgt het aandeel slachtoffers met een bekende dader nog verder naar 73,3%, tegenover 48,6% voor mannelijke slachtoffers. Voor seksueel niet-partnergeweld gaat het voor 54,0% van de vrouwelijke slachtoffers om een bekende. Voor mannen beschikken we hier niet over voldoende data om uitspraken te doen.

Daarnaast gaf ook 30,6% van de respondenten aan dat ze de dader(s) van het niet-partnergeweld niet kenden. **Mannen rapporteren vaker dat zij de dader(s) van het niet-partnergeweld niet kenden (34,9%) ten opzichte van vrouwen (25,5%).** Een kleinere groep (14,5%) geeft tot slot aan dat er zowel bekende als onbekende daders waren. Wanneer we de subvormen fysiek en seksueel niet-partnergeweld apart bekijken, lopen deze cijfers gelijk.

Wanneer de dader een bekende is van het slachtoffer, dan gaat het voor vrouwelijke slachtoffers vaak over een kennis (34,1%), een familielid (31,7%), een vriend(in) (23,2%), of een leidinggevende (8,1%). Voor fysiek niet-partnergeweld stijgt het aantal vrouwelijke slachtoffers waarbij een familielid de dader was (40,9%). Voor seksueel niet-partnergeweld zijn de daders opnieuw vaak een kennis (31,2%), een vriend(in) (20,3%), een familielid (13,7%), of een leidinggevende (7,6%). Voor mannen zijn er, omwille van een te kleine steekproef, te weinig data om deze bijkomende duiding te bieden.

Slachtoffers van niet-partnergeweld rapporteren in de meeste gevallen mannelijke daders. Een minderheid van vrouwelijke slachtoffers geeft ook aan dat er vrouwelijke daders betrokken waren, vooral bij fysiek niet-partnergeweld. In totaal rapporteren vrouwelijke en mannelijke slachtoffers minstens één mannelijke dader (45,3%). Voor mannelijke slachtoffers gaat het in 42,6% van de gevallen om uitsluitend mannelijke daders; bij vrouwelijke slachtoffers is dat 37,9%. Vrouwelijke slachtoffers geven daarnaast in 12,1% van de gevallen aan dat er minstens één vrouwelijke dader betrokken was, en in 5,5% ging het uitsluitend om vrouwelijke daders. Voor mannelijke slachtoffers ontbreekt hierover verdere detailinformatie vanwege de kleine steekproef. Wanneer we fysiek en seksueel niet-partnergeweld afzonderlijk bekijken, valt op dat vrouwelijke slachtoffers ook dan vooral mannelijke daders rapporteren. Bij fysiek geweld gaat het in 83,9% van de gevallen om minstens één mannelijke dader, en in 74,7% om uitsluitend mannelijke daders. Bij seksueel geweld liggen deze cijfers nog hoger: 97,7% rapporteert minstens één mannelijke dader, en 95,9% uitsluitend mannelijke daders. In het geval van fysiek geweld meldt 37,6% van de vrouwelijke slachtoffers ook minstens één vrouwelijke dader en 24,1% uitsluitend vrouwelijke daders.

Een dader van niet-partnergeweld handelde vaak alleen. Ongeveer de helft (47,4%) van de mannelijke slachtoffers van niet-partnergeweld gaf aan dat er één dader was die alleen handelde. Voor vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld lag dit aantal iets hoger (58,7%).

Daders van intiem partnergeweld

Wat betreft intiem partnergeweld is de dader steeds een bekende gezien het per definitie om een partner gaat. In het hoofdstuk over intiem partnergeweld werd ook naar enkele relevante individuele en relationele kenmerken van de partner van het slachtoffer gekeken. **Bij intiem partnergeweld valt op dat de meeste gewelddadige partners tussen de 30 en 64 jaar oud zijn (39,3% tussen 30-44 jaar en 39,6% tussen 45-64), met een diverse spreiding qua opleidingsniveau en arbeidsstatus.** De relaties waarin geweld voorkomt, zijn vaak langdurig: in 27,0% van de gevallen duurt de relatie met de huidige gewelddadige partner tussen de 20 en 30 jaar. Er is voorts sprake van afhankelijkheid ten opzichte van de gewelddadige partner voor basisbehoeften in 26,6% van de gevallen. Tot slot geeft 6,4% van de slachtoffers van intiem partnergeweld aan dat hun gewelddadige partners bekendstaan bij de politie omwille van agressie. Dit cijfer is hoger voor vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld: 8,1% van hen geeft aan dat hun partner bij de politie bekendstond wegens gewelddadig gedrag.

De bevinding dat geweld binnen intieme partnerrelaties vaak gepaard gaat met economische of praktische afhankelijkheid van de gewelddadige partner sluit nauw aan bij bestaande inzichten van bijvoorbeeld de Wereldgezondheidsorganisatie (Garcia-Moreno et al., 2006) en ander cross-sectioneel onderzoek (Golden et al., 2013). Tegelijkertijd suggereren recente studies dat deze factoren ook barrières voor hulpzoekgedrag in de hand werken, waardoor slachtoffers langer in gewelddadige relaties blijven (McCleary-Sills et al., 2016).

Algemene conclusie over daders van gendergerelateerd geweld

De bevindingen over daders per subvorm van gendergerelateerd geweld verschillen, ook naargelang de beschikbaarheid van de data, maar algemeen geldt dat **de dader meestal een bekende is van het slachtoffer en dat het vaker om mannelijke daders dan over vrouwelijke daders gaat**. Deze bevindingen bevestigen eerder onderzoek waaruit blijkt dat daders van gendergerelateerd geweld meestal bekenden van de slachtoffers zijn. Verschillende onderzoeken (Bennet et al., 2005; FRA, 2014) wijzen immers uit dat gendergerelateerd geweld vaak plaatsvindt in een relationele context met een hogere mate van vertrouwdheid of afhankelijkheid tussen slachtoffer en dader, wat de complexiteit en ook het risico op herhaald geweld kan verhogen.

7.1.7. Psychologische, fysieke, en socio-economische gevolgen van gendergerelateerd geweld

Slachtofferschap van gendergerelateerd geweld heeft negatieve gevolgen op verschillende levensdomeinen. In de EU-GBV-enquête werd er enkel naar deze gevolgen gepeild bij niet-partnergeweld en intiem partnergeweld. We kunnen de meeste van deze gevolgen ook enkel bespreken voor vrouwelijke slachtoffers, daar het aantal mannelijke slachtoffers hier meestal onder de verspreidingsdrempel lag.

Gevolgen na geweld door een niet-partner

De helft van de vrouwen (50,4%) die niet-partnergeweld meemaakten, ervaart fysieke of psychologische gevolgen van dit geweld op de gezondheid. De gevolgen bij vrouwen zijn lichamelijke verwondingen (24,7%) of psychologische klachten (43,5%). Voor de overgrote meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers met lichamelijke verwondingen gaat dit om lichte kneuzingen (86,5%). In de EU-GBV-enquête werd niet gespecifieerd om welke psychologische klachten het precies gaat. Voor psychologische klachten kunnen we dus geen uitspraken doen over wat de meest frequent gerapporteerde klacht is.

Naast gezondheidsproblemen, lijken ook socio-economische gevolgen bij een deel van de mannelijke en vrouwelijke slachtoffers voor te komen. Hier zien we dat 15,6% van de slachtoffers aangeeft door het meegemaakte geweld (tijdelijk) niet meer in staat te zijn om het huishouden te doen of voor de kinderen te zorgen. Opvallend rapporteren mannelijke slachtoffers (21,6%) dit gevolg significant meer dan vrouwelijke slachtoffers (9%) van niet-partnergeweld. Deze bevinding kunnen we linken aan de hogere prevalentie van fysiek geweld door een niet-partner bij mannen in vergelijking met vrouwen.

Gevolgen na intiem partnergeweld

Slachtoffers van intiem partnergeweld rapporteren negatieve gevolgen van het geweld op verschillende levensdomeinen. Deze gevolgen van intiem partnergeweld worden enkel bespro-

ken voor vrouwen, gezien het aantal mannelijke slachtoffers steeds onder de verspreidingsdrempel lag. **Drie op de tien (30,3%) vrouwelijke slachtoffers rapporteren lichamelijke verwondingen als fysiek gevolg.** Bij de meerderheid van deze groep lijkt dit vooral te gaan over lichte kneuzingen, een blauw oog, pijn in sommige lichaamsdelen of een bloedneus (90,8%). Meer ernstige verwondingen zoals botbreuken (11,9%), inwendige (11,0%) en genitale verwondingen (11,4%) worden steeds door ongeveer één op de tien van de vrouwelijke slachtoffers met lichamelijke verwondingen gerapporteerd. We weten uit de literatuur dat deze groep met ernstige verwondingen door partnergeweld een hoog risico loopt om opnieuw het slachtoffer te worden van verder escalerend partnergeweld (Snider et al., 2009). Deze groep vrouwen met ernstige verwondingen vormt dus een kwetsbare groep waarbij het risico op nieuw geweld groot is.

Naast lichamelijke verwondingen, rapporteert eenzelfde aandeel (ongeveer drie op de tien vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld (29,9%)) psychologische klachten ten gevolge van het geweld. Opnieuw werden deze psychologische klachten in de EU-GBV-enquête niet gespecifieerd, en kunnen we in dit rapport dus geen uitspraken doen over de soort klachten die slachtoffers ervaren. Uit de literatuur weten we dat depressieve klachten, verminderde prestaties op het werk en een negatieve impact op het sociaal functioneren behoren tot gerapporteerde klachten (Elvin-Nowak et al., 2023; Instituut, 2015, 2016). Bij sommige slachtoffers behoort zelfs suïcidaal gedrag tot de gevolgen van partnergeweld (Puig-Amores et al., 2022).

Naast fysieke en lichamelijke gevolgen, hebben we ook zicht op **de socio-economische gevolgen van partnergeweld bij vrouwelijke slachtoffers**. De grote meerderheid van de vrouwen (84,2%) heeft na de laatste ervaring met partnergeweld een gevolg op socio-economisch vlak ervaren. Dit gaat bij de meeste slachtoffers over niet meer in staat zijn het huishouden te doen na het voorval of voor de kinderen te zorgen (77,8%) of het moeten nemen van medicatie om met het voorval om te gaan (31,2%). Een kleine één op de vijf van de vrouwelijke slachtoffers diende een tijd vrijaf te nemen van werk of studie door het meegemaakte geweld (17,6%). Deze bevindingen impliceren dat partnergeweld ook nefaste gevolgen kan hebben op socio-economisch vlak en dat ondersteuning voor slachtoffers zich niet louter kan beperken tot fysieke en psychologische gevolgen.

Tot slot rapporteerden vrouwelijke slachtoffers ook over **de impact van het partnergeweld op hun gezinsleven**. Hierbij werd een onderscheid gemaakt tussen de kinderen die zelf ook rechtstreeks het slachtoffer werden van de gewelddadige partner, en kinderen die getuige waren van het geweld in het gezin. Wat betreft kinderen die zelf slachtoffer worden, zien we dat één op de vier vrouwen (26,1%) die aangeven herhaald partnergeweld door één partner te hebben meegemaakt, te kennen geeft dat het geweld van de partner zich ook tegen de kinderen richtte. Deze samenhang tussen intiem partnergeweld en kindermishandeling bleek ook reeds uit tal van andere studies (Boom et al., 2019), en toont nogmaals aan dat verschillende vormen van geweld

een overlap kennen (zie ook 7.1.2 en 7.1.3) en een holistische benadering vereisen. Kinderen die soms of vaak getuige waren van het partnergeweld, worden gerapporteerd door ongeveer zes op de tien van de vrouwelijke slachtoffers (63,9%). Een substantiële groep slachtoffers geeft aan dat de kinderen slechts zelden (15,4%) of nooit (20,8%) iets gezien of gehoord hebben van het geweld. Dit lijkt op een onderschatting te wijzen bij deze vrouwelijke slachtoffers, aangezien de literatuur aantoont dat geweld tussen partners in de thuisomgeving zelden of nooit onopgemerkt blijft door de kinderen in het gezin (Wood & Sommers, 2011). Ook de professionals uit de focusgroepen vonden deze bevinding opmerkelijk, en herkennen het feit dat slachtoffers van partnergeweld, mogelijk vanuit een vorm van zelfbescherming, de frequentie van het getuige zijn van geweld op hun kinderen onderschatten. Binnen dit kader van impact van partnergeweld op het gezinsleven, werd tot slot ook het verloop van het partnergeweld tijdens de zwangerschap bevraagd. Hier gaf één op de vijf (20,9%) slachtoffers van partnergeweld aan dat de partner geen geweld gebruikte tijdens de zwangerschap, bij ongeveer één op de tien (12,4%) bleef het geweld hetzelfde tijdens deze periode. Voor de andere antwoordcategorieën (nl. het geweld werd minder, het geweld werd erger, het geweld begon toen) lag het aantal respondenten onder de verspreidingsdrempel. We weten uit de literatuur dat een zwangerschap, als een periode die de dynamiek tussen partners verandert, vaak tot spanningen in de relatie kan zorgen die de kans op partnergeweld vergroot (Saltzman et al., 2003). Op basis van de huidige studie kunnen we deze bevinding niet bevestigen.

7.1.8. Percepties van slachtoffers over gendergerelateerd geweld

Percepties over de ernst van het meegemaakte geweld

In de EU-GBV-enquête werden enkel de percepties bij niet-partnergeweld en intiem partnergeweld in kaart gebracht. Slachtoffers dienden hier aan te geven hoe ze dit voorval scoorden in de mate van levensbedreiging, ernst en misdrijf. Bij niet-partnergeweld dienden slachtoffers zich te baseren op het laatste voorval in de laatste 5 jaar. Bij de percepties van intiem partnergeweld gingen sommige vragen over al het geweld dat met een bepaalde partner was meegemaakt, andere vragen bevroegen enkel de percepties bij het laatste voorval van partnergeweld in de laatste vijf jaar. Gezien het aantal mannen steeds onder de verspreidingsdrempel lag, bespreken we hieronder enkel de percepties over de ernst van vrouwelijke slachtoffers.

Bij niet-partnergeweld zien we dat de meeste vrouwelijke slachtoffers het laatste voorval in de laatste vijf jaar als niet zo ernstig classificeerden. Een minderheid ervaarde dit laatste voorval als levensbedreigend (16,8%), als een misdrijf (22,7%) of als 'zeer ernstig' (21,8%). **Bij percepties van intiem partnergeweld valt een duidelijk verschil op in de percepties, naargelang het om een ex-partner of huidige partner gaat. Geweld dat door een voormalige partner gebeurde, wordt significant vaker als heel ernstig (laatste voorval in de laatste vijf jaar), levensbedreigend (alle voorvallen met deze partner) en misdadig (alle voorvallen met deze**

partner) ingeschat dan geweld door een huidige partner. Veel van de gemeten percepties betreffen enkel het laatste voorval van het geweld in de laatste vijf jaar. Aangezien we, zowel bij niet-partnergeweld als intiem partnergeweld, geen gegevens hebben over wat er zich exact heeft afgespeeld tijdens dit laatste voorval, kunnen we moeilijk beoordelen of dit al dan niet om een minimalisering van het geweld gaat. Anderzijds weten we uit de literatuur dat slachtoffers geweld vaak minimaliseren, legitimeren en accepteren (Cinquegrana et al., 2023; Garrido-Macias et al., 2022). Ook de professionals uit de focusgroepen bevestigden dit en gaven aan dat slachtoffers het geweld vaak negeren, als een soort van copingstrategie.

Het verschil in perceptie van de ernst tussen geweld door de huidige versus de voormalige partner werd door de experts uit de focusgroepen verklaard vanuit angst- of schuldgevoelens tegenover de huidige partner die maken dat het geweld geminimaliseerd en getolereerd wordt. Daarnaast stellen de professionals uit de focusgroepen ook dat plegers van intiem partnergeweld vaak stap per stap de grenzen van het slachtoffer verleggen, waardoor het slachtoffer tijdens de relatie (nog) niet beseft hoe de situatie aan het escaleren is. Pas nadat de relatie beëindigd is, komt dit besef, wat de discrepantie in ernst tussen een huidige en voormalige partner kan verklaren. Uit de scoping review in dit rapport bleek overigens dat de acceptatie en minimalisatie van geweld gelinkt is aan het geloof in legitimerende mythen (Cinquegrana et al., 2023). Vrouwen die meer stereotiepe overtuigingen hebben, zouden intiem partnergeweld als minder ernstig en minder frequent percipiëren (Grembi et al., 2024). De link tussen stereotiepe overtuigingen en percepties bij geweld werd niet meegenomen in huidig onderzoek, maar is interessant om in vervolgonderzoek te exploreren.

Percepties over de ernst bij slachtoffers van de overige twee vormen van geweld, nl. ongewenst seksueel gedrag op het werk en stalking, werden niet bevraagd in de EU-GBV-enquête. In de focusgroepen met professionals werd hier wel dieper op ingegaan. In het geval van ongewenst seksueel gedrag op het werk, werd ook de minimalisering van de feiten door het slachtoffer aangehaald. Slachtoffers zouden daarbij al vooruitdenken aan de formele procedure en de onduidelijkheid wat er uiteindelijk met een klacht of melding zal gebeuren. Ook de rol van de preventieadviseur wordt benoemd als onserieus of onduidelijk, waarbij ambigue lijnen tussen de preventieadviseur en hiërarchische meerderen soms voor bijkomend wantrouwen zorgen. De angst om inkomen te verliezen bepaalt ook mee in welke mate slachtoffers het geweld zullen tolereren en actie zullen ondernemen. Rond de perceptie van de ernst van stalking, gaven professionals uit de focusgroepen aan dat mannen meer moeite zouden hebben om een slachtofferrol te percipiëren en te aanvaarden, wat ook door internationale literatuur wordt bevestigd (Maran et al., 2020). Dat kan echter niet vanuit de EU-GBV-enquêtedata bevestigd worden, en verdient dus bijkomende aandacht in vervolgonderzoek.

Percepties over het voorkomen van intiem partnergeweld

In de EU-GBV-enquête werd aan alle respondenten een inschatting gevraagd van het voorkomen van intiem partnergeweld. Hierbij valt het op dat partnergeweld tegen vrouwen door zeven op de tien mannen en vrouwen uit de Belgische bevolking (70,5%) als (heel) vaak voorkomend wordt ingeschat. **De meerderheid van de respondenten erkent partnergeweld dus als een vaak voorkomend maatschappelijk probleem.** Het is mogelijk dat bewustwordingscampagnes rond partnergeweld, waar het laatste decennium sterk werd op ingezet, bijgedragen hebben aan deze correcte perceptie van partnergeweld als veelvoorkomend probleem. **Vrouwen schatten partnergeweld tegen vrouwen vaker voorkomend in dan mannen.** Aangezien zowel internationale studies als de huidige studie aantonen dat vrouwen zelf ook vaker het slachtoffer worden van ernstige vormen van partnergeweld, is het niet verwonderlijk dat zij de prevalentie van dit geweld ook hoger inschatten dan mannen dit doen.

Wanneer het gaat om partnergeweld tegen mannen, denken slechts drie op de tien respondenten (31,8%) dat dit om een veelvoorkomend fenomeen gaat. Deze studie laat nogmaals zien dat dit een onderschatting is, aangezien aangetoond werd dat intiem partnergeweld ook een grote proportie mannen als slachtoffer treft. Het taboe dat nog steeds op partnergeweld ligt (Dierickx et al., 2022), draagt mogelijk bij tot deze onderschatting.

7.1.9. Spreken van slachtoffers over gendergerelateerd geweld

Tot slot volgt nog een analyse van de rapportage van gendergerelateerd geweld door slachtoffers, zowel binnen het informele (nl. vrienden, gezinsleden, familie) als binnen het formele (nl. politie, slachtofferhulp) netwerk. De beschikbare gegevens zijn voor iedere vorm van gendergerelateerd geweld binnen de EU-GBV-enquête verschillend.

Spreken over ervaringen van stalking

Wat betreft stalking zijn vooral data beschikbaar over de rapportering van ervaringen van stalking door vrouwelijke slachtoffers. De resultaten tonen aan dat **zo'n 18,4% van de vrouwelijke slachtoffers een situatie van stalking heeft gemeld aan de politie**. Mannelijke slachtoffers van stalking maken minder melding van geweld bij de politie (86,2% doet geen melding) in vergelijking met vrouwelijke slachtoffers (80,8% doet geen melding). Daarnaast meldde 13,1% van de vrouwelijke slachtoffers een situatie van stalking aan een advocaat of slachtofferorganisatie. Wat betreft spreken met iemand uit de informele omgeving na een ervaring van stalking, beschikken we niet over data binnen deze EU-GBV-enquête.

Ongeveer de helft van de vrouwelijke slachtoffers van stalking is tevreden (37,3%) of deels tevreden (15,5%) na een tussenkomst van de politie. Vier op de tien vrouwen (40,5%) geven aan niet tevreden te zijn met de tussenkomst van de politie na de melding. Uit de resultaten van

de focusgroepen en eerdere literatuur blijkt dat slachtoffers die niet tevreden zijn, vaak aangeven dat zij zich niet adequaat geholpen of niet serieus genomen voelen (Taylor-Dunn et al., 2021).

Na een melding van stalking bij de politie nam het geweld in iets meer dan de helft van de gevallen af of stopte het: 37,4% van de vrouwelijke slachtoffers gaf aan dat het stalkingsgedrag na melding bij de politie stopte, bij 18,7% van de vrouwelijke slachtoffers nam het geweld af, en bij ongeveer één op de drie slachtoffers (32,6%) bleef het stalkingsgedrag hetzelfde na melding bij de politie.

Zo'n 83,1% van de mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van stalking deed geen melding van de situatie bij de politie. De voornaamste reden om geen melding te doen van stalking bij de politie was de inschatting door het slachtoffer dat de stalking niet ernstig genoeg was en politie niet nodig was of niet de aangewezen instantie is. Bijna de helft van de slachtoffers (45,7%) geeft dit als reden aan om niet te melden bij de politiediensten, waarbij we geen significante verschillen zien tussen vrouwelijke en mannelijke slachtoffers. De reden dat het om een privé- of gezinskwestie ging die best zelf opgelost werd, is de tweede meest frequente reden om de stalking niet te rapporteren aan de politiediensten (31,8%). Opnieuw zien we bij deze reden geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen.

Spreken over ervaringen van ongewenst seksueel gedrag op het werk

Voor het spreken over ongewenst seksueel gedrag op het werk lag de focus binnen de dataverzameling op situaties die zich in de laatste 12 maanden hebben voorgedaan. Omwille van een te kleine steekproef mannen, kunnen we enkel resultaten delen over vrouwelijke slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag op het werk.

86,8% van de vrouwelijke slachtoffers die in de afgelopen 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten, nam iemand in vertrouwen. Dit betrof vaak een collega (73,2%), een werkgever of baas (25,6%) of een vertrouwenspersoon/preventieadviseur (19,7%). Daarnaast werd er ook regelmatig gesproken met vrienden, gezinsleden of familieleden (65,7%).

Spreken over ervaringen van niet-partnergeweld

Bij niet-partnergeweld nam 70,3% van de slachtoffers iemand uit het persoonlijke netwerk (vrienden, gezinsleden of familieleden) in vertrouwen. Mannen en vrouwen spreken even vaak over deze gebeurtenissen met iemand uit het dichte netwerk. Spreken met medische staf (19,8%), een hulplijn of organisatie voor slachtofferhulp (3,4%), of aangifte bij de politie (16,7%) kwamen minder vaak voor bij mannelijke en vrouwelijke slachtoffers. Daarnaast zien we dat mannen (23,4%) vaker spreken met een arts, een verpleegkundige of een sociale dienst dan vrouwen (15,6%). Dit zou te maken kunnen hebben met de aard van het geweld, gezien bedui-

dend meer mannelijke slachtoffers (74,6%) aangeven dat zij met opzet zijn geslagen met een vuist of met een voorwerp, of geschopt zijn op een manier die pijn deed of beangstigde, in vergelijking met vrouwelijke slachtoffers (38,6%).

Vervolgens werden nog data verzameld over de laatste ervaringen van niet-partnergeweld, gegeven dit minder dan 5 jaar geleden was. Hier zijn enkel resultaten over vrouwen beschikbaar. Voor mannen was de steekproef te klein. **Uit de gegevens blijkt dat de meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers (85,9%) die minstens een ervaring van niet-partnergeweld hebben meegemaakt in de laatste 5 jaar, over het laatste voorval met iemand sprak.** Het gaat dan voornamelijk over vrienden, gezinsleden of familieleden (83,3%). Daarnaast geeft 9,7% van de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld aan dat zij het laatste voorval gemeld hebben bij de politie. Voor alle andere formele diensten was de steekproef te klein om resultaten te kunnen publiceren.

Vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld in de laatste vijf jaar werd ook gevraagd waarom ze het laatste voorval niet hebben gemeld bij de politie. **De voornaamste reden om geen melding te doen van niet-partnergeweld bij de politie was de inschatting door het slachtoffer dat het geweld niet ernstig genoeg was en politie niet nodig was of niet de aangewezen instantie is.** Meer dan de helft van de slachtoffers (58,4%) geeft dit als reden aan om niet te melden bij de politiediensten. Daarnaast gaven vrouwelijke slachtoffers ook aan dat ze niet gemeld hebben bij de politie omdat het een privé- of gezinskwestie was die ze zelf hebben opgelost (22,5%), of omdat ze schaamte of schuldgevoel ervaarden (19,6%).

Spreken over ervaringen van intiem partnergeweld

Wat betreft intiem partnergeweld, tonen de cijfers aan dat **71,0% van de vrouwelijke slachtoffers met iemand over het laatste voorval van partnergeweld in de laatste 5 jaar sprak**.

Wanneer we vragen met wie er over situaties van partnergeweld gesproken werd aan mannelijke en vrouwelijke slachtoffers die minstens één situatie van intiem partnergeweld meemaakten, dan gaven zij aan vooral **gesproken te hebben met iemand uit het persoonlijke netwerk (vrienden, gezinsleden of familieleden) (70,1%)**. Vrouwelijke slachtoffers spraken daarnaast ook met een arts, verpleegkundige of sociale dienst (33,1%), de politie (34,1%), of met een hulplijn of organisatie voor slachtofferhulp (9,4%). Voor mannen beschikken we niet over deze resultaten wegens een te kleine steekproef.

Vrouwelijke slachtoffers spraken vaker over hun geweldservaringen wanneer de dader van het intiem partnergeweld een voormalige partner was en geen huidige partner. Zo gaf 37,9% van de vrouwelijke slachtoffers aan dat zij het intiem partnergeweld door een voormalige partner bij de politie gemeld hebben, waar dit bij intiem partnergeweld door een huidige partner slechts om 17,2% van de vrouwelijke slachtoffers ging. Dit wijst op een hogere drempel om hulp

te zoeken binnen het formele netwerk voor huidig intiem partnergeweld in vergelijking met voormalig intiem partnergeweld, wat bevestigd wordt door eerder onderzoek (Ahmadabadi et al., 2021; Sylaska & Edwards, 2014).

Vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld in de laatste vijf jaar werd ook gevraagd waarom ze het laatste voorval niet hebben gemeld bij de politie. **De voornaamste reden om geen melding te doen bij de politie was dat het een privé- of gezinskwestie was die ze zelf hebben opgelost.** Zo'n 43,7% van de vrouwelijke slachtoffers gaf dit aan als reden om niet te melden bij de politie. Daarnaast gaven vrouwelijke slachtoffers ook aan dat ze niet gemeld hebben bij de politie omdat ze inschatten dat het geweld niet ernstig genoeg was en politie niet nodig was of niet de aangewezen instantie is (37,9%), of omdat ze schaamte of schuldgevoel ervaarden (12,0%).

Algemene conclusies over spreken over ervaringen van gendergerelateerd geweld

Voor zover we over data beschikken, blijkt uit deze bevraging dat de meerderheid van de slachtoffers met iemand over een ervaring van geweld spreekt. Zo geeft 71,0% van de slachtoffers van intiem partnergeweld aan dat ze met iemand over het laatste voorval hebben gesproken. Voor ongewenst seksueel gedrag op het werk loopt dit op tot 86,8%.

Mensen die geweld meemaken, nemen hierover vaak iemand uit hun eigen omgeving in vertrouwen zoals vrienden, gezinsleden, of familieleden. Dit blijkt uit de resultaten over ongewenst seksueel gedrag op het werk (65,7% van de vrouwelijke slachtoffers spreekt met vrienden, gezinsleden, of familieleden), niet-partnergeweld (70,3% van de slachtoffers), en partnergeweld (70,1% van de slachtoffers).

De cijfers over het melden van geweld bij een officiële instantie, lopen dan weer uit elkaar naargelang de vorm van het geweld. Wat betreft het meldingspercentage bij de politie, ligt dit op 9,7% voor de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld (enkel laatste voorval in de afgelopen 5 jaar), op 18,4% van de vrouwelijke slachtoffers van stalking (minstens één voorval in hun leven), en op 34,1% van de vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld (minstens één voorval in hun leven). Wat betreft ongewenst seksueel gedrag op het werk zijn de werkgever en preventieadviseur de officiële weg om geweldservaringen te melden. Hier geven vrouwelijke slachtoffers aan dat zij het laatste voorval in de afgelopen 5 jaar gemeld hebben bij de preventieadviseur of vertrouwenspersoon (19,7%) of bij de werkgever of baas (25,6%). Bij de bevraging over rapportage werd geen rekening gehouden met hoe ernstig de slachtoffers het geweld hebben ervaren. Zo zou het kunnen dat sommige slachtoffers die gendergerelateerd geweld meemaken geen nood hebben aan de ondersteuning door officiële organisaties en voldoende hebben aan ondersteuning van het informele netwerk (del Rio & del Valle, 2019). Vervolgonderzoek is nodig om na te gaan of mensen die hulp wensen, dit ook daadwerkelijk vinden.

De voornaamste reden om geen melding van geweld (stalking, niet-partnergeweld, en partnergeweld) bij de politie te maken is de inschatting van een slachtoffer dat het geweld niet ernstig genoeg is of dat de politie niet de aangewezen instantie is. Andere vaak aangehaalde redenen zijn dat het om een privé- of gezinskwestie ging die best zelf opgelost werd, of dat de politie niet zou kunnen helpen. Tot slot spelen ook schaamte of schuldgevoelens een rol als drempel om niet te melden. De scoping review wees daarnaast ook op het feit dat de meldingsbereidheid voor gendergerelateerd geweld ook afhankelijk kan zijn van bredere maatschappelijke factoren zoals vertrouwen in het juridisch systeem (Polettini et al, 2023). Ook is aangifte doen niet altijd de eerste bezorgdheid, psychologische ondersteuning en bescherming (het gedrag doen stoppen) is vaak een eerste prioriteit. Uit de literatuur en de focusgroepen blijkt ook nog dat eerdere negatieve ervaringen (bv. inadequate reactie, niet serieus nemen, *blaming the victim*) met formele instanties ook een belangrijke drempel kunnen zijn om opnieuw te melden (Leon et al, 2021; FRA, 2014). Wellicht is er een groep slachtoffers die zelf ervaart dat het geweld niet ernstig was en dat zij geen bijkomende ondersteuning van officiële instanties nodig hebben om het geweld te stoppen of om te bekomen of herstellen van deze geweldservaring. De resultaten van de focusgroepen suggereren dat de attitude van het informele netwerk hier een ondersteunde rol kan spelen. Een warme omgeving zou herstel beter in de hand werken. Daarnaast is er wellicht ook een groep mensen die wel hulp of ondersteuning wenst door officiële instanties, maar percipieert dat het geweld niet ernstig genoeg is en om die reden niet op zoek gaat naar hulp. Dit zijn bijvoorbeeld de slachtoffers die eveneens schaamte of schuldgevoelens opgeven als reden om geen melding te doen bij de politie.

Relatief weinig slachtoffers van gendergerelateerd geweld zoeken hulp bij een andere instantie dan de officiële diensten (d.w.z. anders dan politie, of anders dan preventieadviseur of werkgever in geval van ongewenst seksueel gedrag op het werk). Een arts of verpleegkundige of een sociale dienst werden vooral aangesproken door vrouwelijke slachtoffers in geval van intiem partnergeweld (33,1%) en minder in geval van niet-partnergeweld (15,6%). In de focusgroepen werd besproken dat medische professionals hier meer op kunnen inzetten door zelf het gesprek hierover te initiëren wanneer zij slachtoffers met fysieke letsels zien in hun praktijk. Contact met een hulplijn of slachtofferorganisatie was zeldzaam: 4,5% van de vrouwelijke slachtoffers van niet-partnergeweld en 9,4% van de vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld zocht hulp via deze kanalen. Voor stalking en ongewenst seksueel gedrag op het werk zijn hieromtrent geen resultaten beschikbaar wegens een kleine steekproef.

7.2. Beperkingen van dit onderzoek

Dit rapport heeft bij een representatieve Belgische steekproef uit de algemene bevolking onderzocht wat de aard en omvang is van gendergerelateerd geweld. Hierbij werden verschillende geweldsvormen in kaart gebracht, maar werd ook gekeken naar de context waarbinnen het

geweld plaatsvond. Tot slot werden ook de gevolgen van het geweld in kaart gebracht. Het rapport biedt een complementaire analyse van het basisrapport door IWEPS (https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/65943). In wat volgt, bespreken we de belangrijkste beperkingen van deze studie.

Een eerste belangrijke beperking van het onderzoek omvat dat **de studie voornamelijk gebaseerd is op zelfrapportage van de algemene bevolking en focusgroepen met professionals**. Hoewel deze waardevolle inzichten bieden, zou de toevoeging van focusgroepen met slachtoffers zelf een completer en rijker beeld hebben kunnen geven van hun ervaringen. Binnen het bestek van de huidige studie hebben we hiertoe een poging gedaan, maar we vonden te weinig slachtoffers van gendergerelateerd geweld die hiertoe bereid waren. Toekomstig onderzoek zal een grote meerwaarde halen uit het organiseren van kwalitatief onderzoek naar beleving en aanbevelingen van slachtoffers die zelf informatie en hulp zoeken in België.

Ten tweede is de steekproef scheef verdeeld, met **beduidend minder mannen dan vrouwen**, wat de mogelijkheid beperkt om betrouwbare vergelijkingen tussen mannen en vrouwen te maken. Deze beperkingen moeten in acht worden genomen bij de interpretatie en toepassing van de bevindingen.

Ten derde gaat het om een vragenlijst die werd geformuleerd onder consensus door Eurostat, waardoor **de data het niet toelieten om alle vragen te beantwoorden die het Instituut wenste te integreren in dit rapport**. Zo ontbreekt er onder meer informatie over seksueel geweld in het algemeen, onafhankelijk van of de dader een (ex-)partner was of niet, en zijn er voor stalking veel minder data verzameld dan voor intiem partnergeweld. Ook voor specifieke thema's zoals de gevolgen of de rapportage van geweld zou het interessant geweest zijn om de data te kunnen segregeren naargelang het type geweld dat ervaren is (bv. fysiek of seksueel geweld). Deze lacune in beschikbare data benadrukt de noodzaak om onderzoek hieromtrent uit te breiden om patronen van gendergerelateerd geweld beter te begrijpen.

Tot slot hadden we enkel informatie over het gerapporteerde geslacht van de deelnemers, maar hadden we verder **geen informatie over gender**. Gezien gender een prominente plek inneemt in dit type geweld, zal het belangrijk zijn voor toekomstig onderzoek om gender grondiger te gaan meten. Zo geeft onderzoek uit Nederland en België aan dat een meting van genderidentiteit meer genderdiversiteit in kaart brengt wanneer er met continue schalen gewerkt wordt in plaats van een categorische benadering met enkele labels of identiteitsomschrijvingen (Burgwal & Motmans, 2021). Zo kan er bijvoorbeeld gewerkt worden met één continue schaal die mannelijkheid meet, alsook één schaal die vrouwelijkheid meet ('In welke mate voelt u zich vrouw?'), op een 7-punt-Likertschaal gaande van 'Helemaal niet' tot 'Helemaal wel'.

7.3. Aanbevelingen voor onderzoek

Verschillende aanbevelingen rond toekomstig onderzoek kwamen uit de focusgroepen alsook tijdens het analyseren van de data naar voren. Een algemene aanbeveling is **een bevraging naar de bekendheid van de verschillende hulpverleningsdiensten bij professionals**. Het is één zaak om te weten of de slachtoffers de verschillende diensten en hulplijnen kennen, maar de vraag dringt zich op of de professionals daar zelf ook van op de hoogte zijn. Er zijn veel kanalen beschikbaar, maar deze moeten juist gevonden worden, op maat van de slachtoffers.

Een aanbeveling rond **stalking** is de wens naar meer uitgebreid onderzoek rond **de mythen en percepties van het dader- en slachtofferprofiel**. Experten geven aan dat de resultaten het moeilijk maken om uit te maken welke verschillen er zijn. Zijn het bijvoorbeeld altijd mannen die dader zijn en vrouwen die slachtoffer zijn? Er is hier te weinig over geweten. Daarnaast werden er over stalking beduidend minder data verzameld in vergelijking met de andere vormen van gendergerelateerd geweld in de EU-GBV-enquête. Het zal een meerwaarde zijn voor toekomstig onderzoek als dezelfde vragen voor verschillende vormen van gendergerelateerd geweld kunnen terugkeren.

Op het vlak van onderzoek rond **ongewenst seksueel gedrag op het werk**, kwamen twee zaken aan bod in de focusgroepen. Een eerste onderwerp is de vraag naar de prevalentie van ongewenst seksueel gedrag op het werk in relatie tot de grootte van de bedrijven. De verwachting is dat dit minder voorkomt bij kleine bedrijven omdat daar meer sociale controle zou zijn. Een tweede onderzoeksthema situeert zich bij de **preventieadviseurs**. De focusgroepen waren geïnteresseerd in de verschillende redenen om iets niet te melden bij de preventieadviseur.

Bij **niet-partnergeweld** kwam in de focusgroepen de vraag naar boven of de ernst van het geweld en het gedrag voorspellend is voor de meldingsdrempels bij de politie. Met andere woorden, is de drempel lager om melding te maken bij de politie wanneer het geweld minder ernstig is. Vanuit de data-analyses konden we hierover geen uitsluitsel geven omdat er geen of onvoldoende data beschikbaar waren over hoe slachtoffers het geweld hadden beleefd en of ze nood hadden aan ondersteuning door formele diensten. Daarenboven zou het interessant geweest zijn als de EU-GBV-enquête een meer strikte scheiding kon maken tussen fysiek geweld en seksueel geweld, al dan niet door een (ex-)partner, zodat we ook bredere analyses zouden kunnen uitvoeren over de mate waarin seksueel geweld plaatsvindt en wat de gerapporteerde gevolgen hiervan kunnen zijn.

Binnen het domein van **intiem partnergeweld** is het onbekend of slachtofferschap vaker wordt gemeld wanneer de partners uit elkaar zijn. Met andere woorden, zullen slachtoffers zich binnen de relatie nog vasthouden aan de partner – en daarom geen melding maken – en de melding sneller maken wanneer zij uit de relatie zijn. Experten gaven aan hier nog meer rond te willen

weten. Vervolgonderzoek wordt daarnaast ook aangeraden om meer inzicht te verwerven in economisch partnergeweld. Zo ontwikkelden Postmus en collega's in 2015 een instrument om economisch partnergeweld te meten, met items zoals 'houdt financiële informatie voor jou verborgen', en 'bedreigt je om je werk te verlaten'. Daarnaast is er nog te weinig onderzoek dat specifiek kijkt naar hoe recidivepatronen variëren naargelang de aard van de relatie of de ernst van het intiem partnergeweld. Bovendien blijft de vraag bestaan in hoeverre bestaande gerechtelijke en preventieve maatregelen (zoals contactverboden of trajecten voor daders) effectief zijn in het doorbreken van deze patronen en het installeren van veiligheid.

Tot slot zal naast cross-sectioneel onderzoek ook longitudinaal onderzoek nodig zijn om causale verbanden beter te begrijpen, maar ook om aandacht te besteden aan beschermende factoren die een cyclus van geweld kunnen doorbreken. In Nederland wordt bijvoorbeeld al enkele jaren prospectief onderzoek uitgevoerd naar wat nodig is om geweld in gezinnen te stoppen en wat daar gunstige omstandigheden voor zijn (bv. Steketee et al., 2021). Hieruit blijkt dat een multidisciplinaire en systeemgerichte aanpak goed werkt, waarbij professionals met voldoende diepgaande kennis zich mee verantwoordelijk voelen voor veiligheid in het gezin, en zowel aandacht besteden aan vroegere ingrijpende ervaringen als de huidige context. Gezien de Nederlandse en Belgische context nog sterk van elkaar verschillen en we in België dergelijke kennis ontbreken, is gelijkaardig onderzoek in België nodig om de preventieve en interveniërende initiatieven tegen gendergerelateerd geweld te evalueren en bij te stellen.

Referenties

- Aaltonen, M., Kivivuori, J., Martikainen, P., & Sirén, R. (2012). Socioeconomic differences in violent victimization: Exploring the impact of data source and the inclusivity of the violence concept. *European Journal Of Criminology, 9*(6), 567-583. https://doi.org/10.1177/1477370811422800
- Ahmadabadi, Z., Najman, J. M., Williams, G. M., Clavarino, A. M., & d'Abbs, P. (2021). Gender differences in intimate partner violence in current and prior relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(1-2), 915-937. https://doi.org/10.1177/0886260517730563
- Anyango, C., Goicolea, I., & Namatovu, F. (2023). Women with disabilities' experiences of intimate partner violence: a qualitative study from Sweden. *BMC Women's Health*, *23*(1), 1-11. https://doi.org/10.1186/s12905-023-02524-8
- Badenes-Sastre, M., Acosta, M. L., Beltrán-Morillas, A. M., & Expósito, F. (2023). Transformative effect of intimate partner violence against women based on sociocultural factors trapping women in a violent relationship. *Current Psychology*, *43*(1), 10786-10800. https://doi.org/10.1007/s12144-023-05101-2
- Baldry, A. C., & Cinquegrana, V. (2021). The decision to leave the abusive partner by women survivors of intimate partner violence and risk of further revictimization: The role of gratitude and risk perception. *Violence Against Women*, *27*(9), 1232-1251. https://doi.org/10.1177/1077801220935203
- Bellis, M. A., Hughes, K., Ford, K., Rodriguez, G. R., Sethi, D., & Passmore, J. (2019). Life course health consequences and associated annual costs of adverse childhood experiences across Europe and North America: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Public Health*, *4*(10), e517-e528. https://doi.org/10.1016/s2468-2667(19)30145-8
- Bijlsma, A. M. E., Van Der Put, C. E., Vial, A., Van Horn, J. E., Overbeek, G., & Assink, M. (2022). Gender differences between domestic violent men and Women: Criminogenic risk factors and their association with treatment Dropout. *Journal Of Interpersonal Violence*, *37*(23-24), 21875-21901. https://doi.org/10.1177/08862605211063015
- Blindow, K., Bondestam, F., Johansson, G., Bodin, T., Westerlund, H., & Nyberg, A. (2021). Sexual and gender harassment in Swedish workplaces: A prospective cohort study on implications for long-term sickness absence. *Scandinavian Journal Of Work, Environment & Health*, *47*(6), 466-474. https://doi.org/10.5271/sjweh.3971
- Blindow, K., Paulin, J., Hanson, L. L. M., Johnell, K., & Nyberg, A. (2022). Sexual and gender harassment and use of psychotropic medication among Swedish workers: A prospective cohort study. *Occupational And Environmental Medicine*, *79*(8), 507-513. https://doi.org/10.1136/oemed-2021-108087
- Boom, A. T., Wittebrood, K., Alink, L. R., Cruyff, M. J. L. F., Downes, R. E., Van Eijkern, E. Y. M., ... & Veenstra, D. R. (2019). De prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland.

- Bull, A. (2022). Catalysts and rationales for reporting staff sexual misconduct to UK higher education institutions. *Journal Of Gender-based Violence*, *6*(1), 45-60. https://doi.org/10.1332/239868021x16270572218631
- Burgwal, A., & Motmans, J. (2021). Adviesfiche: Het meten van genderidentiteit in kwantitatief onderzoek. https://www.transgenderinfo.be/sites/default/files/2022-11/adviesfiche.pdf
- Cinquegrana, V., Marini, M., & Galdi, S. (2023). Psychological abuse is not a problem! Exploring the role of domestic violence myths in psychological revictimization. *Frontiers in Psychology*, *14*(1), 1-11. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1228822
- Cislaghi, B., & Heise, L. (2018). Theory and practice of social norms interventions: eight common pitfalls. *Globalization and Health, 14*, 1-10. https://doi.org/10.1186/s12992-018-0398-x
- Colagrossi, M., Deiana, C., Dragone, D., Geraci, A., Giua, L., & Iori, E. (2023). Intimate partner violence and help-seeking: The role of femicide news. *Journal Of Health Economics*, *87*(1), 1-22. https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2022.102722
- Cunha, O., Pereira, B., Cruz, A. R., Gonçalves, R. A., & De Castro Rodrigues, A. (2022). Intimate Partner Violence: Perceptions and Attributions of Male Perpetrators. *Journal Of Forensic Psychology Research And Practice*, 1-21. https://doi.org/10.1080/24732850.2022.2133663
- Daigle, L. E., Felix, S. N., Muñoz, R. B., Hancock, K. P., Oesterle, D. W., & Gilmore, A. K. (2025). Examining the risks of multiple types of interpersonal victimization for transgender and gender non-conforming college students. *Journal of Interpersonal Violence*, *40*(3-4), 876-905. https://doi.org/10.1177/08862605241254139
- Debowska, A., Boduszek, D., Dhingra, K., Kola, S., & Meller-Prunska, A. (2015). The role of psychopathy and exposure to violence in rape myth acceptance. *Journal of Interpersonal Violence*, *30*(15), 2751-2770. http://dx.doi.org/10.1177/0886260514553635
- del Rio, I. D., & del Valle, E. S. G. (2019). Influence of intimate partner violence severity on the help-seeking strategies of female victims and the influence of social reactions to violence disclosure on the process of leaving a violent relationship. *Journal of Interpersonal Violence*, *34*(21-22), 4550-4571. https://doi.org/10.1177/0886260516676473
- Dierickx, S., Haeken, S., & Verdonck, E. (2022). Je mannetje staan? De ervaringen van mannen met partnergeweld gekaderd binnen een hedendaags genderperspectief. *Panopticon*, *43*(3), 312.
- Dziewa, A., & Glowacz, F. (2022). "Getting out from intimate partner violence: Dynamics and processes. A qualitative analysis of female and male victims' narratives". *Journal Of Family Violence*, *37*(4), 643-656. https://doi.org/10.1007/s10896-020-00245-2
- Elvin-Nowak, Y. M. S., Backman-Enelius, M. M., Jonas, W., Eriksson, J., Åhlund, D. S., & Barimani, M. (2023). Intimate partner violence and negative health consequences: A cross-sectional study among women in a regional sample in Sweden. *Scandinavian Journal Of Public Health*, *51*(4), 636-643. https://doi.org/10.1177/14034948221148056

- European Commission. (z.d.). *What is gender-based violence?* https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en#:~:text=gender%2Dbased%20violence-,Gender%2Dbased%20violence%20(GBV)%20by%20definition,of%20a%20particular%20gender%20disproportionately
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). *Violence against Women: An EU-wide Survey. Main Results report.* European Union Agency For Fundamental Rights. https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report
- Fahmy, E., & Williamson, E. (2018). Poverty and domestic violence and abuse (DVA) in the UK. *Journal of Gender-Based Violence*, *2*(3), 481-501. https://doi.org/10.1332/239868018X15263881184558
- Feiring, C., & Cleland, C. (2007). Childhood sexual abuse and abuse-specific attributions of blame over 6 years following discovery. *Child Abuse & Neglect*, *31*(11-12), 1169-1186. https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.chiabu.2007.03.020
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American Journal of Preventive Medicine, 14*(4), 245-258. https://doi.org/10.1016/S0749-3797(98)00017-8
- Flood, M., & Pease, B. (2009). Factors influencing attitudes to violence against women. *Trauma, Violence, & Abuse*, *10*(2), 125-142. http://dx.doi.org/10.1177/1524838009334131
- Foley, M., Oxenbridge, S., Cooper, R., & Baird, M. (2022). 'I'll never be one of the boys': Gender harassment of women working as pilots and automotive tradespeople. *Gender, Work & Organization*, *29*(5), 1676-1691. https://doi.org/10.1111/gwao.12443
- Folke, O., Rickne, J., Tanaka, S., & Tateishi, Y. (2020). Sexual Harassment of Women Leaders. *Daedalus,149 (1),* 180-197. doi: https://doi.org/10.1162/daed_a_01781
- Fox, B. H., Perez, N., Cass, E., Baglivio, M. T., & Epps, N. (2015). Trauma changes everything: Examining the relationship between adverse childhood experiences and serious, violent and chronic juvenile offenders. *Child Abuse & Neglect*, *46*, 163-173. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.01.011
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. H. (2006). Prevalence of intimate partner violence: findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *The Lancet*, *368*(9543), 1260-1269. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(06)69523-8

- Golden, S. D., Perreira, K. M., & Durrance, C. P. (2013). Troubled times, troubled relationships: How economic resources, gender beliefs, and neighborhood disadvantage influence intimate partner violence. *Journal Of Interpersonal Violence*, *28*(10), 2134-2155. https://doi.org/10.1177/0886260512471083
- Gracia, E., Rodriguez, C. M., Martín-Fernández, M., & Lila, M. (2017). Acceptability of family violence: Underlying ties between intimate partner violence and child abuse. *Journal Of Interpersonal Violence*, *35*(17-18), 3217-3236. https://doi.org/10.1177/0886260517707310
- Hauch, D., & Elklit, A. (2023). The psychological consequences of *stalking*: Cross-sectional findings in a sample of Danish help-seeking *stalking* victims. *European Journal Of Psychotraumatology*, *14*(2), 1-16. https://doi.org/10.1080/20008066.2023.2281749
- Hayes, B. E., O'Neal E. N., Hernandez C. N. (2021). The sexual victimization of college students: A test of routine activity theory. *Crime & Delinquency*, *67*(12), 2043-2068. https://doi.org/10.1177/0011128720954347
- Hicks, J. (2021). *Global evidence on the prevalence and impact of online gender-based violence.* K4D Helpdesk Report. Institute of Development Studies. https://doi.org/10.19088/K4D.2021.140
- Hughes, K., Bellis, M. A., Hardcastle, K. A., Sethi, D., Butchart, A., Mikton, C., ... & Dunne, M. P. (2017). The effect of multiple adverse childhood experiences on health: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Public Health*, *2*(8), e356-e366. https://doi.org/10.1016/s2468-2667(17)30118-4
- Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2010). Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. In *Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen*. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/ervaringen_van_vrouwen_en_mannen_met_psychologisch_fysiek_en_seksueel_geweld
- Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2015). Onderzoek naar intrafamiliaal geweld en partnergeweld op basis van de gezondheidsenquête 2013. In *Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen*. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/onderzoek_naar_intrafamiliaal_geweld_en_partnergeweld_op_basis_van_de_gezondheidsenquete
- Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2016). Nationale enquête over de impact van partnergeweld op werk, werknemers en werkplekken in België. In *Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen*. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/nationale_enquete_over_de_impact_van_partnergeweld_op_werk_werknemers_en_werkplekken_in
- Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2021). Nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld 2021-2025. https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/20211125-nap-2021-2025-clean-nl.pdf

- Ireland, T. O., & Smith, C. A. (2009). Living in partner-violent families: Developmental links to antisocial behavior and relationship violence. *Journal Of Youth And Adolescence*, *38*, 323-339. https://doi.org/10.1007/s10964-008-9347-y
- Jeffrey, N. K., & Senn, C. Y. (2024). Gender Differences in Sexual Violence Victimization Experiences and Validity of Victimization Reports: A Think-Aloud Study. *The Journal Of Sex Research*, 1-17. https://doi.org/10.1080/00224499.2024.2397496
- Johnston, R., Synnott, J., Loannou, M., & Ashton, S. (2024). Femicide in Northern Ireland during the COVID-19 lockdown: A model for differentiating male offender characteristics. *Journal Of Investigative Psychology And Offender Profiling*, *21*(1), 52-67. https://doi.org/10.1002/jip.1623
- Joksimovic, N., Vallières, F., & Hyland, P. (2023). Gender differences in intimate partner violence: Risk factors and associations with suicide. *Psychological Trauma*, *16*(3), 470-477. https://doi.org/10.1037/tra0001457
- Jonsdottir, S. D., Hauksdottir, A., Aspelund, T., Jakobsdottir, J., Runarsdottir, H., Gudmundsdottir, B., ... & Thordardottir, E. B. (2022). Risk factors for workplace sexual harassment and violence among a national cohort of women in Iceland: a cross-sectional study. *The Lancet Public Health*, *7*(9), e763-e774.
- Karlsson, M., Wemrell, M., Merlo, J., & Ivert, A. (2022). Intimate partner violence against women in the EU: A multilevel analysis of the contextual and individual impact on public perceptions. *Women & Criminal Justice*, *32*(5), 417-430. https://doi.org/10.1080/08974454.2020.1835792
- Kessler, A. M., Kennair, L. E. O., Grøntvedt, T. V., & Bendixen, M. (2023). The influence of prototypical #MeToo features on the perception of workplace sexual harassment across gender identity and sexual orientation (LGBTQ +). *Sexuality Research & Social Policy/Sexuality Research And Social Policy*, 1-16. https://doi.org/10.1007/s13178-023-00850-y
- Kessler, A. M., Kennair, L. E. O., Grøntvedt, T. V., Bjørkheim, I., Drejer, I., & Bendixen, M. (2020). The effect of prototypical #MeToo features on the perception of social-sexual behavior as sexual harassment. *Sexuality & Culture*, *24*(5), 1271-1291. https://doi.org/10.1007/s12119-019-09675-7
- Kessler, A. M., Kennair, L. E. O., Grøntvedt, T. V., Bjørkheim, I., Drejer, I., & Bendixen, M. (2021). Perception of workplace social-sexual behavior as sexual harassment post #MeToo in Scandinavia. *Scandinavian Journal Of Psychology*, *62*(6), 846-857. https://doi.org/10.1111/sjop.12763
- Keygnaert, I., De Schrijver, L., Cismaru Inescu, A., Schapansky, E., Nobels, A., Hahaut, B., ... & Vandeviver, C. (2021). UN-MENAMAIS-understanding the mechanisms, nature, magnitude and impact of sexual violence in Belgium.
- Kuijpers, K. F., Blokland, A., & Mercer, N. (2021). Gendered perceptions of intimate partner violence normality: An experimental study. *Journal Of Interpersonal Violence*, *36*(3-4), 1412-1440. https://doi.org/10.1177/0886260517746945

- Leon, C.M., Aizpurua, E., Rollero, C. (2022). None of My Business? An Experiment Analyzing Willingness to Formally Report Incidents of Intimate Partner Violence Against Women. *Violence Against Women*, 28(9), 2163-2185. https://doi.org/10.1177/10778012211025990
- Leone, M., Lapucci, E., De Sario, M., Davoli, M., Farchi, S., & Michelozzi, P. (2019). Social network analysis to characterize women victims of violence. *BMC Public Health*, *19*(1), 1-11. https://doi.org/10.1186/s12889-019-6797-y
- Lippus, H., Soo, K., Laanpere, M., Yount, K. M., Part, K., Ringmets, I., Ainsaar, M., & Karro, H. (2020). The prevalence and patterns of exposure to interpersonal violence among men and women in Estonia. *PloS One*, *15*(8), 1-14. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237562
- Machado, A., Hines, D., & Matos, M. (2016). Help-seeking and needs of male victims of intimate partner violence in Portugal. *Psychology of Men & Masculinity*, *17*(3), 255.
- Maran, D. A., Varetto, A., & Civilotti, C. (2022). Sexual Harassment in the Workplace: Consequences and Perceived Self-Efficacy in Women and Men Witnesses and Non-Witnesses. *Behavioral Sciences*, *12*(9), 326. https://doi.org/10.3390/bs12090326
- Maran, D. A., Varetto, A., Corona, I., & Tirassa, M. (2020). Characteristics of the stalking campaign: Consequences and coping strategies for men and women that report their victimization to police. *PloS One*, *15*(2), 1-14. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0229830
- Markowitz, F. E. (2001). Attitudes and family violence: Linking intergenerational and cultural theories. *Journal Of Family Violence, 16,* 205-218. https://doi.org/10.1023/A:1011115104282
- McCleary-Sills, J., Namy, S., Nyoni, J., Rweyemamu, D., Salvatory, A., & Steven, E. (2016). Stigma, shame and women's limited agency in help-seeking for intimate partner violence. *Global Public Health, 11*(1-2), 224-235. https://doi.org/10.1080/17441692.2015.1047391
- McDonald, P. (2012). Workplace sexual harassment 30 years on: A review of the literature. *International Journal of Management Reviews*, *14*(1), 1-17. https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2011.00300.x
- McEwan, T. E., Shea, D. E., Nazarewicz, J., & Senkans, S. (2017). Reassessing the Link Between Stalking and Intimate Partner Abuse. *Partner Abuse*, *8*(3). https://doi.org/10.1891/1946-6560.8.3.223
- McLaughlin, H., Uggen, C., & Blackstone, A. (2012). Sexual harassment, workplace authority, and the paradox of power. *American Sociological Review, 77*(4), 625-647. https://doi.org/10.1177/0003122412451728
- Mechanic, M. B., Weaver, T. L., & Resick, P. A. (2000). Intimate partner violence and stalking behavior: exploration of patterns and correlates in a sample of acutely battered women. *Violence And Victims*, *15*(1), 55-72.

- Moesgaard, K. L., Harinam, V., & Ariel, B. (2022). Intimate partner violence in Denmark: A study of offending patterns based on official statistics. *European Journal Of Crime, Criminal Law & Criminal Justice/European Journal Of Crime, Criminal Law And Criminal Justice*, *30*(3-4), 288-308. https://doi.org/10.1163/15718174-bja10036
- Morgan, R. E., & Truman, J. l. (2022). Stalking victimization, 2019 (NCJ 301735). Washington, DC: Bureau of Justice Statistics.
- Norris, S. M. (2011). A pattern of violence: Analyzing the relationship between intimate partner violence and stalking. *Violence And Victims*, *26*(1), 103. https://doi.org/10.1891/0886-6708.26.1.103
- Ogle, C. M., Harmon-Darrow, C., Fedina, L., Nichols, D., Mulford, C. F., & Backes, B. L. (2024). Operational definitions of poly-victimization: a scoping review. *Trauma Violence & Abuse, 25,* 3360-3376. https://doi.org/10.1177/15248380241246522
- Ortensi, L. E., & Farina, P. (2020). Sexual violence victimisation among university students in Italy: A gendered intersectional quantitative approach. *Genus*, *76*(1), 1-18. https://doi.org/10.1186/s41118-020-00101-7
- Osuna-Rodríguez, M., Almedina, M. I. A., & Dios, I. (2023). An evaluation of university students' perceptions of gender violence: A study of its prevalence in Southern Spain. *Education Sciences*, *13*(2), 1-12. https://doi.org/10.3390/educsci13020178
- Parejo, V. H. (2023). Sexual and sexist violence in the universities of Southern Spain. *Journal Of Interpersonal Violence*, *38*(11-12), 7485-7509. https://doi.org/10.1177/08862605221145716
- Pertek, S. I., Block, K., Goodson, L., Hassan, P., Hourani, J., & Phillimore, J. (2023). Gender-based violence, religion and forced displacement: Protective and risk factors. *Frontiers in Human Dynamics*, *5*(1), 1-15. https://doi.org/10.3389/fhumd.2023.1058822
- Phillips, A., & De Roos, M. S. (2022). Gender stereotypes and perceptions of stranger violence: Attributions of blame and motivation. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology*, 1-19. https://doi.org/10.1177/0306624x221124849
- Polettini, S., Arima, S., & Martino, S. (2023). An investigation of models for under-reporting in the analysis of violence against women in Italy. *Social Indicators Research*, 1-20. https://doi.org/10.1007/s11205-023-03225-3
- Ports, K. A., Ford, D. C., & Merrick, M. T. (2016). Adverse childhood experiences and sexual victimization in adulthood. *Child Abuse & Neglect*, *51*, 313-322. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.08.017
- Postmus, J. L., Plummer, S. B., & Stylianou, A. M. (2015). Measuring economic abuse in the lives of survivors: Revising the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, *22*(6), 692-703. https://doi.org/10.1177/1077801215610012

- Proctor, K. (2018). Stalking as a gender-based violence. In *The Routledge handbook of gender and violence* (pp. 109-120). Routledge.
- Puig-Amores, I., Gordillo, I. C., & Parra, G. M. (2022). Suicidal behaviour as an emerging factor in female victims of gender-based violence within a relationship: An exploratory study. *International Journal Of Environmental Research And Public Health/International Journal Of Environmental Research And Public Health*, *19*(22), 1-18. https://doi.org/10.3390/ijerph192215340
- Rivas-Rivero, E., & Bonilla-Algovia, E. (2022). Stressful life events: Typology of aggression and mistreatment in male perpetrators of gender-based violence. *Scandinavian Journal Of Psychology*, *63*(6), 705-714. https://doi.org/10.1111/sjop.12853
- Roland, N., Ahogbehossou, Y., Hatem, G., Yacini, L., Feldmann, L., Saurel-Cubizolles, M., & Bardou, M. (2022). Violence against women and perceived health: An observational survey of patients treated in the multidisciplinary structure 'The Women's House' and two Family Planning Centres in the metropolitan Paris area. *Health & Social Care in The Community*, *30*(6), 1-10. https://doi.org/10.1111/hsc.13797
- Rottweiler, B., Clemmow, C., & Gill, P. (2023). A common psychology of male violence? Assessing the effects of misogyny on intentions to engage in violent extremism, interpersonal violence and support for violence against women. *Terrorism And Political Violence*, 1-26. https://doi.org/10.1080/09546553.2023.2292723
- Rudolph K. D., Lansford J. E., Agoston A. M., Sugimura N., Schwartz D., Dodge K. A., Petit G. S., Bates J. E. (2020). Peer victimization and social alienation: Predicting deviant peer affiliation in middle school. *Child Development*, 85(1), 124-139. https://doi.org/10.1111/cdev.12112
- Saltzman, L. E., Johnson, C. H., Colley Gilbert, B., & Goodwin, M. M. (2003). Physical abuse around the time of pregnancy: An examination of prevalence and risk factors in 16 states. *Maternal and Child Health Journal, 7,* 31-43. https://doi.org/10.1023/A:1022589501039
- Schapansky, E., Keygnaert, I., & Vandeviver, C. (2023). Characteristics and associated factors of self-reported sexual aggression in the Belgian population aged 16-69. *Crime Science*, *12*(1), 1-10. https://doi.org/10.1186/s40163-023-00196-1
- Schumann, N., Bozoyan, C., & Schmiedeberg, C. (2023). Economic hardship and intimate partner violence: An analysis of perpetrators in Germany. *Journal Of Family Research*, *35*(1), 267-285. https://doi.org/10.20377/jfr-884
- Snider, C., Webster, D., O'Sullivan, C. S., & Campbell, J. (2009). Intimate partner violence: development of a brief risk assessment for the emergency department. *Academic emergency medicine: official journal of the Society for Academic Emergency Medicine*, *16*(11), 1208-1216. https://doi.org/10.1111/j.1553-2712.2009.00457.x
- Statistiek Vlaanderen. (z.d.). *Uitvoering EU-GBV-survey: resultaat van interfederale samenwerking*. www.vlaanderen.be. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/uitvoering-eu-gbv-survey-resultaat-van-interfederale-samenwerking

- Steketee, M. J., Tierolf, B., Lünnemann, K., & Lünnemann, M. K. M. (2021). Kwestie van lange adem: kan huiselijk geweld echt stoppen.
- Storry, M. & Poppleton, S. (2022). The impact of online abuse: Hearing the victims' voices. London: Victims Commissioner.
- Sylaska, K. M., & Edwards, K. M. (2014). Disclosure of intimate partner violence to informal social support network members: A review of the literature. *Trauma, Violence, & Abuse, 15*(1), 3-21. https://doi.org/10.1177/1524838013496335
- Taillieu, T. L., Davila, I. G., & Struck, S. (2020). ACEs and violence in adulthood. *Adverse childhood experiences*, 119-142. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-816065-7.00007-0
- Taylor-Dunn, H., Bowen, E., & Gilchrist, E. (2021). Reporting harassment and *stalking* to the police: A qualitative study of victims' experiences. *Journal Of Interpersonal Violence*, *36*(11-12), 5965-5992. https://doi.org/10.1177/0886260518811423
- Turanovic, J. J. (2022). Exposure to violence and victimization: reflections on 25 years of research from the National Longitudinal Study of Adolescent to Adult Health. *Journal of Adolescent Health, 71*(6), 14-12. https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2022.08.015
- Vall, B., Sala-Bubaré, A., Hester, M., & Pauncz, A. (2021). Evaluating the impact of intimate partner violence: A comparison of men in treatment and their (ex-) partners accounts. *International Journal Of Environmental Research And Public Health/International Journal Of Environmental Research And Public Health*, *18*(11), 1-13. https://doi.org/10.3390/ijerph18115859
- Van Baak, C., Eichelsheim, V. I., Weenink, D., & Lindegaard, M. R. (2024). Why do bystanders report intimate partner violence? Insights into real-life reasoning from those who actually intervened. *Journal Of Interpersonal Violence*, 1-32. https://doi.org/10.1177/08862605241227156
- Van Vugt, L., & Pop, I. (2022). Status mismatch and self-reported intimate partner violence in the European Union: Does the country's context matter? *European Societies*, *24*(3), 283-309. https://doi.org/10.1080/14616696.2022.2068184
- Wojciechowski, T. (2022). Understanding How Cumulative Victimization Predicts Future Victimization Risk: Relevance of Cognitive Versus Social Mediation. *Criminal Justice Review, 47(4),* 417-433. https://doi.org/10.1177/07340168211015725
- Wolf, M. E., Ly, U., Hobart, M. A., & Kernic, M. A. (2003). Barriers to seeking police help for intimate partner violence. *Journal of Family Violence, 18*(2), 121-129. https://doi.org/10.1023/A:1022893231951
- Wood, S. L., & Sommers, M. S. (2011). Consequences of intimate partner violence on child witnesses: A systematic review of the literature. *Journal Of Child And Adolescent Psychiatric Nursing*, *24*(4), 223-236. https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.2011.00302.x

Bijlagen

Bijlage 1. Prevalentie van seksueel geweld binnen de EU-GBV-enquête

De volgende analyses hebben betrekking op de prevalentie van seksueel geweld, waarbij seksueel geweld door een niet-partner en partner worden samengenomen. In het rapport worden deze ervaringen apart besproken. De volgende analyses zijn dan ook complementair aan tabel 5.3 en tabel 6.6 over seksueel geweld door een niet-partner en een partner, respectievelijk. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Uit tabel A.1 blijkt dat in totaal zo'n één op de zes (16,1%) van de vrouwelijke bevolking ooit seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar heeft ervaren. Ervaringen van seksueel geweld worden voornamelijk gepleegd door een niet-partner (71,4%), maar ook een substantieel deel van de slachtoffers van seksueel geweld geeft aan dat de dader een partner was (44,8%).

We kunnen de ervaringen van seksueel geweld vervolgens dieper gaan analyseren. Hier kunnen we **ervaringen van verkrachting of poging tot verkrachting** uitlichten. Onder alle vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld, geven immers twee op de drie (67,7%) aan dat zij verkrachting of een poging tot verkrachting hebben ervaren. **Het gaat hier om 10,9% van de totale vrouwelijke bevolking** (dit percentage wordt niet in de tabel weergegeven). Wanneer we binnen deze groep gaan kijken naar de dader van het seksueel geweld, vinden we terug dat ongeveer de helft van de vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting aangaf dat het seksueel geweld gepleegd werd door een niet-partner (49,4%). Daarnaast geeft 63,1% van de vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting aan dat dit seksueel geweld door een partner werd gepleegd. Deze percentages komen samen niet tot 100% omdat sommige vrouwen het slachtoffer zijn van seksueel geweld door zowel niet-partners als partners. De bevindingen zijn interessant omdat, hoewel de algemene statistieken van seksueel geweld laten zien dat seksueel geweld voornamelijk gepleegd wordt door een niet-partner, een verkrachting of poging tot verkrachting vaker gepleegd wordt door een partner.

Daarnaast kunnen we ook kijken naar ervaringen van **andere vormen van seksueel geweld**. Het gaat hier om vrouwen die aangegeven hebben dat ze ooit vanaf de leeftijd van de 15 tegen hun zin werden aangeraakt aan de geslachtsdelen, borsten, billen of lippen door een niet-partner, of dat zij ander seksueel geweld hebben ervaren dan het seksueel geweld wat expliciet in de bevraging werd opgenomen, zowel door een niet-partner als door een partner. Onder alle vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld geven immers zeven op de tien (70,9%) aan dat zij deze vormen van seksueel geweld hebben ervaren. **Het gaat hier om 11,4% van de totale vrouwelijke bevolking** (dit percentage wordt niet in de tabel weergegeven). Wanneer we binnen deze groep gaan kijken naar de dader van het seksueel geweld, zien we dat de meerderheid

van de daders (85,3%) een niet-partner betrof en dat dit seksueel geweld minder vaak gepleegd wordt door een partner (23,1%).

Tabel A.1: Overzicht van seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar

	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	16,1	660
Waaronder seksueel geweld door een niet-partner	71,4	471
Waaronder seksueel geweld door een partner	44,8	296
Soorten seksueel geweld		
Aandeel slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting	67,7	447
Waaronder seksueel geweld door een niet-partner	49,4	221
Waaronder seksueel geweld door een partner	63,1	282
Aandeel slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	70,9	468
Waaronder seksueel geweld door een niet-partner	85,3	399
Waaronder seksueel geweld door een partner	23,1	108

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: 16,1% van de Belgische vrouwen tussen 18 en 74 jaar heeft vanaf de leeftijd van 15 jaar te maken gehad met seksueel geweld. Een verkrachting of een poging tot verkrachting wordt het vaakst aangegeven door een (ex-)partner (63,1% van alle vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting), maar ook vaak door een niet-partner (49,4% van alle vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of poging tot verkrachting).

Daarnaast kunnen we meer in detail kijken naar de omstandigheden van de verkrachtingen of pogingen tot verkrachting. In de EU-GBV-enquête werd bijvoorbeeld bevraagd of het geweld gepleegd werd door het slachtoffer te bedreigen, op de grond te duwen, of op wat voor manier dan ook pijn te doen. Deze analyses hebben betrekking op de prevalentie van seksueel geweld, waarbij seksueel geweld door een niet-partner en partners worden samengenomen. Om methodologische redenen – die verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Uit tabel A.2 blijkt dat, onder alle vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld van 18 tot 74 jaar oud, 41,2% aangeeft dat zij verkracht werden omdat zij bang waren voor de gevolgen indien zij zouden weigeren. Binnen de EU-GBV-enquête wordt dit ook als intimidatie gedefinieerd. Een op de drie (31,1%) van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld geeft daarnaast aan dat zij verkracht werden door iemand die dreiging of geweld gebruikte. Net geen één op de vijf (18,2%) van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld geeft aan dat zij niet konden weigeren omdat zij onder invloed waren van alcohol of drugs, en 7,3% geeft aan dat zij gedwongen werden tot verkrachting met iemand anders, mogelijk in ruil voor geld, spullen, of gunsten. Tot

slot gaf 24,2% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld aan dat het ging om een poging tot verkrachting waarbij geweld gebruikt werd.

Tabel A.2: Overzicht van situaties van seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar

	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Soorten situaties van seksueel geweld		
… u gedwongen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen?	31,1	205
… u aangezet tot seksuele handelingen toen u niet kon weigeren omdat u onder invloed was van alcohol of drugs?	18,2	120
… u tegen uw zin seksuele handelingen laten verrichten, omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren?	41,2	272
… u gedwongen, bedreigd of gechanteerd om seksuele handelingen te verrichten met iemand anders (tel ook mee als u werd gedwongen in ruil voor geld, spullen of gunsten)?	7,3	48
… geprobeerd om u te dwingen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen, maar waarbij de seksuele handeling of penetratie uiteindelijk niet plaatsvond?	24,2	160

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: UCLL. Toelichting bij tabel: UCLL.
Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.
Leeswijzer: Onder alle vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld van 18 tot 74 jaar oud, geeft 41,2% aan dat zij verkracht werden omdat zij bang waren voor de gevolgen indien zij zouden weigeren (intimidatie).

Bijlage 2. Lijst met tabellen

- **Tabel 3.1:** Overzicht van ervaringen met stalking die mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven meemaakten 29
- **Tabel 3.2:** Daders betrokken bij de ervaring met stalking die mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven meemaakten 31
- **Tabel 3.3:** Tijdsperiode van laatste episode stalking 32
- **Tabel 3.4:** Slachtofferschap van stalking die mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven meemaakten en geweld in de kindertijd 34
- **Tabel 3.5:** Slachtofferschap bij mannen en vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking en andere vormen van geweld meemaakten 36
- **Tabel 3.6:** Slachtofferschap bij vrouwen en mannen van stalking door ex-partner en van geweld in intieme partnerrelatie gedurende de levensloop 37
- **Tabel 3.7:** Slachtofferschap van vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten volgens bepaalde sociodemografische kenmerken 39
- **Tabel 3.8:** Rapportage van vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten 40
- **Tabel 3.9:** Gevolgen voor het gedrag van de dader na rapportage bij politie bij vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten 41
- **Tabel 3.10:** Redenen om geen melding/aangifte te doen bij politie bij mannen en vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten 42
- **Tabel 3.11:** Tevredenheid met tussenkomst van politie bij aangifte/melding bij vrouwen die minstens één keer in hun leven stalking meemaakten 43
- **Tabel 4.1:** Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen met ongewenst seksueel gedrag op het werk 53
- **Tabel 4.2:** Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten en kindermishandeling 55
- **Tabel 4.3:** Slachtofferschap van ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten en andere vormen van geweld 56
- **Tabel 4.4:** Vrouwelijke slachtoffers die minstens eenmaal ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten volgens bepaalde sociodemografische kenmerken 58

› **Tabel 4.5:** Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen die ooit hebben gewerkt en die meer dan eenmaal te maken hebben gehad met ongewenst seksueel gedrag op het werk **59**

› **Tabel 4.6:** Daders betrokken bij de ervaring van ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten **60**

› **Tabel 4.7:** Geslacht van de daders betrokken bij de ervaring met ongewenst seksueel gedrag op het werk die mannen en vrouwen minstens één keer in hun professionele leven meemaakten **61**

› **Tabel 4.8:** Rapportage van vrouwen die minstens eenmaal in de laatste 12 maanden ongewenst seksueel gedrag op het werk meemaakten aan het formele en informele netwerk **62**

› **Tabel 4.9:** Kennis van mannen en vrouwen over de maatregelen rond ongewenst seksueel gedrag op het werk **64**

› **Tabel 5.1:** Niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest **78**

› **Tabel 5.2:** Overzicht van fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest **80**

› **Tabel 5.3:** Overzicht van seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest **82**

› **Tabel 5.4:** Slachtofferschap van vrouwen en mannen ten gevolge van niet-partnergeweld (minstens één keer sinds de leeftijd van 15 jaar) en ten gevolge van geweld in de kindertijd **83**

› **Tabel 5.5:** Slachtofferschap van vrouwen en mannen ten gevolge van niet-partnergeweld (minstens één keer sinds de leeftijd van 15 jaar) en ten gevolge van andere vormen van geweld **84**

› **Tabel 5.6:** Slachtofferschap van vrouwen en mannen die niet-partnergeweld vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **88**

› **Tabel 5.7:** Herhaling van fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen meer dan eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **89**

› **Tabel 5.8:** Herhaling van seksueel niet-partnergeweld die mannen en vrouwen vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **90**

› **Tabel 5.9:** Slachtofferschap van vrouwen en mannen die herhaald niet-partnergeweld vanaf de leeftijd van 15 jaar hebben meegemaakt, volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **92**

- **Tabel 5.10:** Bekendheid van daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **94**
- **Tabel 5.11:** Daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **94**
- **Tabel 5.12:** Geslacht van de daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **95**
- **Tabel 5.13:** Aantal daders betrokken bij niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **96**
- **Tabel 5.14:** Bekendheid van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **97**
- **Tabel 5.15:** Daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **97**
- **Tabel 5.16:** Geslacht van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld die mannen en vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **98**
- **Tabel 5.17:** Bekendheid van de daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld die vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **99**
- **Tabel 5.18:** Daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld die vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **100**
- **Tabel 5.19:** Geslacht van de daders betrokken bij de ervaring van seksueel niet-partnergeweld die vrouwen minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar meemaakten **100**
- **Tabel 5.20:** Defensieve reacties van vrouwen na de laatste ervaring van niet-partnergeweld minder dan 5 jaar geleden **101**
- **Tabel 5.21:** Omstandigheden van de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden **102**
- **Tabel 5.22:** Fysieke en psychologische gevolgen van de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden **104**
- **Tabel 5.23:** Socio-economische gevolgen van de laatste ervaring van niet-partnergeweld van mannen en vrouwen minder dan 5 jaar geleden **105**
- **Tabel 5.24:** Rapportage van mannen en vrouwen die minstens eenmaal vanaf de leeftijd van 15 jaar niet-partnergeweld meemaakten aan het formele en informele netwerk **106**
- **Tabel 5.25:** Rapportage van vrouwen over de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden **107**
- **Tabel 5.26:** Redenen om geen melding/aangifte te doen bij politie na de laatste ervaring van niet-partnergeweld van vrouwen minder dan 5 jaar geleden **108**

- **Tabel 5.27:** Percepties van de laatste ervaring van niet-partnergeweld minder dan 5 jaar geleden bij vrouwen **109**
- **Tabel 6.1:** Intiem partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest **125**
- **Tabel 6.2:** Overzicht van psychologisch geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest **127**
- **Tabel 6.3:** Frequentie van psychologisch geweld bij mannen en vrouwen die minstens één keer in hun leven psychologisch geweld door een intieme partner meemaakten **128**
- **Tabel 6.4:** Overzicht van fysiek geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest **129**
- **Tabel 6.5:** Frequentie van fysiek geweld bij vrouwen die minstens eenmaal fysiek geweld door een intieme partner meemaakten **130**
- **Tabel 6.6:** Overzicht van seksueel geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest **132**
- **Tabel 6.7:** Frequentie van seksueel geweld bij vrouwen die minstens eenmaal seksueel geweld door een intieme partner meemaakten **133**
- **Tabel 6.8:** Geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest en kindermishandeling **134**
- **Tabel 6.9:** Geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest en andere vormen van geweld **136**
- **Tabel 6.10:** Slachtofferschap van psychologisch geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **138**
- **Tabel 6.11:** Slachtofferschap van economisch geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **140**
- **Tabel 6.12:** Slachtofferschap van fysiek geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **142**
- **Tabel 6.13:** Slachtofferschap van seksueel geweld door een intieme partner waarvan vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **144**
- **Tabel 6.14:** Prevalentie van partnergeweld bij mannen en vrouwen in meerdere partnerrelaties **146**

- **Tabel 6.15:** Herhaald slachtofferschap van intiem partnergeweld volgens bepaalde sociodemografische kenmerken **148**
- **Tabel 6.16:** Partner- en relatiekenmerken bij mannen en vrouwen die minstens eenmaal intiem partnergeweld meemaakten in de huidige relatie **150**
- **Tabel 6.17:** Partner- en relatiekenmerken bij vrouwen die minstens eenmaal intiem partnergeweld meemaakten in een voormalige relatie **152**
- **Tabel 6.18:** Fysieke en psychologische gevolgen bij vrouwen die minstens één keer in hun leven geweld meemaakten door een (ex-)partner **154**
- **Tabel 6.19:** Socio-economische gevolgen van de laatste ervaring met partnergeweld (<5 jaar geleden) **155**
- **Tabel 6.20:** Impact op het gezinsleven bij vrouwelijke slachtoffers van meerdere geweldservaringen door dezelfde (ex-)partner **156**
- **Tabel 6.21:** Percepties na partnergeweld bij vrouwelijke slachtoffers die minstens één keer geweld door een (ex-)partner meemaakten **158**
- **Tabel 6.22:** Inschatting prevalentie partnergeweld door de totale bevolking **159**
- **Tabel 6.23:** Rapportage door mannen en vrouwen die intiem partnergeweld hebben meegemaakt **161**
- **Tabel 6.24:** Rapportage door vrouwen na laatste ervaring van partnergeweld (<5 jaar geleden) **162**
- **Tabel 6.25:** Redenen om geen melding/aangifte te doen bij politie bij slachtofferschap van partnergeweld na laatste ervaring (<5 jaar geleden) **163**
- **Tabel 6.26:** Kennis over Belgische hulpdiensten na geweld bij de Belgische bevolking **164**
- **Tabel A.1:** Overzicht van seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar **219**
- **Tabel A.2:** Overzicht van situaties van seksueel geweld vanaf de leeftijd van 15 jaar **220**

Colofon

ONDERZOEKSTEAMS

Expertisecentrum Resilient People, Research & Expertise, Hogeschool UCLL
Geldenaaksebaan 335, 3001 Leuven
https://research-expertise.ucll.be/nl/expertisecentra/resilient-people
Lize Verbeke | Serafine Dierickx | Anne Groenen

Institute for the International Research on Criminal Policy (ICRP), Faculteit Recht en Criminologie, Universiteit Gent
Universiteitstraat 4, 9000 Gent
https://ircp.ugent.be
Antoinette Verhage | Ludovic De Vocht | Jolina Raes

Adaptation, Résilience et Changement (ARCH), Faculté de Psychologie, Logopédie et Sciences de l'Education, Université de Liège
Place des Orateurs 1, 4000 Liège
https://www.arch.uliege.be
Fabienne Glowacz | Nell Oger

COÖRDINATIE

Expertisecentrum Resilient People, Research & Expertise, Hogeschool UCLL

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Michel Pasteel, directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Victor Hortaplein 40
1060 Brussel
T + 32 2 233 44 00
info@igvm.be
igvm.be

DEPOTNUMMER

D/2025/10.043/28

VORMGEVING

Studiorama

De functies, titels en graden in deze publicatie verwijzen naar personen van eender welk geslacht of eender welke genderidentiteit.

Cette publication est également disponible en français.